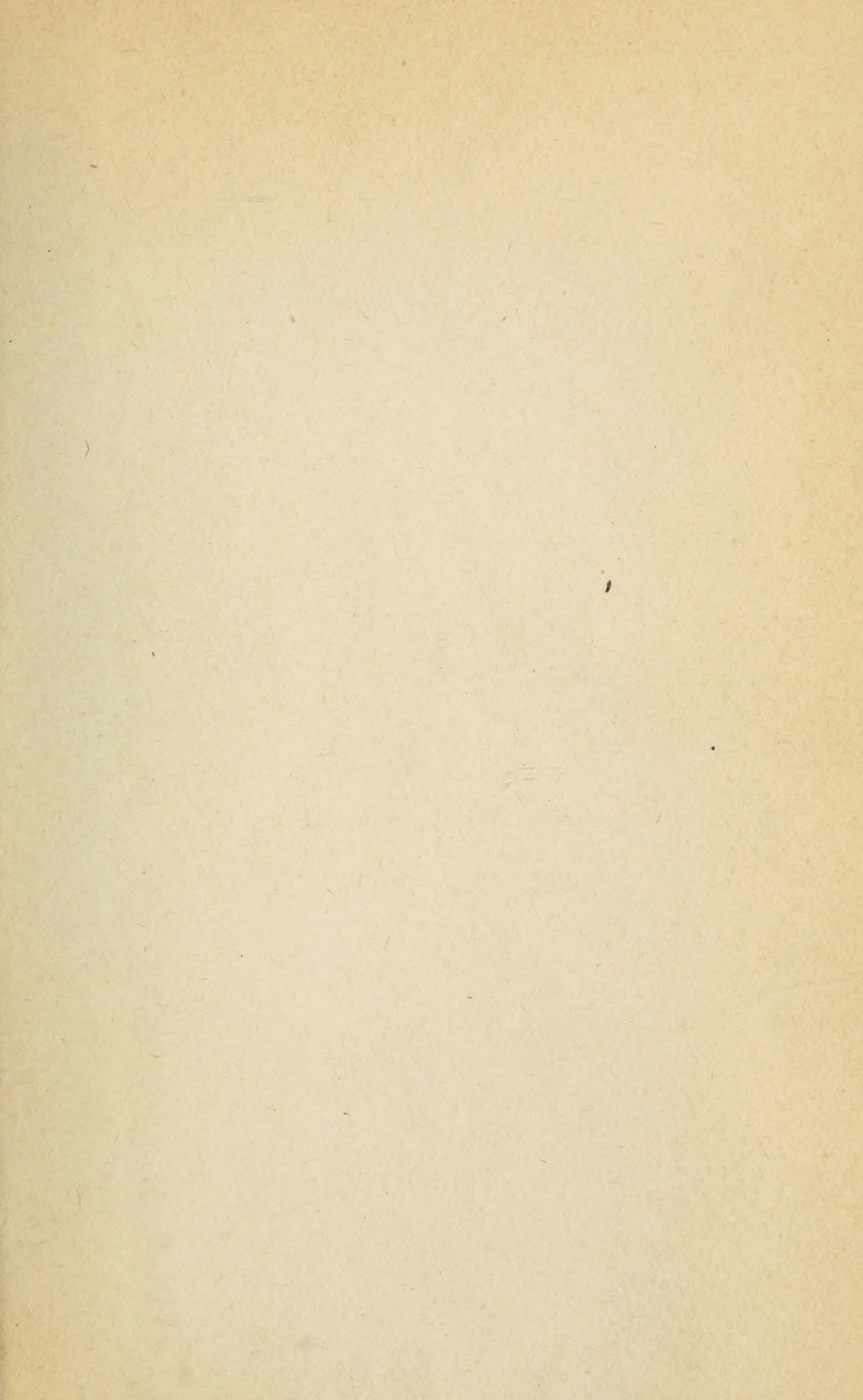

فهرست کتاب

هلال و صليب منازعه‌سی

اثر

خليل خالد

فياتى

درت بچق فرانقدر

مصر

١٣٢٥

ترجمه صره‌سنده وطندن خبر وفاتنی آلدیغم والده‌م
حاجه رفیقه صدیقه خانمك
روحنه اهدا اولندي

بر ایکی سوز

کچن سنه بو کتابك انکلیزجه‌سنی لونده ده نشر ایتدیردیکم زمان برده ترکجه‌سنی وجوده کتوره بیله‌جکمی هنوز امید ایده میوردم . هندستانده اك بویوك بر لسان اسلام اولان اردو دیلنه ترجمه‌سی تکلیفی وقوع بولدیغی زمان ترکجه‌یه دخی نقلی ایچون کوکلمده بر آرزو حاصل اولمش ایدی . ترکجه ده طبع ونشری ایچون تصادف ایده‌جکم مشکلات بو آرزونك یرینه کلمسنه بر مدت مانع اولدی ایسه‌ده حمیت اسلامیه‌سی پك بویوك اولان بر ذاتك تشویق لطفکارانه‌سی اوزرینه شیمدی طبع ایتدیریورم . اثرك انکلیزجه اصلی ایله بو ترجمه مآل جهتیله همان بر کبیدر؛ فقط ترجمه‌نك بعض یرلرنده محو ویا علاوهٔ ملاحظاته لزوم کورلدی. انکلیزجه‌سنك نشری پك چوق انکلیزلری مغبر ایتمشیدی ؛ مع ما فیه بر خیلی طرفلرجه دخی مظهر حسن تلقی اولدی . کرك آوروپاده وکرك شرقده آلتمشی متجاوز جرائد ورسائل بو کتاب حقنده تنقیداتده بولندی که بو تنقیداتدن ایلك نشر اولنانلرینك بعضیسی خلاصة الخلاصة اوله‌رق

بشقه بر صحیفه ده مندرجدر . شبهه‌سز ترجمه‌سنك قرائتی اوزرینه
وقوع بوله‌جق تنقیداتدن بعضیلری نا ملایم ظهور ایده جکدر؛ چونکه
کتاب اساساً آوروپا مدنیتی علیهنده‌در وآوروپا مدنیتنك علویتی
اعظام ایتمك ایسه بزده پك چوق کیمسه‌لرك حسیاتنی تسمیم ایتمش
معنوی بر فرنکی علتی‌در . ایشته بو مقوله کیمسه‌لر بنم آوروپا مدنیتنی
تنقید کبی بر جرأتده بولنمقلغمی تخطئه ایدرلر . بن آداب مرعیه یی
تجاوز ایتمه‌مك اوزره هر کسك اعتراضنی سرد ایچون بر حریته مالك
اولمسنی تمنی ایدنلردنم . شوقدرکه معترضلرم سرد ایتدکاری افکارك
مقبولیتی ایچون بنم قدر تجربه یه مالك اولمیدرلر . بو اثرك حجمی اوفقدر؛
فقط مألی بر خیلی سنه‌لك تتبعك نتیجه‌سیدر . صنف علمادن قدیم
بر عائله یه منسوب اولدیغم ایچون تربیهٔ اولیه م پك دیندارانه ایدی .
صنف علمیه یه مربوطیتی براقوبده دولت عثمانیه‌نك مکاتب عالیه سندن
بریسنه کیردیکم زمان ایسه اکثر کنجلرمزده اولدیغی کبی بنم فکرمده
دخی آوروپایه منسوب اولان هرشیئ اعظام ایله تقدیر ایتمك اعتیادی
حصول بولمش ایدی . فقط انکلتره‌ده اون درت سنه‌لك اقامتم
وآوروپانك بلاد مختلفه سنده دفعاتله سیاحتم وکه یمبریج دار الفنوننده‌کی
موقعم نتیجه‌سی اوله‌رق آکلادم‌که آوروپای نصرانینك علویت مدنیتی

حقنده‌کی ذهاب ابتدائیه م پلك یاکلش ایمش . ایشته نتیجهٔ تجاربمدن اوله‌رق حصوله کلان ذهاب حقیقی اوزرینه شو اثری یازدم . صمیمیتله امید ایدرم‌که مدنیت افرنجی علی العمیا تبجیل ایله شرقه عائد هر خصوصده بر حس نومیدی ، بر فکر تذلیل بسیلین کیمسه‌لره موجب عبرت اولور .

چرکشی شیخی زاده
خلیل خالد

برنجی فصل

مدنیت حقنده بعض مطالعات

شرقده توسیع مستملکات مقصدینی تأویلاً آوروپالیلر طرفندن اختراع ایدلمش اولان « وظیفهٔ تمدن » کلامنك ماهیتی فی الواقع بر زماندنبری شرقلیلرجه لایقیله آکلاشیلمغه باشلمشدر . مع ما فیه بو بابده آکلاشیلمغه محتاج بر حال دها واردر که اوده ممالك غربیه خلقندن بر قسم کلیسنك بویله بر « وظیفهٔ تمدنیه » نك آوروپالیلر معرفتیله اجراسنه اهل شرقك اشد احتیاجی بولندیغنی قویاً ظن ایلملریدر ؛ بناءً علیه آنلرك ذهابنجه بویله بر وظیفهٔ تمدنیه صرف بر خدمت انسانیتکارانه‌در . ازمنهٔ قدیمه ده اقوام شرقیه‌نك بر حیات متمدنه یه وملل غربیه‌دن دها عالی حسیات انسانیت پرورانه یه مالك اولمش بولندقلرینی ، شرقك مهد مدنیت اولدیغنی ونور ترقینك شرقدن کلمش ایدوکنی غرب خلقنك یالکز پك آز بر قسمی تأمل ایده‌بیلیور . برده « عالم مدنیت » تعبیرینك آنجق عالم نصرانیت حقنده استعمال اولنه‌بیله‌جکنه وعالم شرقك یا نیم متمدن اولدیغنه ویا بوسبوتون باربارلق حالنده بولندیغنه دائر غربلیلرك اکثریسی آره‌سنده بر ذهاب موجود در .

مسئله یه شرقلیلر نقطهٔ نظرندن باقیلورسه بو ذهابك بطلانه قائل

اولمق اقتضا ایدر ؛ زیرا آنلرجه عالم غرب بر « عالم ترقی » در . ایمدی
مادةً وقوع بولان ترقیات عظیمه‌دن طولاییدر که بر قاچ عصردن بری
آوروپالیلر شرق اوزرینه اجرای تحکم ایده بیله‌جك بر موقع قزانمشلردر .
ایجاد فنی واختراع صناعی سببیله فرنکلر قوهٔ مسحرانه‌یی حاوی بونجه سلاح
تفوقه مالك اولمشلر وبو سایه ده شرقده انفاذ امال واجرای تحکمه
قویولمشلردر . تاریخ شرقه آشنا اولنلرجه معلوم بر طاقم اسباب اساسیه‌دن
طولاییدر که اهل شرق غربلیلر ایله موازی بر صورتده طریق ترقی ده
یورومك اقتدارندن محروم قالمشلردر .

مسئله یه ینه شرق نقطهٔ مباحثه‌سندن کیریشیلنجه آوروپا خلقنك
« مدنیت » کلمه‌سنی بر خطای فاحش ایله قوللاندقلری میدانه چیقار ؛ زیرا
ترقیات مادیه صفات تمدنیه‌یی یالکز غرب خلقنه تخصیص ایچون بر سبب
کافی اوله‌ماز . مدنیتك برده جهت معنویه‌سی اولمق اقتضا ایدر که ایشته
بو جهت معنویه ملاحظه اولندقده غربلیلرك مدنیتی کندیلرینه حصر
ایتملرنده‌کی ادعا تسلیم اولنه‌ماز . آوروپا مدنیتنك فضائلنی ترویج وتعمیم
ایله اوغراشان بعض کیمسه‌لرك ادعالرنجه مذکور ترقیات مادیه ملل
نصرانیه‌یی حسیات عالیه وفضائل معنویه اکتسابنه‌ده سوق ایتمش وبو سببله
مادةً اولدیغی کبی کافهٔ فضائل معنویه جهتیله دخی آنلری ملل غیر
نصرانیه‌نك فوقنده بر مرتبه یه ایصال ایلمش ! واقعا بو ادعا پك معقول
بر صورتده اختراع اولنمش ایسه ده نه فائده‌که بو کبی مدعیات مرتبه‌یه
اهل شرق طرفندن بلا تأمل قناعت اولنیویره‌جك دورلر کچمکده
بولنمشدر . بناءً علیه عالم نصرانیت تفوق معنوی حقنده‌کی ادعاسنی مثبت

احوال وحركات ارائه ايتمدكجه حسياتنك او ترقيسى عالم غير نصرانيت عندنده افكار حيله كارانه نك انشراحى اولمق اوزره تلقى ايديله بيلور واو افكار خدعه كارانه ايله شرقيونى آلداتديغى ، مغالطه يه بوغديغى ذهابى كسب تقويت ايلر . غربك او ترقئ ذهنيسى دانش ومعارفك توسع عظيمنه مدار اولديغى انكار ايديله مز ؛ فقط معارف ومعلوماتك بو وسعت ترقيسنك بر تكمل معنوى احداث ايلديكى كوريله مه مكده در .

« آوروپا مدنيتى » سوزينى « شرق وحشتى » تعبيرى مقابلنده قوللانمق پك چوق غرب محررلرنجه بر اعتياد حكمنه كچمشدر . تعبير ديكرله : آوروپانك شو تحكم وتفوق دورنده نصرانيتك هيأت اجتماعيه سندن برينه منسوب اولميان بر خلق غالبا متمدن عد اولنمق ايستنلميور .

شو « مدنيت » سوزينك معناى حقيقيسى نه اولديغنى آكلايه بيلمك اويله بر مسئله دركه شرقلى بر اهل تدقيق جداً شاشيرتسه كركدر . او اهل تدقيق آوروپا مؤلفلرى طرفندن يازيلان وبوكبى مواد خصوصنده مأخذ اولان آثاره مراجعت ايتسه آكلاركه غربليلرجه قطعيا غير متمدن صاييلان بر نيچه اقوام — او آثارده كى تعريفلره نظراً — متمدن افراد بشردن عد اولنمق لازم كاور . بوندن ما عدا او شرقلى اهل تدقيق مذكور آثارده تعريف ايديلن صفات تمدنى آوروپاليلرك عمل وحركتلريله — وعلى الخصوص آسيا وآفريقاده كى عمل وحركتلريله — مقايسه ايتمش اولسه آوروپا ملتلرندن بعضيلرينك « متمدن » صفتنه هيچ ده لايق اولمدقلرينه حكم ايلر ؛ چونكه قوهٔ مقاومه سى محدود اولان شرق اقوامنك استقلال

مليلريني الغا ايتمك ، موجود اولان مؤسسه‌لريني يا تغيير و يا امحا ايلمك ، اجداددن منتقل اولان وآنلرجه معزز صاييلان هر شيئ يا افساد ايتمك و يا چيغرندن چيقارمق كبي حركاته « تمدن » شكلي و يريله‌مز . بالعكس بو كبي معاملات او مترقي فرنكلرك حسياتنده اباً عن جدٍ موروث بر نوع هوس وحشيانه‌نك حالا حكمفرما اولديغني اثبات ايلر . كذلك ، ينه او شرقلي اهل تدقيق نظرنده ــ نتيجهٔ تتبع اوله‌رق ــ ميدانه بر حقيقت چيقاركه اوده ذكري كثرتله تكرر ايدن « مدنيت » سوزينك بر تعبير مبهم‌دن عبارت بولنمسي وحتي فرانسزلرك La grande Encyclopédie نام قاموسلرندن (۱) اعتراف اولنديغي اوزره « مدنيت » كلمه‌سنه بر تعريف صحيح اعطاسنك كوج اولمسيدر .

حقيقت مسئله بو مركزده ايسه‌ده مادام كه آوروپانك شرق اوزرنده‌كي تحكمي دوام ايدوب كيتمكده‌در او حالده بو تحكمك دوامنه بر مخالفت فعليه وقوته كلدكجه شرقليلري « غير متمدن » ديه تصوير ايتمك آوروپاليلرك منفعتي اقتضاسندن بولنه‌جقدر ؛ زيرا آوروپاليلر اقوام شرقيه آره‌سنه ادخالني درعهده ايلدكاري شو معهود « وظيفهٔ تمدن » لرنده بو وسيله ايله بر صلاحيته مالك بولنمش اوليورلر .

اقوام شرقيه آره‌سنده الك زياده تحكم افرنجه معروض اولانلر لواي اسلامه تابع بولنان ملتلردر ؛ چونكه بو ملتلر آفريقانك بحر محيط اطلاسي

---

(۱) مذكور قاموسك اون برنجي جلدي ٥٤٣ نجي صحيفه‌يه باقيله

ساحلندن تا قافقاسیایه قدر اولان جهتلرده وتام آوروپا قطعه‌سنه مقابل قطعات ممالکده ساکن اولدقلرندن غرب مدنیتنك پیشدارلرینه جولانی قولای بر میدان فعالیت عرض ایتمکده‌درلر . آوروپا مدنیتنك غیرت کشلریله مباحثه‌یه کیریشوبده « دها بر قاچ عصر اولنه کلنجه‌یه قدر اهل اسلامك کرك تعالئ فکریجه وکرك ترقئ مادی جهتیله آوروپا خلقنه متفوق بولندقلری وحتی قرون وسطاده مسلمانلر آره‌سنده‌کی ترقیات علمیه سایه‌سنده او زمانلر قسماً بار بار بولنان افرنجك اوصاف متمدنهٔ انسانیه‌یه دائر بعض شیلر اوکرنمکه باشلمش اولدقلری » یولنده سرد ادله ایتمك بیهوده‌در . بو آدملر دلائل تاریخیه‌یه قارشو کوز یومیورلر ؛ بیلمیورلر ویا بیلمك ایستمیورلرکه اهل صلیب آره‌سنده اڭ آز متعصب اولانلر واڭ ذکی بولنانلر دشمنلری اولان مسلمانلر آره‌سنده اتخاذه شایان اوصاف حسنه موجود اولدیغنی کوردیلر وشرقدن آلدقلری وسائط ترقی سایه‌سنده آوروپا مدنیتنك انشراحنه خدمت ایلدیلر . عوام افرنجه معلوم اولمیان بو حقیقت بر خیلی فرنك مؤلفلری طرفندن اعتراف اولنه کلمشدر (١)

حال بویله ایکن زمانمزده ـ جاهل بر چینلینك بو تون اجنبیلره علی الاطلاق بار بار تسمیه ایتدیکی کبی ـ آوروپالیلرده علی العموم اهل اسلامه وحشی ویاغیر متمدن دیوب کیدییورلر . مسلمانلرك فرنکلرجه بویولده تلقیسنه پکده تعجب ایلمه‌مك اقتضا ایدر . زیرا اولجه ایما اولندیغی وجهله بویله بر ذهاب

---

(١) استشهاداً فرانسه‌لی مشهور Guizot نك Histoire de la Civilisation en Europe عنوانلی کتابنی ذکر ایدرز . سکزنجی فصل.

خلقك ذهننه سياسيون ورجال دول طرفندن قصداً تلقين اولنيور. مقصدمزی ایضاح ایده‌لم :

معلومدرکه آوروپای غربینك هر طرفنده جدال معیشت کوندن کونه کسب شدت ایلمکده‌در. دائما تزاید ایده‌کلن احتیاجات اجتماعیه ومضایقات اقتصادیه‌نك مهما امکن تخفیفی و بناءً علیه عامهٔ ناس آره‌سنده حصولی ملحوظ اولان خشنودسزلغك وغلیان افکار ایله‌جنك داخلی‌یی بادی اوله‌جق وسائلك اوکی آلنمسی رجال دولجه بر امراهمدر. بو مقصدك استحصالی ایچون اك بویوك چاره ایسه اولا : محصولات ومعمولات ملیه‌یه شرقده یکی یکی محل فروخت بولمق ، ثانیا : عادتا اوردولر تشکیل ایده‌جك قدر عددلری تزاید ایده‌کلن مأموریت طالبلرینه شرق منصبلری تدارك ایتمك ، ثالثا : نفوس زائده‌یه مواقع مهاجرت تأمین ایلمکدر. یکی یکی بازار فروخت بولنمسی وتشبثات کسبیه ایچون ،قسمت آولامق ایچون یکی یکی میدانلر تدارکی ایسه اویله قولایلقله وقوع بولماز؛ زیرا بو خصوصات چوق کره تشبثات حربیه‌یه احتیاج کوسترر حرب ایسه پاره‌یه توقف ایدر. ایمدی رجال دول وسیاسیون رسمیت دائره‌سنده اوله‌رق ــ بر مسلك عوامپسندی اتخاذ ایدرلر؛ یعنی محرّك فساد اولان عادی پولیتقه‌جیلرکبی عوام ناسك ملاحظهٔ منطقیه‌دن مجرد اولان « حسیات وطنپرورانه » سنی اجتماعات عمومیه ده ایراد ایتدکاری نطقلرله وجرائده یازدقلری ویا یازدیردقلری مقاله‌لر ایله متصل تحریش ایدرلر. بوفصاحتلرده ، بو بلاغتلرده شرف ملی وشان‌لوای ملت بر اعتنای مخصوص ایله تکرار بتکرار ذکر ایدیله‌رك ناسك حسیاتی اوقشانور. شرقده یکی فتوحاته کیریشمك پك جدي بر ایش اولدیغندن تشبثات حربیه‌یی حقلی کوسترمك

لازمدر . بوندن طولانی ضبط واستملاکنه نظر طمع عطف ایدیلن بر شرق مملکتنك احوالی غایت الیم ، غایت مشوش بر حالده تصویر ایدیلور . واو مملکتك اهلنه بيك دورلو مساوئ اداریه‌نك . نیچه افعال وحشیه‌نك مسئولیتی اسناد اولنور ، حقیقتده او مساوی واو شورش موجود اولمسه بیله وسائط خفیه ودقیقه ایله احداث ایدیلورکه بو حال شرقده آوروپا دیپلوماسیسنك جریان معاملاتنی ترصد ایدنلرجه معلومدر . ایشته بو سرد اولنان طرزلرده مشرق اسلامده کندی حکومتلرینی ، کندی اداره‌لرینی تأسیس ایچون آوروپا مدنیلری بر صلاحیت قزانمش اولورلر .

غربك شرق اوزرنده‌کی تحکمی مسئله‌سی اهمیت عظیمهٔ سیاسیه‌یی حاوی مسائلدن اولدیغندن شرقلیلرك او بابده‌کی نقطهٔ ملاحظه‌سنی ایلریده ذکر ایده‌جکز . دول متخمه‌نك شرقده‌کی «وظیفهٔ تمدنیه» لری عالم نصرانیت میسیونه‌رلرینی غربك عادات وارکاننی واشکال مذهبیه‌سنی شرقه ادخال ایچون تشجیع ایتمکده‌در . فی الواقع شیمدی‌یه قدر بو اوغورده نیچه امکلر صرف ایدیله کلمش ایسه ده ارکان وطرق نصرانیتك تحکم سیاسئ افرنج درجه‌سنده بر موفقیتله شرقلیلره قبول ایتدیریله میه جکنده‌کی ظنلر قوت بولمقده‌در . علی الخصوص مشرق اسلام خلقنه بو بابده وقوع بولان ابرام وتشویقلر صدره شفا ویرر هیچ بر تأثیری موجب اوله‌میور . اهل اسلامك فکر سالمه مالك اولان افرادی او مدنی آوروپانك اخلاق وارکاننده‌کی نقاط سخیفه‌یی پك ایی ادراك ایدرلر . آوروپالیلرجه اتباع ایدیلن ارکان نصرانیتك ایسه اهل اسلام ایچون موجب الهام معنوی اوله بیلمك

مزایاسندن بری اولدیغنی یقیناً آکلارلر . کرك خرستیانلق وکرك ــ اکثریا مدنیت خرستیانیه عنوانی طاقیلان وعلویتی پك چوق مبالغه‌لر ایله اعلان اولنان ــ آوروپا مدنیتی حقنده اهل اسلامك کندیلرینه مخصوص ملاحظاتی واردرکه بز آتی ده کی فصللرده بو ملاحظاتك سردینه چالیشه‌جغز .

ایکنجی فصل

هلال وصلیبك مناسبات قدیمه‌سی

« هلال » کلمه سنك اسلامیته بر علم اولمق اوزره استعمال ایدلدیکی کورلمکده درکه اسلامك بو وجهله تسمیه‌سی آوروپالیلرك اختراعاتندن اولسه کرکدر ؛ زیرا بو استعمال یالکز آوروپا لسانلرینه منحصردر . امت محمدیه ولوکه مجازاً اولمش اولسون ـ دین اسلامك بو تعبیر ایله اطلاقی عادتا بر نوع کفردر ؛ چونکه آنلرجه هیچ بر اودون ویا معدن پارچه‌سی ویاخود اشارت هلالی حاوی اولان بشقه برشی نشانهٔ اعتقاد اوله‌ماز . « هلال » علامتنك ابتدا روماليلر وصوکره بیزانتینلر طرفندن قوللانلدیغی بعض آثار عتیقه‌دن آکلاشلمقده‌در . عثمانلیلر ایسه بو اشارت هلالی بیزانتینلردن آلمشلر ولوای ملیلرینه علامت یاپمشلردر . فی الواقع شرائط شریعت دائره‌سنده اجرای حکم ایده‌جك هر عثمانلی پادشاهنی مشرق اسلام خلقنك اکثریت عظیمه‌سی بر رئیس معنوی طانیمقده ایسه‌لرده لوای عثمانیت عالم اسلامیتك بر معنای مجسمی اوله‌رق تلقی ایدیله‌مز ؛ بناءً علیه « هلال » قاعدةً صلیب نصرانیته قیاس اولنه‌ماز .

سیاسیوندن اولان ویا رهبان طاقمندن بولنان بر نیچه آوروپا محرر

ومؤلفلری واردرکه صلیبه معتقد بولنان خلقك هلاله اتباع ایدن افراد نوع بشر حقنده‌کی بغضنی تحریك . غرضنی تحریشده بر فائده کوررلر . ایشته هلالك صلیبه مخاصم اولمق اوزره شیوعی بونلر طرفندن ترویج اولنه‌کلمشدر . بو فصلك سرلوحه‌سنده هلال ایله صلیبی بر برینه مقابل اوله‌رق استعمال ایتمکلکمز ایالك باقیشده اسلامیتك خرستیانلغه ضد اولدیغنی ایما مقامنده تلقی اولنه‌بیلور. حال بوکه مسلمانلق اساساً خرستیانلغه ضد اولمامق اوزره وضع ایدلمشدر . حتی آشاغی‌ده ویره جکمز امثلهٔ تاریخیه‌نك شهادتندن آکلاشیله‌جغی اوزره اوائل اسلامده اویله بر ضدیت قطعیاً مفقود ایدی . دیانت اسلامیه حضرت عیسانك تقدیسنی امر ایدر واهل اسلام آکا بر مذهب حق احکامنك تبلیغ معنویسی وقوع بولدیغنه قائلدرلر؛ شوقدرکه موجود اولان نسخ انجیلیه‌نك بو احکام معنویهٔ بالغه‌یی احتوا ایده بیله جکنه ایناتمازلر وکتب انجیلیه دن هیچ برینك قدسیتنی قبول ایتمزلر . ازمنهٔ اخیره‌ده آوروپاده بیطرف منقدین علما طرفندن انجیلك اصلنه دائر وقوع بولمش اولان تحقیقات تاریخیه‌نك تتبعی اسلامك اسکیدن بری ادعا ایلدیکی او ذهابی تأیید ایلر . بو ذهابی ابطال ایچون مروج ارکان نصرانیت اولانلر طرفندن « دیانت اسلامیه مؤسسنك انجیل حقنده‌کی فکری کلیاً خطالی اولدیغی و یالکز کندی زماننده عربستان وسوریه ده مغلق وغیر مصفا بر صورتده موجود بولنمش اولان خرستیانلق اوزرینه بنای فکر ایلمکله خرستیانلغك روحنه وغوامض مزایاسنه کسب وقوف ایده مدیکی » یوللو بعض دیپسز ادعالردن بشقه دلائل مقنعه سرد أولنه‌مدیغی کورلمکده‌در . فقط انتشار اسلام دورلرنده اك خالص ، اك مهذّب شکل نصرانیتك نره‌ده موجود اولدیغی حضرت

محمدك منقدلرى بزه واضحاً بيان ايده‌میورلر . زمانمزده آوروپای نصرانينك عادت ورسميت صورتنده تعقيب ايتديكى خرستيانلق يعنى او ايمان جعلى — كه بز مسلمانلر نظرنده جاذبهٔ كرامتنى ارائه ايده‌جك بر شكلده دكلدر — عجبا حضرت محمدجه دها مقبول بر وجهله تلقى ايديلور ميدي ظن اولنيور ؟ مسلمانلرك اعتقادنجه حضرت محمد كبى عيسى عليه السلام دخى تبليغات معنويه يه مظهر اولمش بر « رسول » ايدى ؛ شو فرقله كه حضرت پيغمبر تبليغات قدسيه‌نك مآلنى هر درلو تغليط وتبديله قارشى صيانت ايچون آيات قرآنيه‌نك حافظه يه نقشنك بر امر خير اولديغنى ذكر ايتـدى . بوندن طولاييدركه وفات پيغمبريدن تا زمانمزه كلنجه يه قدر جهان اسلاميتك هر طرفنده يوز بيكلرجه كيمسه‌لر قرآن كريمى عبارهٔ اصليه‌سى اوزره حفظ ايده كلمشلردر . حادثات عالمك جريانى صره‌سنده بعضاً اساطيرك — حتى آز بر مدت مروريله بيله — حقيقت محضه شكلنه صوقولديغى و بعضاً دخى حقايقك خرافاته قلب ايدلديكى دوشونيلورسه حفظ قرآن امرينك نه قدر معقول بر تدبيره مستند اولديغى آ كلاشيلور . بر مصحف دينى كه او دينك واضعنك وفاتندن صوكره قرناً بعـد قرنٍ بر التقاط غير منتظم ايله وجوده كتورلمشدر ؛ ايمدي او دينك احكام قدسيه‌سنى صحت اوزره شامل اوله‌ماز وهر حالده بر دين حقك كتاب مقدسى اولمق اوزره عالمه عرض ايدلمه‌مك مناسبدر . امم غير نصرانيه‌نك قبول وتقديسى ايچون غربليلر طرفندن ميليونلرجه نسخه‌سى دنيانك هر طرفنده نشر ايديلن انجيل ايشته بويله بر مصحفدر .

انجيلك نسخ موجوده‌سنك بر قدسيت اصليه يه مالك اولديغى قولنى

رد ایتمکله برابر اسلامیت حضرت عیسانك قدسیت تولدینی انکار ایلمه‌مشدر . پروتستانلغك مؤسسی اولان (لوته‌ر) بیله - « مسلمانلر عیسی حقنده شهادت تکریمده بولنورلر » دیه بو حقیقتی تسلیم ایدییور (۱) في الواقع بر حس حقیقتجو یانه یه مالك اولمقله اکثریتدن تمیز ایدن بعض خرستیان محررلری اسلامك بو شهادت تکریمنی انکار ایلمیورلر ؛ فقط بونلرده مسلمانلرك حضرت عیسایی تمامیله « صفت حقیقیسنده » طانیمدقلرینی مؤاخذه ایدییورلر . اوت ، مسلمانلر البته عیسی علیه السلامی خرستیانلرجه ویریلن بر صفتده طانیه‌مازلر . مثلا « اب ، ابن ، روح القدس » کبی بر اعتقاد مذهبینك حکمی انظار اسلامه دائما آکلاشیله‌ماز بر صورتده معروض اوله‌کلمشدر . حتی عالم شرقلك افکارنده تحریٔ معقولاته میلان آرتدقجه او مقوله احکام اعتقادیه‌نك مبهمیتی دها زیاده عجیب کورینه‌جکدر . شو دانشمند میسیونه‌رلرك بو کبی احکام مذهبیه حقنده ویردکلری ایضاحات مدققانه‌نك بر قوهٔ اقناعیه‌یی حائز اوله‌بیله‌جکی فرض ایدلمه‌ملیدر . غربك علمای کنیسائیه‌سنك مهارت مدققانه‌لریله اعمال اولنه بیلن نه قدر دلائل وار ایسه اورته یه کتورلسون ینه او اوچ کلمه‌نك حقیقتده نه مفهومی متضمن اولدیغنی اهل اسلامه آکلاتمغه خدمت ایده‌مز . بو مسئله مناسبتیله خاطره کلن عجیب بر حکایه‌یی بر وجه آتی نقل ایده‌لم

وقتیله برموسقوف جنرالی حربده اسیراً آلنان کنج بر عثمانلی‌یی پارسه کوتورمش . پارسده بعض اصحاب انجیل بو مسلمانه نصرانیتی قبول ایتدیرمك

---

(۱) Luther's Table Talk نام انکلیزجه کتابك ۳۵۹ نجی صحیفه‌سنه باقیله

ایستمشلر. آره‌دن بر مدت کچدکدن صوکره آ کا « قاچ الله وار ؟ » دیه صورمشلر. ترك ده جوابنده « بردانه بیله یوقدر » دیمش. بونکله دوچار حیرت اولان اصحاب سؤال « نه دیمك ، دها کچن کونه قدر الله بردر دیوب طور بیوردك یا؟» یوللو استیضاحده بولنجه ترك ده « اویله اما سزك پاپاسلر یکز بکا آنی ده یدیروب یوطتیردی » دیه مقابله‌ده بولنمش. مکرسه قبول نصرانیته علامت اولمق اوزره ترکه ویریلن تعمیـد صوبی وعشای ربانی ترکك ایچریسندن ابلیس لعینی اخراجه قادر اوله‌مامش ! عجبا نیچون ؟ بو مقوله نصرانی آیینلرینك ترك اوزرنده خاصهٔ کرامتی کوسترمه‌مسی ترك جنسندن اولان بر کمیسه‌نك ـ مشهور غلادستونك بر تعبیر غلیظی وجهله ـ انسان شکللی انسانیتسز بر مخلوق (۱) اولدیغی ایچونمی ؟ بو حکایهٔ ارتداد وهـلهٔ اولی‌ده جدیتدن عاری کورینه بیلور؛ مع ما فیه عقل سلیم صاحبی برمسلمانك نصرانیت کلیساسنجه مرعی اولان اعتقاداتی هیچ بر وجهله قبوله رغبت ایتمیه‌جکنه بر مثال واضحدر.

کندی رسوللرینك کافهٔ افراد بشر کبی طوغوب وفات ایلدیکنی بیلن مسلمانلر حضرت عیسایه « روح الله » تسمیه ایده‌جك قدر بر اعتقاد

(۱) Anti-human specimen of humanity یعنی انسان شکلنده انسانیتسز مخلوق تعبیری عالم نصرانیتك بر بویوك آدمی صاییلان غلادستون طرفندن استعمال اولنمشیدی . موسقوف طرفدارلغنی التزام ایدوبده روسیه ایله صوك محاربه‌مز صره‌سنده علیهمزده Bulgarian horrors نامیله یازدیغی رسالهٔ منفوره‌سنك ۱۳ نجی صحیفه‌سنه باقیله .

احترامكارانه ده بولنورلر . اعتقادات مذهبيه يه قارشى وقوع بوله بيله جك تجاوزلرك جرائم شديده دن عد ايدلديكى دورلرده حضرت عيسانك قدسيت تولدى حقنده تعدى ايدنلرى اهل اسلام جزايه چار پار ايدى . بر انكليز مؤلفنك روايتنه كوره وقتيله بر خرستيان قبول اسلام ايتمش وآندن صوكره يكى ديندا شلرينى كويا ممنون ايلمك ذهاب جاهلانه سى ايله عيسى عليه السلامه شتم ولعنتده بولنمش . حال بوكه آنك بو تجاوزى اوزرينه مسلمانلر كنديسنى حضور قاضى يه كتورمشلر واعدامنه حكم طلب ايلمشلر(١) وقتيله ممالك عثمانيه ده دخى بوكا مماثل بر وقعه حدوث ايتمكله محكمهٔ شرعيه عين صورتله تعيين جرم ايتمش . شويله كه : بر يهودى حضور مسلمينده حضرت عيسانك تولد نا مشروعنى ادعا ايلمش وبناءً عليه بو تفوهى اوزرينه حكم اعدامه مستحق كورلمش (٢) طبيعى بو جزا يهودينك تجاوزندن طولايى اولوب تولد مسيحك قدسيتنه عدم ايمانندن ناشى دكلدر ؛ چونكه اكراهى تجويز ايتمين شريعت اسلاميه بر كيمسه يى اينانمديغى بر مذهبك عقائدينى قبوله اجبار ايلمز.

اسلاميتك وفات عيسى حقنده كى اعتقادى دخى عيسويلرك ذهابنه مخالفدر . كرك تاريخاً مثبت بر حقيقت اولسون كرك اولمسون اسلاميت حضرت عيسانك خاچه چكلديكى روايتنى قبول ايتمز . آنك يرنده بشقه برينك خطاءً خاچه چكلمش اوله بيله جكى نظريه سى مسلمانلرجه عقله دها يقين كوريلور ؛ چونكه مسيحك موقع علويسى ايله

---

(١) Bosworth - Smith نام ذاتك Muhamed and Muhammedanism عنوانلى كتابنك ٢٦٩ نجى صحيفه سنه باقيله

(٢) فتاواى على افندى ده بونى مصدق بر فتوى صورتى واردر .

جرائم منفوره ارباینه لایق اوله‌جق اویله بر صورتده اعدامی حوصلهٔ ادراك اسلامه صیغمیه جق قدر رابطه‌سز بر روایتدر . بر آدمی الوهیت مرتبه‌سنه چیقارمق وصوکره اکا سفلی بر صورتده جزای اعـدام لایق کورمك فـکر مسلمینجه یالکز منطقسزلق دکل بلکه بر کفردر . خرستیانلرك « حضرت عیسی امتنك کفارت ذنوبی ، خیری ایچون او عذابی چکدی » یولنده کی ایضاحاتی نصرانی اولمیان بر منقدی اقناعـه هیچده کافی دکلدر . انجیلك اوبابده کی حکمنی بر نسخهٔ مغفرت ویاحمائل سلامت فرض ایدوبده « عیسی بزم کناهلرمز ایچون عـذاب موت چکدی » دیه‌رك آتش جهنمه قارشی کندیلرینی سیغورطه‌لی ظن ایتمك وایستدکاری قدر ارتکاب معاصی ایلمك غالبا بر چوق خرستیانلرك ایشنه یرایور . بوخاچه چکلمك حقنده مسلمانلرجه دینیله‌جك بر سوز دها واردرکه اوده : خرستیانلرك ، ایمان ایتدکاری بر ذات قدسیتسماته اویله‌جه بر فوت سفلی اسنادیله قناعت ایتمیه‌رك او فوتك اشکال مخیله‌سنی صنایع نفیسه‌ده کثرتله مستعمل حزنلی بر موضوع ترسیم یاپملریدر ؛ اویله بر موضوع ترسیم‌که نه‌برخاصهٔ حقیقته مالکدر نه‌ده طبع مهذبه موافق ! ابن الله دیدکاری حضرت عیسایی چیریل چیپلاق بر صورتده چارداغه چکدیریبورلرده وجودینك اوته‌سنه بروسنه صاپلانان اوقلرك جریحـه لرندن قیزیل قانلر آقیتدیریبورلر ؛ نه‌ده منفور بر تصویر مخیل !

شیمدی تاریخك بزه کوسـتردیکی امثلهٔ سائره ایله‌ده اسلامیتك اساساً مذهب عیسویه‌یه مخاصم اولمدیغنی اثباته نقل‌قلم ایده‌لم : حقیقتده اسلامیت اهل مسیحی ضد شکیم صورتنده دکل بلکه طرفدار رحیم مقامنـده فرض

ایدییوردی . شو آیت کریمه عیسویلره قارشی اسلامك اوائلده نه کبی بر حس ایله متحسس اولدیغنی اثبات ایدر . وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى (١) شفقت وموّدت جهتیله کندیلرینه الڭ یقین بر طائفه عد ایتدکلری نصرانیلرك آلامیله اهل اسلامك اوائلده نه قدر متأثر اولدقلرینه مثال اوله‌رق شو وقعهٔ تاریخیه‌یی ذکر ایده‌لم : حضرت پیغمبر مکه مجوسیلری ایله اوغراشدیغی بر صره‌ده ایران مجوسلرینك بیزانتین خرستیانلری اوزرینه بر غلبهٔ عظیمه‌سی وقوعه کلیشیدی. مجوسیلك حسبیله ایرانلیلری کندیلرینه مذهبداش واهل کتاب اولملری سببیله خرستیانلری اهل اسلامه طریق آلهی‌ده یولداش عد ایدن مکه‌لیلر ایرانك بو غلبه‌سنی آلقیشلدیلر و بناءً علیه اهل اسلامه خبر کوندررك یقینده کندیلرینك دخی « اخوان نصرانیه‌لری » کبی مقهور ایدیله جکلری یولنده اعلان تفاخر ایلدیلر . خرستیانلرك مغلوبیتی خبری حضرت پیغمبر ایله اصحاب کرامنی پك مأیوس ایتمش ایدی ؛ مع مافیه آره‌سی چوق کچمدی (الٓمٓ غُلِبَتِ الرُّومُ فِي أَدْنَى الأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ) آیت (٢) کریمه سنك تبلیغ کرامت آوری اوزرینه قلوب مسلمین بر ظفر قریب امیدیله تسلی بولدی . آره‌دن بر ایکی سنه قدر بر مدت کچدکدن صوکره یعنی میلادك ٦٢٥ تاریخنده وقوع بولان دیکر بر محاربه‌ده ایرانلیلر مغلوب ایدلدی واوردولری تمامیله بیزانتین ایمپراطورلغنك حدود ممالکندن خارجه سورولدی .

ایشته بوندن آکلاشیلیورکه خرستیانلق علیهنده اسلامیته اسناد

(١) سورة المائدة نك سکسان بشنجی آیتنه باقیله

(٢) سورة الروم ك ایلك آیتنه باقیله

ایدیلن عداوت متعصبانه‌یی خرستیانلر کندی آره‌لرنده آراملیدرلر . بو عداوتك احداثنده خرستیانلقده‌کی رهبانیت سلکنك بر عنصر نفاق تشکیل ایتدیکی بر امر محققدر .

عالم اسلامیتك الڭ شوکتلی دورلرنده بیله خرستیانلرك مماشاتنه چالیشلدیغنی مثبت احوال سائره موجوددر . نصاراجه مکرم اولان ارض قدسه مسلمانلرك نه درجه‌لرده احترام کوستردکلرینی بوکا بر برهان واضح اولمق اوزره ایراد ایده بیلورز . ظهور اسلامدن صوکره قدس شریف بر خیلی مدت مسلمانلر طرفندن قبله‌کاه عبادت اتخاذ اولنمشیدی (١) حضرت محمد بو وجهه عبادتی بلا مشکلات تبدیل ایده بیلوردی ؛ زیرا تقوی دینیلن شی یا شو جهته ویا بو طرفه طوغری اتکای تواضع ایلمك دیمك دکلدر ؛ نته‌کیم قرآن کریمده (لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ) بویورلمشدر عالم اسلامیت ایله نصرانیت آره‌سنده بر جسر مصافات تأسسنی منعده بر فائده ملاحظه ایدن طائفهٔ یهود بو خصوصده اعمال دسائس نا محدود ایلدکلرندن حضرت پیغمبر عاقبت اوقات طاعاتده قدس شریفه توجه عادتندن واز کچدی . (٢) مع ما فیه ارض قدس اهل اسلام

---

(١) راهب D. D. Smith لڭ Bible and Koran نام کتابنه باقیله ٣٩ نجی صحیفه

(٢) Encyclopaedia Britanica نام‌قاموس‌محیطك Muhammedanism مقاله‌سنه باقیله . جودت پاشانك قصص انبیاسنده دخی بوکا دائر بر اشارت واردر .

ایچون بر موقع احترام اولمقده دوام ایلدی ·

ایمدی ملاحظات سیاسیه‌دن زیاده بو احترام دیندارانه‌دن طولاییدرکه اعصار متعاقبه‌ده مسلمانلر ارض قدسی اهل صلیبك استیلاسنه قارشی مدافعه ایتمشلردی ؛ بونجه جانلر فداسیله وقوع بولان مدافعاتله غربك اباطیل اعتقادات وسیئات عاداتنك صلیبیون طرفندن ارض قدسه ادخالنی منع ایتمك ایستیورلردی ؛ زیرا او صلیبیون که انسانلر آره‌سنده صلح ومصافات تأییدینی توصیه ایتمش اولان حضرت عیسانك امتندن اولدقلرینی ادعا ایتدکاری حالده صلح ومسالمت بین المللك مقتضیاتنه مغایر نیچه افعال خونریزانه ارتکاب ایتمکله نه مقوله مخلوقاتدن اولدقلرینی شرقلیلره ارائه ایلیورلردی.

زمانمزده دخی مسلمانلر طرفندن قدس حقنده کوستریلن آثار احترام خاچه طاپان طوائفك اظهار ایلدکاری علائم تقدیساتدن زیاده خالصانه‌در · بیت المقدسك آناختارلری بیله مسلمان محافظلره توديع اولنیور ؛ نیچون ؟ قدسده بر حکومت اسلامیه اداره‌سی موجود ده آنك ایچونمی دینیله‌جك ؟ خیر ، اسباب سیاسیه دن طولایی ! تقوای دیانت دعواسنده بولنان فرق خرستیانیه‌دن هر بری دیکرینك اکتساب تحکم سیاسی ایتمك مثللو بر مقصد غیر مقدس اوغورنده چالیشدیغنه دائر اشتباه قوی حس ایلیور · اون‌طقوزنجی قرن میلادینك الك بو یوك محارباتندن اولان قریم محاربه‌سنك اسباب اصلیه‌سندن بریسی‌ده ارضی قدسده ملل نصارادن بعضیلرینك تفوق نفوذ استحصالنه چالیشملرینك دیکر بعض ملتلر طرفندن اعتراض رقیبانه‌یه دوچار اولمسی ایدی · بوندن دها چند سنه مقدم طوائف مختلفه‌یه منسوب بعض رهبان غرض رقابت وحسد ایله بیت المقدس جوارنده بر عربدهٔ باغیانه یه

طوتشمشلردی . آنلری مضاربه‌دن آییروبده موقعك قدسیتنی تلویث
مشاهده‌دن صیانت ایتمك ایچون آره‌یه کیرن مسلمان عسکرلرندن بعضیلری
شدتله یاره‌لنمش وضابطلرندن بریسی ده بر کوزینی غائب ایتمش ایدی .

اوائلده خرستیانلرك بشقه بر موقع مقدسی دها واردی‌که اهل اسلام
طرفندن احترامات مخصوصه ایله توقیر ایدلدی ، اوده دمشق شامده بولنمش
اولان (سن ژان) قاته درالی ایدی . بلدهٔ مذکوره‌نك فتحندن صوکره
مسلمانلر نصارانك رضاسیله (سن ژان) معبدینك بر جهتنده عبادته باشلمشلر
ایدی . بو اشتراك معبد سکسان سنه قدر دوام ایتدی . خرستیانلره فاتحین
اسلام طرفندن ویرلمش اولان آماننامه سببیله انك مسجده تحویلی وصرف
عبادت مؤمنینه تخصیصی طلب اولنمدی . فقط صوکرەلری خرستیانلرك کویا
آلهی تلاوتی اولمق اوزره ایشی واویلای تغنی یه اوردیرملری مسلمانلری
پك چوق ازعاج ایتدیکندن فکر اشتراکدن واز کچدیلر ومع مافیه معبد
مذکوری ینه کندیلرینه حصر ایتمك قیدینه دوشمدیلر . (١)

ینه خرستیانلرله تأسیس مقارنت آرزوسیله رجال مسلمه‌نك نسوان
نصرانیه ایله ازدواجی مشروع قلمش ایدی‌که مسلمانلره واران قادینلرك تبدیل
دیانته اجبار اولنملری هیچ بر وجهله تجویز اولنمدی . خرستیان قادیندن متولد
بر سردار اسلام والده‌سنك عبادتی ایچون بر کلیسا انشا ایتدیرمش

(١) T. W. Arnold نام ذاتك Preaching of Islam عنوانلی کتابنه
باقیله . صحیفه ٥٠

ایدی (١) بر حدیث مروی یه نظراً بر مسلمانك والدەسی خرستیان بولنو بده مرض ویا شیخوختی حسبیله ادای عبادت ایچون کلیسا یه کیتمکه مقتدر اولەمازسه اومسلمانك والده سنی ، دکل آت ویا عربه ایله ، حتی ضرورت مس ایدرسه آرقه سنه بیله یبندیروب کلیسایه کوتورمسی امر ایدلمشدر .

***

خلفای اسلامك سرایلرنده صاحب علم وکمال بر چوق خرستیانلر مظهر توقیر اوله کلمشلردی . حوضهٔ نصرانیت خارجنده بولنان اقوامه افکار عالیهٔ انسانیتکارانه‌یی لایق کورمیه‌جك درجه‌ده سوء ظن صاحبی اولان بعض آوروپا مؤلفلری علمای نصرانیه حقنده کوستریلن بو تقدیر احترامکارانه‌یی کویا آنلره مخصوص اولان بر تفوق ذکایه عطف ایتمك ایستیورلر . بونلرك ذهابنجه غالبا بویله بر ذکای متفوق خرستیانلره قوهٔ قدسیه طرفندن منحصراً بخش ایدلمش بر موهبه اوللی . سوء ظن جبلی بو مؤلفلرك بصیرت انصافلرینی او قدر باغلمش اوللیدرکه مسلمانلرك دخی نوع بشره منسوب اولدقلرینی و بناءً علیه هر درلو موهبهٔ خلقتدن انلرك ده حصه دار اوللری اقتضا ایده‌جکنی عادتا کوره‌مز اولمشلر . اسلامیت قدیم دن بری علم وعرفانی توقیر ایتمش اولدیغندن او علم وعرفان اصحابنك مذهب وجنسیتنه باقیلماز ؛ ایشته بوندن طولاییدرکه نیچه عالم یهودیلر دخی دول قدیمهٔ اسلامیه‌نك مناصب عالیه‌سنی احراز ایله مشرف اولمشلردی . « علم مسلمانلرك غائب اولمش مالی کبیدر ؛ آنی نره ده بولورلرسه همان آلملیدرلر » مألنده‌کی حدیث شریف اهل اسلام آره سنده پك معروفدر . خلفای عباسیه تاریخنی اوقویانلرجه معلوم بر کیفیت

---

(١) ینه T. W. Arnold ك مذکور اثرینك اللی طقوزنجی صحیفه سنه باقیله

اولدیغی اوزره خلیفه المأمون دورنده خرستیان ویا یهودی نیجه علمای دین وفلسفه مسلمانلر ایله مباحثه یه دعوت اولنوردی وهرکس نقطهٔ ملاحظه سنی ایستدیکی کبی تشریح وترویجده سربست براقیلوردی . آمریقالی بر مؤلف فاضل بو خصوصی تأیید ضمننده « جماعات مختلفه یه منسوب اولان بو علما یالکز مظهر شرف علیا اولمقله قالمازلردی ؛ بر ده آنلره الڭ مهم مناصب حکومت توديع ایدیلوردی . بر آدمڭ تولدی ، مملکتی ویا افکار دینیه سی نه اولورسه اولسون بورالری هیچ ده قاله آلنمازدی » دیور (۱)

تاریخدن اوکره‌نه بیلدیکمز اخباره نظراً او زمانلر آوروپای نصرانی‌ده هیچ بر مملکت یوقدی‌که عین مقصدله علمای اسلامدن برینڭ وجودینه تحمل ایده بیلسون . حتی اسلامده بو حریت مذهبیه نڭ ، بو مساعدات انسانیتکارانه نڭ تأسسندن عصرلرجه صوکره بر مذهب نصرانیت اربابی دیکر مذاهب نصرانیه یه منسوب اولان علمانڭ وجودینه بیله تحمل ایده‌مزلردی . بر صنف نصرانیته منسوب اولان نیجه ذوات فاضله اکتساب تفوق وتغلب ایدن دیکر صنف اربابی طرفندن آتشده یاقیله‌رق اتلاف ایدیلوردی ؛ هم ده اویله بر صورتده تلف ایدیلوردی‌که احراق خصوصنده کوستریلن وجد شوق معبود باطلاری نامنه انسان قربان ایدن قبائل وحشیه یه غبطه لر بخش ایده‌جك درجه ده بولنمش اولسه کرکدر !

---

(۱) J. W. Draper نام مؤلفڭ "History of the Conflict Between Relgion and Science" عنوانلی اثرینڭ دردنجی فصلندن

اوچنجی فصل

خرستیانلقده رهبانیت وموقع اسلام

هلال ایله صلیبك مناسباتی اساساً بر صورت دوستانه ده جریان ایتمك لازم کلورکن عکس حال واقع اولدیغی وتضاد متقابله نك عالم نصرانیت طرفندن احداث ایدلدیکی فصل سابقده‌کی اشاراتدن منفهم اولمشیدی . مزایا واوصاف نصرانیه‌نك شرقده انتشارینی ترویج ایدن بر انکلیز مستشرقی « خرستیانلغك بر رقیب مضری وار ایسه اوده دین اسلامدر . مذاهب مختلفهٔ مجوسیه‌نك هیچ بریسندن خرستیانلق ایچون حذر اولنه‌جق بر صورت ملحوظ دکلدر ؛ نفس اسلامیتده ایسه بزم ایچون قوی ومؤثر بر عداوت مندمجدر » دیور (١) بوقول مناسبتیله بزده ادعا ایده‌بیلورزکه اسلامیت ایله نصرانیت آره‌سنده‌کی شعلهٔ عداوتی ایقاظ ایدن بر عنصر مضر وار ایسه اوده خرستیانلقده‌کی رهبانیت در . بناءً علیه بو فصلده رهبانیتك اسلامیت علیهنده‌کی معامله‌سندن بحث ایده‌جکز . اول امرده شوراسنی قیده لزوم کوریرزکه بز رهبانیت حقنده‌کی ملاحظاتمزله هیچ بر فرد راهب حقنده ذره قدر بر ایماء محقرانه ده بولنمق ایستمیورز . موضوع بحثمز مسلك

(١) Sir William Muir نام مستشرقك Muhammedan Contraversy عنوانلی اثرینك ٢ نجی صحیفه‌سندن .

رهباندر . اشخاص رهبان دكلدر . هيچ شبهه‌مز يوقدركه پاپاسلردن بعضيلرى شخصيت اعتباريله هيئت اجتماعيه نك الك معتبر طبقاتنه منسوب ذوات درجه سنده فضائل شخصيه يه مالكدرلر .

امت محمدك افراد منوره‌سنك ذهابنجه اسلاميتك الك زياده غير قابل تأليف اولان خصمى نصرانيتده كى پاپاسلقدر ؛ چونكه پاپاسلغك ماضياً وحالا اسلاميت عليهنده جهانك سوء ظن وغرضنى تحريك ايده كلديكى و بناءً عليه اهل اسلامك حقوق مهمه‌سنى سكته دار ومؤسساتنك الك معززلرينى تارومار ايتديرنكه چاليشديغى بر امر ثابتدر .

بعض مؤلفلرك ادعاسنجه دنياده رهبانيته مالك اولميان هيچ بر مذهب يوقمش . بو ادعا اعتراضدن سالم بر حقيقتى متضمن دكلدر ؛ چونكه فى الواقع نصرانيتده ــ تعبير انجيليسى وجهله ــ مقدس بر رهبانيت (١) موجود اولديغى حالده واضع ديانتمز اولان حضرت محمد « لا رهبانية فى الاسلام » كلام مبجلى ايله مؤسسهٔ رهبانيه نك تشكلنى صراحةً منع ايلمشدر . عجبا اسلامده رهبانيت نه كبى ملاحظاتدن طولايى تجويز اولنمدى ؟ قوهٔ خالقه ايله مخلوق مدرك اولان بشر آره سنده توسط مناسبات ايچون ينه افراد بشردن بولنان كيمسه‌لرك همتنه احتياجى عقل سليم قبول ايتمزده آنك ايچون . خرستيانلقده ايسه اويله جه بر شخص ثالثك آره يه كيرمسنه اوته دنبرى حاجت مس ايتمش ؛ كوياكه انسانلرك دائما

(١) بو تعبير سن پترو انجيلنك برنجى قسمى برنجى فصلنك بشنجى آيتنده مذكوردر

احتیاج حس ایتدکاری الطاف الهیه نك طلبنده ویا ارتکابندن کندیلرینی آله مدقلری معاصینك کفارت ذنوبنده پاپاس شکلنده بر سمساره لزوم وار ایمش !

وظائف دیانتی ایفا خصوصنده کی دلالت رهبانه کلنجه : ابتدای امر ده شوراسی بیلنملیدرکه اویله بر خدمت اسلامیتجه ضرورت قطعیه دن صاییله ماز . احکام دینیه یه آز چوق وقوفی اولان هر فرد اجرای امامت وارکان عبادتك اداسنه دلالت ایده بیلور ؛ چونکه نه ارکان دیانت نه ده مراسم معتادهٔ عبادت طنطنه لی تکلفاته تابع قیلنمامشدر . فی الواقع وظائف طاعاتك اجراسنده صاریقلی جبه لی بر طاقم ذواتك دلالتی کورلمکده در ؛ انجق بو ذاتلر حقیقتده نه بر صنف روحانی یه منسوبدرلر نه ده امتیازات معنویه یی حاوی بر صفت استحصالنه صلاحیتدار درلر . بناءً علیه امامك حالی ــ آنجق بر مقام روحانیدن اجازت آلمقله وظائف رهبانیت اجرا ایده بیلن ــ پاپاسلرك صفتنه قیاس ایدیله مز .

اسلامیتده پاپاسلق سلکنك تأسیسنی مانع بر مقصد دها واردرکه اوده خدمت رهبانیتك ازمنهٔ قدیمه ده کی کاهنلکدن تولد ایتمش بولنمسیدر . کاهنلك ایسه اعتقادات باطله ایله اذهان ناسی ضلالته سوق ایتدیکندن مکروه بر شغلدر . فی الواقع ازمنهٔ اخیره ده کی پاپاسلق ــ ازمنهٔ قدیمهٔ جاهلیه ده کی کاهنلك کبی ــ افعال سحریه اجراسیله مشغول اوله ماز ؛ مع ما فیه ساده دلان ناس اوزرنده نفوذ مسحرانه اجراسندن ده خالی قالماز . ایمدی رهبانیت بویله جه اجرای نفوذ ایلمسندن طولایی کرك ایچنده بولندیغی هیئت اجتماعیه یه وکرك علی الاطلاق نوع بشره فائده دن زیاده ضرر ایراث

ایدر . خرستیانلقده‌کی کشیشلکك نفوذندن اقوام نصرانیه‌یه کلن نفع وضرری حادهٔ تنقیددن کچیرمکه بر صلاحیتمز بولنمیه بیلور ؛ فقط امم خرستیانیه‌نك اهل اسلام وطائفهٔ یهود ایله وقوع بوله‌کلمش اولان تماسنی انسانیتك منافعی نقطهٔ نظرندن مطالعه ایدرسه‌ك کوریرزکه رهبانیتك احداث ایلدیکی نفاق خطرناك توکاری اور پرته‌جك قدر مدهشدر . صحایف تاریخ آنك نفوذ متعصبانه‌سندن متولد نتایج سیئه ایله طولیدر . اهل صلیب غدارلقلری ایله (انکزیسیون) تجربیاتی — که پاپاسلر طرفندن التزام وترویج اولنمشیدی — اخلاف بنی بشر ایچون دائما نفرتله یاد اولنمغه مستحق احوالدندر . رهبانیت بو زمانلرده دخی ملل نصارایی او مقوله کبائر جرائمه سوق ایلمکه قادر دکلسه ده عصرلردن بری مالك اولدیغی نفوذ فوق العاده سنك الیوم عالم نصرانیتده کوریلن ترقیات فکریه نسبتنده بر سرعتله زائل اولمقده بولندیغی ده پك او قدر طوغری اولمسه کرکدر . بوندن ما عدا مسالکنده‌کی تلون حیل سببیله بو رهبانیت خرستیانلرك قرون وسطادن بری توارث ایده کلدکلری سوء ظن متعصبانه‌لرینی مهما امکن احیا وادامه‌یه مقتدر اولوب کیدیبور . بو نفاق تعصبك ترویجی اسکی زمانلرده اولدیغی کبی صرف جهالت واعتقاد دینی اوزرینه دکل آنجق دورك تمایلات سیاسیه واجتماعیه‌سی نظر دقته آلنه‌رق اجرا ایدیله بیلور .

رهبانیتك بو دورلرده دخی نفوذ قدیمه‌سنی اجرا ایچون عامهٔ نصارانك معاونتنی نه صورتله استحصال ایده بیله جکنی تدقیق ایده لم :

معلومدرکه خرستیان رهبانلغی احکام انجیلیه‌نك کافهٔ بنی بشره

تبليغی ايله دنيايی كاملاً تنصيره مأمور اولمشدر . كنديلرنجه دها محقق بر صورتده معلوم اولان اسبابدن طولايی اولمليدركه كروه رهبان انجيلك تعميم نصرانيت حقنده‌كی او حكمنی احكام سائرهٔ دينيه‌لرندن زياده بر غيرتله انفاذه اوغراشمقده‌درلر . مع ما فيه خرستيان كليساسنه تابع اولان اقوام بشر آره‌سنده سفسطهٔ مذهبيه‌دن زياده معقولات فلسفيه‌يه ميلان آرتمسی او غيرت مذهبيه‌يه بويوك بر حائله تشكيل ايلمكده در . بناءً عليه ماديات مفيده ايله مشغول اولان بويله بر دورده نشر نصرانيت مقصدی ينه ماديات اوزره حركتله وزمانك تمايلاتنه متناسب بر صورتده ترويج ايدلمك ايجاب حالدن كوريليور . بونی بر مثال ايله ايضاح ايده‌لم : مثلا خرستيان اولميان ممالكده نشر مذهب ماده‌سی دول مستويهٔ نصارانك ترويج تجارت مسلكيله متحداً جريان ايتديريله بيلور . بو فكر حقنده قناعت حاصل ايتمك ايچون مراكز عظيمهٔ تجارتده بولنان بر كليسايه كيدملی‌ده برموعظه ديكلملی . اوراده نه ايشيديله جكدر ظن ايديلور ؟ « حيثيت تجاريه‌نك اخلاق بركزيدهٔ سائره كبی اوصاف خرستيانيه‌دن بولنديغی وايی خرستيانلرك ممالك بعيده‌ده كی تشبثات كسبيه لرينی جناب حقك مطاق مظهر توفيقات ايليه‌جكی وانجيلك ميسيونه رلر طرفندن صوقولديغی هر دياره تجارت نصرانيه‌نك‌ده كيره‌جكی والحاصل صليبك تجارته بر رهبر حقيقی اولديغی » يوللو سوزلر ايشيديلور . اوت ، زمانمزده نصرانيت صليبی رهبر تجارت اتخاذ ايلمشدر . حتی بر انكليز ديپلوماتی بو حقيقتی پاره‌سده‌كی انكليز تجارت اوطه‌سی مواجهه‌سنده ٢ كانون اول ١٩٠٢ تاريخنده ايراد ايلديكی بر نطق علنی ايله تأييد ايتمش و « ميسيونه‌رلر استعداد تجاری يه طريق رواج آچيورلر » ديمش ايدی .

پاپاسلغك بو مقوله خدمات دیندارانه‌سی تقدیر عمومی‌یی جلب ایده‌جك بر خاصهٔ سحارانه‌یه مالكدر ؛ بو تقدیر عامه ایسه رهبانیتك افراد ناس اوزرنده‌كی نفوذ قدیمنك ادامه‌سنه خادم اولور . علم الهیات اربابندن بر ذات « رهبانیت كندی مسلكنك فائده‌سزلكی حقنده بر ذهاب شیوعنه هیچ بر وقت میدان ویرمه‌مكه چالیشمیلدر ؛ زیرا رهبانیت محضا لزومنی حس ایتدیرمك صورتیله تأسس ایلمشدر » دیور (۱) نفع وظائفنی ابراز ایتدیرمكله رهبانیتك انكلتره‌ده نه درجه‌یه قدر مظهر اعتبار اولدیغی حقنده بر فكر حاصل ایتمك ایچون انكلیز غزته‌لرینك دائما نشر ایتدكاری (وصیت وتوارث) اعلانلرینه عطف نظر اولنملیدر . ایشته اوراده كوریلوركه بعد الوفات مؤسسات رهبانیه‌یه وعلی الخصوص میسیونه‌ر جمعیتلرینه كلیتلی پاره براقانلر آره‌سنده الك زیاده سماحت كوسترنلر یاعمرلرنده هیچ ازدواج ایده‌مه‌مش اختیار قادینلر ویاثروتكایه صاحبی سرمایه دارلر وتاجرلردر . غیر متأهل قادینلرك وصیتلرنده‌كی خلوص نیت وساده‌لك پك آشكاردر . شویله‌كه : طالع ناساز اوقادینلری كنجلكلرنده كوكللرینك الك بویوك آرزوسندن محروم ایتمش اوله‌كركدر . بناءً علیه حیرانپرورانه حركت ایتمكله البته او قادینلر تسلیٔ قلب بولورلر وحیاتلرنده‌كی كدر نومیدینك آخرتده اجرینی كوره‌جكارینی امید ایدرلر . حال ضلالتده قالدقلری پاپاسلر طرفندن تلقین اذهان عامه اولنه‌كان بونجه غیر نصرانی افراد بشرك طریق هدایته كتوریله‌جكنه

---

(۱) بو عباره آلهیات علماسندن Albert Réville ك
« Prolégomène de l'Histoire des Religions »
نام اثرینك دردنجی فصلندن .

خدمت ایلمك اعتقادیله ثروتلرینك بر مهم قسمنی میسیونەر جمعیتلرینه وصیت ایدرلر . حال بوکه تجار وسرمایه داران آره‌سنده بو جمعیتلره معاونت نقدیه وصیت ایدنلرك ده او قادینلر مثللو غرض وعوضدن عاری اوله‌رق ابراز سخاوت ایتمش اولملری احتمالی پکده شبهه دن آزاده دکلدر . بویله بر زنکین آدمك ـ اغلب احتماله کوره ـ میسیونه رلرك کیتدکلری ممالك غیر نصرانیه ایله مناسبات کسبیه‌سی بولنمش اوله بیلور . یوقسه اویله جنات عالیاتده بر مقام راحت بولمق امیدیله کیسهٔ خیری او قدر بول آچمامش اولسه کرکدر . بر فکر متجسسه کوره بویله بر آدم نشر نصرانیت خدمتی اوغورنده ایتمش اولدیغی هدیهٔ خیریه سی ایله یا ایام حیاتنده طمع ادخارندن وطولاییسیله اخوان بشریه سندن بر خیلیسنك خرابنه سبب اولدیغندن ناشی کفارت ذنوب امید ایتمشــدر ویا تجارت خارجیه یه پیشدارلق ایدن او ‌دیندار میسیونه‌رلره امور کسبیه سنی ترویج ایلملرندن طولایی فعلاً مقابله ایلمك ایستمشدر . بو احتمال اخیر عقله دها یقیندر . میسیونه‌رلرك آفریقا ایچریلرنده کویا نصرانی ومدنی یاپمق ادعاسنده بولندقلری یرلیلری آوروپایه اخراج اولنان خام اشیا ونباتات صناعیه یتشدیرمکده چالیشدیرملری وینه آفریقا وآسیاده بعض فرنك شرکتلرینك رواج معاملاتنه دلالت ایتملری دخی بو احتمال اخیری تأیید ایلر .

احوال آخرت حقنده ترددك آرتمقده اولدیغی بویله بر زمانده رهبانیتك خدمات مقدسه ســنه عامهٔ ناس طرفندن پکده اعتماد عطف ایدلمیور ؛ ایمدی اذکیای رهبان پاپا سلغه عائد اولان وظائفك روحانیتدن

بشقه نیجه فوائد مادیه یی دخی حائز اوله جغنی اثبات ایچون عوام ناسجه
مقبول وسائط اختراعنه بالطبع بذل جهد ایلر. بو ایسه شرقده نشر نصرانیت
ایتمك اموريني دول نصارانك نشر تمدن وظائفنه توفيقاً اجرا ايلمكله پك
اعلا استحصال اولنه بيلور. حتى بوندن طولايي اولمق كركدركه الك معتبر اركان
كنيسا مذكور دولتلرك لواى استيلالرينك دنيانك الك هجرى كوشه‌لرينه
صليبك ايزيني تعقيب ايدرك كير ديكني افتخار صددنده بيان ايتمكده درلر.
بزم بويله بر اعترافدن استدلال ايده جكمز بر نقطه واردركه اوده دائما
قليج وآتش ايله محاط بر صورتده طاشينان لواى استيلانك ممالك غير
نصرانيه يه دهشتناى دخول اولمسنه رهبرلك ايدنلرك باشليجه‌لري پاپا سلر
بولنمسيدر؛ حال بوكه بو پاپا سلر ناصح صلح ومسالمت اولان حضرت عيسى
نامنه ايفاى وظائف روحانيه ايتمك ادعا سنده بولنيورلر. ايشته پاپا سلرك بو نوع
اشتغاللرندن طولايي اولمق كركدركه انكليز فيلسوفى مشهور (هه ربت اسپنسه‌ر)
بر اثرنده « اقوام وحشيه كاهنلرى آره‌سنده اولديغى كبى نصراني آوروپا ده
دخى پاپا سلرك نيجه عصرلردنبرى محاربات خونريزانه‌يه اشتراك ايلدكلري
كورلمشدر » ديور (١)

ممالك غير نصرانيه يه ادخال صليب ايدن ميسيونه‌ر پاپا سلرينك
خدماتى آوروپا دول مستوليه سى طرفندن نه قدر بويوك تقديراته مظهر
اولديغنه و بو تقديرات سايه سنده صنف رهبانك اهميت مسلكاريني اثباته نه
وسعتلى بر ميدان بولديغنه دائر پك چوق مثال كتوريله بيلور؛ فقط بز بو راده

(١) اسپنسه‌رك Ecclesiastical Institutions نام اثرينك اوچنجى
فصلندن

بر ایکی نمونه ارائه سیله اکتفا ایده جکز :

عمق تفکر صاحبی اولان بر آلمان فیلسوفی وارسون ایستدیکی قدر انسانلرك مدعیات مذهبیه لرینی چوق کره مسخره لق درجه سنه واردقلری حقنده کی حقیقت بسیطه‌یی تشریح ایله او غراشسون ، صحیفه‌لر طولدیرسون ، انی کیم دیکلیه جك ؟ بناءً علیه چینه ادخال صلیب ایتمك ادعا سیله کیدن بر آلمان میسیونه ری چینلیلر طرفندن اتلاف اولنورسه آلمانیا دولتی قیامتی قوپارر وچینلیلردن اخذ ثاره قیام ایدر وبو وجهله چینه صلیب نصرانیتی متعاقب لوای استیلا داخل اولور . نته کیم چند سنه مقدم بو حال واقع اولدی. کذلك بر دین رسمی طانیمامق ادعاسیله حریت مذهبیه نك حامیسی کچنمك ایستین فرانسه بر طاقم پاپا سلری وطن اصلیلرندن سوروب چیقارر ؛ حال بوکه ممالك اسلامیه ده مؤسسات نصرانیه احداث ایلین پاپا سلری او ممالك حکومتلرینك مضرتلرینه اوله رق حمایه ایلر. بو ایسه او یله ادعا اولندیغی کبی متعصب مسلمانلرك تعرضنه قارشی مدافعهٔ حق ایچون دکل آنجق او پاپا سلرك شرقده فرانسز سیاستنی وآمال سائره سنی تزیید ایده جك زمینلر پیدا سنه وساطت ایلملرندن ناشیدر .

* * *

ملل غربیه دن هر برینك طبقات متخالفه سی آره سنده هر آن آرتمقده اولدیغی کوریلن هر دورلو رسمیت اجتماعیه آنجق مدنیتك ایلرولمسندن تولد ایدییورمش . شرقلی بر منقد نظرنده غربك جماعات متمدنه سی آره سنده وقوعه کلن بو ازدیاد مراسم اجتماعیه نك آیین مذهبی خصوصاتنده دها مکلف صورتده تجلی ایتدیکی آشکار اولور . کویا دیندارانه

اولان ارکان تضرعیه ، نیچه نمایشلر ، نیچه تکلفات جعلیه هب مراسم مذهبیه ایله مزج اولنوب کیدییور . ایشته ناسك بو یولده کی هوساتنی وزمانك بو مقوله تمایلاتنی ترصد ایدن رهبان صنفی خدمات روحانیه سنك لزوم وفوائدینی اثبات ایچون یکی یکی فرصتلر کشف ایدرك نفوذ قدیمه سنی ابقایه موفق اولیور ؛ نته کیم آوروپا مؤلفین قدیمه سندن بریسی « خلق طرفندن مراعات اولنان هر دورلو آیین دینیلرده کی مراسم ، رهبانیته بویوك بر وظیفهٔ آمریت بخش ایدر » دیمشیدی (١)

ممالك غربیه‌نك هر جهتنده کوریلن او تکلفاتلی مراسم دولتدن ما عدا افرادك تولد ، ازدواج ووفاتی خصوصاتنده دخی رهبانیتك ایفاسیله موظف اولدیغی خدمات بر شرقلی ایچون موجب حیرت اوله جق درجه‌لرده در ؛ بر آوروپالینك منسوب اولدیغی قومك ترقیات علمیه وتنورات فکریه سی حقنده کی تفاخریله برابر ینه اباطیل اعتقاددن متولد ارکان ومراسم سببیله — تابشیکدن مزاره قدر — پاپا سلغك تأثیر نفوذینه معروض قالمسی او شرقلی نظرنده قابل تألیف کورنمز .

افرادك تولدی خصوصنده بر قابله نك خدمتنه اولان ضرورت پك اعلا آکلاشیلور ؛ زیرا ابه نك اعتنای رقیقی ایکی جانك صیانتی کبی بقای نوع بشره مهم بر خدمتی موجبدر . حال بوکه طوغان چوجق ایچون تعمید آیینی اجرا ایدن پاپاس افندینك اهمیت مأموریتنه نظراً ابه نك موقعی هیئت اجتماعیه جه پك دون قالور . یا وافتیزك انسانیته نه لزومی واردر بر دورلو

(١) بو کلام Helvetius نام فیلسوفك de l'Home عنوانلی کتابندن .
صحیفه ٢٢٣

آكلاشيله ماز . شاعرك ديديكى كبى قو ييدن چيقارلمش بر قاچ طامله صو يك روح بشرى تطهير ايده بيلمسى خيلى شاشيله جق حالاتدندر .

افرادك حين وفاتنده ايسه بر تكفين وتدفين متعهدينك وحتى بر مزارجينك بيله خدماتى نه قدر ضرورى اولديغى معلومدر ؛ آنلرك ياردمى اولمسه بزدن ابدياً آيريلان سود كارمزك جسدلرى ميدانده قالور ، چورر ، قوقار ، داغيلور . زمان حياتلرنده بز آنلرى نه قدرده سومش اولسه ق بو حالات سببيله هواى تنفسمزك فسادندن طولايى جسدلرينه لعنت اوقومغه باشلارز ؛ ايمدى تدفين متعهدى ايله مزارجينك خدماتى ايشته انسانيتى بويله ملوث وتهلكه لى برحالدن آزاده قيلار . حال بوكه تدفين اموات ماده سنده خلق مأمور روحانينك اجرا ايلديكى وظيفهٔ آيينه دها زياده احتراملە باقارده مزارجيلرى واو سياه لباسلى تدفين متعهدلرينى منفور كورر ؛ طبيعت بشريه‌ده كى خود كاملقدن طولايى هر كس راهبك ايراد ايلديكى طلاقت ادعيه‌ايله متسلى اولمق ودها طوغريسى قلبنى تفكرات موتك اضطرابندن تخليص ايلمك ايستر .

« ازدواج » حيات بشرك اك هيجانلى وقايعندن اولديغندن عقد ازدواج ماده سنده بند رهبان طالب نكاح اولان هر خرستيانى دها شدتله تحت قيده آلمقده در . اك مدنى عد اولنان ممالك غربيه ده اكر بر نكاح نظامنه توفيقاً عقد اولنورسه صحيح صاييله جغندن كليسانك وظائف تقديسيه‌سنه قاعدةً ضرورت بولنمامق اقتضا ايدر ؛ فقط بو قاعده نك يالكز نظرى اوله رق موجود بولنديغى او ممالك متمدنه ده كى جريان احوالدن

آ کلاشلمقده در . حقیقتده ایسه مادام که بر ازدواج کلیسا مأمور روحانیسی یدیله قدسیت عقده مظهر اولما مشدر ، او حالده نظامنه توفیقاً ده وقوع بولمش اولسه ینه خلقك معتبر کچینن صنوفی طرفندن ممدوح بر ازدواج تلقی اولنمیور. بو صنوف معتبره افرادی وعلی الخصوص قادینلری ازدواج غیر مذهبی یه قارشی قلبلرنده بویوك بر نفرت بسلیورلرکه بو حس نفرتی — اخلاق عمومیه یی کویا بر محوُر حسنده طوتمق ایستین — کلیسا منسوبان وطرفکیرانی ملاحظهٔ منفعت سبیله تحریك ایده کلمکده درلر .

عالم اسلامیتده نکاحك عقدی هیچ بر شخص روحانینك همتنه محتاج دکلدر . شویله که نکاحك عقدی ایچون طرفینك اقربا واحباسی بر اوده اجتماع ایله امور عقدی مشاهده وجریان صحت عقده شهادت ایدرلر . قاضی — که حقیقتده بر شخص روحانی دکل بلکه بر مأمور عدلیدر — بو صحت عقده دائر اذننامه اصدار ایلر . عقد ازدواج اقشامی بر اوده اقربا وتعلقات برلشوب یا امام ویا اوقویوب یازمق بیلور بر ذات دخی زوجین منعقدینك امتزاج وسعادتنی مستدعی قیصه جه بر تضرعده بولنورلر . بو خصوص ایچون مسجده فلانه کیتمکه لزوم کورنمز و (ای اب مقدس ، سوق ایله بزی هدایته) یولنده الهیلرده چاغیرملاز (۱) چونکه بونی چاغیرمقده اویله اومولدیغی کبی دائماً ایی بر نتیجه چیقماز . ازدواجلرده جناب عاقد الامور بعضاً او مقوله تضرعات بشریه یی سمع قبوله آلمدیغندن ابلیس لعین ایشی همان ید اغواسنه کچریبورده زوجین بر بیت مسعودیته دکل

(۱) انکلیز کلیساسنك O,Lead us Holy Father دیه باشلیان رسم نکاح الٓهیستدن کنایه در

بلکه محکمهٔ طلاقه سوق اولنیور .

ممالك نصرانیه نك اکثریسنده ازدواجه متعلق قیودات مذهبیه او قدر صیقی درکه تأهل ایتمك ایستین کیمسه لر غایت متنور الافکارده اولسه‌لر واباطیل مراسم روحانیه دن قلباً متنفر بیله بولنسه لرینه بر طورجعلیٔ ایمان ایله کلیسالرده عقد ازدواجه مجبوریت حس ایلیورلر . نشانلیسی قولتوغنده اولدیغی حالده ذهاب قلبنه رغماً کلیسایه کیدرك عقد نکاح ایچون راهبك تجویز روحانیسنی آلمغه محتاج اولان وجدانلی بر آدم کیم بیلور نه قدر اضطراب درونی حس ایدر !

الحاصل نصرانیتك مراسم تنکیحیه سنده کی او نمایشلی آیینلر فی الواقع بنم کبی احساساتی اویله غرب مدنیلرینککی قدر رقت کسب ایتمه‌مش بر مسلمان ایچون بیله موجب تهییج بر لوحهٔ شیرین عرض ایدر؛ فقط شوراسنی ده بیاندن کندیمی آله مام که بو معرض نمایشده بزده بویوك بر مسخره لك بولندیغی دخی کوزه چارپار ،

رهبانیتك ادامهٔ نفوذه اك زیاده فرصت بولدیغی بر منطقه دها واردرکه اوده منطقهٔ سیاسیاتدر . ممالك نصرانیه نك سیاسیات داخلیه سنه رهبان طرفندن وقوع بولان اشتراك فعلیدن بحث ایتمك ایستمیز ؛ یالکز دولتلرك سیاسیات خارجیه لرینك ملل اسلامیه یه تعلق ایدن قسمنده پاپاسلرك نه قدر تهالکله اعمال نفوذه چالیشدقلرینه ایما ایتمك ایسترز . مسلمان مملکتلرینه متعلق اختلافات سیاسیه صنف رهبانجه وعلی الخصوص انکلتره محافل رهبانیه سنجه پك جاذبه لی موضوعلر عرض ایدییور . بوندن طولانی

بویوك اپسقپوسلردن طوتیکزده تا عادی کوی پاپاسلرینه وارنجه یه قدر لابس
لباس قطرانی هر بر شخص روحانی سوزه قاریشیور . کذلك بو مناسبتله
مذاهب مختلفهٔ خرستیانیه صنوف رهبانی آره سنده کی اختلاف معتاد بر طرف
ایدیلهرك کافهٔ ارباب کنیسا یك وجود ویك صدا دینه جك بر صورتده
عالم نصرانیتده بر غلیان حس وقوعنی طلبده بولنیور ؛ هم ده اویله بر
صورتده که او بابده ابراز اولنان غیرت دینیه اهل صلیب دورلری رهبان
ذیشاننك روحنه غبطه بخش اولسه سزادر ! ظاهر حاله نظراً سلك روحانینك
بو فریادی او بیچاره شرقلی « خرستیان قرداشلر » نفعنه اوله رق قوپاریلیور.
مدافعهٔ نفس وسائطندن کلیاً محروم اولان او بدبخت شرقلی خرستیانلر —
محضا عیسایه ایمان ایتدکلرندن طولایی — مسلمانلر طرفندن وحشیانه
تعذیبلره دوچار اولمیورلرمی یا ؟ ایشته انکلتره ده کی رهبان حقیقتکویان
حضراتی معصوم شرق خرستیانلرینك استخلاصنك آنجق « او منفور هلالك
یرینه او مقدس صلیبك » رکزیله ممکن اوله جغنی ادعا بویوررلر ! حتی
بو مبارك ذاتلر او ادعا نك صحتی ایچون یمین ده ایتمش اولسه لر باشلری
آغریماز . انسانیتپرورلکدن دم اوران سیاسیونك ترتیب ایتدکلری
اجتماعاتی بر خیلی متحیزان رهبان حضور پرغرورلری ایله اهمیتلندیررلر .
غلیان افکار عامه یی موجب بلاغتلی نطقلر ، آتشین موعظه لر کرسیٔ خطابتدن
کولله کبی پاطلادیلور . جرائد معتبره نك بر خیلی صحیفه سی رجال کنیسا
طرفندن او مظالم اسلامیه علیهنده یازیلان مکتوبلرله طولار . مسلمانلق وعلی
الخصوص عثمانلیلق علیهنده کی تحریکات صلیبیه نك کافه سنده — بونجه
اسلحهٔ تخریبیه یه مالك اولان — دول معظمهٔ خرستیانیه نك برلشوبده

شرق خرستیانلرینی اسلام مظالمندن ، ترك تغلبندن قورتارمدقلری علناً تعییب ایدیلور . ایشته بو صوك فقره دن آ كلاشیلیورکه خرستیانلغك افراد بنی بشر بیننده صلح ومسالمتی مروج اولدیغی حقنده کی ادعای نصارا البته طوغری دکلدر ، پاپاسلرله مفسدین سیاسیون برلشیورلرده دول معظمه یه « هایدك نه طوریيورسکز بو قدر قوی وکثیر اسلحهٔ تخریبیه یه مالکسکز . شرق خرستیانلرینی تخلیص وشرقه ادخال اصلاحات بهانه سیله کیدك شو مسلمانلری اورك ، ییقك ، شو ترکلرك النده کی مملکتلری آلك ، تقسیم ایدك » دیك ایستیورلر ! خیر ، خیر ؛ خرستیانلق عامهٔ افراد بشر آره سنده صلح ومسالمتی هیچ بر وقت مروج اولمامشدر واوله ماز ، انجیلده « بن روی ارضه ایصال صلح ایچون کلمدم . خیر ، صلح دکل بلکه بر قلیج کوندرمك ایچون کلدم » دینیور (١) وارسون مفسرین نصارا بو آیتی دخی ایستدکاری صورتده اسلوبلیجه تأویل ایتسونلر بزم ایچون معنای آیت صریحدر ؛ شمدی یه قدر وقایع عالم ده آنك معنای ظاهریسنی مثبت بر حالده ظهور ایده کلمشدر . وقت بوقت مسئلهٔ شرقیه اویاندیرلدقجه بو تهییج عمومی ده تجدد ایدر . فقط رهبان کرام کویا انکلتره دولتنك شرق مسئله سنده اوینادیغی سیاستدن بیخبر ایش ده صرف انسانیت نامنه هیجانه کلمش کبی کورینور . کلیسالرده بو مناسبتله ویریلن موعظهٔ مخصوصه لرده پاپاس افندی شو وجهله کلامه آغاز ایلر : — « کرسیٔ وعظ پولتیقه دن بحث اولنه جق بر موقع دکلسه ده نه چاره که شرقده ظهور ایتمکده بولنان وقایع الیمه آنی ایجاب ایتدیردی . شرق خرستیانلرینك حالی پك یمان

(١) سن ماتیوس انجیلنك اوچنجی فصلی ٣٤ نجی آیتی

اولدی ؛ اختیار ، ارکك ، قادین ، چوجق نیچه بیچاره‌لر قتـل عام اولندی ماللری یغما ، عرضلری هتك ایدلدی » وهکذا . کرسئ وعظك سیاستدن بحث اولنه جق بر موقع خطابت بولنمدیغی ادعاسی بر نوع رشوت کلامدر . بو یله رشوت کلام ایله ترویج مرام ایتمك ایستین یاووز بر ناطقه پرداز ابتدای امرده سامعینك جذب اعتمادینه چالیشملیدرکه بالاخره یمورطلیه جغی جواهر آنلر طرفندن بلا تردد یوطیله . غرائب وقایع کائناتدن اولمق کرکدرکه افکار صلیبیونك بو یولده تهییجی هرنصلسه دائما انکلتره نك شرقـده توسیع حدود وتأمین منافع ایچون ترتیبات سیاسیه اجرا ایلدیکی زمانلره تصادف ایدییور . ایمدی رهبان کرامك او مساعئ زاهده سی اویله ساده دلان ناسه عرض اولندیغی کبی انسانیته بر همت آرزوسیله دکل آنجق انکلتره نك تدابیر سیاسیه سنه بر خدمت مقصدیله وقوع بولور .

دردنجی فصل

نشر نصرانیت وموقع اسلام

انجیلده « دنیانك هر طرفنه کیت ده انجیلی هر بر مخلوقه تبلیغ ایله » دینیلیور (١) جهانی کاملاً ایمـانه کتورمك مقصـدیله وارد اولدیغی ملحوظ بولنان بو آیت انجیلیه ده کی امری انفاذ ایچون کتاب مقدس نصارانك یوزدن زیاده لسانلره ترجمه ایدلدیکی معلومدر . بونکله برابر دها یوز میلیونلرجه بنی بشر افرادینك کتاب مذکوری کندی لسانلرنده قرائتله مباهی اولمغه حالا فرصت بوله‌مدقلرینه بعض دیندار خرستیانلر تأسف ایلمکده درلر . بویله جه حال ضلالتده قالان او یوز میلیونلرجه افراد بشرك احتیاجنی تسویه ایچون انجیلی آنلرك لسانلرینه دها مصحح ، دها بلیغ ودها مؤثر بر طرزده ترجمه ایتمك اقتضا ایلردی . بو امر اهمه شیمدی یه قدر بر دقت لازمه عطف اولنوب اولنمدیغی اشتباهی موجب بر مسئله اولسه کرکدر . بو کتاب مقدس نصرانیتك بز کندی لسانمز ده کی ترجمه سنه باقارسه ق حیرتله کوریرز که عهد عتیقك ابتدالرنده واقع « اناث » تعبیری « دیشی » دیه ترجمه ایدلمشدر . معنای کلام ایسه طائفهٔ نسادن اولان فرد دیمکدر . لسانمز ده « دیشی » لفظی حیوان حقنده مستعملدر ؛ قادینلره

---

(١) سن مارق انجیلنك اون آلتنجی بابنك اون بشنجی آیتی .

اطلاقی ایسه آنجق آداب جاریه نك خارجنده وقوع بولمش اوله بیلور.

ابتدای فصلده ذکر ایلدیکمز آیتده کی « مخلوق » تعبیرینك بعض مسلمان لسانلرینه رابطه سز بر مألده ترجمه ایدلمش اولمسی دخی محتملدر؛ چونکه انجیلك « هر بر مخلوق » دیمسندن مراد مخلوق ناطق ومدرك اولدیغی ومعنانك حیواناته شمولی بولنه میه جغی منفهمدر. نته کیم متی انجیلنده مسطور بر آیتده (۱) مذهبه دعوتك « بوتون ملتلره » وقوع بولمسی تصریح اولنمسندن دخی آکلاشیلدیغی اوزره کلهٔ مذکوره انکلیز میسیونه‌رلری طرفندن « مخلوق » دکل « بشر » دیه ترجمه اولنمق اقتضا ایدردی.

الحاصل خرستیان ناشر دینلرینك مکلف اولدقلری وظیفهٔ حقیقیه نوع بشرك اقوام عادیه سنی نفوذ علویهٔ نصرانیتله اصلاح ایمش! عجبا مسلمانلرك دخی قبول نصرانیت ایلملری ممکنمیدر؟ ایشته شیمدی بز بو مسئله یی تدقیق ایتمك ایسترز:

ابتدا معلم ایکن صوکره وکلای دولت صره سنه کچمش وشیمدی ده دیپلوماسی خدمتنده مهم بر موقع اشغال ایلمکده بولنمش اولان بر انکلیز صاحب قلمی طرفندن (۲) کشف اولندیغنه کوره مسلمانلق اولسه اولسه آنجق ایکی یوز سنه دها بقا بوله بیله جك ایمش! عجبا بو ذات دانشمندنه

---

(۱) متی انجیلنك ۲۸ نجی بابی ۱۹ نجی آیتی.

(۲) الیوم واشینغتونده انکلیز سفیری اولان ترك دشمنلغنده کی شدتیله معروف مستر (برایس) درکه بو کتابك انکلیزجه سنده اسمنك تصریحندن اجتناب اولندی.

كرامت اظهار ایتمك ایستیور ؟ شرقده استیلای متحکمانه یه قویولمش اولان آوروپا دول معظمه سنك بو تحکمه قارشی قویه جق مسلمانلری او زمانه قدر روی ارضدن سوپوره جکلرینی می کشف ایدییور ؟ چوق بیلن چوق یاکیلور دیه ترکجه بر ضرب مثل واردر یا ؟ ایشته عمیق علم ایله معروف اولان بو ذات دخی غرور معلوماتیله سرمست اولمش بولنمیلدرکه بو درجه ده جرأتلی بر کرامت صاتمغه قالقیشمش . شرقلیلر طرفندن دکل ینه آوروپالیلر معرفتیله وقوع بولان تخمیناته کوره دنیاده کی اهل اسلامك عددی ایکی یوز اللی میلیونی متجاوزدر . شرقده کی آمال سیاسیه لرینك ترویجنده حسیات دیندارانه لرینه مغلوب اولان بعض انکلیز رجالی عدد اسلامی ایکی یوز میلیونه یقین اولمق اوزره جف القلم تعیینه تنزل بویوریورلر ایسه ده آلمانلرك بو بابده کی تدقیقاتی بوسبوتون فرقلیدر . بو خصوصده اك زیاده تدقیقاتده بولنمش اولان بر آلمان مؤلفی مسلمانلرك ایکی یوز آلتمش میلیوندن زیاده اولدیغنی اثبات ایلیور (١) آفریقا وآسیا ده تأمین مستملکات وتوسیع حدود ایچون وقوع بولان هجوملرنده اوروپا دولتلری عساکرینك سنه ده اون ویا اون بش بیك قدر مسلمان جانی تلف ایتدکارینی فرض ایده لم . بو وفیات زائده ایله برابر ینه ایکی یوز سنه ظرفنده اسلامیته منسوب افراد بشرك توکنمسی احتمالی یوقدر .

بو مسلمانلرك حوضهٔ نصرانیته دخولی احتمالنه کلنجه : ابتدای امرده شوراسی تخطر اولنمیلدرکه مسلمانلری خرستیان یاپه بیلمك قدر

(١) آلمانیالی دوقتور Herbert Jansen نام ذاتك استاتستیق اوزرینه یازدیغی « Verbreitung des Islam » رساله سندن

دنياده مشكل بر ايش اولەميەجغى آوروپا وآمريقا ميسيونەرلرى طرفندن
بيله اعتراف اولنمقدەدر . هيچ شبهه ايتميه لم كه مسلمانلر كنديلرينه عنايةً
تكليف اولنان وافتيزك خاصهٔ قدسيەسنى كلەجك ايكى يوزسنه ظرفنده دخى
قبوله متمايل اولميەجقلردر . بوندن ايكى يوز سنه صوكره اذهان بشرك نه
دورلو حسيات مذهبيه يه مالك اولەجغنى فناً ويا فلسفةً تعيين ايدەبيلمك
او قـدر مشكل بر مسئله دركه او بابده بيان مطالعه ايلمك بنم حدمك
فوقنده در ؛ شو قدرجق بر مطالعه يه جرأت ايدرم كه اكر دنياده بر
زمان كاورده مسلمانلق اورتەدن قالقارسه او زمان ميدانده خرستيانلقدن دخى
بر اثر قاله ماز . ايمدى استقبالده اهل اسلامك نصرانيته انقلابى كبى بر
ذهاب سخيف دخى ذهندن چيقارلمق اقتضا ايدر . كنيساء نصرانيت عقلاره
حيرت ويرر بونجه وسائط تنكليه ايله عصرلرجه اوغراشمش اولديغى حالده
اون ، اون بش ميليون طائفهٔ يهودى يى تحويل ومزجه موفق اولەمدي ؛
او حالده يالكز ايكى عصرلق بر مدت ظرفندن اسـلاميتى مزج وقلبه
نصل مقتدر اوله جق بر دورلو آ كلايه مايز ؛ او اسلاميتى كه ايكى يوز
آلتمش ميليونى متجاوز افراد بشر طرفندن جهد تام ايله التزام اولنيور واحكام
معقوله سندەكى علويته حرز جان ايله ايمان ايديليور ؛ او اسلاميتى كه
اصحابى بيننده بر رابطهٔ معنويه عد ايدلمكدن زياده بر امل ملى حكمنده
طوتيله رق مدافعه سنه اوغراشيليور . بو خصوصده جالب اعتنا بر نقطه دها
واردركه اوده مسلمـانلرك نصرانيت حقنده كى معلوماتى آرتدقجه آندن
تباعدلرى ده او نسبتده زياده لشمسيدر .

⁂

اسلامك انتشارينه الك زياده مدار اولان شی عقائدنده کی ساده‌لکدر .
واقعا صوکره‌دن بو عقائده بر طاقم اعتقادات باطله قاریشـدیرلدیغی
انکار اولنه ماز ؛ فقط بو عناصر مخلوطه نك مقداری پك محدود اولدقدن
بشقه اساساً جماعات اسلامیه یه دخالت ایتمش اولان خرستیان و یهودی
وسائر مهتدیلر طرفندن کتورلمشـدر . بو مقوله اعتقادات غیر معقوله
اسلامك صافیتنه بویوك بر تأثیری موجب اوله ماز ؛ زیرا بر دیانت ارکانی
آره‌سنـده بولنه بیان اعتقادات سخیفه‌یی حسب المنفعه ترویج وادامه
ایده جك الك بویوك بر قوت وار ایسه او ده قوهٔ رهبانیتدر وحال بوکه
اسلامده رهبانیت یوقدر . اسلامك عباداتی دخی او قدر ساده درکه
بو بابده بر فکر حاصل ایتمك ایچون انسان کندیسنی بر مسجد ده فرض
ایتملیدر ؛ چونکه اوراده کوریلورکه مراسم زائده یی حاوی اولمامقله برابر
عبادتنده بر تأثیر علوی ، بر تهییج روحانی واردر . صورت عبادت بر
سکینت حزینه‌یی حاوی کبی کورینورسـه‌ده ماهیتنده صمیمیت ابدیه‌یی
مؤدی بر خاصهٔ مستحسن بولنور . بر کشی سرکار جماعت اولور وقرآن
کریمدن آیات مناسبه اوقور ، تکبیر کتورر ، عابدین دخی مستغرق سکونت
بر حالده امامته تبعیت ایدر . جماعت آلهی نامنه باغیروب چاغیر ماز . کلیسا
ارغنونی کبی بر آلت موسیقی ایسه مسلمانلرجه عبادتك سکینت روحانیه سی
ایله قابل تألیف اولمیان بدعتلردن صاییلور ؛ زیرا وقت تضرعده فکر عابد
معبود خالق اولان جل جلاله حضرتلرینه تمامیله متوجه اولمق اقتضا ایدر .
اسلامیتی فنونه مغایر ظن ایدرك تنقید ایلمش اولان بر فیلسوف (١) بو

(١) رەنانك l'islamisme et la Science نام رساله سنه باقیله . صحیفه ١٩

مناسبتله « هر هانکی دفعه بر مسجده کیردهسه کوکلمده بر تأثیر معنوی پیدا اوله رق حتی مسلمان اولمدیغمه تأسف ایلدم . » دیور . شرقده خرستیان میسیونرلرکنك منافعنی ترویجه چالیشمش بر انکلیز مؤلفی دخی شو یولده بیان حسیات ایلیور : « مسجده کیدن بر کیمسه ایچون جماعتك حالندهکی صمیمیته ، استغراقه ، وقار دیندارانهنك تأثیرینه حیران اولمامق امکانسزدر » (١)

برده شیمدی انسان کندیسنی شرقدن انکلترهیه هنوز کلمش و بالاده سرد اولنان صورت عبادته آلیشمش بر مسلمانك یرینه قویسونده بر کلیسایه کیتسون ؛ او راده حاصل ایده جکی حسیات کندیسنی نصرانیته قبوله باقه لم شوقلندیره بیلورمی . ما دام که اویله بر کیمسه شرقدن هنوز کلمش فرض اولندی ؛ او حالده کندیسنه کلیساده مراعاتی لازم اولان بعض تعلیمات اعطا سنه احتیاج واردر : ایمدی ابتدای امرده او آدمك ممکن اولدیغی قدر انتظام اوزره اکتساء لباس ایتمسی و بناءً علیه شرقلیلره اسناد اولنان بیچمسزلکده کیتمهمسی لازمدر . کلیساده تمیز کورونمك ده پك لازم بر شیدر ؛ بو ایسه (النظافة من الایمان) قاعدهسنه رعایتدن زیاده قادینلره خوش کورونمك ایچون پك ضروری بر کیفیتدر ؛ زیرا کلیسالرده رجال ایله نسوان مختلطاً اجرای مراسم مذهبیه ایدرلر . بو قادینلردن بعضیسی

(١) R. N. Cust نام محررك
" Evangelization of the Non - Christian World " عنوانلی کتابندن . صحیفه ٢٦٤

ایسه امالهٔ نکاهلری هر آنده انسان ایچون موجب سرور درون اوله‌جق درجه‌ده کوزلدر . اویله مشرق اسلامده پاپیلدیغی وجهله قادینلر محل عبادتدن تبعید اولنمازلر ویا آیریجه بر محفله طیقیلمازلر . متمدن بر خرستیانه کوره بویله بر حال اسلامك نواهئ استبدادندن عد اولنور ؛ زیرا آنك فکرنجه عبادتکاهده قادینلرك ارککارله مختلطاً موجودیتلری عبادته بهشتی بر طرز نورانی ویرر مش . لکن مسلمانلرك بو بابده دخی کندیلرینه مخصوص بر نقطهٔ ملاحظه‌لری واردر : شویله‌که آنلرجه عبادت اثناسنده مطلوب اولان شی سرور نورانیت دکل بلکه وقار سکینت در . عابدك کرك فکری کرك نظری یالکز احسن الخالقینه توجه ایلمك اقتضا ایدر . اکر اثنای عبادتده کوشهٔ نظر بر روی دلفریب زنه تصادف ایدرسه او حالده ابلیسك اغوای فسادکارانه‌سی روح عابده یول بولور . حتی شرقدن یکی کلدیکی فرض اولنان کیمسه نك کوش اطلاعنه واصل اوله‌جق حالاتدن بولنسه کرکدرکه اویله مختلطاً محل عبادته کیدن کنج ارکك وقادینلر موعظه ودعادن زیاده احدهما آخرك تماشای لباس وجمالیله اشغال ذهن ایدییورلر . کچنلرده مشهور بر لوندره غزته‌سنك بر مقالهٔ مخصوصه‌سنده بو کیفیتی تنقیداً « .... قاته درالنك باش راهبی اخیراً ویردیکی بر موعظه ده کنج قادین وارککارك آشفته لك مقصدیله محل عبادته کلمه‌لرینی اخطار ایدییوردی . قورقارزکه جلوهٔ معاشقه یه بر محل ترویج یاپیلان عبادتکاه یالکز او کلیسا دکلدر » دینیلیوردی (١) رمضانلرده استانبولك بعض بویوك جامعلرنده بر طاقم اسافلك ارتکاب ایتدکاری او عارسزجه جلوه‌لر

(١) ده یلی تلغراف غزته‌سنك ٢٧ ایلول ١٩٠٤ تاریخلی نسخه‌سندن منقولدر

بوكا مقابل بر دليل اوله رق كتوريله بيلورسه ده بو حال بزده پك عارضى ومستثنا اولدقدن ما عدا حسيات دينيه سنك شرفنى ، صلابت اخلاقيه سنى كمال جهد ايله محافظه ايدن اكثريت مسلمينجه مردود در .

بر كليسانك مزينات داخليه سى دخى شرقدن يكى كلديكنى فرض ايتديكمز كيمسه نك نظر دقتنه چارپار . خرستيان مبانئ دينيه سندن بر خيابسنك حسنى — صنايع انشائيه خصوصنده ذوق سليمه مالك اولميان بر كيمسه ايچون بيله — شايان دقت درجه ده در . فى الواقع شرقده دخى بعض مساجدك صنعت تزيينيه سى بو كليسالر دن آشاغى قالمازسه ده اسلامك عبادتنه عائد كافهٔ احوالده ساده لك مطلوب اصلى اولديغندن بويله تكلفات زينته مالك اولان مساجدك عددى محدود در وبونلر ده همان على العموم مائل استبداد اولان امرا طرفندن ياپديرلمشدر . عظمت خالقه اولان ايمانك علامتى او مقوله عظمت مبانى ايله ارائه ايدلمز ؛ بلكه ارباب استبداد خود پسندانه بر شان احرازى آرزوسيله او تكلفات انشائيه يى اختيار ايلمشلر در . مساجدك اشكال معتاده سى بسيط وتكلفسز اولور وديوارلرينى يالكز لوايح محترمه ايله حطوط متبركه وزمينى بر قاچ پارچه پاك كيلملر تزيين ايدر . ايشته بويله عبادتكاهلرده اداى طاعته آليشمش اولان او شرقلى زينتلى بر كليسا يه كيرديكى زمان الك زياده كوزينه چارپان شى جاملرده كى ترسيمات ونقوشك كوزلكيدر . شوقدركه حضرت عيسا يى بشقه بر صورتله تقديس ايدن او شرقلى بوكبى ترسيمات مزينه نك او پيغمبر محترمه تابع اولنلره دكل بلكه نقوش واشيا يه طاپينان اهل مجوسه ياقيشه جغنى ده دوشونور . عهد عتيقده روايت اولنان قصص ووقايعك پنجره‌لرده ومحل

موعظه ده نقشاً عرضنك كنديسى ايچون بر حكمى يوقدر ؛ چونكه صنعت ترسيمدن ذوق آلمق ديانته تعلق ايتمين موضوعات صناعيه ده دخى ممكندر . هله او چيريل چيپلاق (آدم وحوا) تصاوير مخيله سنك جاملرده نقشى كبى بعض قاتوليك كليسالرنده كوريلان شيلر هيچ ده خوشنه كيتمز .

شرقلينك خوشنه كيتميه جك بر حال دها واردركه اوده اثناى عبادتده جمع نقود اولنمسيدر . بر آرالق راهب قالقارده مقدما طوپلانمش اولان اعانات ايله كليسانك مصارفنى موازنه ايچون تفصيلاته كيريشور . بو مقوله آليش ويريش مباحثنك ادعيه وآلهى آره سنه صوقوشديرلمسى اكا پك تحف كورينور . هله اعاناتك صورت جمعى آنك حيرتنى جلب ايدر . فى الواقع مسلمان مسجدلرى ده اعانات خيريه يه پك محتاجدرلر ؛ فقط او مسجدلرده زمان صلات وطاعاتده پاره دن بحث اولنماز . جماعتدن صدقه ويرمك ايستينلر بيله وقت عبادتده دكل آنجق مسجده كيروب چيقدقلرى صره لرده ويررلر . اعانه وصدقه اعطاسنده كوستريشك پك فنا بر حال اولديغى معلومدر ؛ پاره چينغرتيسى ايله عبادتك روحانيتنى افساد ايسه مكروه بر شيدر . پاره چينغرتيسى انساندن زياده شيطانى حركته كتورديكندن آنك بو وسيله ايله فكره الغا ايلديكى اغوالر نفس عبادتك صافيتنى بوزار وبناءً عليه بر علويت معنويه ايله مشغول اولمسى مطلوب بولنان روح عابد بلكه ماديات دنيويه يه ، غرض وعوض حيات شائبه لرينه ميلان كوسترر . شرقلى زائر اثناى عبادتده كى اعانه جمعنك صورت اجراسنى ده حظ ايتمز . پاره طوپلانه جغى وقت بر آدم همان قاپويه قوشيور وختام

دعا دن اول قالقوب کیدنلره ــ کویا پاره ویرمکسزین قاچیورلرمش کبی ــ کیسه اوزاتیور ایکی کشی ده جماعت صافلرینی حاوی اولان صره صندالیه‌لرینك برر اوجنه کیدرك اعانه کیسه سنی بویله جه‌صره ایله الدن اله نقل ایتدیرییورلر وبو آنده کیسه اوزرینه اویله بر صورتده کوزلرینی دیکیورلرکه انسان آنلرك جماعتدن بعضیلرینك کیسه یه پاره براقملرینه دکل بلکه پارمقلری اوجیله اورادن پاره آشیرماملری ایچون اهتمام کوستردکلرینه ذاهب اولور .

ایشته بر شرقلینك کلیسا وعبادت نصرانیه حقنده حاصل ایده جکی فکرلر اوزرینه یورودیلان مطالعات آننه کوسترییورکه میسیونه‌رلرك جلبنه چالیشدقلری شرقلیلردن هیچ بریسی اویله کلیسا ارکانی ، نمایش آیین کبی شیلرله قبول نصرانیته هوسلندیریله‌مز . آره صره خرستیان ایدیلنلر بولنسه بیله آنلرده اعتقاد خالصدن مجرد اولان ومنفعت شخصیه سنك الجاسنه کوره قولایلقله هر قالبه کیروب چیقان مسلکسز ومرائی کیمسه‌لردر .

بالاده موسقینك عبادته ادخالی ومعابدك ترسیمات مزینه‌سی حقنده کی مطالعاتم صنایع مرغوبه دن اولان موسیقی وترسیم علیهنده بر نفرت متعصبانه نتیجه سی اولمق اوزره تلقی ایدلمه‌ملیدر . هیچ شبهه یوقدرکه خرستیانلقده هیئت کنیسائیه‌نك غرب ملتلری آره‌سنده صنایع نفیسه نك انشراح وتکملنه پك چوق مداری اولدی . بو حقیقتـه قانع اولمقله برابر کلیسانك اوبابده کی خدمتی سبق ایتمکسزین موسیقینك وصنایع تصویریه‌نك لایقیله ترقی ایتمیه جکی حقنده کی ادعاینی‌ده قبول ایده میز ؛

بالعکس اکر ماضی ده هیئت کنیسائیه نك مداخله وتقییدات متعصبانه‌سی بولنمامش اولسه ایدی بو ترقی وتکملك ممالك غربیه‌ده دها ارکن باشلامش اوله جغنی ادعا ایدنلرك صحت قوللرینه قائلز . غربك ترقیاتی هیچ ده کلیسانك ید کرامتیله وقوع بولمامشدر . غربك فن ، صنایع وموسیقی کبی خصوصاتده تمیز ایتمش اولان ارباب اقتدارینك اصلی آراشدیرلمش اولسه بو ذواتدن بلکه اوچده برینك یا خالص ویا ملز اوله‌رق یهودیلکی میدانه چیقار . کندی کلیسالرینك مانع ترقی اولان مسلکی حقنده‌کی قیودات تاریخیه‌یی قاله آلمیوبده اسلامیتی مانع ترقی اولمق اوزره تصویر ایده کلن محررین نصرانیه‌نك حقسزلغنه بیلمم که نه دیملی . احکام اسلامیه ده انسانك استعداد طبیعیسنك انکشاف وتعالیسنی مانع بر قید صحیح یوقدر . اوللری صنایع نفیسه‌نك عالم اسلامده نه مرتبه ترقی ایتمش اولدیغنی اثباته کافی بر نیچه آوروپا اهل تدقیقی طرفندن آثار مهمه ترتیب ونشر اولنمش ایسه ده حیفا که بو مثللو آثار بیوك کتبخانه لرك رافلرنده توزلر ایچنده یاتوب قالیور ؛ حال بوکه غرب خلقنك اکثریت عظیمه‌سی شرق وعالم اسلام حقنده‌کی معلوماتی او هرزه کو رومانجیلرك قصه‌لرندن ، سیاحلرك سطحیات ایله طولی اولان روایتلرندن اقتباس ایلیور .

بو کتابك مبادیسنده اشارت اولندیغی اوزره مشرق اسلام تاریخنجه معلوم اولان بر طاقم موانع کونیه نك بر برینی متعاقب تحدثی شرقلك بو کونکی کیریلکنه سببدر . ترقیات مادیه‌نك هر شعبه سنده اولدیغی کبی صنایع نفیسه‌ده وموسیقیجه دخی شرقلیلر غربیونك خیلی مادوننده قالمشلر . صوك سنه لرده کوریلن علائم تیظقدن آکلاشیلیورکه

اهل شرق غائب ایدیلن زمانلرك قضاسی ایچون استقبالاً پك چوق غیرتلر کوسترەجکلر وآوروپادن پك چوق شیلر اوکرنمکه چبالیه جقلردر . مع ما فیه بر زمانلر نفس ممالك عثمانیەده وخطهٔ مصریه ده تورەمش اولان بر آلای هیولالرك — اصلیتی بوسبوتون ترك ایدوبده فرنکلشیویرمکدن عبارت اولان — او منفور مسلکاری تعقیب اولنمیەجقدر . شرقلیلرك صلابت عقلیه صاحبی اولانلری آوروپا مدنیتنك او دائما مبالغه لرله اعلان اولنان شاننده پك بویوك شیلر بولندیغنی ادراك ایدییورلر ودهای بشرك ترقیات مفیده سی نسبتنده بر ده غایت مذموم (شارلاتان) لقلر آرتوب کیتدیکنی وبو (شارلاتان) لقلرك صنایع نفیسه ایله موسیقی یه عائد مباحثده دخی پك چوق وقوع بولدیغنی کوریبورلر . مقصدمزی ایضاح ایچون بر ایکی مثال ویره لم :

مثلا آوروپالیلر آره سنده بر آلای اشخاصه تصادف اولنیورکه بونلر پك وقوفانه بر ادا ایله صنعت ترسیم وهنر تصویر حقنده متصل « افکار عالیه » صاچارلر ؛ حال بوکه دوستلرندن برینك چوغنك یادکار دفتری اوزرینه قورشون قلمیله شویله سطحیجه بر طوموز شکلی چیزملری کندیلرندن طلب اولنسه اللری یاقیشماز . کذلك ، بو مقوله کیمسه لردن بعضیلری تغنینك روحه اولان تأثیر دلفریبنی غوامضیله ادراك ایدەجك درجەده نشو ونما بولمش بر استعداده مالك بر صنعتکار کبی موسیقی حقنده مطالعاته آغاز ایدرلر وحتی دنیانك اك مشهور مغنی ومغنیەلرینك مهارتلری حقنده تنقیداته کیریشیورلر ؛ حال بوکه بر مجلس یارانده تغنی ایچون آغیزلرینی آچمش اولسەلر انسان آنلرك او دلخراش

های هویلرینی بر مصر اشکنك آ کیرمسندن دها مقاملی بوله ماز ، وکذلك ، اویله کیمسه‌لره ده تصادف اولنور که فلان موسیقی شناسی تقدیر وفلانی تخطئه ده هیچ زحمت چکمزلر ؛ حال بوکه بر صالونده پیانونك اوکنه اوطورسه‌لر پارمقلرینك حرکتندن هنر مطربانه لرینك قباق سازی چالان بر زنجیدن پکده فرقلی اولمدیغی میدانه چیقار

ربم شرقلیلری غرب مدنیتنك بو مقوله ساخته کارلقلرینك تأثیرندن صیانت ایلسون !

بشنجی فصل

نشر دیانتده رقابت

فصل سابقده انجیله ایمانك مسلمانلرجه قطعیاً ممتنع اولدیغنی ذکر
ایتمش ایدك . بوراده ایسه اسلام دیننك قوتی یالکز موقعنك محافظه سیله
قالمدیغنی وحتی خرستیانلقله اولان رقابت انتشاریه‌سنی اثباته مقتدر اولمقده
بولندیغنی کوستره‌جکز . بو رقابت خرستیان کلیساسی اصحاب روحانیه‌سی
ایچون هیچ ده خوشه کیتمیه‌جك احوال مشکله تولید ایلمکده‌در بو ایسه
بوتون دنیایی نصرانی یاپمق ایچون انجیلك امر ایتدیکی وظیفه نك انفاذی
ماده‌سنی مشکوك بر موقعده براقیور . مع ما فیه ملل عالمك تماميله خرستیان
ایدلمسی حقنده کی امر انجیلی مجبوری الاجرا صاییلدیغندن « او مضر »
رقابتك اوکنی الق او ذوات روحانیه نك بر عزم قطعیسیدر . بناءً علیه
بو مقصدك حصولی ایچون تدابیر لینه کافی کلمـدیکی زمانلر خرستیان
میسیونرلکی دول معظمه نك بویوك چاپده وسریع آتشلی طوپلرینك
حمایه سی آلتنده اوله‌رق اجرا ایدیلیور ؛ او دول معظمه که اوردولریله ،
دونمالریله مدنیت خرستیانیه نك شاننی ممالك غیر نصرانیه‌ده فعلاً اثبات
ایدوب کیتمکده درلر ! امثالی شو صوك دورلرده دفعاتله وقوع بولدیغی
اوزره تدابیر مصلحانه ووسائط لینه بر نتیجهٔ مطلوبه ویرمینجه میسیونرلك

امراهمنك اويله جه طوپ وتفنك حمايه سی آلتنده اوله رق اجراسنه تشبث اولنيور .

نشر نصرانيت طرفدارلری « نصل اولوبده عربستانده ظهور ايدن (بر اعتقاد باطل) خرستيانلق كبی مقبول ربانی اولان بر مذهب ايله رقابت ايده بيليور » ديه تعجبده بولنيورلر . عالم نصرانيتك تعليم مخصوص كورمش ذكی ، دانشمند ، موظف وكاركذار بيكلرجه ميسيونه‌رلره مالك جمعيات دينيه سی يوقمی ؟ يالكز انكلتره ده اعانه ، وصيت وسائره ايله بو نشر دين جمعيتلرينك النه سنه ده ايكی ميليونه يقين پاره كچميورمی ؟ آمريقا دخی انكلتره قدر فداكارلق ايدوبده دنيانك هر طرفنه بيكلرجه ميسيونه‌ر كوندرميورمی ؟ اويله ايكن بوكبی وسائطدن كلياً محروم اولان اسلاميتك خرستيانلق ايله اولان رقابتنده كی موفقيتنك سببی نه اوله بيلور ؟ ايشته مدنيت نصرانيه نك انتشاری ايچون اوغراشان افرنج بو حالارك اسبابنی كشف ايتمك ايستيورلر .

مادام كه انتشار اسلامك اسبابنی تنقيد ده خرستيان كليساسی منسوبلری ذهنلرينی غرض وسوء ظندن تجريد ايده‌ميورلر ومادام كه خرستيانلغك تزايد انتشارينه چاليشانلر پاره مثللو وسائط ماديه يه مالكيتك اهتدايی دها زياده تأمين ايليه جكنه ذاهب اولوب كيدييورلر ؛ او حالده موفقيت اسلامك سبب حقيقيسی آنلرك حوصلهٔ ادراكنده ير بوله‌ماز . مع مافيه اسلاميتك معارضلری اهل خبره صفتنی طاقنه رق بو رقابتك اسبابنی ايضاح ضمننده بر آلای مطالعات تغليطيه دن دخی كيری طورميورلر .

شیمدی بونلرك مطالعاتندن بعضیلرینی تدقیق ایده لم :

شهوات نفسانیه ایچون بر واسطهٔ سهیله اولدیغی ادعا ایدیلن تعدد زوجات ماده سی بو اسبابدن بری اولملق اوزره دائما ایلری سورولمکده در . اسلامده نسوانك موقعنی تدقیق ایتدیکمز زمان تعدد زوجات مسئله سی حقنده کی معارضاتی آیریجه بیان ایلیه جکز . بو راده یالکز ذکر اولنه جق بر نقطه واردرکه اوده پك چوق کشیلرك اهتدا ایملری اسلامده تعدد زوجاتك جوازندن طولاییدر دیمك پك چوق افراد بشرك خرستیانلغی رد ایملری خرستیان کلیسا سنك تعددی منع ایلمسندن ناشیدر دیمك قدر مناسبتسز بر ادعا در . اسلامیتی قبول ایدن بتپرستلرك پك چوغنك مذهب اصلیلرنده تعدد زوجات عادتی ممنوع دکلدرکه آنجق اکا فرصت بولمق ایچون مسلمان اولمش بولنسونلر . بالفرض معارضلرك او ادعالری حقلی اولسه بیله قادینلر آره سنده اسلامیتی قبول ایدنلر بولنمسنه نه دیه لم ؟ آنلر ایچون اهتدا ایله بر زمانده ایکی ویا اوچ قوجه یه وارمق احتمالی موجود دکل یا ؟ معارضلرك قولنجه تعدد زوجاتدن مقصد اصلی ارضاء شهوت اولدیغندن واسلامیت ایسه تعددی ترویج ایله اتهام ایدلدیکندن بر آدم دین اسلامی قبول ایدنجه کویا او مقصده نائل اولورمش ! شهوت حیوانیسنی ایستدیکی قدر یرینه کتورمك ایستین بر حریف مسلمان اولمقسزین و بردن زیاده قاری ایله اولنو بده کندیسنه یکی مصرف ، یکی غائله قاپوسی آچمقسزین دخی آرزوی شهوتنی اجرا ایده مزمی ؟

اسلامی بویله جه فساد اخلاقه مساعد کوسترمك متقدین نصارانك یالکز اجرای معارضه ده کی نامردلکلرینی کوسترمکله قالماز ؛ بر ده

کندیلرینه بر سلهٔ مقابله دعوت ایدر . اکر اخلاقیوندن بری شرق ایله غربك حیات اجتماعیه سنی بیطرفانه تدقیق ومقایسه ایتمش اولسه خرستیانلر آره سنده خفت اخلاقك مثالنی دها چوق بولور . تذکیه سی الك بوزوق بر حکومت اسلامیه بیله دائرهٔ حاکمیتنده فحشیات خانه‌لرك رواجنه جواز ویرمز . حال بوکه شرقده آوروپالیلر طرفندن اداره اولنان فحشیات اوللری قپادلمش اولسه آوروپا دولتلرینك — کویا تبعه‌لرینك تجارت مشروعه سنه خلل ایراث اولنمش کبی — اویله بر تدبیره مخالفت ایده جکلرنده شبهه یوقدر .

نشر دیانت خصوصنده کی رقابتك اسباب موفقیتندن اولمق اوزره منقدلر دائما سیف اسلامك قوهٔ مجبره سنی اورته یه سوررلر . ممالك نصرانیه ده عامهٔ ناس سیف اسلام حقنده کی بو روایتك صحتنه قائلدر . شرق خرستیانلرینك « قتل عام » اولندقلرندن بحث ایدیله جك مسائل سیاسیه میدانه چیقدیغی زمان قلیج ایله قبول اسلام ایتدیرمك ماده سی مخصوصاً ومکرراً روایت اولنیور . بناءً علی ذلك ممالك اسلامیه ده فرنکلرك حسب السیاسه بر فساد هیجان چیقارمغه لزوم حس ایتدکاری صره‌لرده بوندن بالاستفاده هر پاپاس ، هر پولتیقه‌جی بو « جبر سیف ایله اهتدا » ماده سنی بر سرمایهٔ مقال اتخاذ ایدییور وبو بابده کی ادعاسنی خلقه تفهیم ایده بیلمك ایچون قرآندن ، حدیثدن معناسی یا کلیش آکلاشیله بیله جك بر صورتده ناتمام عباره‌لر نقلیله دلیل اوله رق کوستریور . اهل تمدنك عادتنده بوکبی خدعه‌لر جائزدر ؛ شو شرطله که بو ساخته کارلقلر عامهٔ ناسك فرقنه وارمیه جغی صورتده اسلوبلیجه ترتیب اولنه . بز انکلتره ده

اویله رجال سیاسیه و رهبان منخمه کوردك که شرق مسئله سنك اویاندیرلدیغی زمانلرده بو مقوله خدعه‌لره توسل ایلدیلر . بوندن ده آ کلاشیلیورکه اجرای فتنه ایچون شرق مسائلیله مشغول اولمق بو مدنی خرستیانلرك منافعی اقتضاسندندر ؛ بنا برین بو مقصدك خیز حصوله ایصالی ایچون توسل اولنان هر دورلو تشبثات حیله کارانه رجال سیاسیه وارکان رهبانیه‌جه مشروع صاییلیور . اکر قارشیلرینه بر مسلمان چیقوبده بونلرك قرآن واسلام حقنده بلا حیا ارتکاب ایتدکلری سوء تأویللری علناً یوزلرینه اورمق ایستسه آنك مقابله سندن تماميله تجاهل ایتمك یعنی آنی هیچ ده آلدیرمامق بو ذاتلرك وقار متمدنانه‌لرینه پك موافق کلیور . اویله یا ، بار بار بر هیئت اجتماعیه یه منسوب اویله بر حریفك اورته یه آتیله رق تکذیبه جرأت ایلمسندن نیچون محجوب اولملی ؟ ذاتاً آوروپاده افکار عمومیه او مقوله بر حریفك مایتی ومذهبی علیهنده نه سویلنسه اعتماد ایله تلقی یه آلیشقین دکلی یا ؟ اکر بو حریف قاالقار ده ینه تکذیب ایچون غزته‌لره مکتوب یازمغه تصدی ایدرسه او مشهور غزته‌لر مدیرلرینك آنك جواب مدافعه کارانه سنی مندر آلتی ایتملری و یا -- تعبیر دیکرله -- ییرتیق کاغد سپتنه آتملری اغلب احتمالدر .

اسلامك نشرنده اجبارك عدم جوازینه دائر اولان احکام مجله یی معارضلرمز هیچ ده قاله آلمازلر . قرآن کریم انسانلری مؤمن اولمق ایچون اجبار ایتمیکیز دیه امر ایلر . (أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ . . . .) زیرا مسئلهٔ ایمانده اکراه مقبوح بر شیدر . (لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ . . . .) معقولات ایله ، نصایح جمیله ایله انسانلری طریق حقه

کتورمك تدبیری بر وظیفهٔ اسلامیه در (أُدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ....) (١)

اسلامیت قلیج قوتیله انتشار ایلمش ! غالبا خرستیان کلیسانك عالمه تلقین ایله اوغراشدیغی مذهب ده کرامت ایله شیوع بولیورمش ! فقط حواریون زمانندن تا قسطنطین کبی جبابرهٔ حکمدارانك دورلرینه کلنجه یه قدر نه حکمته مبنی ایسه بو کرامتك بر تأثیر حقیقیسی ظهور ایتمه مش ایدی . آندن صوکره سیف جبابره کلیسا ارکاننه بر اعانت خارقه بخش ایتدیکندن پاپاسلرك نشر مذهب خصوصنده کی غیرتلرینك آثار غالبه سی هر یرده کورونمکه باشلمش ایدی

شیمدی بز معارضلرمزه شو سؤاللری صوره لم : چین قطعه سی هیچ بر دولت اسلامیه طرفندن فتح اولندیمی ؟ اولنمدی ایسه چینده بولنان میلیونلرجه اهل اسلام نه واسطه ایله قبول دیانت ایلدیلر ؟ . سیف اسلام چینده هیچ بر وقت شعشعه پاش اولمدی . حال بوکه چین مسلمانلرینك عددی وقتیله چینده فرانسه مصلحتکذارلغی ایتمش اولان de Thiersan نام ذاتك حسابنجه (٢) یکرمی میلیونی متجاوزدر . آوروپالیلر طرفندن دها صوکره وقوع بولان تتبعاته نظراً چینلی مسلمانلرك

(١) بو آیتلردن برنجیسی سورة البقره‌دن ایکنجیسی سورة یونس دن اوچنجیسی سورة النحل دن آلنمشدر .

(٢) بو ذاتك Mahométisme en Chine عنوانلی اثرینك مقدمه سنه باقیله .

عددی اوتوز ایله اوتوز بش میلیون آره سنده بر شیدر . چینه کیدن بعض عربلرك دلالتیله اسلامیتك چینلیلر طرفندن تك توك قبول اولنمسی یدنجی قرن میلادی ده باشلمش ایدی وینه بو قرن میلادی ایچنده ایدی که چینه کیتمش اولان بر خیلی نسطوری پاپاسلری خرستیانلغی ترویجه قویولمشلردی . او حالده یا نیچون خرستیانلق چینده اسلامیت قدر خارقهٔ انتشار کوستره مدی ؟ اون یدنجی قرن میلادیده وعلی الخصوص اون طقوزنجی قرنك مبادیسنده اقصای شرقده کی خرستیان میسیونه رلکی ممالك غربیه نك جمعیات مذهبیه سی طرفندن پك بویوك مظاهرتله مظهر اولدی . فرصتك خرستیان ناشر دینلری حقنده کی بونجه مساعداتیله برابر بو کون چینده کی مسلمانلره نسبتله خرستیانلشمش اولان چینلیلرك عددی اهمیتسز بر یکون تشکیل ایدییور .

چیندن (ماله ی) جزائر مجتمعه سنه نقل بحث ایده لم : اقصای شرقك بوآطه لری عصرلردنبری آوروپا دول نصاراسی دونما لرینك تحت تهدیدنده بولندیغندن اورالرده انتشار اسلام ایچون پك بویوك مشکلات احداث ایدلمش اولمق احتمالی طبیعی کورینور . مع ما فیه بوآطه لر خلقندن میلیونلرجه ناس بو کون دین اسلامه معتقددرلر ؛ هیچ بر مسلمان حکومت بر دونما تشکیلی ایله هند دکزلرینك شرقنه کچوب بو جزائر مجتمعه یه قدر سیف اسلامی ایصال ایده مه مشیدی . حقیقت حال بو مرکزده ایکن ینه بو آطه لر خلقندن بر خیلی میلیون افراد بشر اسلامیتی دین قومی یاپدی وحال بو که او خلقك پك آز بر قسمی خرستیان ایدیله بیلدی .

ممالك عثمانیه ــ که اهالیٔ خرستیانیه سنك سیف تعصب ایله قتل

عامه دوچار اولەرق توكتلمك اوزره بولنديغی اوتەدنبری آوروپاجه جديتله روايت اولنه كلمشدر — بو كون بر قاچ ميليون نفوسلی جماعات خرستيانيه يه مالكدر وبو جماعاتدن هر بری كندی كليسا سنك اركان واصول قديمه سنه تابع اولمقده در . اكر — معارضلرمزك ادعالری وجهله — دين اسلامك تلقينی ايچون اجباره جواز شرعی بولنمش اولسه ايدی بو خرستيانلری وقتيله سيف عثمانيدن هانكی دولت نصرانيه قورتاره بيلوردی ؟ واو تقديرده انكليز اپسقپوسلری ايله رجال سياسيونی — ظاهرده ممالك عثمانيه خرستيانلرينه آجيمق وحقيقتده استقلال عثمانی عليهنده بر اتحاد دوليه حصولنه چاليشمق اوزره — ترتيب اولنان اجتماع عموميلرده كی نطقلرنده هنر بلاغتلرينی عالمه كوسترمك ايچون نصل فرصت بولورلردی ؟ الحاصل نه شرق خرستيانلرينك مقاومت شجيعانه لری نه ده خرستيان كليسا سنك نفوذ كرامتی خرستيانلره اسلاميتی جبراً قبول ايتديرمكه مانع اوله مازدی . شرق خرستيانلرينك كندی كليسالرينه اتباعده مختار براقلملرينك سببنی آنجق بالاده نقل اولنان آيات قرآنيه نك ماهيت عادله سنده آرامليدر .

خرستيان منقدلر آره سنده سيف ابرامی نشر اسلام ايله ترديفاً ذكر ايدنلر دوشنميورلركه مسلمانلرك قليجی چوقدن پاصلاندی ؛ سيف مسلول نصرانيت ايسه اهل صليب دورلرندن نشانه اوله جق صورتده قاباداييلقلرله جهانك باشنده پارلايوب طورمقده در . مثلا شيمديلرده هندستانده سيف اسلامك حكمی جاری دكلدر ؛ بوتون خطهٔ هند بر خرستيان دولتك — هم ده اليوم ملل اسلاميه دن برر برر استقلال سياسيه حقنی سلب ايده كان بر خرستيان دولتك — تحت حكمنده اولديغندن ميسيونەرلر وعلی الخصوص

انكليز ناشر دينلری تلقينات نصرانيه ايچون ميدانی تماميله آچيق بولمقده‌درلر . بونكله برابر هندولری دائرهٔ نصرانيته ادخال خصوصنده مسلمانلر آوروپالی ميسيونه‌رلر قدر وحتی بعض محللرده خرستيانلردن قات قات زياده مهتديلر جلبنه موفق اوليورلر . هندستان احوالنه لايقيله واقف اولان انكليزلر بو قولك حقيقتنی ــ ولوكه بيان تأسف و يا تعجب طريقيله اولسون ــ اعتراف ايتمكده‌درلر .

انتشار مذهب خصوصنده‌كی رقابت اسلاميه نك تأثيری رهبانلردن بعضلرينك اعصابنی او قدر تحريش ايتمش اولمليدركه اسلاميت حقنده بسيلدكاری غلظت حسياتی علناً اظهاردن كنديلرينی منع ايده ميورلر . مثلاً بونلردن بريسی اسلاميت حقنده : « محمديلك بر كره بر قومی دائرهٔ ضلالتنه آلورسه آرتق بوتون صور شهوانيه وظالمه ايله اجرای نفوذ ده دوام ايدر . اسلاميتك زير حكم صليبده نه زمان اتكای مقهوريت ايده جكنی آرتق الله بيلور ؛ يالكز بزم ايچون او زمانك سرعت وصولنی تمنی ايتمك لازمدر » ديور (١) واعظ فضائل انجيليه اولان ديكر بر راهب ديانتپرورده شو يولده آوازهٔ كيننی چيقاروب « مسلمانلقده‌كی ذهاب دينی اويله بر ضلالت آباددركه نفس انسانی قعرينه دوشورملك ودوشوردكدن صوكره ده چارهٔ خلاصه ميدان ويرمه‌مك ايچون بر مهارت شيطانيه ايله ترتيب اولنمشدر . محمديلك انجيلی تغليط ايچون ابليس طرفندن ايجاد اولنمش غايت قورقنج بر طرز مذهبيدر ودهای شيطانك اشهر آثاريدر »

(١) R. N. Cust ك بالاده مذكور كتابندن . صحيفه ٢٦٦

دیور . (١) آمریقادن ظهور ایله شرقده انوار روحانیه صاچمق اوزره میدانه آتیلمش اولان بر واعظ انجیل دخی خلقی قاندیرمق ایچون « بکا شو علم دین ایله مشغول طلبه دن مشقت سفریه یه متحمـل یوز کشی وآنلرك مصارفنه مقابل ده یکرمی بیك لیرا بولیکز . ایشته او زمان معبد محمدینك دیرکلرینی الله تمامندن صار صار وعر بستانی پنچه شیطاندن قورتارمقله ابن الله شان قزانور » دیور (٢)

بو مقوله مجادلهٔ مذهبیه حقنده وقتیله آشنالرمدن بر راهبك نظر دقتنی جلب ایتمش ایدم . بو ذات مذکور تعرضلرك پك حیاسزجه بر صورتده وقوعنی اعتراف ایتدکدن صوکره « بز شیمدیلرده محمد حقنده (یلانجی پیغمبر) تعبیرینی بیله تجویز ایتمیورز » دیمش ایدی . بو ذاتك سوزندن آکلاشیلیورکه عالم نصرانیتده بو خصوصده کی آداب مناظره براز یولنه کیرمش . بونی اوکرنمك ده بزم ایچون بادیٔ شکراندر ؛ فقط عجبا مسلك مناظره نك تبدیلنده کی سبب ندر ؟ عجبا بو صوك زمانلرده طبیعت بشریه ترقیٔ مدنیت ایله براز دهامی کسب ملایمت ونزاکت ایتدی ؟ یوقسه عالم مدنیتده مرعی اولمسی لازم کلن نزاکت بین المللك خرستیان اولمیان اقوام حقنده دخی اجراسی زمانیمی کلدی ؟ خیر ، بز بو ایکی احتمالدن هیچ بریسنه قائل دکلز . فکرمزجه ما دام که مذهب عیسوینك انسانلر حقنده

---

(١) ینه بو کتابك عین صحیفه سندن .

(٢) John R. Nott نام انکلیز راهبنك یازدیغی :

« Evangelization of the World in this generation »

عنوانلی بر کتابدن . صحیفه ١٤٥

ملايمت وشفقتی آمر اولديغی ادعا ايديليور ؛ ايمدی بو ادعا ده بولنانلر حضرت محمدی ونشر ايتديکی ديانتی غلظتله تحقيرك آنجق کندی ادعالرينی مناقض ومقصد اساسيلرينه مانع اولمقدن بشقه بر فائده حصوله کتوره مديکنی آکلاديلرده آنك ايچون تبديل قول ومسلك ايتديلر .

بر قوم مسلمك استقلاليته وقوهٔ سياسيه يه مالك اولمسی دخی نشر اسلاميته مدار اولان اسبابدن صاييليور . بناءً عليه بويله بر استقلال وقدرت سياسيه يه نه قدر چابوق خاتمه چکيلورسه نشر اسلاميتك بويوك بر واسطه سی ده او سرعتله حکمنی غائب ايتمش اولور ظن ايديليور . ممالك عثمانيه يی بوکا بر مثال اوله رق موضوع بحث ايده لم : معلوم يا آوروپا دولتلرينك ممالك عثمانيه ده کی شو معهود « مطالب محقه » لرينك هيچ آردی آرقه سی کسيلمز ؛ حال بوکه بو « مطالب محقه » اکثريا مثلی کورلديکی اوزره بر غصب وغارت مقصدندن عبارتدر . بو مطالبك تسويه سنی ديپلوماسی طريق نازکيله وقوع بولان تدابير اقناعيه بعضاً تأمينه کافی کلمز . فرنکلر او اوقه لی سوزلرينك مقصدده خادم اوله مديغنی کوردکلری زمان شو معهود کوز داغنی تکرار ايچون جديتله قوللرينی صيغامغه باشلارلر . بر موافقت دوليه ، بين الملل بر قونغراس لقرديسی در ميدانه چيقار وممالك عثمانيه نك اجزای باقيه سنك تقسيمی يولنده کی روايات تهديديه ديللرده طولاشمغه باشلار . بونلر ده کافی کلمينجه دول نصرانيه سفن حربيه سی شرق صولرينه شويله جه بر اوفق تفرج يا پويرمك ايچون دميرلري طوپلار . بوندن صوکره دخی راويان اخبار افرنج — دائما

قتل عام اولنوبده هرنه دنسه ینه میلیونلرجه افرادی باقی قالان — شرق
خرستیانلرینك مسلمانلر طرفندن کسیلوب بیتورلمکده اولدیغی حوادثنی
تکرار میدانه سوررلر . ایشته بو صورتلر ایله ترك مظالمی علیهنده عالم
نصرانیتده بر آوازۀ غضبدر قوپار .

آرتق بویله بر دم هیجانده اهل کنیسانك شدت تلاشنی کورملی !
رهبان انصافعنوان حضراتنك بو تلاشلری وهیجان عامه‌یی تزیید خصوصنده‌کی
غیرتلری یالکز شرقده ارتکاب ایدیله کلن دسایس دولیه‌یی صواب
کورملرندن ناشی دکلدر . هرنه قدر حسیات وطنپرورانه سائقه سیله
منسوب اولدقلری دولتك او دسائس دولیه‌یه اشتراك ایلمسنی وبناءً علیه
اخذ امتیاز ویا غصب حدود ممالك مثللو بر حصۀ استفاده چیقارمسنی
ایسترلرسه ده بو بابده مراجعت اولنان وسائط منفوره‌یی وجدانلری تصویب
ایلمسه کرکدر . کروه رهبانك بو قارغشه‌لغی تزیید خصوصنده‌کی مساعیسی
دها بویوك بر مقصدك حصولی ایچوندر ؛ او مقصد ایسه اسلامك قوۀ
باقیه سنده بر رکن مهم اولان دولت عثمانیه‌یه صوك ضربۀ امحایی اوردیره
بیلمکدر .

حرص وغرض کبی تعصب مذهبی دخی انسانك بصیرت انصافنی
باغلار ؛ ایمدی چشم ادراکاری پردۀ تعصب ایله بورینن پاپاسلر او بابده‌کی
تخمینلرنده پك یاکیلمقده درلر ، آمریقالی بر محررك (۱) دیدیکی کبی

---

(۱) نیویورقده مطبوع :
" Concise Dictionary of Religions Knowledge "
عنوانلی قاموسدن . صحیفه ٦٠١

« مسلمان دولتلرك قوهٔ اجرائیه وسیاسیه لرینی ضایع ایتملریله اسلامیت ضعف بولماز . » شرقده وقوع بوله كان تحكم دول نصارانی غایت متعصبانه بر شوق ایله آلقیشلیه كلمش اولان عالم بر انكلیز مستشرقی بو خصوص مناسبتیله یانه یاقیله شو ملاحظاتده بولنیور « اسلامك شان سیاسیسی اورته دن قالدیرلدی ؛ لكن آوروپا دول معظمه سی طرفندن اجرا اولنان نفوذ معنویه قورقارزكه بالنسبه آز واهمیتسز در » دیور (۱)

كرك بو مقوله حقایقك دلالتی وكرك تاریخك ویردیكی امثال عالم نصرانیتده بزه قارشی او فسادلری قوران كیمسه لره شو نقطهٔ مهمه یی اوكره ده مه مشدركه نشر دیانت ماده سی استقلال سیاسی یه مالك بر دولت طرفندن كوستریله بیله جك یاردمه توقف ایتمز . بناءً علیه انتشار اسلامیتی بر سكتهٔ كلیه یه اوغراتمغه چالیشان مفسدین افرنجك آثار عملاری هیچ بر وقت تاج موفقیت ایله تزین ایده جك كبی كورنمه مكله برابر آنلر ینه ملل اسلامیه نك النده قالان كافهٔ حقوق وقدرت استقلالیه یی محو ایچون اوغراشوب كیتمكده درلر . ایشته بو آرزوی عداوت ایله دركه بو مفسدین افرنجدن بعضیلری یكی خرستیان اولمش ویكی اعتقادك بخش ایلدیكی تازیانهٔ تعصب ایله شوق وحشیانه سی آرتمش اولان آفریقالی بر زنجی قراله « ملكنده مسلمانلغك قتلی موجب بر جرم اولمق اوزره تعیینی صورتیله منع ایدلمسنی تحت تعهده آلدیررلر » (۲) بعضیلری ده هندستانده اك

(۱) Sir William Muir لك بالاده مذكور كتابندن . صحیفه ۱۰۰

(۲) Carl Peters نامآلمانك " New Light Upon Dark Africa " عنوانلی اثرندن . صحیفه ۴۰۳

مشهور ورعنا بر عبادتكاه مسلمينى تخريب ايتدير وبده او واسطه ايله هندده نفوذ اسلامى ازاله ايلمك آرزوسنده بولنورلر . (١) روسيه ده بر وقتلر بو مثللو تدابير جبارانه قوهٔ اسلاميه يى امحايه يار دم ايده بيلوردى ؛ حتى بو مقصدله « حق فتح اولمق وايجاب حال وزماندن بولنمق سببيله جامعلرك تخريب ايدلديكنى بر روس پاپاسى(٢) انكليزجه يازديغى بر كتابده اعتراف ايليور . فقط بعد ما بوكبى تدابير شديده روسيه ده دخى ثمرهٔ مطلوبه حصوله كتوره ميه جكدر . روسيه ده مشروطيت اداريه لايقيله تأسس ايدوبده سربستئ وجدانه دها زياده رعايت اولنجه نفوذ اسلاميتك ترقيسى ده او نسبتده آرته جقدر ،

اسلاميتده اسارتك جوازى دخى نشر ديانته بر واسطه اولمق اوزره تلقى ايدلديكندن منقدين نصارا بو اسارت ماده سنه ده پك چوق تعرض ايتمكده درلر . بو بابده كى مقابله مز اسارت حقنده كى فصللر ده ذكر اولنه جقدر .

---

(١) بو روايت بالاده مذكور Bosworth-Smith ك اسبق هندستان واليسى لورد لورانسك ترجمه حالى حقنده كى اثرندن : جلد ٢ . صحيفه ٢٤٨

(٢) بو ذات لوندره ده روسيه سفارتخانه سنك راهب رئيسيدر . كتابنك ١٠ نجى صحيفه سندن

آلتنجی فصل

رقابت اسلامیه‌ده‌کی موفقیتك اسبابی

مسلمانلغك خرستیان مذهبی ایله اڭ زیاده شدت رقابتی وقوع بولدیغی بلاد اهل مجوسده اسلامیتك اکثریا غلبه چالدیغی اویله بر حقیقتدرکه حتی جهانك کاملاً خرستیانلغه تبعیتنی اعتماد له انتظار ایلینلرجه بیله اعتراف اولنمقده در . شیمدی بز بو رقابتده‌کی موفقیتك اسبابنی غرب محررلری طرفندن قصداً ویاخطاءً نظر دقته آلنمامش اولان بر نقطه‌دن تحری ایده‌لم :

عجبا دین اسلام قدرت خارقهٔ معنویه‌سندن طولایی می او یرلرده مذهب مسیحی‌یه ترجیحاً قبول اولنیور ؟ بو یولده بر ادعایی ایلری سورمکدن صرف نظر ایتملیز ! امر اعتقاد ده معقولاته تمایلك آرتدیغی بویله بر عصر تیقظده بر آدم قالقوبده کندی اعتقاد مذهبیسنده‌کی نفوذ ما فوق الطبیعه‌یی اثباته اوغراشورسه هیچ بر صاحب ادراك ودانش آنك ادعاسیله ملزم اولماز ؛ ولوکه او آدم طرفندن ایراد اولنان دلیل پك فطینانه ترتیب ایدلمش ، واستعمال ایدیلن قوهٔ ناطقه پك کسکین بولنمش اولسون معقولاته مستند اولمیان او مقوله مدعیاتك ثبوتنه مدار اوله ماز . ایشته بو حقایقی نظر اعتنایه آلدیغمزدن طولاییدرکه بز دین اسلامك رجحانیتنی بر

ثابتهٔ فنیه صورتنده اشهاده قالقشمق ایستمیورز ؛ چونکه ادعامزی فناً اثباته مقتدر دکلز .

ایی بیلورزکه عالم نصرانیتده بعض کیمسه لر فن ایله روایات انجیله آره سنده تعارض بولنمدیغنی دائما میدانه سوررلر وحتی کتاب مقدسلرنده‌کی بو روایاتی ادلهٔ فنیه ایله اثباته چالیشورلر . فی الواقع بونلردن بعضیلری جدیت وخلوص نیت ایله میدان بحثه آتیلمش اعتقاد مفرط صاحبی کیمسه‌لردر ؛ بعضیلری ایسه فکراً مادیاته مائل اولدقلری حالده کرك فنك وکرك عقائدك تبلیغ ایتدیکی شیلرك هپسنه ده تبعیتده منفعت کورن اشخاصدر . مثلا انکلتره ده انسان بعضاً اویله کیمسه‌لره تصادف ایدییورکه بونلر بر دار العلمده علم طبقات الارض درسلری ویررلر و بو درسلرده ارضك احجار ومعدنیاتندن بعضیلرینك نیچه یوز بیك سنه لك مدت تشکلیه یه توقف ایتدکارینی تفصیل ایدرلر . حال بوکه بو بابده کی تعریف وتفصیلاری انجیلك عهد عتیقنده تشکل ارضه دائر مقید اولان تفصیلاته هیچ ده موافق کلمز . دیکر طرفدن ایسه بو مقوله کیمسه‌لرك علوم الهیه یه دخی انتسابلری اوله بیلور وحتی ایچلرنده رتبهٔ رهبانیتی حائز اولانلری بولنه بیلورکه بوصفتله ده آیریجه بر معیشت قاپوسی بولمق احتمالی واردر . ایشته بو مقوله عالم بر خرستیان ایچون نصرانیت ایله فنونی ممکن اولدیغی قدر توافق ایتدیرمك او قدر مشکل بر تدبیر دکلدر . حیفا که بز بو مقوله اصحاب ذکانك کوستردیکی اثره اقتفا ایده بیله‌جك درجه‌ده بر استعداده مالك دکلز . بناءً علیه حقایق اسلامیه‌یی اثبات صددنده فنون طبیعیه ایله استشهاده قدرتیاب اوله میز .

* * *

دین اسلامه مخصوص بر نیچه اوصاف واردرکه افکار بشردن
پك چوغنه بر آرزوی اتباع القا ایلر . اسلامك عناصر ایمانیه‌سی قبول
اشتباهه مساعد دکلدر ؛ احکام اعتقادیه سنده‌کی صافیت ایسه یکی ، یکی
معتقدلر جذبندن هیچ بر زمان ومکانده خالی قالماز . قبول دیانت ایتمسی
کرك مسلم وکرك غیر مسلم ناشر دینلر طرفندن آرزو اولنان بر بتپرست
اوله‌بیلورکه هنوز تمدن کورمه‌مش بر آفریقالیدر ؛ فقط آنك افکار
منوره‌دن محروم اولمسی ذکای فطریدن دخی محرومیتنه حکم ایچون سبب
کافی دکلدر . ایدی او بتپرست کندیسنه تکلیف اولنان او ایکی طریق
مذهبیدن هانکیسنك قوهٔ ادراکیه‌سنك تفهمنه دها موافق کله جکنی موازنه
ایده بیلور . مثلا اسلامك جناب خالق تعالی حقنده کی شکل اعتقادیسی
وقرأن کریمك « لم یلد ولم یولد » کلامی وهرشیده قدرت خالقه‌سی مثبت
اولان الله تعالینك زمان ومکاندن منزه اولدیغی وناشر اسلامیت اولان
رسول اکرمك خالقه قرابت نسلیه سی — ولوکه معنای مجازی وتصوفی ایله
اولسون — فرض اولنه میه‌جغی کندیسنه آکلادیلور . صاحب اذعان
اولان او یله بر بتپرسته برده انجیلی آچوبده « اب ، ابن ، وروح القدس »
کبی بر کلامك مفاهیم تصوفیه سنی تعریفه قویولان خرستیان میسیونه رینك
حالنی دوشونه لم ؛ عجبا بویله بر کلام مبهم المرام حقنده ویره جکی
تفصیلات مفسرانه بتپرستك حوصلهٔ ادراکنده یرطوته بیلورمی ؟ بز
امینزکه بتپرستك او تفصیلاتدن بر حظی بولنه ماز ؛ حتی دیه بیلورزکه
خرستیانلغك تأسسندن بری مرور ایدن اعصارده یازیلوبده بر آرایه
کتورلسه همان اهرام مصریه تشکیل ایده جك قدر چوغالمش اولان شروح

وتفاسیر انجیلیه نك كافه سی تتبع ایدلسه ینه او كلام حقنده عقله
یاتیشه بیله جك بر معنا چیقاریله ماز . بناءً علی ذلك خرستیان میسیونه رینك
صوك تدبیر اقناعیسی بو كبی معنویات دینیه یه اعتقاد ایدیویرمك لازم
كله جكنی واعتقاد متردد ایله ایمان صحیح وجود بوله میه جغنی بیاندن عبارت
قالور . فقط نه چاره كه ابنای بشرك بر قسم كلیسی بو یله بر شكل
اعتقادینك ماهیتنده كی تصوف خوش آینده دن ذوقیاب اوله بیله جك
درجه ده حسیات رقیقه یه مالك اولمدقلرندن ناشر دیانت جنابلرینك صرف
ایتدیكی امكار هبا اولور كیدر ؛ بو حال ایسه اهل اسلامه تزیید اخوان
دین ایچون بر فرصت احداث ایلر .

اسلامك اللهی بر اولدیغی كبی غیر مسلملره قبول اسلام ایتدیرمك
ایچون مالك اولدیغی واسطهٔ نشر ده بر در . حال بوكه متعدد خرستیان
میسیونه رلری خرستیانلغك مختلف اشكالنی دنیایه یایمقله مشغولدرلر . ایشته
بو یله جه میدان تنصیرده قاتولیك میسیونه رلری ، پروتستان میسیونه رلری ،
اورتودوقس میسیونه رلری بیلمم نه میسیونه رلری عرض وجود ایلمكده درلر .
بوندن ما عدا پروتستانلغك بعض طرق مذهبیه سنك دخی كندیلرینه
مخصوص واحدهما آخر كـكندن بو سبوتون مستقل میسیونه رلكاری واردر .
غالبا دیندارلغی درجهٔ قصوای افراطه واردیران هر بر مجذوب خود سر
جوش وخروش ایله وجده كلدیكی بر آنده كندیسنه مخصوص بر نوع
خرستیانلق وضعنه لزوم حس ایتمش ومع ما فیه آچدیغی طریقتی ینه حضرت
عیسایه نسبتك لزومنی خاطردن چیقارو بده ایكنجی بر مسیح اولمق ادعا سیله
میدانه آتیلمامش ؛ آتیلسه ایدی اویله پیغمبرلك طاسلمغه جرأت ایدن بر

سركشك ديكر خرستيانلر طرفندن آتشده ياقيلمسى محقق ايدى . هر نه
حال ايسه مادامكه ميدان اهتداده مختلف ميسيونه‌ر هيئتلرى طرفندن
كوستريلن مساعيده بر هم آهنكى يوقدر او حالده بر دين جديد قبول
ايتمك ايستين بتپرستك طرق نصرانيه‌دن هانكيسنى قبول ايتمك مناسب
اوله‌جغنى شاشيرمسى بديهيدر . بتپرستك ذهننى دها زياده قاريشديره‌جق بر
حال واردكه اوده بو طرق نصرانيه ميسيونه‌رلرى آره‌سنده‌كى رقابتدر . حريفك
عقلنى حيرتلره غرق ايده‌جك بر شى دها واردركه اوده بر طريق مذهبيدن
چيقوب ديكرينه انتساب ايتمك ايستين بر خرستيانك بيله — كويا اولجه
منسوب اولديغى نصرانيت كليساسى حضرت عيسا طرفندن طانيلمامش كبى —
تصديق رسمىٔ ديانتنه يكيدن داخل اولديغى كليسا پاپاسلرى طرفندن لزوم
كوسترلمسيدر .

مسلمان اولمق ايستين بر آدم بو مقوله موانع ايله ازعاج اولنماز ؛
آنك اهتداسى آنجق كندى اختياريله وقوع بولور . نشر دين ايتمك
ايستين بر مسلمان يا واعظدر ويا معلم ؛ بناءً عليه رهبانيت صفتنى حائز
اولماسندن طولايى قبول مهتدى كبى بر وظيفه درعهده ايتمسى احتمالى يوقدر .
مادامكه بركيمسه اهتدا ايتمك ايستديكنى معلن بر شهادت كتورر او حالده
مسلمانلرك آنى ديدداش طانيملرى ضروريدر ؛ اكر بو شهادتى خلوص
نيتدن عارى وغرض مضمره مبتنى بر ساخته كارلق ايسه او حالده اهل اسلام
او منافق مرائينك غرضنى آكلادقلرى كبى اعتقادينه اهميت ويرميوب
كچرلر .

بوراده معارضلر طرفندن بزه بر سئوال وارد اوله بیلور : « هر نه قدر قادین ایچون مسلمان اولمقده مشکلات بولنمسه بیله ارککك اهتداسی ایچون بر وجع جسمانی ایقاعنـه ضرورت یوقمی ؟ » دینیله بیلور . بوکا قارشی ویریله جك جواب پك بسیطدر . بر عضو بدنه تعلق ایدن بو کیفیتك اجراسی حقنده‌کی حکم مـذهبی او قدر قطعی دکلدر . بنی اسرائیلك طوائف مختلفه‌سی آره‌سنـده عمومیتله مرعی اولان قطع حشفه امری اسلامه ده توارث ایتمش بر عادتدر ؛ یوقسه اوامر قرآنیه ایله تأکید وفرض قیلنمامشدر . بو عادت قطعك صحت بشرجه مجرب اولان محسنات طاهره ومفیـده سنه بناءً عمومتیله اتخاذی ایچون تصویب نبوی وقوع بولمشدر . بناءً علیه بو سنتك تأسسنده کی حکمت اصلیه بر وظیفهٔ معنویه اولوب بر طاعت دکلدر . تدقیقاتمزه کوره بو قطع حشفه کیفیتی یهودیلرك مذهبنجه دخی بر امر تقدیس صایلمـاز وخرستیانلرك وافتیزینه قیاس اولنماز ایمش (١)

سنتك جسم بشر اوزرینه اولان تأثیر مفید صحیسنی آکلادقلرندن طولایی آوروپانك بعض یرلرنده وعلی الخصوص انکلتره ده چوجقـلر اوزرنده عملیات ختانیه نك اجراسی اطبا طرفنـدن توصیه اولنیور . نزد مسلمینده سنتك چوجقلر حقنده اجراسی ایچون اهتمام تام وقوع بولور ایسه‌ده دور شبابتی آشیرمش اولان بر کیمسه مسلمان اولورسه اجرای سنتدن بعضاً حسب الضروره صرف نظر ایدیلور ؛ زیرا صحتك مقصـد اصلیسی

(١) بو روایت Gewish Encyclopaedia عنوانلی قاموس یهوددن. جلد ٤ . صحیفه ٩٥

اوتقديرده مشكوك ظهور ايتمك وحتى عمليات قطعيه انتاج مخاطره ايلمك احتمالدن بعيد دكلدر . بر حديث شريفده علم ابدانك علم اديانه تقديم اولنه‌جغی مصرحدر . هر نه سببدن اولورسه اولسون انسانك مبتلا اوله‌بیله‌جکی عوارض جسمانیه آنك وظائف معنویه ومادیه‌سنك ایفاسنه انکل اولور ؛ بناءً على ذلك صباوت وشبابت چاغلرینی کچیرمش اولان بر کیمسه اهتدا ایتمك ایسترسه هیچ بر مانعهٔ تکلف ومراسمه ، هیچ بر محذوره تصادف ایلمز .

مساوات عامه یه الك مساعد بر قانون اجتماعی بولنمسندن طولایی دخی شریعت اسلامیه کندیسنه پك چوق مهتدیلر جذب ایدر . بو مساوات عامه یه آوروپا لسانلرنده بر معنای سیاسی ایله مستعمل « ده موقراسی » لفظنك اطلاقی افرادینی جامع بر تعریف اوله‌ماز ؛ چونکه آوروپا خلقنك امرای جابره ویا صنوف متغلبه نك ید تحکمندن یا سلاح قوتیله ویا مجادلات مدیدهٔ سیاسیه نتیجه‌سی اوله‌رق آلدقلری بر حق ملی‌یه بکزه‌مز . بو ، شرع محمدینك بر عطیهٔ شامله سیدرکه اسلامه ایمان ایدنلرك کافه‌سی طبیعت حال اقتضاسندن اوله‌رق آندن استفاده ایدرلر . مشهور بر آلمان مستشرقی بر مسلمانك دیکرینه قارشی اولان مناسباتنی تعیین ایدن بو حقی تعریف صددنده « فانی اولان افراد بشرك کافه سی حضور خالق متعالده مساوات کامله اوزره تلقی اولنور ؛ بو جهتله اسلامه داخل اولان افرادك هر بری اساساً — الك بویوکدن الك کوچوکه قدر — عین حقه مظهر اولور وعین وظیفه ایله

مكلف بولنور » ديور . (١) بر انكليز مستشرقی ده بو تساوئ مسلمینی بر تشبیه ایله آكلاتمق ایچون « بوتون اهل اسلام حقیقتده بر طریقت خلق كبیدر ؛ بوكا داخل اولان بر كیمسه اوته كیلرك هپسنه مساوی صاییلور » دیور . (٢) بو حالك هندستانده كی تأثیرندن بحث ایلدیكی صره ده بر انكلیز محرری شو مطالعاتده بولنیور « نشر دین ایتمك ایستین مسلمانلر بر هندویه كیدوبده صنف اجتماعیسنی ویا طبقهٔ منسوبهٔ اصلیه سنی براقمسنی طلب ایتمزلر ؛ یالكز منسوب اولدیغی طبقهٔ اصلیه یی — الك واسع واعضاسنی بر برینه مزجه الك مساعد والك مفتخر اولان — كندی طبقه لریله یعنی اسلامیتله دكیشمسنی ایسترلر . ایشته او هندو بو طبقهٔ عظیمه یه داخل اولنجه اورایه منسوب اولانلرك كافه سی آنی اخواندن عد ایدرلر وكندیسنه آرتق اویله بر درجهٔ مساوات ایله معامله اولنوركه بوكا نسبتله آوروپا ایلرك مساوات حقنده كی نظریه لری كأن لم یكن حكمنده قالور . مثلا اسرای زنجیه نك وقایه وآزادیسی حقنده فدای حیاتی كوزه آلدیرمش اولان (جون براون) نام انسانیتپرور صوك درجه ده مرحمت كوستردیكی بر زنجی یه كندی قیزینی تزویج ایله اتلاف بیننده مخیر قالمش اولسه اتلافی ترجیح ایدردی ؛ حال بوكه مسلمانلغه داخل اولان هر بر كیمسه دینداشی اولان خلقدن بر

---

(١) Theodor Nöldeke نك انكلیزجه یه مترجم :
« Skatches from Eastern History » نام كتابندن صحیفه ١٣

(٢) Stanley Lane-Poole ك « اسلام » عنوانلی رساله سندن . صحیفه ٣٦

قادين ايله ازدواج صلاحيتنه ده مالك اولور » (١)

اكثريسنك رنكى بياض اولان آوروپاى نصرانى خلقنك جنس اصفر واسود دن بولنان ابناى بشره قارشى حس ايتدكارى شدت نفرتك مثانه اهل اسلام آره سنده تصادف اولنماز . بناءً عليه اسلاميتك رنك بنى بشرك تخلفنه اهميت ويرمه مسى دخى آنك ترويج انتشارينه سبب اولان حالاتدندر . دنيانك هر طرفنه ميسيونه ر صالديرمقده اقوام نصرانيه نك هيسندن ايلرى كيدن آنغلو — ساقسون طائفه لرى تنلرينك بياضلیغى ايله مفتخر كورونديكدن بشقه برده اسمر ودونوق رنكده دريلرى اولان اقوام بشر حقنده بر استكراه نا روا علائمى كوستريیورلر ؛ كذلك هيچ بر آفريقالى وحتى هيچ بر آسيالى‌يى كنديلرينه مساوى عد ايتمك ايستميورلر . بياض تنلى بر آوروپاى غربى خرستيانى شفقت حمايتكارانه سنى فى الواقع بعضاً الوان اخرادن اولان اقوام بشر افرادى حقنده ابرازه عنايت بويورر ؛ چونكه بويله بر متمدن ذات آنلرك بولندقلرى دركهٔ سفلیتدن تخليصلرى وظيفه سنى كنديسى ايچون بر وديعهٔ صمدانيه عد ايلمك خلياسنه دوشمشدر ! مع مافيه آنلرله حقيقى وصميمى صورتده بر مساوات اخوت تأسيسنه تنزلدن ده هر حالده امتناع ايلر ؛ چونكه بويله برشى آنك نه جوهر طبعنه نه ده نشر مدنيت صددنده اتخاذ ايلديكى مسلك سياسى يه موافق دوشر .

لواى محمدى آلتنده بولنان اقوامك مناسباتنى تعيينده بوكبى جنسيت

---

(١) Meredith Townsand نام محررك « Asia and Europe » عنوانلى كتابندن . صحيفه ٥٥

تعظملرینك وسوء ظن الواندن متولد بو مقوله مساواتسزلقلرك تأثیری اوله ماز .
اهل اسلامجه جلد ابنای بشرده کی رنکلرك تخلفلری آنلرك جنسلرنده کی
علویت وسفلیتی ارائه ایچون قوهٔ فاطره نك خاصةً تصنیع ایلدیکی بر علامت
فارقه عد اولنماز . جنس اصفردن اولان بر چینلی ، اسمر لونلی اولان بر
هندلی ویا مصرلی ، جنس ابیضدن بولنان بر عثمانلی — مسلمان صفتیله —
یکدیکری حقنده مساوات اخوتکارانه ایله معامله ایدرلر .

بنم عثمانلیلری جنس ابیضدن اوله رق بیان ایتمکلکم غربیونك
اکثریسنجه وعلی الخصوص انکلیزلردن ترکیایی آفریقای وسطاده کائن
ظن ایدن اشخاصجه تعجبله تلقی ایدلسه کرکدر ؛ زیرا بونلرك ذهاب باطلنجه
ترکلر اسمر لونلی عجایب صورتلی مخلوقاتدن ایمشلر !

نفرت لونك انتشار مذهب حقنده کی تأثیرندن بحث ایتمکلکمز
مناسبتیله بعض خرستیانلر قالقوبده بزه جواباً « بوکبی منافرت اساساً احکام
نصرانیته مخالفدر وخرستیان کلیساسی میسیونه رلری شفقت دیندارانه یه
مخالف اولان بو مقوله سوء ظنلرله خط حرکتلرینه خلل کتورمزلر » دیه
بیلورلر . فقط هر حالده مذهب نصرانیتك لون ابیضه مالك پاپاسلرینك
منسوب اولدقلری قوملر ایچون عادتا طبیعت ثانیه حکمنه کیرمش اولان
او سوء ظنلردن آزاده اوله بیله جکلری داعیٔ اشتباه بر مسئله در . بر مسلمان
ناشر دینی بر قوم مجوس آره سنه کیدوبده افرادینی دینه دعوت ایلدیکی
زمان او قومك رنك بدنیسنك صاری ویا سیاه اولدیغنی نظر دقته آلماز .
آنلر آره سنده ساکن اولدیغی زمان آنلرله دوشر قالقار ، برلکده یر ایچر
وحتی آنلردن بریسیله عقد مصاهرت دخی ایلیه بیلور . والحاصل آنلردن

بریسی ایمش کبی امرار حیات ایلر ؛ مثلا کندیسی عرب و یا ترك ایسه — غربلیلرك کندی مزایای قومیه لریله مفتخر اولدقلری قدر — آنك ده منسوب اولدیغی قومك ماضی ده کی آثار عظمت وفضیلتی ایله افتخاره حقی واردر . بونکله برابر — زمانمزده آوروپا متحکملرینك مقصد سیاسی ایله استعمال ایتدکاری معنا وجهله — علویت وسفلیت قومیه نظریه سنه اهمیت ویرمز .

حال بوکه خرستیان میسیو نه‌رلری نشر مذهب مقصدیله آسیا ویا افریقانك بر جهتنه کیتمك ایستدکاری زمان آنجق بر مدت محدوده ایچون حرکت ایدرلر . اصلاح حالنی درعهده ایلدکاری او جهتلر خلقنی « یرلی » دیه خوار کوره‌رك آنلرله مساوات کامله ارکاننـه توفیقاً اختلاط ایده‌مزلر . یرلیلرك اصلاح حالی صددنده خدمات انسانیتکارانه ابرازی آرزوسنده اولدقـلرینی ادعا ایلدکاری حالده — منسوب اولدقلری دول غربیه‌نك تحکم غاصبانه‌لری کوز اوکنده بولندیغندن — کوستره بیله‌جکلری هممات خیریه وانسانیتکارانه او خلق طرفندن دائماً اشتباه ایله تلقی اولنور واو مولدیغی قـدر مقبوله ده کچمز . بالعکس ابراز ایده بیله جکلری لطفکارلقده حسیات اخوت آثاری دکل بلکه بر ادای تعظم مشاهـد اولور . عزت نفس ایسه رنك ابیضدن اولان غرب نصارا سنه منحصر بر موهبهٔ سبحانیه اولمیوب اقوام سائره نك دخی آندن نصیبی بولنه جغنـدن « یرلیلر » کندیلرینه مساوی نظریله باقمغه تنزل ایتمینلرك او لطفکارلقلرینه ، او حمایتکارانه معامله لرینه پکده کوکل ویرمزلر ؛ مثـلا بریرلی خسته اولمش اولسه طبابتدن آکلایان بر غرب میسیونه رینك علاجندن زیاده

بر مسلمان واعظنك نسخه سندن شفا امید ایدر ؛ امید اعتقاد ایسه چوق کره تقویهٔ اعصابی و بناءً علیه شفای بدنی یی موجب اولور .

☆☆☆

نشر دیانتده کی رقابت اسلامیه متعلق دیکر بر مسئله دها واردر : خرستیان میسیونرلرینك افراد مسلمه یه تبدیل مذهب ایتدیرمك ایچون وقوع بولان غیرتلری همان ثمره سز کبی قالوب کیتمکده در . حال بوکه آوروپالیلرك افکار منوره صاحبی اولانلری آره سنده بیله وقت بوقت قبول اسلام ایدنلر کوریلیور . اعصار سالفه ده شرقه کیدوب بده توطن ایدن فرنکلرك اکثریسی مسلمان اولورلردی که تاریخ عثمانی صحیفه لری بو مقوله مهتدیلردن مراتب عالیه احراز ایتمش اولانلرك اسملریله مملودر . ایمدی آوروپا محررلری بونلری آنجق جلب منفعت ضمننده تبدیل دیانت ایتمش اولمقله اتهام ایدرلر . حال بوکه زمانمزده شرقك احوالی بوسبوتون بشقه لشدیغندن بر فرنك شرقه کیدنجه اساساً منسوب اولدیغی مذهب ودولته تابع قالمقله دها زیاده تأمین منفعته مقتدردر . بونکله برابر هیچ بر سنه کچمیورکه بعض آوروپالیلر قبول اسلام ایله مباهی اولمق ایستمسونلر . شرقه کیتمینلر آره سنده دخی مسلمان اولانلر اکسیك دکل . بو مثللو فرنك مهتدیلری ایسه آز چوق موقع اجتماعی وثروت شخصی صاحبی اولدقلرندن آنلرك کسب مادی غرضیله اهتدالری فرض اولنه ماز ؛ بو جهتله بشقه اسباب اهتدا تحریسی لازمدر . شویله که : اسلامیتی افراط ایله تخطئه وذم ایلمك اعتیادی بعض حقایقجو اولان کیمسه لری شبهه یه دوشوریور ؛ بناءً علیه بعض کیمسه لر حقیقتی منابع اصلیه دن بالتحری

ماهيت اسلامه كسب وقوف ايدنجه احكام اسلاميه يى قبوله ميلان حس ايدييورلر . اسلاميتى بيغرضانه تدقيقه كيريشنلر آنده فكر بشرك تمايل ايده جكى پك چوق فضائله مصادف اولورلر .

اسلامك ممالك غربيه ده كى منقدلرى اسكى زمانده اهتدا ايتمش اولان آوروپالى ذواتك مقصدلرينى جلب منفعتدن عبارت بولدقلرى كبى زمانمزده مسلمان اولان آوروپاليلرى ده خفت عقل ايله اتهام ايليورلر . بو منقدلر ايله او مهتديلرك احوالنى يقيندن تتبع ايده بيلنلر ايكنجيلرى برنجيلردن دها زياده سلامت عقله مالك بولسه لر كركدر . اكر هيئت اجتماعيه جه منفور وعائلهٔ منسوبه لرى طرفندن مردود اولمق قورقوسى بولنمامش اولسه قادين واركك بعض انكليزلرك علناً اسلامى قبول ايتملرى محققدر . زمانمزده كليسالرك آفاروزينه او قدر اهميت ويرلميه بيلور ؛ لكن هيئت اجتماعيه نك آفاروزى پك مؤثردر . دينسز اول ويا بودا مذهبنى قبول ايله ؛ لكن زنهار مسلمان اولمه ! زيرا بو متمدن خلقك تا اهل صليب ادوار متعصبه سندن برى توارث ايده كلديكى عداوت اسلاميه نك تأثيرى پك بياندر !

یدنجی فصل

اسلامیتده موقع نسواده

چند سنه مقدم سودان مصری ده قیصه جه بر سیاحت اجرا ایتمش ایدم . خرطوم شهرندن قطاره بینوب وادئ حلفایه متوجهاً عودت ایدرکن دمیر یولی کنارنده بر عربك ، دوه‌سنی بر از ایلری ده کی چالیلقده براقوب ، ادای صلاة ایتدیکنی کوردم . قطارك طعام عربه سنده بولنان یولجیلردن بر انکلیز قادینی بکا دونوب « آمان شو حریفه باقیکز » دیدی . عربك روحی او قدر مستغرق طاعات بولنمش اوللیدی‌که نه قطارك صوت سیرندن نه ده قطارده بولنان یولجیلرك عطف نکاهندن متأثر کورنمیوردی . بویله دغدغهٔ عالمدن علاقه سی کسیلمش کبی عربك رکوع وسجود ایله مشغول اولمسی کندیسنه تحف کورونوب کورنمدیکنی بو انکلیز قادیننده صوردم . « خیر ، بالعکس تحسین ایدرم . بو حالی هندستانده ده کوردم . بز اولسه‌ق بویله آچیقده اجرای رکوع عبادت ایتمکه عالمه کولنج اولورز ذها بیله حذر ایده‌رز ؛ حال بوکه مسلمانلر وقت عبادت کلنجه پاك بولدقلری یرلرده حضور قلبله وظیفهٔ طاعاتی اجرا ایدییورلر » یوللو جواب ویرمیشیدی . بو قادینك مسلمانلر حقنده اولدقجه حسن ظنی وار ایدی ؛ حتی خرطومده ایکن فرنك میسیونه‌رلرینه سودان خلقنك دینی تغییر ایده جك افعال ایله مشغول اوللرندن طولایی

بیان تأسف ایتمش . بو رهبان حقیقتکویاندن بریسی ده مقابله یه جرأتله « یا سز همجنسکزدن بولنان بونجـه قادینلرك آخرته روحسز کیتملرینی روا کورمیسکز ؟ » دیه لطیفه ده بولنمش !

معلوم یا ، پك چوق فرنکار مسلمانلغك آخرتده قادینلر ایچون روح بولنمیه جنی حکمنی وضع ایلدیکنه ذاهبدرلر . شبهه سز باطل بر ذهاب ؛ فقط اختراعی پك قدیم اولان بو مقوله روایات سخیفه یی افکار افرنجدن چیقارمق پك مشکلدر . قرأن کریمی انکلیزجه یه ترجمه ایتمش اولان (جورج سه یل) نام ذات قادینلرك روحدن محروم براقلملری کبی بیاغی بر اعتقادی اسلامه اسناد ایلین آوروپا مؤلفلرینی ترجمه سنك دین اسلامه دائر اولان مدخلنده (١) ساخته کارلقله اتهام ایلیورکه اتهامنده تمـامیله حقلیدر . اساطیر باطله علی العموم وهلةً تخیل اولنمش شیلردکلدر ؛ بعضلری ده حادثات سائره نك اذهانه نقل ونقش ایتدیکی بر فکر ویا حسك نتایجندن اوله رق طولاییسیله وشکلاً متغیر بر حالده وجود بولور . نته کیم ممالك عثمانیه ده وعلی الخصوص وطن عثمانینك سوریه وعراق آره سنده کی حوالیسنده بعض طوائف صغیره ساکندرکه ظاهراً اهل اسلامدن کچندکاری حالده حقیقتده نیچه افکار باطله یه اعتقاد ایدرلر . بو افکار باطله ایسه یا ازمنهٔ جاهلیه دن توارث ایدوب کلمش ویا بر پیر سحر بازك خیالخانه سنده اختراع ایدلمشدر . ایشته سوریه قطعه سنده ساکن نصیریلر او مثللو طوائفدندرلر . جودت پاشا مرحوم نصیریلر حقنده تفصیلات ویردیکی صره ده (٢) بونلرك نسوانده

---

(١) بو مدخلك سکسانجی صحیفه سنه باقیله .

(٢) تاریخ جودت . برنجی جلد . ٢٦٥ نجی صحیفه .

روح بولنمدیغنه و بناءً علیه قادینلر ایچون آخرت احتمالی موجود اولمدیغنه اینانددقلرینی یازییور. فکرمجه افرنجك اسلامیته عزو ایتدیکی بالاده مذکور ذهاب باطل اساساً بو کبی طوائف ضاله دن طولایی اذهان افرنجه یرلشمش اولسه کرکدر.

هرنه ایسه. بز بوراده معارضین افرنجك نظر دقتنه شو مهم نقطه‌لری عرض ایتمك ایسترزکه اهل اسلامك ارککلری « روحسز درلر » کبی بر بهانه ایله قادینلرینی صفای جنتدن محروم ایتمك ایسته‌مزلر؛ چونکه او محل صفایی کندی نفسلرینه حصر ایده جك درجه ده خودکام دکلدرلر وقادینلر اولمقسزین جنتك بیله طادی چیقمیه جغنه قائلدرلر. اوت، اوت، قادینلر ده روح وار؛ هم ده بعضیلرنده پك نجیب روح بولندیغی دائما آثاری کوریلن حقایقدندر. شو قدرکه بعض نسوانده رحم وشفقته واسطه اولان کوکلدن اثر اولمدیغی بونجه عشاق جهانك فریاد اشتکالریله ثابتدر؛ ایشته بویله قلب رحیمدن محروم اولان قادینلره قارشی باب جنت مسدود قالسه سزادر.

اسلامیتده اویله باطل برحکم بولندیغنی ایشیدن فرنکلر البته اکا اینانورلر. اعتقاده متعلق بو کبی روایات اکثریتله اهل کلیسا طرفندن تلقین اولنور. آرای رهبانك جنس نسوان اوزرنده کی تأثیری ایسه قدیمدن بری معلوم بر کیفیتدر. حتی بوندن طولاییدرکه علم روح مدققلرندن بر ذات شو مطالعه ده بولنمش ایدی: « اعتقاد مذهبی تلقیندن متحصل اولور؛ قادینلر ایسه تلقین مذهبی یی استحصاله ارککلردن زیاده متمایل بولنورلر ...... ذاتاً فکر اعتقاد قادینلره ارککلردن ترشح ایدر؛ صنعت رهبانیت ایسه ارککلره

مخصوصدر . » (١) ایمدی بر واعظ انجیل قالقارده خرستیان قادینلرینه شرع اسلامجه موقع نسوانك نصل تذلیل ایدلدیکنی روایته باشلارسه آنك حکایه سنی قادینلر بلا محاکمه تلقی ایدرلر . بو کیفیت بزه فیلسوف وولترك بر سوزینی خاطرلتدیرییور . وولتر بر مقاله سنده « بز قرآنه پك چوق مناسبتسز شیلر اسناد ایده رز ؛ فقط قرآن بونلردن هیچ برینی حاوی دکلدر . مسلمان بولنملری سببیله بالخاصه ترکلر علیهنده پاپاسلرمز طرفندن پك چوق کتابلر یازلدی . عددلری یکیچریلردن دها زیاده اولان بو کلیسا مؤلفلری قادینلرمزی کندی فکرلرینه طرفدار یاپمقده مشکلات چکمدیلر . پیغمبر مسلمینك طائفهٔ نسایی پك آز عقله مالك صرف بر نوع حیوان عد ایتدیکی وشریعت اسلامیه نك قادینلره اسیر معامله سی ترتیب ایلدیکی و بناءً علیه مسلمان نسوانك بو دنیا ده مالری بولنه میه جغی کبی اوته کی دنیا ده دخی صفاي جنته اشتراکدن محروم قاله جقلری یولنده کی اقناعلرنده بو پاپاسلر مظهر موفقیت اولدیلر . روایت اولنان بو مقوله شیلرك هپ ساخته بولندیغی ظاهر ایکن ینه هپسنه اعتماد اولندی » دیمشیدی (٢)

قوهٔ فاطره نك جنس ذکوره بر موهبه سی اولان صفات تفوقك شرع اسلامجه مصدق اولدیغنی انکار ایتمه ملیدر ؛ مع ما فیه انجیلده اولدیغی

---

(١) Lombroso نك La Femme Criminelle نام اثرینك آلتنجی فصلنه مراجعت اولنه

(٢) وولترك Dictionaire Philosophique عنوانلی قاموسنك (القرآن) کلمه سنه باقیله

کبی ذکورك بو فضل تفوقی نسوان ایچون بر جزای آلهی صورتنده (۱) تلقی اولنمامشدر . بالاده‌کی روایتی اختراع ایدنلره ساخته‌کار اطلاق ایلمسندن طولایی وولترك خشونت طبعنه حکم ایتمك محق اوله‌ماز . حضرت محمد کبی عادل اولان بر واضع شریعتی حقوق وحیثیت نسوانه عدم رعایتله اتهام ایلمك البته بویوك بر یالانجیلقدر . قادینلره قارشی تعدیاتده بولنمق جناب خالقك پك چوق محاسنه واسطه اولمق اوزره یراتدیغی بر شیئه عداوت ایتمك قدر فنا بر حالدر ؛ نته‌کیم قرآن کریمده (فاعرضوا عنهما ان الله کان تواباً رحیماً) بویورلمشدر (۲) والده‌لر حقنده کی احکام قرآنیه دخی او یولده کی اوامر عادله دندر . (۳) زوجه‌لر حقنده اجراسی ذکورك عهده سنه مفوض اولان وظائف دخی پك عادلانه تعیین اولنمش ونته‌کیم بر آیت کریمه ده (ان خلق لکم من انفسکم ازواجاً لتسکنوا الیها وجعل بینکم مودةً ورحمةً) بویورلمشدر (٤)

ایشته بونلر موقع نسوان مناسبتیله ذکرینه کیریشدیکمز بحث حقنده احکام اسلامیه نك یالکز بر قاچ مثالیدر . فکر بشره بوندن دها عالی بر حس انسانیت وعدالت بخش ایده جك احکامی انجیللرده بولمق ممکنمیدر ؟ ممکن ایسه کوسترلسون . اکر کوستره‌مزلر ایسه خرستیانلغك موقع نسوانی عدل ایله تعیین ایتمکده شرایع سائره یه متوقف اولدیغی

---

(۱) عهد عتیقك ایلك فصلنده حضرت حوا حقنده کی غضبه ایمادر .

(۲) سورة النسانك یکرمی اوچنجی آیتنه باقیله .

(۳) سورة النسانك یا أیها الناس اتقوا . . . دیه باشلایان آیتنه باقیله .

(٤) سورة الرومك یکرمنجی آیتنه باقیله .

ادعادن واز کچملیدرلر ؛ زیرا او یولده‌کی افتخارلری ساختـه کارلقدن عبارت قالور . فی الحقیقه اسلامیت قادینلرك قوجه لرینه اطاعت ایتملرینی آمردر ؛ فقط بوندن بر حاکم مطلقـه قارشی بر عبودیت قیاسی چیقاریله‌ماز . « قادینلرك ، اللهه اولدیغی قـدر ، زوجه لرینه دخی پرستش » ایتملرینی امر ایلین قرأن دکل آنجق انجیلدر (۱) ینه انجیلك بر آیتنده بو عبودیتك بـلا قیود اوله جغی ذکر اولنیور حتی بوندن طولایی اولمق کرکدرکه « زوجه‌لر هر خصوصـده زوجلرینه تابعدرلر » دینیلیور (۲) انجیلك بشقـه بر بابنده دخی ارکك درجهٔ علویتنی ارائه ضمننده « اللهك مدار افتخاری » دیه توصیف اولنیور (۳)

نسوانك تابعیت عبیدانه‌سنی تعیین ایدن او آیات انجیلیه « توصیهٔ محبت » اولمق اوزره تفسیر — دها طوغریسی — تأویل ایدلمشدر ؛ پك عجیب بر تأویل دکلی ؟ طبیعت بشریه هر یرده عین صورتده تجلی ایتمسه کرکدرکه بر خرستیان قادینی صرف نصیحت وتوصیه اوزرینـه قوجه‌سنی سوه بیلیور اولملی وبو نصیحت خرستیانیه‌ده مطلقا بر الهـام قـدسی اثری بولنملی ! بزم بیلدیکمزه کوره بر قاری بر ارکـکدن تنفر ویا تباعد ایدرسه نه نصایح صمیمه نه ده نیاز نازکه آنك اعادهٔ محبتنه خادم اوله ماز .

---

(۱) عهد جدیدك Ephesians بابی . بشنجی فصل . یکرمی ایکنجی آیت.
(۲) » » » » یکرمی دردنجی آیت .
(۳) انجیلك Corinthians بابی . اون برنجی فصـل ، یدنجی وطقوزنجی آیتلر .

حیثیت اجتماعیه سی ما دون اولان ویا خدمات رقیت ایله محکوم
بولنان قاریلرك املاکه صاحبیتی یکده فرض ایدیله‌مز ؛ حال بوکه ذلت
ورقیت حالنده براقیلدقلری معارضـین نصارا طرفندن ادعا اولنان نسوان
مسلمه بر حق تملکی حائز در . قادینلر تملك ایتدکلری اشیا واملاکی ـ
اکر آرزو ایدرلرسه ویا مناسب کوررلرسه ـ قوجه‌لرینك مداخله سندن
تمامیله مستقل بر صورتده اداره یه صالحدرلر . نسوان اسلامك استقلال
تملکی ـ اویله نیچـه معارضاتدن صوکره بر پارلمنتونك تنسیبنه بناءً نسوان
غربیه‌دن بعضیلرینه ویریلن امتیازات حقوقیه کبی ـ وقایع زمانیه‌دن دکلدر ؛
بالعکس بوندن بیك اوچ یوز بو قدر سنـه اول ظهور ایدن بر واضع
شریعتك احکام عادله سیله تأمین اولنمش بر حقدر . بو قولمزی تأیید ایچون
منقدین افرنجه قارشی کتب فقهیه مواديله استشهاده قالقیشمق نه ممکندر نه ده
مفید ؛ یالکز آنلره کندی لسانلرینه مترجم بر قرأن کریم نسخه‌سنی آچوبده
دردنجی سوره سنـك حقوق نسایه متعلق اولان ایاتنك ارائه سی اثبات
مدعایه کافی درظن ایده رز . هر دورلو اصول واحکامنك مکملیتنی اهل
شرقك دیکلیه ، دیکلیه آرتق اوصاندیغی او متمدن آوروپا ده حقوق
نسوان آنجق بوندن یارم عصرلق بر مدت اول تلقئ عادلانه یه مظهر اولمغه
باشـلدی . محرر مشهور انکلتره لی (جون ایستوارت میـل) ك
Subjection of Women یعنی نسوانك رقیتی عنوانیله یازمش اولدیغی بر
کتابدن حتی اون طقوزنجی قرن میلادیده بیله انکلیز قادینلرینك موقعی
نه درکه ده بولندیغی پك ایی آکلاشیلیور . شیمدی بز بوراده بر سؤال
ایراد ایده لم : بو صوك زمانلرده غربك مترقی صاییـلان مملکتلرنده

على العموم حقوق نسوانه متعلق وقوع بولمش اولان اصلاحات ممالك غير
نصرانيه قادينلری ايچون موجب غبطه اوله جق درجه ده ميدر ؟ بز بو
سؤالمزی شريعت اسلاميه نك حكمی آلتنده بولنان نسوانك احوالنده
آجينه جق پك چوق مذلتلر بولمغه چاليشان مدنيت خرستيانيه مروجلرندن
بكلرز ؛ بو سؤاله « اوت ، موجب غبطه اوله جق درجه در » ديرلر
ايسه او آدملر خلاف حقيقت بر حالی قصداً التزامه جرأت ايدييورلر ؛
بناءً عليه عارسزجه سنه بر ادعايه تصدی ايليورلر ديمكدر . ملل غربيه
قادينلرينك امتيازات حقوقيه سنی تدقيق ايله بر فكر حاصل ايتمك تحریٔ
كتبه او قدر محتاج دكلدر ؛ يالكز آوروپا نك بلاد مختلفه سنده وقتاً
من الاوقات عقد انجمن ايدن قادينلر قونغره سنك غزته لرده نشر اولنان
مذاكراتنه عطف اعتنا ايلمك كافيدر . آندن آكلاشيله بيلوركه آوروپا
مدنيتنك محسنات اجتماعيه سنه مفتون قالانلرك ادعالری خلافنـه اوله رق
نسوان ايچون دها بر عدل كامل دوری آچيلمامشدر .

تحف شی ! اسلاميتك « نفوذ تذليليه » سی آلتنده قادينـلر
اركـكلرك او تحملفرسا اولان رقيتلرينی قبوله مجبور ايمشلر ! نه عجيب بر
فكر سخيف ! بو فكره اعتماد ايدن يوركی تمييز ومرحمتلی بر فرنك قادينی
— هم جنسندن بولنو بده شرع اسلامه تابع قالان -- ميليونلرجه نسوانك
امر آزاديسنی تسهيل مقصديله خرستيان ميليونه رلرينك كيسه لرينی آچوب
بوتون آلتونلرينی ميسيونه ر جمعيتلرينك — او طولمق بيلمز — صندقلرينه
دوكمدكلرينه تأسف ايتسه كركدر . معلوم يا ، بو مدنی خرستيانلره منحصر
اولان حسيات انسانيتكارانه وهوس مردانه نك تحت تحكم اسلامده قالمش

اولان ابنای بشره دخی تشمیلی ایچون بو کبی تدابیر تسهیلیه یه لزوم واردر !
مع ما فیه بزم بو بابده‌کی ملاحظه مزك شکلی بوسبوتون بشقه در واکر
فکرمزك او رقت قلب صاحبه‌سی اولان قادینه بر تأثیری اوله بیله جکندن
امین بولنسه ایدك موازنهٔ منطقیه سنی او حس شفقت ورقته فدا ایلمه مسنی
توصیه ایدردك . بوندن صرف نظر حالنه آجیدیغی او مسلمان قادیننك
او یولده‌کی تشبثات خیریهٔ نصرانیه یه عرض احتیاج ایدوب ایتمیه‌جکنی
بر کره تحقیق ایلمسی لزومنی دخی اخطارده بولنوردق . اویله بر ذهابده
بولنان فرنك قادینی قالقوبده ممالك اسلامیه‌یی باشدن باشه طولاشمش اولسه
عجبا نه کبی احواله واقف اولوردی ؟ شبهه سز قوجه لرینك تعدیات
ظالمانه لرندن صوك درجه ده مضطرب اولمش قادینلره تصادف ایلردی .
بونکله برابر قاریلرینك عارسزلغندن ، خویسزلغندن الامان چکن
ارککلرك مقداری ده تقریباً او نسبتده بولندیغنی کورردی . بو مثللو
حالات ایسه مستثنا قبیلندن اولدقدن بشقه ممالك غربیه ده دخی موجوددر .

بالاده حقوق نسوانه ایما ایلدیکمز صره ده اسلام قادینلرینك ملك
ذاتیلرینی قوجه‌لرینك مداخله سندن مستقل اوله رق تصرفه صالح
بولندقلرینی‌ده قید ایلمش ایدك . طبیعی‌قاری وقوجه دن هر برینك دیکری
اوغورنده هر دورلو فداکارلغی اجرا ایتمسی پك مناسب وپك لازمدر .
زوجینك احدهما آخر حقنده علو جناب ایله معامله ایلمسی حیاتك کوکل
خوشلغی ایله کچمسنه مدار اولان حالات مهمه دندرکه حسیاته متعلق
اولان بو مسئله اهل اسلامك صاحب ادراك اولانلرنجه اوته دن بری

معلومدر . بونکله برابر تاریخ حیات بشرجه تبیین ایتمش مهم بر حال واردرکه اوده ازدواج مسئله سنده بعضاً مزاج بشرك معروض تحول اولمسیدر . کرامت نکاح ایله یکدیکرینه بند ایدلمش اولان ایکی کشی یك وجود ایمش کبی بر رابطهٔ تامه ایله یشامق اقتضا ایدر ایسه ده هر حالده قاری ایله قوجه نك کیسه لرینی آیری طوتملری مصیبدر . طبیعت بشرده بعضاً عجیب بر ردائت ظهور ایدیویردیکنی پیش ملاحظه دن آیرماملی ؛ زیرا زوجین یکدیکری حقنده مادةً فداکارلغی صوك درجه یه واردیردقدن صوکره عدم امتزاج علائم الیمه سی سرزدهٔ ظهور اولورسه بر برینی اوپه جك یرده احتمالکه خشونت غضب ایله بر برینه دیش قیجیرداتمغه باشلارلر. العیاذ بالله ، بو حال ایله محکمهٔ طلاقه کیتملری احتمالیده موجود در . میلادك دردنجی عصری اعزهٔ نصارا سندن بری متأهل قادینلره خطابله « سن نه سویلیورسك ، ای قادین ؟ تزوجکدن صوکره آرتق سنك نفسکك سکا عائد اولمدیغی درکار ایکن کندیکه مخصوص مالملکك ، نقودکمی اوله بیلور ظن ایدییورسك ؟ » دیور . (۱) بو صدای نصح اوصاف خرستیانیه‌یی نشر وترویجله مشغول اولانلرك سمعنه پك مؤثر بر علویتله عکس ایده بیلور ؛ فقط آندن آنه‌جق درس اخلاق حیات بشرك صورت کذارانی بیلنلرجه بر قیمت عملیه‌دن عاریدر .

بوراده اعترافنه لزوم کوردیکمز بر مسئله واردرکه اوده شریعت

---

(۱) بو عزیز نصرانی قسطنطینیه اپسقوپوسی (سن قریسوستوم) درکه بالاده‌کی سوزی (سن پول) ك قصص انجیلیه‌سی اوزرینه یازدیغی اونجی موعظه‌دن مأخوذدر .

اسلامیه نك قادینلردن مهم بر صلاحیتی نوعمـا دریغ ایتمسی یعنی آنلرك
دعاوی ده شهادتلرینك پك او قدر معتبر طوتلمامسیدر . قاریلر حمامی
کبی یالکز نسوانك دخول ایده بیله جکی محللر مستثنا اولمق اوزره بر ماده
حقنده ایکی قادین ، حتی تمامیٔ موافقت ایله ، شهادت ایتمش اولسه لر معتبر
طوتلماز ؛ مکرکه آنلرك شهادتلری بر ارککك طرفندن دخی اشهاد وتأییـد
اولنه . بو حکم فقهی اسـلامده قدیمدن بری موجود در . جنسین نوع
بشرك خواص روحیه سنی تتبع ایدن زمانمز ارباب علمنك آثارینی
اوقورسه‌ق بو حکم فقهینك اصابتنی مصدق رأیلره تصادف ایلرز . بو
ذوات فاضله نك فکرنجه قادینلرك حادثات غیر منتظره دن وهلةً وافراط ایله
متحسس اولیویرملری آنـلرك اکثر خصوصاتده غلط ذهاب حاصل
ایلملرینه سببـدر . نسوانك امور واحوال حیاتیه سی کندیلرینی رجال
درجه سنده پیشکین ومحتمل ایتمـکه کافی دکلدر ؛ بو جهتله قادینلر
حادثاتك ذهنـه ایصال ایلدیکی اخطاردن دها قولایجه متأثر اولورلر .
فی الواقع ارکـکلرك همان کافه‌سی بعضاً ارتـکاب کذبه مائل بولنورلر ؛
هله بعض حریفلر یوزلری هیچ ده قیزارمقسزین آتارلر یلانی یا ! بونکله
برابر بر ماده نك حقیقتنی پردهٔ خفا ایله اورتمك میلی قادینلرده عمومیتله
جاری بر عادت کبیدر . عجبا بو اعتیاد نه دن نشئت ایدییور ؟ بو بابده
برچوق سببلر کوستریلیورکه بونلردن وارد خاطرمز اولان بر قاچنی بوراده
ذکر ایده لم : اعصار غیر متمدنه دن بری جنس قویٔ رجالك شدت آمریتنه
تابع اوله کلدکلرندن مدافعهٔ نفس ایچون قادینلرده حقیقتی خیاله تقلیب
ایتمك عادتی نشو ونمـا بولمشدر . رجاله مفید کورنمك ایچون ویا آنلری

کندیسنه مفتون ایتمك آرزوسیله مراجعت ایلدیکی وسائط جلوه کارانه بر قادینك تخیلات اختراعیه سنی آرتیر مشدر . دیکر طرفدن دخی آدابه مباین بر طاقم حالاتی چوجقلرك رؤیت وتفهمندن صاقلامق وظیفه سی وماه بماه وجود اناثده حصوله کلن انحراف طبیعتك قیر غینلقلرینی حسب التربیه عادی وعمومی مزاجسزلقلردن ایمش کبی کوسترمك مجبوریتی او اعتیاد نسوانك اسبابندندر . بناءً علی ذلك شهادت نسوانده کافی درجه ده خاصهٔ اقناع بولنه میه جغی حقنده فقهای اسلامك من القدیم التزام ایلدیکی رأیك اصابتی بویله جه تدقیقات فنیهٔ جدیده ایله دخی ثابت اولور .

بر مسلمان قادینی تأهل ایلدیکی زمان کندیسنه ایکی قسم نقد نکاح تأمین اولنیور : بونلردن تأدیه سی ابتدای امرده لازم کلنه مهر معجل دینیور . دیکر قسم ایسه قادینك استقبالنی تأمینه مدار اولمق اوزره وضع اولنمشدرکه « مهر مؤجل » دینیلن بو دینك ایفاسی زوجك بوینده بورج اوله رق قالور . ایمدی بر قادینك خانه سندن آیریلوبده کونلرجه مسافرته کیتمسی قوجه سنك رخصتیله وقوع بوله بیله جك حقوق زوجیتدن اولدیغندن اکر زوج اداسی مقتضی اولان مهری ویرمه مك ایچون بهانه لر بولمق ایسترسه زوجه بلا رخصت قالقوب کیده بیلور وایستدیکی قدر اقرباسی اونده قاله بیلور ؛ تا که زوج حقسزلغنك نتیجه سنی آکلایه ده انصافه کله . اما زوج تعهدینی صادقانه ایفا ایلرسه او حالده قاریسنی بر قاچ کوندن زیاده اقرباسی اونده وسنه ده بر کوندن زیاده احباسی نزدنده مسافر قالمقدن منعه صلاحیت کسب ایتمش اولور . فقط هر حالده مثلا

انكلتره‌ده اولدیغی کبی بر از تبدیل موقع وهوا ایلك و بر ازده اکلمك اوزره
آره صره اوطوردیغی شهردن چوق اوزاق محللرده ساکن احبابنه کیدوب ده
کونلرجه مسافرتده قالمغه اولی بر مسلمان قادیننك قطعیاً اختیاری بولنه ماز .

شیمدی اسلامك منقدلری دیه بیلورلرکه حقوق نسوان نه قدر تأمین
ایدلمش اولورسه اولسون شریعت اسلامیه یه تابع اولان ملتلرك قادینلری ینه
بر نوع اسارت آلتنده یشایورلر وقوجه‌لرینك تغلبنه بویون اکمکه مجبور قالیورلر .
بو منقدلرك ادعاسنجه غربیون آره سنده موقع نسوانه متعلق هر دورلو ارکان
وعادات علی الاعلادر . شبهه یوقدرکه بو منقدلرك ادعالری براز سفسطه‌ایدر ؛
زیرا — همان پك آزی مستثنا اولمق اوزره — غربك اوارکان متمدنه سنك
نسوان اسلامك احوالنه تطبیقی محالدر . حتی دیه بیلورزکه تطبیقه اصلا
احتیاج ده یوقدر . ادراك وتجربه یه مالك بر مسلمان قادینی غربك هیئت
اجتماعیه سنك احوالنه یقیندن کسب وقوف ایده بیلمش اولسه کمال فخر ایله
اعلان اولنه کلن او ارکان وعاداتی اتخاذه رغبت ایتمز . استانبولده بر ویا
ایکی فرنك دیلی اوکرنمکله شیشکینلکلری قدر زوزکلکلری دخی آرتان
بعض کنج قادینلرك حمیت ملیه حسنی قاله آلمیوبده راست کله‌بیلدکلری
فرنکلره موقع اجتماعیلرندن شکایت ایتدکلری ایشیدلمکده‌در . کندیلرینی
سائر مسلمان قادینلرندن دها زیاده مترقی وممتاز ظن ایلین بو صنف کنج
خانملرك تحسر ایتدکلری عادات اجتماعیهٔ افرنجی کلیشی کوزل بر صورتده
شرقلیلرك احوالنه تطبیق ایدلمه ده او زمان میدانه نه نتیجه‌لر چیقیورمش
کوره لم . بو بابده بر فکر استحصالی ایچون مسئله‌یی شویله ساده‌جه بر
مثال ایله ایضاح ایتمك ایسترز :

« یکی اولنمش کنج بر قاری ایله بر قوجه فرض ایدیکز . زوجین اصلاً ونسلاً شرقایدرلر ؛ فقط مملکتلری وظیفهٔ تمدن اجراسنی در عهده ایلمش بویوك بر فرنك دولتنك ادارهٔ عادله سی تحتنه کچدیکندن اورته لقده شایان حیرت بر حال حریت حکمفرما اولیور . کرك زوج وکرك زوجه فرنك دیلی اوکرنمشلر ؛ هم ده اوقدر مکمل صورتده اوکرنمشلرکه اکثریا مکالمه‌لری ودائما مکاتبه‌لری فرنکجه جریان ایدییور . کرك قاری کرك قوجه ارکان متمدنهٔ افرنجی لایقیله اتخاذ ایتمشلر والحاصل اییجه فرنکلشمشلر . حتی زوج اسم اصلیسی اولان محمدی براقوب (ژورژ) آدینی طاقنمش ، زوجه ایسه فاطمه دیه خطاب اولنمقدن آرتق صیقیلمغه باشلیوب (ماری) اسمیله یاد اولنمغی ترجیح ایلمش . (ماری) بدناً وذهناً بر از استراحته مجبوریت حس ایلدیکندن اوطوردیغی مملکتدن اوچ یوز کیلو مترو مسافه ده کائن . . . . شهرنده اسکی دوستلرندن بر کنج قادینك خانه سنه مسافرةً کیدییور . (ژورژ) قاریسنی آلوب عربه ایله دمیریولی موقفنه کوتورییور ومارینك صندوغنی یوك واغوننه وال چانطه‌سی ایله مانتوسنی ده اوطوره‌جغی محله یراشدیردکدن صوکره آلا فرانغه ـ دها طوغریسی ـ آلا آنغله وداع وقوع بولیورکه بوده یالکز ال صیقمقدن عبارتدر . انکلیزلك عادتنه کوره مواجههٔ ناسده او پوشمك کبارلق علائمندن دکلدر . قطار قالقمق اوزره اولدیغندن (ژورژ) کیری چکیلیور . ماری « کوله ، کوله قال عزیزم » ژورژ ده « کوله ، کوله کیت سوکیلم » دیور . (ماری) عربه‌نك پنجره‌سندن (ژورژ) دخی موقفك سدی اوزرندن ال صاللایورلر ؛ عاقبت قطار کوزدن نهان اولیور . (ژورژ) قاریسنك بو اسکی دوستی قادینی وآنك

قوجه سنی یالکز غیاباً طانیور ایسه ده ماری یه امنیت تامه سی بولنمسندن طولایی مستریح القلب بر صورتده ایشیله مشغول اولیور ؛ چونکه ماری کندی حیثیتنی اداره ایده جك صورتده تربیه کورمش ، تمدن ایتمش بر قادین اولدیغندن آنك حقنده اویله مناسبتسز شبهه لره دوشمکه محل یوق . مارینك کیتدیکی یرده پك اعلا اکلنمکده اولدیغنی آندن آلدیغی مکتوبلردن آکلایان ژورژ « اوخ . اوخ قادینجغزم آمان بر از اکلنسون ؛ اخیراً پك زیاده صیقلمش ایدی » دیه ممنون اولیور . ماری مسافرلکده ایکن رقص جمعیتلرینه دعوت اولنیور . دوستنك آشنالرندن بر چوق کیمسه لره تقدیم ایدیلیور ؛ بونلردن بعضیلری ایسه مزاج آشنا دلیقانلیلر اولدقلرندن کوزل ماری یه خوش کورنمك ایچون نه قدر هنرلری ، معرفتلری وار ایسه ارائه ده قصور ایتمیورلر . بعض اقشاملری کاغد اوینانورکن بو کنجلر اویونده مارینك رفاقتنه نائل اولمق ایچون عادتا یاریش یاپیورلر .

« مدت مسافرت بیتیور ؛ ماری ده خانه سنه عودت ایدییور . او قیش ساکن اولدقلری شهرك هواسی پك فنا کیدییور . موسم شتاده اعتدال هوایه مالك واکنجه لی بر یر وطنلرنده موجود اولمدیغندن ماری آوروپاده مشهور اولان جنوبی فرانسه یه کیدوب قیشك بر قسمنی او طرفلرده کچورمك آرزوسنده بولنیور . مع التأسف کثرت مشغولیت قاریسنه رفاقتدن ژورژی منع ایدییور . زواللی شیمدی نه یاپسون ؟ چونکه کوکلنده سوکیلی قاریسنك آرزوسنی یرینه کتورمك حسی غالب . عاقبت مارینك طانیدقلرندن رابطه لی بر قادینك رفاقتی

تنسیب اولنیور . ژورژ بر مرد زندوستدر ؛ بناءً علیه ارکان تمدنجه قادینلرك هوسات معصومانه لرینه نه قدر رعایت لازم اولدیغنی ایی بیلور . ایمدی قالقوبده « یوق ق ق ! باق قوزم بن آ کا راضی اوله مام » دیمك الندن کلمز . بویله بر معامله او ارکان تمدنه مخالف اولدقدن بشقه مملکتلرنده تأسس ایتمش اولان ادارهٔ احرارا نه جه دخی مجاز صاییلماز ؛ او ادارهٔ حریتك تمامیٔ جریانی ایسه قوس قوجه بر فرنك دولت متمدنه سنك تحت تکفلندهدر . بناءً علیه شرق تغلبنی آکدیرر او کبی بر معاملهٔ خود سرانهنك دوری چوقدن کچدی ؛ حق وحریت نه دیمك اولدیغی چوقدن آکلاشیلدی .

« ماری رفیقهسی قادینله فرانسه نك جنوبنه متوجهاً حرکت ایدییور و بعضاً نیسده بعضاً ده قانده فلانده اوطورییور . قیشین بورالری ممالك متمدنهنك هر طرفندن کلمش زوار ایله طولیدر . هله تبدیل هوا ایچون اورالره کلمش اولان کنج دیپلوماتلر ، ضابطلر ، بانکر اوغللری ، قونتلر ، بارونلر وانسانك قیزینی ، قاریسنی رفاقت صحبتلرینه اطمئنان قلب ایله توديع ایده بیلهجکی دها نیچه شبان لطافت اندام اوتللرده ، پانسیونلرده ، غازینولرده معروض تماشای انام اولوب طورییورلر ویا تعبیر معهودیله جاقه صاتیورلر . بو صره ده شونك بونك ماجرای عشقنه دائر کفتکولر جریان ایدرکه بو دیدی قودیلره فرنکلرك اصطلاح اجتماعیسنده « رذالت » اطلاق اولنور ؛ فقط هر حالده آنلرجه رذالتك بو معناسی بزده اولدیغی قدر بر قوتی حائز دکلدر . ایشته ماری هر هفته منتظماً قوجهسنه یازدیغی مکتوبلرده اوته کینك بروکینك ایتدیکنه

طوتدیغنه دائر پك چوق تفصیلات ویررك اكلندیرییور وبراز ده كندی ایدوب طوتدیغندن بحث ایلیور ·

« جنوب موسمی بیتدیكندن ماری ده مملكتنه دونیور ؛ تبدیل آب وهوا سببیله هم ده اویله پنبه یناقلی بر حال صحتده دونیور كه ژورژ آنی قارشیلمق ایچون دمیر یولی موقفنه كیتدیكی زمان وجه دلرباسنك مشاهدهٔ طراوتیله موازنهٔ تفكرینی شاشیروب آداب تمدنی فلانی اونوتیویرییور وهمان كمال شوقله ماری‌یی مواجههٔ ناسده شاپیر ، شاپیر اوپیور · اوه كلدكاری زمان ماریدن سیاحتنه دائر بر چوق شیلر صورییور ؛ مع مافیه قادینك حركات عفیفه سندن عدم امنیتی اظهار ایدر حرف واحد سویلمیور · بالطبع سویلمز ؛ چونكه زوجه سنك مسئلهٔ عفتك اهمیت مقدسه سنی تماميله ادراك ایده جك درجه ده عقل سلیم صاحبه‌سی اولدیغنی بیلور · ذاتاً ژورژ مسعودیت عائله نك آهنكنه سكته ایراث ایده بیله جك او قبیل شبهات عامیانه ایله فكرینی یورمیان ، كوكلنی معذب ایتمین جهان دیدكاندندر · »

شیمدی بز اشخاص مخیله دن اولان ژورژ ایله ماری‌ یی كندی عالملرنده براقه لم ده شرقلیلرك اصحاب اذعانی او یولده بر طرز حیات التزام ایدنلرك حركاتنی نصل بر حس خشیت ایله تلقی ایدرلر آنی آكلایه لم · اصول غربیه اوزره قادینلره حریت ویرمككك عادت شرقیه وجهله آنلر اوزرینه بر قدرت آمریت وضع ایلمكدن‌دها آز مضرتلی اوله بیله جكنه دائر ایستنیلدیكی قدر دلیللر كتورلسون ینه متمدن آوروپانك اركاننده اصابت وطرز شرقیونده بر اثر وحشت بولندیغنه او اصحاب اذعانی

اقناع ایلمك امكان خارجنده در .

⁂

تستر اسلامك لوازم اساسیه‌سندن بریسی ده نسوانك سن رشده وصولدن بر خیلی زمان اول یوزلرینی رؤیت رجالدن صاقلاملریدر . آوروپا قادینلری کبی مواجهه ناسده آچیقجه کزنمك مشرق اسلامك هیچ بر طرفنده تجویز اولنمامقده در ؛ بو قاعدهٔ شرقیه ایسه اکثر غربیون طرفندن نسوانك حریت مشروعه سنی تحدید اولمق اوزره تلقی اولنیور . ابتدای امرده بو طرز تسترك نسوانك حریت مشروعه سندن بر قسمنی الغا مقصدیله وضع اولنوب اولنمدیغنی تدقیق ایتمك لازمدر .

وقایع تاریخیه نك تصویرنده بعضاً بر رسّام محررین غربیه نك پك چوغندن زیاده صمیمیتله اجرای وظیفه ایدییور ؛ مثلا رسّام بر مریم تصویری یاپمش اولسه باشندن آشاغی یارم چارشاف اورتیلی بر شکل کوستر ییور . بو شکل ترسیمك حقیقت حاله موافقتی ایسه انجیلك قرائنیله ده تبین ایلیور . انجیل مستوریت حقنده نه امر ایدییور ؟ « بر قادین که باشی آچیق بر حالده طاعاتده بولنور ورأی بیان ایدرسه باشنه ناموسسزلق دعوت ایتمش اولور » دیور . (١) بناءً علیه بر خرستیان قادیننك ستر رأسی ایچون استعماله مأمور اولدیغی اورتی اساساً قرآن کریمك اودن خارجه چیقارکن اکتساسنی قادینلره توصیه ایلدیکی لباس مستوریتدن فرقلی بر شی اوله میه جغی ادعا ایدیله بیلور . قرآن کریمده بو بابده نه اشارت واردر ؟ « قل لازواجك و بناتك ونساء المؤمنین یدنین

(١) انجیلك Corinthians بابی . اون برنجی فصل . بشنجی آیت

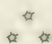
عليهن من جلابيبهن .... الخ » آيت كريمه سندن (١) بو بابده نه امر بويورلديغى تظاهر ايدر . بو مقايسه دن استنتاج اولنه بيله جكى اوزره خارج بيته مخصوص اولان كسوۂ سترك غربيون طرفندن تماميله بر طرف ايدلمسى اساساً اوامر انجيله‌دن دكلدر ؛ بلكه عادات مجوسدن اولمق اوزره توارث ايده كلمشدر . وجه نسوانك يبانجيلر نظرندن تماميله اخفاسى ايسه قرأن كريمك اوامرندن زياده ظهور اسلامدن صوكره كى اعصارده تقرر ايتمش قواعد اجتماعيه يه مبتنيدر ؛ اركككلرك طبيعى اولان قيصقانجلقلرينى براز افراطه وارديرملرى ايسه ممالك اسلاميه ده عادت تستره شدتله رعايتك سبب اصليسيدر .

نوع بشرك مختلف هيئت اجتماعيه لرى آره سنده موجود اولان احوال متخالفه بر محلده بر شكل اعتيادك ، او بر محلده بشقه بر عادتك اتخاذينى اقتضا ايتمش وهر عادت آنى استعمال ايدن جمعيتك مرور ازمانله موجب مراعاتى اولمشدر . بر هيئت اجتماعيه افرادى ديكرى طرفندن اتباع ايديلان اركان وعاداتده ايستديكى قدر نقايص بولمغه چاليشمقده مختار در . ايمدى آوروپاى نصرانى ده شو حسابسز محررلر ، واعظلر بيلمم نه‌لر قالقوبده نه حق ايله عادات واركان اسلاميه مداخله‌ده بولنيورلر بر دورلو آكلايه مايز ؛ عجبا بو حريفلر بويله بر صورت تعرضده بويوك بر كستاخاق بولنديغنى آكلاميورلرمى ؟ يوقسه بيليورلرده محضا كافۂ احوال ماديه ومعنويه‌جه كنديلرينك عالى وعاقل و بزلرك ادنا وجاهل بولنمقلغمز كبى بر ذهابى جهانه قبول ايتديرمك ايستيه جك قدر

(١) سورة الاحزاب ـ ٥٩ نجى آيت

عارسزلشمشلرمی ؟ غالبا مدنیت غربیه ایله تفاخر ایتمك وشرقك زمانمزده کی مغلوبیت متتابعه سنی کورمکه آلیشمق بو آدملری بوسبوتون شمارتمش ، شریر ایتمش !

بوراده ایضاح اولنه جق مواددندرکه جسم نسوانی قماش ستر ایله قاپلامق آنجق آنلری حدود عفت داخلنده بولنمغه اجبار ایتمك ایچون اختراع اولنمش بر تدبیر دکلدر . بیانه حاجت اولمدیغی اوزره عفتك قدسیتنی لایقیله تبجیل ایده مین بدنام بر عورت الك صیقی چارشافلره ده صارلمش اولسه ینه دائرهٔ عفتدن خارجه چیقه بیلور . عادت تسترك التزامنه دها مهم بر سبب واردرکه اوده اورتینك اخلاقشکنلکه ابتلاسی اولان بونجه بی ادبان رجالك تجاوزینه قارشی بر نوع مانعه بولنمسیدر . تستر عادتی اولمیان یرلرده بو مقوله کیمسه‌لر نیت اغوا وتجاوز ایله قادینلرك سمتنه یاقلاشمق ایچون البته دها زیاده فرصت بولورلر . اغفال رجالك نتایجیله معناً وجسماً معروض مخاطره اولان نسوانی صیانت ایچون نه دورلو تدبیرلر اتخاذ اولنسه ینه اصابت ایدلمش اولور . بناءً علی ذلك تستری نسوانك برحق حریتنی الغا معناسنده تلقی ایتمك خطادر .

ماهیتنده بر عنصر حقانیت اولمیان قواعد وارکانی مدافعه ایتمك مقبول بر مسلك اوله‌ماز . بناءً علیه شیمدی بز قالقوبده بالاده کی ملاحظاتمزه تردیفاً بعض بلاد شرقیه ده نسوانك حرکات مشروعه سی اوزرینه وضع اولنان تقییدات غیر محقه بی مضراتدن خالی کبی کوسترمك ایستر ایسه‌ك حد انصافی تجاوز ایتمش اولورز . بو کبی تقییدات شهرلرده

ساكن اغنيا طاقمنك ويا اورته حاللى عائله لرك نسوانى حقنده دها زياده جاريدر وآنلرى منسوب اولدقلرى هيئت اجتماعيه يه دها زياده مفيد اوله بيلمك اقتدارندن آليقويمقده در . بو تقييداتك توليد ايتديكى مضرتلرك تفصيلاتنه كيريشمك بزى مبحث اساسيمزدن بوسبوتون آيرر . بوراده يالكز شو اميدمزى اظهاردن كيرى طورمايزكه استقبال قريبده او مثللو مناسبتسز تقييدات دن واز كچيلور واو قادينلرك حريت حركاتى شرع اسلامك احكام حقيقيه سنه دها مناسب بر صورتده توسيع ايديلور . مع ما فيه بو كبى اصلاحات قانون تحوله تابع اولديغندن احتياج محسوسه كوره يوماً بعد يومٍ تدريج ايله وقوع بولور . اويله « قاچمق ، يا شماقلنمق قالقملى، قالديرلملى » كبى اورته يه آتيله كان فكرلر يالكز عاميانه دكل برده پك مستبدانه در . تغلبه قارشى رفع لواى شكايت ايدنلرك كنديلرى مستبد ومتحكم كسيلمه مليدرلر . بز اويله هر شيئه نظام ياپمغه قالقيشورسه‌ق شيرازۀ انتظامى بوسبوتون بوزمش اولورز ؛ قاش ياپاركن كوز چيقاريرز وبناءً عليه هرج ومرج اجتماعى يه دوشه رز .

حريت نسوان نصل توسيع اولنورسه اولنسون اهل اسلام آره سنده‌كى عقل سليم اصحابنك متحداً آرزو ايده جكلرى بر حال واردركه اوده نسوان غربيه نك اطوار حياتيه سنك كليشى كوزل بر صورتده اخذ وتطبيق اولنماسيدر . بو آرزويى بيانمزدن طولايى او اطوار حياتيه‌نك يد ابليس ايله ترتيب اولنديغنى ادعا ايلديكمز آكلاشلمسون ؛ زيرا بز آنجق كندى حالمزه مطابق كله جك صور حياتيه نك رجحانه وبرشيئ بلا تمييز تقليد ايتمكك چوق كره انتاج مضرات ايليه جكنه قائلز .

عادات افرنجك على الاطلاق اتخاذينه وقوع بولان اعتراضك ماهيتنى اييجه
اكلامق ايچون مسئله يى بر مثال ايله تصوير ايلمك اقتضا ايدر . ايمدى
بو بابده بر مثال اولمق اوزره آوروپا عادات اجتماعيه سندن اولان رقص
مخلوطى تتبع ايده لم :

ابتداى كلامده شوراسنى ايضاح ايده لم كه بز رقص كبى مضرتسز
بر اكلنجه حقنده ابراز بغض ايدن متعصبلردن دكلز ؛ حتى رقصك
طرز غير مرتبنك بر احتياج عضوى حالنده تجلى ايتديكنى ده بيلورز .
رقصك شكل اصليسى بر خراش عصبيدن ، خلجان حركت عضويدن منبعث
اولمقده در . رقص ، هيجان سرورك نوعما تظاهرندن عبارتدركه يالكز سن
رشد اصحابى اوزرنده دكل صبيانده بيله آثارى تجلى ايدن بر عارضهٔ
طبيعتدر . بنى بشر آره سنده رقصه اولان انهماكك تاريخى افراد بشرك
جمعيت حالنده تشكلى تاريخى قدر قديمدر دينيلسه مبالغه ايدلمش اولماز .
ازمنهٔ اوليه انسانلرى آره سنده رقصى آلهلرينه عبادت مقامنده اجرا ايدنلر
بولنوردى . (١) رقص ازمنهٔ وحشيه ده آلهلره عبادت ايچون وقوع بولمش
اولديغى كبى زمانمز اهل تمدنى طرفندن دخى معبودهٔ قلوب اولان نا زنينلره
طاپنمق مقصديله وقوع بولسه كركدر . واى ، بو ملاحظه يه نيچون تعجب
بويوريليور ؟ اكر جمعيات غربيونك ترتيب ايتديكى بالولرده وسائر رقص
صالونلرنده او آلههٔ جماللر بولنمسه اذعانى اولان بر اركك قالقارده تا صباحلره

---

(١) بو طرز عبادتك تفصيلى ايچون Albert Réville نام مؤلفك
(Les Réligions des Peuples Non-Civilisés)
عنوانلى كتابنه باقيله . صحيفه ٢٦٧

قدر طپان تپرمی ، فیریلداق کبی دونرمی ؟ وهر طپان تپدکجه انفاس نا معدودهٔ جمعیت ایله افساد اولنمش بر هوای زهرناکی هیچ یوتار طوررمی ؟ ارککلرك رقص مختلطه اولان ابتلالری ایچون بز بشقه بر سبب الیق بوله میورز . نسوانك کمال وجد ایله حس ایلدیکی انهماکه کلنجه آنلر ایچون موجود اولان اسباب دها معقول ومعذور در ؛ نته کیم بر محرر متفنن قادینلرك سبب ابتلاسنی شو یولده معذور طوتیورده « رقص ، نسوانك عضلات عصبیه‌سنك تهییجنه مطرد ومشروع بر شکل جریان ویرر ؛ اکر بویله اولمامش اولسیدی او غلیان هیجان دها مضرتلی بر صورتده پاطلاق ویرردی » دیور (١)

ایشته رقصك انسانلرجه حس اولنور بر احتیاج عضوی اولدیغنی آکلادق . شیمدی بوندن استخراج اولنه جق بر نقطه واردرکه اوده بو احتیاج عضوینك اساساً قوهٔ قدسیهٔ فطرت ایله حصول بولمسیدر . بناءً علیه — عهد عتیق انجیلینك بر تعبیری وجهله — موسیقی « سزه دودوکنی چالدیغی زمان » حرکات عضویه‌کز ایله بهشتی بر ذوق درون حس ایلدیککزی ارائه ایدرسکز ؛ بو ایسه ولوکه بر مدت ایچون اولسون سزی اکدار دنیویه دن آزاده قیلار . ینه عهد عتیقده (٢) دینیلدیکی کبی « ماتم ایچون ده بر وقت مخصوص واردر رقص ایچون ده » . بناءً علیه بویله بر آن سروره مظهر اولدیغکز وقت عرض تحمیدات ربّانی مفوّض عهده‌کز اوله رق « یا الٓهی ! بنم ماتمی ذوق رقصه تبدیل ایتدك »

---

(١) علم روح مدققلرندن H. Ellis ك « Man and Woman » نام کتابندن مأخوذ در . صحیفه ٣٥٥

(٢) عهد عتیقك Ecclesiasts بابی ـ ٣ نجی فصل ـ ٤ نجی آیت .

دیمك اوزرکزه واجب اولور (١)

بویله جه اعصار قدیمه دن بری انسانلرجه دائما بر لعب مرغوب عد ایدلمش اولان وسرور روحانیسی تقدیر انجیلی ایله ده ثابت بولنان رقص کبی بر ذوق مهمی مسلمانلر البته تقبیح ایده‌مزلر ؛ یالکز غربك ما فوق التمدن دینه جك بر درجه یه واصل اولان مملکتلرنده جاری عادات رقصیه نك تقلیدینه اعتراض ایدرلر . بر مسلمان کندیسنی احوال زمانه نه قدر اویدیرمق ایسترسه ایستسون ونصارای افرنجه عائد شیلری نه قدر مساعداتله تلقی ایدرسه ایتسون ینه قیزینك ویا قاریسنك بیانجی بر حریف ایله کوکس کوکسه رقص ایلمسنی خوش کوره مز . شیمدی بویله بر مسلمانه قالقوبده « رقص مختلط غایت معصوم بر اکلنجه در ؛ رقص ایدنلرك چوغی اخلاق مهذّبه وادب صاحبی کیمسه‌لر اولدقدن بشقه تا ایام صباوتلرندن بری رقص مختلطه آلیشمشلر در ؛ کنج ارکك وقادینلرك برای رقص اجتماعندن اخلاقه مضر بر حال تولدی احتمالی اندر نوادر قبیلندندر ؛ بالعکس فرصت رقص بعضاً سعادت ازدواجی وجوده کتوره بیلور .... الخ » یوللو اقناعاتده بولنمق بیهوده در . مدعیات مذکوره یه قطعیاً قائل اوله مدقدن ما عدا بلکه شو یولده مقابله یه بیله قیام ایدر :

« خیر ، خیر ! نفس امّاره سی یا شامپانیانك ویا مستحضرات شیطانیه دن اولان مسکرات سائره نك تأثیریله هنوز چیغرندن چیقمش اولدیغی حالده دیوانخانهٔ رقصه کان بر دلیقانلی قیزیمی ویا قاریمی قولیله تا بلندن کمر بند ایتسون ؛ صوکره ده قادینك — ده قولته دینیلن بر طرز

---

(١) عهد عتیقك Psalms بابی ــ ٣٠ نجی فصل ــ ٢ نجی آیت .

ایله — آچیق اولان کوکسنی تا آغزینه ، کوزینـه طوغری یناشمش بولسون ؛ بویله جه سماعخانهٔ رقصده جوشوب زیبلادقدن صوکره تنفس ایچون بر کوشه یه چکیله رك باش باشه مصاحبتـه قویولسون ! بو حاله مساعده ایده بیلور می یم ظننده سکز ؟ اصلا ! باروت ایله آتش یان یانه براقلمامليدر . بعض ممالك غربیه ده رقصه کیدن کنج قیزلر شیمدی آرتق رفاقتلرینه بر مبصّره ده آلمیورلر ایمش وحتی سربستئ حرکتلرینی محافظه ایچون خانه لرینك جمله قاپوسی آناختارینی ده جیبلرینه قویوب کیجه نك ایستدکاری قدر کیج بر ساعتده عودت ایدییورلرمش . ایشدلدیکنه کوره بر قیز الك زیاده التفات ایتـدیکی رفیق رقصیله کیجه یاریلری بر عربه یه بینوب اوینه قـدر آنکله کلمـکده مختار ایمش . اکر بو حاللر کرچکدن وقوع بولیورسه امین اولیکزکه بز آوروپای نصرانینك بو مقوله عادات متمدنه سنی قبول ایتمیه جکز وما دام که بو عادات متمدنه ، حاکمیت غربیه نك خلافنه اوله رق ، شرقه طوپ وتفنك زوریله ادخال اولنمیور او حالده عادات مذکوره نك مملکتلرمزده انتشارینه ممـانعته مقتدر اوله جغز ! »

حقوق نسواندن بر چوغی قاعدهٔ تستـر سببیله تحدید اولنیور ظن ایدن کیمسه لر کنج قیـزلردن اکثریسنك رفیق حیاتی انتخابه صالح اوله مدقلرینی مثال کوستریورلر . فی الحقیقه بنات مسلمیندن بر چوغی رفیق حیاتی انتخابده میل طبیعیـلرینه تابع اوله مازلر . مع ما فیه آنلرده بو صلاحیت اختیارك مفقودیتی مستثنا دینیـله جك بر حاله وارمقده در .

بوندن ما عدا ابوینك ویا اقربانك آنلر ایچون رفقای حیات تعیین ایتملرندن متولد کدر و بدبختی اویله مبالغه اولندیغی صورتده دائما دهشتلی چیقماز . برده « نکاحده کرامت واردر » کلام مشهورینك بویوك بر حقیقتی متضمن اولدیغی آرای آخر ایله عقد ایدیلن بونجه ازدواجلرك مسعود ظهور ایتمسیله ده ثابتدر . هایدی ، قیزلرك انتخاب واختیاری بولنمقسزین مشرق اسلامده وقوع بولان تأهللرك عمومیتله مضر ومشئوم چیقدیغنی فرض ایده لم ؛ فقط اسلامك او عادتنی تنقید ایدنلرك مملکتلرنده قیزلرك بو حق انتخاب واختیارینك بشقه طریقلرله سلب ایدیله کلدیکنی نصل تأویل ایتملی ؟ غربك ممالك متمدنه سنده اکثریا قیزلرك میلان قلوبندن زیاده « پاره » ویا « عنوان » ویاخود « موقع اجتماعی » کبی شیلر تنسیب وتعیین ازدواجه سبب اولمقده درلر . کوزل قیزلری بولنان والده لرك آنلر ایچون کیسه سی کوزل زوجلر آولایه کلدکلری هر کسك بیلدیکی وقایع روزمرّه دندر ، هم ده بو والده لر چوق کره اویله زوجلر تنسیب ایدرلر که آنلرك جسم واخلاقجه اولان نقصانلری آنجق کیسه لرینك مکملیتی ایله ستر اولنمق ایستنیلیور . آوروپانك هر طرفندن کثرتله بولنان بو والده لر حقنده افکار عمیقه اصحابندن مشهور بر مؤلف شو یولده بیان مطالعه ایدییور :

« بویله بر والده اخلاق عالیه نك بر تمثال مجسمی اوله بیلور ؛ بونکله برابر قیزینه زنکین بر حریف تقدیم ایلمك ایستدیکی زمان قیزك طبیعی اولان کوکلسزلکنی اسلوبلی بر صورتده بر طرف ایتدیرمك ایچون کویا نصایح معقوله ویرمکه چالیشور وشو یولده بر ادای اقناعه

کیریشور : (استقبالده راحت بر معیشت بولغـه مدار اولان بویله بر فرصتی الدن قاچیرمق عادتا بدلالق ، کلسی پك مشکوك اولان دیکر بر فرصتی بکلامك ایسه صوك درجه‌ده بر احتیاطسزلقدر . بر قیز اویله خیالی عشق قصه لرینی قفاسندن چیقارملی وهرشیدن اول منافع مادیه سنی دوشنملیدر .) ایشته بو نصحیتده بولنان بر والده حقیقتده بر تمثال اخلاق دکل عادتا بر پزه ونکدر ؛ هم ده فقیر ایشجی قیزلرك قولاغنه فحشیات توصیه سی فیصیلدایان جادی قاریلردن آشاغی قالمـاز بر اسکی پزه ونکدر » (۱)

مسلمان قیزلرینك ازدواج جبریسی مناسبتیله دکل آنجق آوروپای غربی ده طائفهٔ بناتك تأهل خصوصنده کی نقصانیٔ اختیارلرندن طولایی بر فرانسز محرری ده شو ملاحظه ده بولنیور :

« ابوینك طول املنه وطمعنه فدا ایدیله رك حیاتلرینك موسم بهارینی مصیبت صورتلی حریفلرك آغوشنده کچورمکه مجبور قالان قیزلری وقایةً هیئت اجتماعیه هیچ بر تکفل جدی تأمین ایلمیور » سوزینی ایراد دن صوکره کفو واقرانلغه هیچ ده مبتنی اولمیان او مقوله ازدوا جلردن دخی بحثله « بر آدمك فعل تولیده پکده قدرتی قالمدیغی زماندن صوکره وقوع بولان تأهل عجیبی قدسیت ازدواجی تلویث ایلر » دییور (۲)

(۱) متفکریندن مشهور Max Nordau نك
(Conventional Lies of our Civilization)
نام کتابندن . صحیفه ۲٦٦ .

(۲) Dr. Chaufeynon نك " Histoire de la Femme "
عنوانلی کتابندن . صحیفه ۹۵ .

بو بحث حقنده ذکر اولنه‌جق بشقه بر شی قالدیسه اوده ازدواج مثللو مؤسسات حیاتیه نك اسلامده کی شکلنه اعتراض ایدن منقدین نصارا یه هر نه دنسه چوق کره تغافل ایتدکاری شو آیت انجیلیه یی خاطر لتمقدر :

« کندی کوزکده‌کی مرتکی قالدیرامازسك ده نیچون قرداشکك کوزنده‌کی چوپی کوسترسك ؟ »

سکزنجی فصل

تعدد زوجات

معلوم اولدیغی اوزره اسلامیتده‌کی تعدد زوجات اصولنی آوروپالیلر پك تقبیح ایدرلر . معارضلرك قوانجه خرستیان هیئت اجتماعیه لری بویله بر ذلت شهوانیه دن آزاده ایمش ! نصرانیتده مؤسسهٔ کنیسا عصرلردن بری اقوام بشرك بویوك بر قسمنی ، تلویث اخلاقی موجب اولان ، تعددك نفوذندن صیانته چالیشمش وفقط اسلامیت او طرز حیات شهوانیه‌یی ادامه ایلمش ! ایشته تعدد زوجات حقنده کی تقبیحات معارضین بو وجهله خلاصه اولنه بیلور . شیمدی بز خرستیان محرر وواعظلرینك بو مقوله ادعالرنده نه قدر خاصهٔ انصاف وعنصر حقیقت بولنه بیله جکنی تدقیق ایده لم :

اول امرده شوراسی قیده شایاندر که تعدد زوجاتك کویا اسلامیت طرفندن وضع اولنمش کبی بر صورتده تنقیدی یا بر جهالت اثریدر ویا او بیلمکیج منقدلرده مثلی چوق کوریلن سوء تأویل نتیجه سیدر . حضرت محمد تعدد زوجات اصولنك مؤسسی دکل که او بابده هجوملرك الك شدتلیسی اسلامیته قارشی وقوع بولیور . متفکریندن (قارلایل) ك دیدیکی کبی حضرت پیغمبر تعدد زوجات عادتنی « تا ادوار مجهولهٔ قدیمه‌دن

بري اعتراضدن عاری بر صورتده جریان ایده کلش بولدی ؛ او بابده یاپه بیله جکی بر شی وار ایدی ایسه اوده بو عادت مرعیه یی تعدیل وتحدید ایتمك اولدی » (١)

خرستیانلغك مبادئ انتشارنده اهل کلیسا بر چوق مجوسی عادتلرینی . اعتقادلرینی آیین نصرانیت میانه قاریشدیرمشیدی ؛ بوندن مقصد ایسه مجوسیلر آره سنده تنصر ایده بیله جك کیمسه‌لری نشر نصرانیتك ایجاب ایتدیردیکی احواله ایصیندیرمق ، جذب ایلمك ایدي . عربستانده ظهور ایدن اویله صاحب کشف بر ذات رسالتصفاتك مجوسیلرجه مرعی اولان هر عادتك همان اورته دن قالدیرلمسنی امر ایدرك جهلای خلقی نشر ایلدیکی دین جدید علیهنده بوسبوتون قیشقرتمسی مسلك دوربینی سنه البته موافق کلمزدی . مع ما فیه طوائف عربك اقتضای حاله کوره مماشاتی قضیهٔ مهمه سنی نظر ترصددن اوزاق طوتمیان جناب رسالتپناه زمان جاهلیه نك عادات وحشیه سندن اولان بر طاقم حاللرك تعدیلندن ده کیری طورمدی . ایشته بو حکمته مبنی درکه اسلامده منکوحه‌لرك تعددی قیود مانعه یه تابع قیلندی . حتی قرآن کریمده (فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً .... الخ) بویورلمشدر (٢)

---

(١) Thomas Carlyle ك "Heroes and Hero-Worship" عنوانلی کتابنده « محمد » فصلنه باقیله .

(٢) سورة النسانك اوچنجي آیتنه باقیله

زمان جاهلیت اقوامندن نیچه لری آره‌سنده کثرت زوجات بر حال طبیعی عد ایدلمش اولدیغی کبی ظهور اسلامده دخی محدود بر صورتده تعدد زوجات اصولنك جریانی عربلرجه هیئت اجتماعیه نك مغایر اخلاقنی مخل ویا سعادت عائله یه مغایر عد اولنمامیشیدی . اسلامیتك تأسسندن صوکره ایسه بویله محدود وشرائط مشکله ایله مقید اولمق اوزره تعدد منکوحه نك مضر دکل بالعکس بعض احوالده مفید بیله اوله‌جغی تحقق ایتدی . شویله که :

تاریخك شهادتندن آکلاشیله جغی وجهله اعتقاد باطلدن متولد بر عادت احتیاطکارانه اولمق اوزره بر چوق عربلر قیزلرینی دیری ، دیری کومه‌رك اتلاف ایدرلردی . اسلامیت بو عادت ظالمه‌یی اورته‌دن قالدیردی . بو سببله مقدار نفوس نسوان آرتدی . دیکر طرفدن ایسه اوائل ظهورنده اهل کفره قارشی دائما غزوات اجرا ایلمسندن طولایی رجال مسلمینك عددی اکسیلدی . بناء علیه نیچه طول قادینلر ونیچه قیزلر ایچون آیری آیری قوجه بوله بیلمك احتمالی مفقود ایدی ؛ هم ده بو حال اویله بر دورده وقوع بولیوردی که او عصرلرده نسوانك والده اوله‌بیلمکدن ما عدا هیئت اجتماعیه ایچون بر فائدۂ جدیه سی موجود دکلدی . قوجه‌سز قالان قادینلرك ــ اویله زمانمزده اولدیغی کبی ــ دورلو دورلو مشغولیت حیات بولملری امکانی معدوم ایدی ؛ بو ایسه بر طاقم باشسز ، صاحبسز قاریلرك اورته ده قالمسنه وبو حال خطرناك ایله فحشیاتك آرتمسنه سبب اوله جق ایدی . اکر حضرت پیغمبر کنیساء نصرانیتك اتخاذ ایلدیکی قاعده یه اقتفاءً بر آدمك عین زمانده بردن زیاده زوجه سی بولنمامسنی احکام

شرعیه‌دن عد ایتسه ایدی ایش نه یه منجر اولوردی ؟ نسوانك او وجهله ازدیادی ورجالك غزوات متتابعه ایله تناقص تعددی کبی ایکی بویوك وسیله‌دن طولایی ذلت فحشیات بقای امت اسلامیه‌یی درکهٔ انقراضه ایندیره جك برحال دهشت کسب ایدردی . بو حال خطر اشتمالك اوکنی آلمق ایچون برآدمك ـ شرائط مجبره‌نك ایجابات متزایده سنه کوره ـ بردن درده قدر قاری آله‌بیله‌جکی مشروع اولدی . نته‌کیم یونان قدیمك آتنه جمهوریتنده بویوك بر محاربه‌نك نتیجه سندن اوله‌رق ارککلر آزالمش وبر چوق قاریلر قوجه بوله‌مامش اولدیغندن هر ارککك ایکی قاری تزوج ایتمسی تجویز اولنمشیدی .

معلومدرکه هر دورك احوالی کندیسنه مناسب احکام وضعنی ایجاب ایتدیرر . ادوار سالفه‌ده تعدد زوجاتك مشروعیتی ایچون موجود اولان اسباب موجبه زمانمزده او قدر حس اولنمیه‌یلور . بوندن ناشیدرکه اهل اسلام آره‌سنده تعدد زوجاته مجبوریت حس ایدنلرك عددی دائما آزالمقده‌در . تعدد ایچون وضع اولنان شرائط شمدیلرده دها آغیر کلیور ؛ ایدی بو شرائطی یرینه کتوره بیلمك اویله اولور اولماز اصحاب جرأتك کاری دکلدر . حتی بر قادینی بیله اعاشه واداره‌نك مشکل اولدیغی بر زمانده یشامقده اولدیغمزدن بر نیچه کیمسه‌لر متأهل بر طرز معیشته مخصوص اولان اذواقدن بیله ایستر ایستمز صرف نظر ایلمکده‌درلر .

تمدن معنوی جهتیله دخی مسلمانلرك مادون اولدقلرینی ادعا ایلین فرنك محررلرینك اسلامده‌کی تعدد زوجاتك مغایر اخلاق بولندیغنی اورته‌یه

سورملری عادتا بر جرأتدر . وحدت زوجه نك مرعی اولدیغی یرلرده زنایه
تمایل تعدد زوجاتك مشروع اولدیغی مملکتلردن زیاده در . بو حقیقتی
تسلیم ایتمه‌مك یا طبیعت بشریه نك هوساتنی بیلمه‌مك کبی بر جهالت اثریدر
ویا بیلوبده تجاهل ایله‌مك مثللو مقبوح بر ریاکارلقدر . تعدد زوجات عادتنك
زنایه ابتلا درجه‌سنده بر اخلاقسزلق اولدیغی فرض ایداسه بیله فضله اوله‌رق
زنادن پك بویوك بر انسانیتسزلك تحدث ایلیه بیله‌جکی حقیقتنی نصل خاطردن
چیقاره بیلملی ؛ بر قاچ قاری تزوج ایده‌بیله‌جك بر آدمك میدانده ولد زنا
براقمسی احتمالی پك بعید در ؛ زوجهٔ واحده اصولنك مجبوری اولدیغی
یرلرده ایسه اولاد طبیعیه نك کثرتله حصولی احتمالدن هیچ ده بعید
دکلدر . بر مسلمانك متعدد عورتلردن اولان ذریتی مشروعدر ویا مشروع
ایدیله بیلور ؛ فقط بر خرستیانك زوجهٔ واحده‌سنك غیری عورتلردن
طوغان چوجقلری هر حالده غیر مشروع صاییلور . اولاد غیر مشروعه نك
حق توارثی بولنماز . احتیاجك ذلتنی ، معیشت حیاتك اضطرابلرینی بیلنلر بر
انسانك ذریتنك میراثدن محرومیتنی بویوك بر انسانیتسزلك عد ایده‌جکلرنده
شبهه یوقدر . ذاتاً متأهل بولنان بر مسلمان زوجهٔ مشروعه سنك غیری
بر قاریدن طوغه جق چوجغنی او قادینی دخی تحت زوجیته آلمق صورتیله
مشروع ایده‌بیلور وایتمیلدر ؛ تاکه او چوجق میراثدن محروم قالمه‌یه ،
سفیل اولمیه و بنابرین کندیسنی بو عالمه کتورو بده عذاب الیم ضرورتده
براقان منحوس پدره هر ساعتده بر لعنت یاغدیرمیه .

شو متمدن انکلتره ده برآدم آرزوی شهوتپرستیسنی اجرا ایچون
بر کنج قادینك باشنه بلا کتوردیکی زمان بعضاً کندی رضاسیله وا کثریا

افشای حالدن خوفاً او قادینه بر از پاره ویررك اسكات ایده بیلور . فقط
بویله بر كیمسه شرع اسلامجه كندی حركتنك مسوٴلیتندن اویله قولایلقله
برائت ایده مز . موقع اجتماعیسی حسبیله قادینك كندی ما دوننده بولنمسی
آنی تأهلدن و بناء علیه چوجغنی ولد مشروع یاپمقدن قاچنمق ایچون سبب
كافی دكلدر . اویله یا ، زواللی قادینی اغفال ایده‌جكی صره ده آنك بر
خدمتجی ویا ایشجی قیز اولدیغنی دشنمیورده یالواروب یالتاقلنیور ایدی ،
او پیوردی دها بیلمم نه خاطـلر ایدرك هتك عرضـنه جان آتیوردی .
مساوات انسانیه یه اك زیاده صورت امكان بخش ایدن اسلامتیده چوق
كره ملوك وامرا بیله احاد ناسـك طبقات فقیره سـندن اولان قیزلرله تأهل
ایدرلر وقیزلرینی اصلاً احاد ناسدن ایكن برر صورتله تمیز ایلمش اولان
كیمسه‌لره تزویج ایلرلر . بویله بر هیئت اجتماعیه ده افراد بشردن بر قسم
فانینك دیكر بر قسم فانی یه قارشی رجحانیت صنف ادعاسـنده بولنمرینه
یكده اهمیت ویرلمز . انكلیز غزته‌لرنده دفعاتله كوردك كه كنج وفقیر
قیزلردن اعـدامه محكوم ایدیلنلر بولندی . نیچون می دینیله جـك ؟
چونكه تحمل اولنماز بر ضرورتك ، ازاله اولنه ماز بر حجاب عیبك سائقهٔ
مبرمی ایله ولد زنالرینی اتلاف ایلدكاری ایچون ! بو مقوله فقیر ومغدور
قیزلردن انتحاری ترجیح ایدنلرده بولندیغی ینه او غزته لرده كوردیكمز وقایع
خزینه دندر . اولرده ، مغازه لرده ، فابریقه‌لرده ایشلین كنج قادینلر
آره سنده اویله لری بولنیوركه یالكز نفسلرینی دكل برده دساس مغفل
حریفلرك محصول شهوتكاریلری اولان ولد زنای مشروعلرینی كچندیره بیلمك
ایچون عمرلرینك اك عزیز زمانلرینی هركون صباحدن اقشامه قدر ایشلمكله

امرار ایلیورلر ؛ زیرا متصل اندیشهٔ قوت لا یموت ایله معذب اولیورلر .
بو بدبخت قادینلرك احوالی تدقیق اولننجه آکلاشیلیورکه او حجابی یعنی
او تولد نا مشروع بلاسنی باشلرینه کتورنلرك اکثریسی هیئت اجتماعیه نك
یوکسك صایلان طبقاتنه منسوبدرلر . شهوتلری اوغورنده فدا ایتدکلری
بو قیزلری تحت تزوجه آلملری ایچون او حریفلری ــ اکر ذاتاً متأهل
ایسه لرــ هیچ بر شی اجبار ایده‌مز ؛ هم ده ایکنجی بر قاری آلمق جنایت
اجرا ایلمك کبی تلقی اولندیغندن قانوناً موجب تجریمـدر . یا بکار اولان
مغفللری چوجق ویردکاری او قیزلری تحت زوجیته آلمق ایچون اجبار
ایتمه‌مکه نصل عدالت تعبیر ایلملی ؟

تعدد زوجات مثللو ممالك اسلامیه ده موجود اولان مؤسساته متصل
هجوم ایدن نصارای متمدنه ابتدا کندی هیئت اجتماعیه لری آره سنده موجود
اولان بو یله یوزلرجه فناالقلره ، فلاکتلره چاره‌لر آراسه‌لر دها مناسب بر
خدمت انسانیتکارانه ده بولنمش اولورلر .

شیمدی بز بوراده نازك بر مسئله‌یه کیریشمك ــ انکلیزلرك
تعبیرنجه ــ دیکنلی بر محله کیرمك ایسترز : عالم نصرانیتده بر هیئت
اجتماعیه‌نك تعـدد زوجاتدن دها فنا بر حالدن مصون اولوب اولمدیغنی
وکلیسانك بعض احوالده استثنا صورتیله تعدد زوجاته اغماض عین ایدوب
ایتمدیکنی آکلامق ایسترز .

انسانلرك یکی ویا تازه بر شیئه اولان میلان طبیعیلری معلوم بر
حالدر . ینه معلوم اولان حالاتدندرکه عالم نصرانیتده نیجه متأهل کیمسه‌لر

يكى بر لذت ــ ولوكه موقتاً اولسون ــ يكى بر رفيقهٔ حيات بولمق ايچون (متره س) طوتارلر . بويله بر تشبثده بولنان بر آدمك نتيجهٔ هوساتى اولەرق ايكى قادينك حيثيتى تذليل ايدلمش اوليور : بونلردن بريسى كنديسنك زوجهٔ مشروعه سيدركه آنك مراسم نكاحيه سى ايچون مقدما برچوق پارەلر صرف اولنمش ونيچه زحمتلر اختيار ايدلمش و بر خيلى ده آيين دينى پاتيرديلرى ياپلمش ايدى . بويلەجه مشاهدهٔ عامه ايله مشروعاً آلديغى بر قادين ايچون درعهده ايلديكى مسئوليت معنويه يه اهميت ويرميوبده خفى صورتده بشقه بر قارى يه عقد رابطه ايدن بر آدم زوجەسنى تحقير ايتمش اوليور ديمكدر ؛ حال بوكه مردلكه ياقيشان شى زوجەنك شرفنى هر صورتله حقارتدن محافظه ايتمكدر . ديكر طرفدن دخى اويله بر آدم متره س اتخاذ ايلديكى قارينك عامهٔ ناس نظرندەكى ذلتندن ، سقوط ناموسندن مسئولدر ؛ زيرا متره سلكى قبول ايدن كنج قاريلرك پك چوغنده آلفته لكه ، فحشياته انهماك بولنميه بيلور . تأمين معيشت ايچون اغفالجى حريفلر طرفندن بر اميد ويرلمسه ايدى بو قاريلر بلكه بشقه بر ايش طوتارلرده معيشتلرينى حلال صورتده قزانمغه وكندى طبقهٔ اجتماعيەلرندن اولان كيمسەلرله ــ ولوكه فقيرانه اولسون — عقد زوجيته رغبت ايدرلر و بناء عليه خلق نظرنده ناموس ايله كزنمكه چاليشورلر ايدى . بو (مانتينوتا) لر صفت حقيقيلرندن طولايى خلقك ترصدندن صاقلانمغه دائما مجبوريت حس ايدرلر . بناءً عليه حال حقيقيلرى ميدانه چيقدقدن صوكره بر صورتله لئيم اولدقلرى كبى ياشلنوبده طراوت وجودلرى زائل اولمغه باشلينجه معشوقلرينك كوكللرندن اولديغى كبى كوزلرندن دخى ايراغ

دوشرلر واختيارلقلری اكثريا مذلت فقر ايچنده ختام بولور . عمرلرنده زوجه الكه بدل (مترەس) لكه لايق كوريلن قاريلر غير مشروع چوجقلره ده والده اولورلر ايسه صوكره كی حاللری دها مشكل اولور يا . چوجقلرينی يتشديرمك ، ايش اوكرتمك ، آز چوق تربيه ايده بيلمك ايچون سنه لرجه عالم نظرنده كنديلرينی طول وچوجقلرينی مشروع كبی كوسترمك وبناءً عليه كرك نفسلرينی وكرك چوجقلرينی بشقه‌لرينك معاملات محقرانه لرندن صيانت ايلمك ايچون بو قادينلرك عمرلرنده چكدكلری عذابك درجه سنی آرتق سز تصور ايديكز .

كرك شرقده كرك غربده حيات بشرك صورت كذارانني يقيندن تتبع ايدنلرجه مصدق احوالدن دركه (مترە س) طوتان متأهل خرستيانلرك عددی بردن زياده زوجه ايله يشايان مسلمانلرككندن پكده آشاغی دكلدر . بو ايكی حالدن هانكيسنك اخلاق شخصيه وعموميه ايچون دها مضرتلی اولديغنی تعيين ايده بيلمك طرفيندن هر برنجه اتخاذ اولنان معيار حيثيتی آكلامغه توقف ايدر . بونی بر مثال ايله شرح ايدەلم : شرقده بر انكليز مستملكه سنك واليسی حوضه ولايتنده بولنان ديكر بر انكليز مأمورك قبول اسلامله ايكنجی بر قاری آلمق اوزره اولديغنی ايشيدير . بناءً عليه اكر زوجه سيله امتزاج ايده‌ميورسه بر (مترە س) طوتمسنك اصول اسلاميت اوزره اوسته بر قاری دها تزوج ايلمسندن زياده مناسب اوله جغنی او مأموره اشراب ايلر ؛ همده مأموريتنی غائب ايتمك احتمالی كبی بر تهديد ايله اشراب ايلر . ايشته مسلمانلر ايله خرستيانلرك بو خصوصده اتخاذ ايتدكلری معيار اخلاق آره سنده كی فرق بو مثالدن منفهم اولور .

مسلمانلر نصارای افرنجك بو كبی حاللری حقنده لفظ مراد بر تنقید ایله اکتفا ایدوب کچرلر ؛ حال بوکه فرنكلر اهل اسلامك احوالنه یالکز تعرض قولی ده بولنمقله قالمیورلر حتی فعلاً مداخله ایده جك درجه ده شریرلکلر کوستر ییورلر .

تعدد زوجاتك تجویزنده کی حکمته دائر بوراده سویلنیله جك برشی واردر : معلومدرکه امر تناکحده بقای بشریت مقصد اساسیدر . تناکح مشروعدن مطلوب اولان بر قضیهٔ مهمه دها واردرکه آنك حقنده -- ولوكه غایت مبهم اولسون — بر ایماده بولنمقلغمی انكلیزلرك او صیقی اخلاقیونی هیچ ده تجویز ایتمزلر ؛ فقط بن او قضیهٔ مهمه دن بحثه جرأت ایلیه جکم . بر ارکك هوس جسمانیسی تسکین اولنمغه محتاجدر ؛ زوجه ایسه بدن جنسیتنك مقتضای تشکلی جهتیله خدمت تسکینه دائما مقتدر اوله ماز . بر مردك وجیبهٔ عهده سی اولان احوالدن بریسی ده افعال فحشیه دن صاقنمق یعنی زنا ارتکابندن اجتناب ایلمکدر ؛ هم ده فحشه تمایل ایدن بر کیمسه ایچون آندن بر خیلی غائله‌لر وجسماً قورقنج مضرتلر تولدی ملحوظدر . ایمدی متأهل بر آدم او تقدیر ده نه یاپملیدر ؟ فی الواقع اغوای شیطانی ایله حاصل اولان هیجان جسمانی یه غلبه ایچون بر آدم ده پك بویوك بر قدرت اختیار بولنملیدر ؛ فقط مع التأسف عالمده بو قدرت اختیاره مالك اولان کیمسه‌لر آز در . بناءً علی ذلك زوجه ده کی مانعهٔ موقتهٔ جسمانیه سببیله تسکیت هوسه واسطه بوله‌میان بر آدمك دیکر بر زوجه یه مالك اولمسی وبویله جه زنا دن وآنك بر وجه بالا ایما اولنان نتایج مضره سندن آزاده

قالمسی مصیبدر ؛ مصیب عد اولنمسه بیله هر حالده اهون شرین در . بناءً علیه شرع اسلام طبایع بشریه نك مقتضاسنه دها مناسب صورتده وضع احکام ایلمشدر . اکر مذکور قدرت اختیار علی العموم خرستیانلرده موجود بر موهبه ایسه اوراسنه بر دیه‌جکمز یوق . اوله‌بیلیورکه کنیساء نصرانیت احکامنی وضع ایدنلر جسمك او اعتدالسز هوسنه مقاومت ایده جك درجه ده بر موهبهٔ قدرته مالكدرلر ؛ نته كیم مؤرخ حكیم (كیبون) ك روایتی وجهله « مبادئ نصرانیتده اهل كلیسا آره سنده بر چوق كیمسه‌لر بر عفت ابدیه طریقنه ذاهب ایمشلر . باكره قادینلر پاپاسلرله برلكده بر یتاقده یاتارلرمش وفوران آتش جسمك عصمتلری اوزرینه بر تأثیر شهوانیسی اوله‌مامسیله مباهی بولنورلرمش . ینه بو اسكی زمان خرستیانلرینك افكار متحده‌سنجه بر آدمك مدت عمرنده یالكز بركره ازدواجی كافهٔ مقاصد اجتماعیه وطبیعیه ایچون كافی عد ایدلدیكندن ایكنجی بر ازدواج (زنای قانونی) اولمق اوزره لكه‌لنورمش » (١) نفسك هوسات طبیعیه‌سنه قارشی وقوع بولان بو امتناع ملكیت او درجه یه واردیرلمش اولمليدركه بعض ارباب اتقا مالك اولدقلری رجلیتی تماميله الغا بیله ایتمشلر ؛ حتی انجیلده بعض كیمسه‌لرك سلطنت عقبا اوغورنده كندی كندیلرندن اقتدار تناسلی رفع ایتدكلرینه یعنی بالاختیار خادم آغالغی حالنه كیرمش بولندقلرینه دائر بر اشارت موجود در . (٢) ظاهر ، بوكبی فضائل مكانته عدم مظهریتلرندن طولایی

---

(١) كیبونك "Decline and Fall of the Roman Empire" نام تاریخندن . جلد ٢ . صحیفه ١١٠

(٢) متی انجیلنك اون طقوزنجی بابی اون ایكنجی آیتنه باقیله

اولمق کرکدرکه مسلمانلر هیچ بر وقت طبیعتك میلاننه قارشی بو درجه مقاومته مقتدر اوله‌مدیلر ؛ دها طوغریسی هوس طبیعت بو درجه مقاومت محترّانه یه دوچار اولورسه عاقبت ینه غلبه چاله رق بشقه بر جهتله ودها مضر ومنفور بر صورتده پاطلاق ویره بیلور اعتقادنده بولندیلر .

نظریات جهتیله وحدت زوجه اصولنك دیکر صورتناکحیه دن عالی اولدیغی باعث اعتراض بر مسئله دکلدر ؛ مع مافیه اتحاد زوجیتك بو صورت نجیبه سنی خرستیانلغك نفوذیله وجود بولمش ظن ایتمك ابنای بشرك مدنی وغیر مدنی بونجه اقوامی آره سنده جاری اولان عادات ازدواجیه حقنده بویوك بر وقوفسزلق کوسترمك‌در . کرك وحدت زوجه وکرك تعدد زوجات خرستیانلغك ظهورندن اول جهانك مختلف یرلرنده جاری ایدی . حتی تعدد زوجاتك خرستیانلغك ظهورندن صوکره بعض نصرانیلر آره سنده دخی مرعی اولدیغنه دائر دلائل واردر ! وحتی اهل کلیسا آره‌سنده بیله متعدد زوجه‌لره مالك کیمسه‌لر بولنمش اولدیغی (سن پول) ك بر کلام انجیلیه سندن استخراج اولنه‌بیلور . (سن پول) بو بابده نه فکرده بولنیور ؟ « بر اپسقپوس تك بر قارینك قوجه سی اوللی » دیور . (۱) بو کلام انجیلی ده مطلق بر مفهوم ضمنی بولنملی که انجیلك مفسرلری مبهم ومغلق صورتده تشریحاتده بولنیورلر . اصلاح مذهب متشبثلرندن (قالوین) بو ایضاحاتی صاچمه دیه رد ایتمکله برابر کندیسی ده بر تفسیر مقنع ده بولنه‌میور . « روح القدسك کلام مذکوردن مقصدی صوکره‌دن ظهور ایدن

---

(۱) انجیلك برنجی Timothy بابنك اوچنجی فصلی . ایکنجی آیتی

بر اعتیاد شیطانی یه قارشی وضع احتیاط ایتمك اولدیغنی » ادعا ایلیور (١)
بوندن آکلاشیلدیغنه کوره پروتستانلغك بویوك بر مجتهدی بولنان قالوین
قاتولیك پاپاسلرنجه مرعی اولان عدم تزوج عادتنه اعتراض ایدییور وروح
القدسك پاپاسلرك هر حالده بر قاری ایله تأهللرینی مراد ایلدیکی یولنده
تفسیر ده بولنیور . کلیسا مؤلفلرینك بوکبی مفاهیم دقیقه یی کشف
خصوصنده کی استعداد خارق العاده لرینی تحسین ایتمه مك قابل دکلدر !
بز مفسرلك دعواسنه قیام ایده جك قدر جرأت صاحبی دکلز وعلی الخصوص
مسلمان صفتیله انجیل نصارانك آیتلرینه دائر ایضاحاته تصدی ایتمك ده
وظیفه مزك خارجنده در . مع مافیه آکلایه بیلدیکمز بر نقطه وار ایسه
اوده بالاده مذکور آیتك قاتولیك پاپاسلغنده کی عدم ازدواج اصولنه
قارشی ایراد اولنمش بر نهی قدسی فلان بولنماسیدر . « بر اپسقپوس تك
بر قارینك قوجه سی اولملی » کلامندن مقصد ظن عاجرانه مجه اولا :
اپسقپوس کبی جماعت کثیره یه نمونهٔ حرکات اوله جق بر ذاتك معیشت
حیاتیه سی ساده ومحویتلی اولمسی واویله بردن زیاده قاری آلمق کبی
مصرفلی وکلفتلی شیلردن اجتناب ایلمسی در ؛ زیرا مذکور آیتك یازلدیغی
عصرده اپسقپوسلر زمانمزده کی انکلیز اپسقپوسلری کبی سرایلره مالك
اولمازلر ، طولغون معاشلر آلمازلر ایدی . ثانیا : جماعتنه واهل کلیساسنه
قارشی پك چوق مسئولیت ایله مکلف اولان بر اپسقپوسك بردن زیاده
عورت ایله تزوج ایدوبده کورواتی یه ، امتزاجسزلغه ، عربده یه محل

---

(١) بالاده کی عباره قالوینك ابواب انجیلیله دن بعضیلری اوزرینه یازدیغی
تفسیرك انکلیزجه سندن مأخوذ در

ويررك وظائف مكلفه سنى خللدار ايتمه مسيدر .

*
* *

جماعات خرستيانيه آره سنده مرعى اولان وحدت زوجه اصولى دينى اولمقدن زياده رسمى در ؛ ايدى مسلمانلقده كى تعدد زوجاته عطف اولنان مساوئ اخلاقيه نك خرستيانلر آره سنده دخى حدوثنه مانع اوله‌ماز . قديم ده اهل كليسا آره‌سنده تعدد زوجاته مائل اولانلر بولنديغى كبى زمانمزده دخى — احوال استثنائيه تحتنده اوله‌رق — بعض بلاد ده تعدد زوجات قاعده‌سنك ترويجنده بولنان رهبان موجود در . آفريقانك بتپرست اقوامى آره سنده خرستيانلغك انتشارينى تسهيل ايچون بعض ميسيونه‌رلر تنصر ايدن سياهيلرك اصول قديمه‌لرى وجهله تعدد زوجات اعتيادنده دواملرينى پك اعلا تجويز ايتمكده درلر (١) اويله يا ، ما دام كه او بتپرستلر آره سنده ميسيونه‌رلر طرفندن عرض اولنان شكل ديانتى قبوله ميلان كوسترنلر واردر او حالده آنلرك عادات معتبره لرندن اولان متعدد قارى آلمق عادتنى تقبيح ايله كنديلرينى خرستيانلقدن صوغوتمق هيچ موافق سياست اولورمى ؟ احوال استثنائيه‌ده حسب المصلحه تعدد زوجات اصولنى اويله جه خوش كوريويرمك ايچون كتب مقدسه ده احكام مساعده كارانه بولمق او جن فكرلى فرنك پاپاسلرى ايچون مشكلمى ظن اولنيور ؟ عهد عتيقده تعدد زوجاتك مرعيتنى كوستررر احكام عديده واردر ؛ بناءً عليه ما دام كه خرستيانلق عهد عتيق

---

(١) بو حاله بر مثال اولمق اوزره D. A.Forget نام فرانسزك :
l'Islam et le Christianisme dans l'afrique Centrale
عنوانلى كتابنه باقيله • صحيفه ٩٢

احکامنی اساساً نقطهٔ حرکت اولمق اوزره قبول ایتمش وما دام که انجیلده حضرت عیسی لساننده اولمق اوزره « ظن ایتمه که بن نقض وتغییر ایچون کلدم ؛ بن آنجق انفاذ ایچون کلدم » دیه یازلمشدر ؛ او حالده کتاب مقدسدن عهد عتیق موجنجه تعدد زوجاتی مناسب اولان محال واحوالده تجویز ایدیویرملی والسلام . تحفی شوراسیدرکه خرستیانلرجه تجویز اولنمیه‌جق وبلکه طعن وتشنیع ایدیله جك بر تعدد زوجات قاعده سی وار ایسه اوده غالبا مسلمانلقده ،رعی اولانیدر !

افکاری منور ، اطواری مهذب ایکی کشینك اجتماعندن عبارت اولان وحدت ازدواج ایله بونلرك یکدیکری حقنده محبت ، فداکارلق کوسترمسی ویکدیکری ایچون هر حالده وقف حیات ایلمسی یك نظرده بر لطافت شعریه صورتنده تجلی ایدر ؛ فقط — بر فرنك محررینك (۱) دیدیکی کبی — اکر کوزمزی دورت آچوبده « ملاحظه ایدرسه‌ك کوریرزکه زمانمزده اك متمدن اولمق اوزره شهرت آلان مملکتلرده واك ممتاز کچینن صنوف خلق آره‌سنده پك چوق کیمسه لرده تعدد ایچون بر حس طبیعی واردرکه اکا مقاومت ایلمك پك مشکلدر . » استشهاد ایچون اولجه ده اسمنی ذکر ایلدیکمز بر محرر ایسه بو یوز قیزاردیجی حقیقتی شو طرز سربستی ایله افاده ایلیور : « فی الواقع ممالك متمدنه ده وحدت زوجه اصولی قانوناً وضع اولنیور ایسه ده ینه پك چوق ارککلر تعدد منکوحه یه مشابه بر حال اوزره یشامقده درلر . یوز بیك کشی ده آنجق

(۱) Ch. Latournean نام فرانسزك "Evolution of Marriage" عنوانی ایله انکلیزجه نشر اولنان کتابنه باقیله . صحیفه ۱۳۶

بر كشى بولنه‌بيلوركه اولوم دوشكى اوزرنده استغفار ذنوب ايليه‌جكى صره ده عمرنده يالكز بر قاريدن ما عدا سـنه باقمديغنه يمين ايده بياسون » (١)

(١) بالاده دخى ذكر اولنان متفكر مشهور (ماقس نور داو) لك :
" Conventional Lies of our Civilization "
عنوانيله انكليزجه يه مترجم كتابندن ٠ صحيفه ٣٠١

طقوزنجی فصل

طلاق حقنده در

ازدواجه عائد بر مسئله نك طلاقه ده تعلقی بولنه بیلور ؛ حتی عقد نکاح ایله فسخ نکاحك تقابل محتمله سندن طولاییدرکه وولتر « لغت فلسفیه » نام اثرنده « ازدواج ایله طلاقك تاریخ تأسسلری همان بر کبیدر ؛ فقط ظنمجه ازدواج تطلیقدن بر قاچ هفته دها اسکیدر » دیمش ایدی . ایشته ازدواجده برده طلاق احتمالی بولنمسنه بناءً بزده اسلامیتك طلاق حقنده کی اصول واحکامنه دائر بر قاچ سوز سویلمك ایسترز ؛ فقط ملاحظاتمز احکام طلاقیه یه متعلق بر مباحثهٔ فقهیه اوزرینه دکل آنجق متعرضین افرنجك طعننه قارشی وقوع بوله جقدر . شرقده انکلیز مأمورلرندن بولندیغی صره لرده ایشی مستشرقلغه دوکن وفقط بوتون قوهٔ علمیه سنی اسلامیته تعرض یولنده صرف ایدن بر مؤلفك سوزی او مقوله طعن افرنجه بویوك بر مثالدر . باقیکز بو مؤلف نه دیور : « اطراد زوجیت فکری مسلمانلرجه قطعیاً مجهولدر ؛ مکرکه تصادفاً خرستیانلرك اثرینه اقتفا ایدن زوجلر بولنه . بویله جه امتثال ایدنلرك ازدواجلرنده بیله رابطهٔ نکاحك دوامی تمـامیله زوجك کیفنه تابعدر » (١)

---

(١) بالمناسبه بشقه بر فصله ده دخی ذکر اولنان (سیر ویلیام موئیر) ك Life of Muhammed عنوانلی کتابندن .

بو ادعایی سرد ایدن ذاتك وقتیله هندستانده خدمات ملکیه ده بولندیغنی ومملکتنه عودتندن صوکره ممالك اسلامیه ده پروتستانلغك ترویجی ایچون میسیونه‌ر جمعیتلرینه خدمت ایلدیکنی سویلرسه‌ك اسلامی سوء تأویلده‌کی غرضی میـدانه چیقار ؛ لکن آنك غرضنی یالکز بز آ کلایه‌بیلورز ؛ حال بوکه غربیون آره‌سنده معترضین اسلامك سویلدیکی شیلری اعتمادله تلقی ایدنلر سویلینلرك کیملر اولدیغنی دوشنمزلر ودوشنمکه وقتلری ده‌یوقدر . عجبا زوجیتك اطراد وتمادیسی حقنده خرستیانلرك بعض مسلمانلره‌ویردکلری عبرتك یعنی او نمونهٔ ممدوحه نك ماهیتی نه ایمش‌که آکا امتثال ایده‌مین هر مسلمان عقلنه اسدیکی ، کیفی طوتدیغی ، حتی قالقدیغی زمانلرده قاریسنی طوپارلیوب قاپو طیشاری آتارمش وبویله‌جه چوجقلرینی ملول ودلخون ایدر وسعادت عائله‌یی آلت اوست ایلرمش ؟ اکر او نمونه‌دن مقصد خرستیانلرك افعالی دکل خرستیانلغك وضع ایلدیکی احکام ازدواج ایسه بز آنی — تمدن نصرانیتك فضائلندن دم اورمقده پاپاسلر قدر طرفکیرالك کوسترن — او مقوله محررین عصریهٔ افرنجدن اوکرنمك ایستمیز ؛ چونکه آنلرك مسلك تأویل وتفسیرلرینه ایناغمق ایچون انسانك غربی هیچ ده طانیماسی لازم کلور . بز او بابده‌کی ارکان خرستیانیه‌یی انجیلك کندیسندن اوکرنمك ایسترز . عجبا انجیل طلاق حقنده نه کبی بر حکمی حاویدر ؟ « سزه شونی اشعار ایدرم‌که ایچیکزدن هر هانکی بر کیمسه فاحشه ایکدن ما عدا بر سببله قاریسنی براقور وبشقه بر قاری ایله تزوج ایدرسه زنا ارتکاب ایلمش اولور » دیور .

ایشته انجیلك بو حکمی کلیسای نصرانیت طرفندن پك زیاده

بر اهتمام ایله مراعات اولنه کلمشدر . یالکز زنا مسئله سی طلاقه سبب عد اولنجه مسعودیت محبت وامتزاجدن عاری ظهور ایدن ازدواجلرده بو حکم ایله فعل زنا ارتکابی ایچون قاپو آچیلمش اولیور . قدیمده کلیسا شرایعی ازواجه بر مقصد متصوفانه عطف ایدردی و بر ارکك ایله بر قادین آره سنده کی اتحاد زوجیتی حضرت عیسی ایله کلیسا آره سنده کی التصاق معنوی یه بالقیاس نا قابل تفریق فرض ایلردی . بو اعتقاد عجیب نصرانیت نیچه عصرلر دوام ایلدیکندن تطلیق احتمالی خرستیانلرجه مفقود ایدی . طبیعت بشریه یه ، کذاران حیاتك ایجاباتنه هیچ ده توافق ایتمین بو ممتنع الفسخ ازدواج اصولی یقین زمانلره قدر دوام ایتدی . مع ما فیه کلیسا هیئتلری ایشلرینه کلدیکی زمان بویوك حکمدارلرك ، نفوذلی پرنسلرك طلاقلری ویا تکرار ازدواجلری خصوصنده بر چارهٔ تجویز بولمقده زحمت چکمزلردی و « هر کیم قاریسنی فاحشه لکدن ما عدا بر سببله بوشار ده بشقه بر قاری ایله ازدواج ایلرسه زنا ارتکاب ایلمش اولور » مآلنده کی آیت انجیلی یی تأویلده عادتا هزیان سویله‌که قدر وارر لر ایدی ؛ نته‌کیم اعزهٔ نصارادن بریسی اوآیتدن روح القدسك مقصدی طلاقك قطعیاً منعی دکل آنجق رابطهٔ زوجیتك کوشك طوتلماسیدر دیمش ایدی .

آوروپاده فکر حریتك انتشارندن واستبداد دینی ایله مذهبیونه قارشی بر حس مقاومت اویاندقدن صوکره طلاق ایچون بر چوق اسباب مجبره بولنه بیله جکی حقیقتی التزام اولنمغه باشلدی . مع ما فیه بوندن صوکره دخی استبداد مذهبیون ناسی ازعاجدن کیری قالمدی . کلیسانك التزام ایلدیکی احکامه مخالف صورتده ایکنجی بر ازدواج عقد ایدنلرك چوجقلرینه

تعمید یاپدیرلمدیغی کبی ینه او احکامه مغایر اولمق اوزره طلاقی وقوع بولمش اولان کیمسه لرك حین وفاتلرنده بر دعای ربانی اجراسنك دریغ ایدلدیکی واقع اولوردی . آیین مذهبینك یالکز رسمیتدن عبارت قالدیغی شو زمان ترقیٔ فکری ده بیله ماضیٔ مظلمك یادکارلرندن اولان عناصر اعتقادیه ازدواج امورنده حالا حکمنی آز چوق انفاذ ایلمکده‌در . بو سببدن طولاییدرکه طلاق خصوصنده کی تقییدات علیهنده دائما اعتراضلر وقوع بولیور وامر تطلیقك دها مناسب بر صورتده تعدیل وتنظیمی طلب اولنوب طورییور . خرستیانلغك منع طلاق حقنده‌کی احکام قدیمه سنك بر عکس عملی اولمق اوزره آمریقانك بعض ایالاتنده او درجه افراطدن تفریطه کیدلمش وطلاق صلاحیتی او قدر توسیع ایدلمش که حیات مزوّجه عادتا آز بر مدت ایچون بر قاری ایله قپانمق کبی بر حاله دونمشدر ،

ایشته کوریلیورکه او متمدن صاییلان عالم نصرانیتك « اطراد اصول ازدواجنده » مسلمانلر ایچون شایان امتثال بر نمونه یوقدر .

تعدد زوجات بحثنده استشهاداً ذکر ایلدیکمز بر اثر عالمانه ده لزوم طلاقك جمعیت بشریه طرفندن ابتدا نصل محسوس اولدیغی شو یولده بیان اولنیور : « ...شمدی یه قدر وقوع بولان تدقیقاتمزك نتیجه سندن تظاهر ایلدیکی وجهله هانکی مملکتده وماضینك هانکی دورنده اولورسه اولسون ارکك ایله قارینك رابطهٔ اجتماعی آنجق قارینك ارککه انقیاد ایتمسیله باشلادی . صوکره ازمانك تحولیله هیئت اجتماعیه نك درجه ، درجه کسب تمدن ایتمسی اوزرینه قادینلرك موقعی اصلاح ایدیلور اولدی . ابتدالری

ارکك — اکر کندیسنی خوشنود ایتمزسه — قاری یی ایستدیکی زمان اولدیره بیلوردی . صوکره لری — زنا ارتکابی کبی بر حال مستثنا اولمق اوزره — ارکك قاری یی رد ایتمکله تسکین غیظ وغضب ایده بیلو ر اولدی . قادینه تخفیف مجازاتندن ما عدا بعض حقوق تأمینی دخی باشلدی . بالاخره قادینك طلاقه صلاحیتی بیله تسلیم ایدیله جکی حقنده رأیلر آرتدی » (۱) ایمدی بو مؤلفك نظریه سنه اتباع لازم کاورسه اسلامیتك دها ابتدای ظهورنده بویوك بر درجهٔ تمدن کوستردیکی اعتراف اولنمق لازم کاور ؛ زیرا خرستیانلغك نیچه عصرلر صوکره ادراك ایلمکه باشلدیغی ضرورت تطلیقی دها او زمان حس ایلدی وشریعت طلاق ایچون احکام مصیبه وضعندن ما عدا تطلیق اولنان قاری یه تأمینات حقوقیه ده بخش ایتدی .

اسلامیتك قاریلردن صلاحیت طلاقی کلیاً دریغ ایلدیکی ادعاسی دخی یا کلشدر . شریعتك حکمی یالکز ارککه صلاحیت واسعه وممتازه وقاری یه صلاحیت محدوده ومقیّده تأمین ایلمکدن عبارتدر . طلاق ماده سنده کی بو عظیم مساواتسزلغك اسبابی ظاهر بیننجه پك عجیب تلقی اولنه بیلو ر ؛ فقط مسئله تدقیق ایدیلنجه سبب تفریق وتمییزك پك مهم اولدیغی میدانه چیقار . اکر قاریلره ارککلر قدر طلب طلاق صلاحیتی ویرلمش اولسه ایدی پك چوق کیمسه لر ایچون متمادی بر حیات عائله ذوقیله متلذذ اولمق احتمالی قالمازدی ؛ چونکه فطرت نسوانده مرکوز بعض حالات حساسانه دن طولایی بند ازدواج هر آن فك ایدیله بیلمك تهلکه سنه

---

(۱) اولکی فصلده مذکور " The Evolution of Marriage " عنوانلی کتابدن صحیفه ٦٤٧

معروض قالوردی . پك خفیف حادثات نا مرضیه بیله نسوانك حاسهٔ ادراك وقوهٔ تمکینی خللدار ایده بیلور وهیجان اعصاب ایله موازنهٔ نسوان چیغرندن چیقیویریجه فلاکت عائله یی موجب منازعه . مفارقت وتطلیق سرعتله بر برینی تعقیب ایلیه بیلور . ایشته نسوانك احوال روحیه سی حقنده کی وقوفدن استنتاج اولنان بو مخاطره دن طولاییدرکه صلاحیت طلاق قادینلره اویله قولایجه ویرلمز ،

قادینلرك فلاکتنی ، بدبختیٔ حیاتنی انتاج ایدن ازدواجلرده تطلیق وقوعی « عصمت » دینیلن حقك محافظه سیله ممکن اوله بیلیور ؛ بر قادین حین نکاحنده بو عصمتی محافظه ایتمکی شرط قویار ایسه طلاق ایچون ضرورت مجبره ظهور ایلدیکی زمان او حقندن استفاده ایچون شریعتك حکمنه مراجعت ایده بیلیور . بر ده قوجه سندن اعتقاد دینیسنی مخل زندیقانه تعرضلر کورن بر قادین حریفك ید ضلالتندن عقدهٔ نکاحنی قوهٔ شریعت ایله ساب ایتدیره بیلور ؛ نته کیم وقتیله استانبولده کبار علمادن بر ذاتك نجابت اخلاقیـه صاحبه سی بر قیزی درمه چاتمه طوپلانمش معلومات فرنکانه سیله حوپبالغی آرتمش اولان بکاردن برینه تزویج ایدلمش وبك جنابلرینك اسلامیتی قصداً تحقیره قویولمسی وبو تحقیره فعلاً دخی بر شکل رداءت ویرمك ایچون قرآن کریمی آیاغی آلتنه آلمسی قادینك حمیت دینیه سنی غایانه کتور مکله اطلاقنی دعوی ایتمش وتطلیق امری اجرا اولنمشدر.

ارککك تطلیق خصوصنده کی وسعت امتیازی سوء استعمال اولنمامق شرطیله مقید بولنملیدر . عائله تشکیلی مقصدیله دکل صرف ازالهٔ شهوت ایچون متصل قاری آلوب بوشایان حریفلرك حرکاتی اسلامیته ده مخالفدر

انسانیته ده . قضاة اسلامك عدل وحق ایله اجرای مأموریت ایده بیله‌جکی یرلرده ودها طوغریسی احکام شرع وقانونی تشوش مداخله‌دن صیانتی تکافل عمومیه تحتنده طوته بیله‌جك حر ومستقل ملتلر اره‌سنده قدسیت ازدواجه مخالف اوکبی حالله میدان ویرلمز . امام اعظم حضرتلریله آنك اجتهادینه سالك اولان فقهانك رأینجه تطلیق دینیلن شی غایت مخاطره‌لی ومردود بر وقعه‌در ؛ چونکه مادی ومعنوی بر چوق مهام احوال حیاتیه‌یی جامع اولان ازدواجی فك ایدر . شرح الوقایه صاحبنك رأینجه طلاق نظر ربانی‌ده منفور بر حالدر ؛ آنجق ضرورت قطعیه ظهورنده وقوع بولمق اقتضا ایدر « ابغض الحلال الی الله الطلاق » حدیث شریفی ده بو حکمتدن طولایی وارد اولمشدر . ضرورت قطعیه اوزرینه طلاق وقوع بولورسه مطلقه‌نك متضرر ایدلمه‌مسی مقتضای عدالتدر ؛ حتی قرآن کریمده « وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فبلغن أجلهنّ فامسكوهُنّ بمعروفٍ أَوْ سَرِّحوهُنّ بمعروفٍ وَلاَ تُمْسِكُوهنّ ضِرَاراً ...... الخ » بیورلمشدر (١)

(١) سورة البقرة ـ ٢٣١ نجی آیت .

اوننجی فصل

اسرای نصرانیه واسلامیه

فی الواقع خرستیان احکام مذهبیه سی شایان حیرت بر درجه ده تفسیرات ملایمه یه مستعددر ؛ مع ما فیه کلمات انجیلیه نك ارکان کنیسائیه قلمیله بر طرز مهارتکارانه ده تبدیل اولنه کلسی خرستیان اولمیان بر کیمسه یی انجیلك او استعداد تأویلیه‌سندن زیاده دوچار حیرت ایتسه کرکدر . غالبا بو تصحیح کلمات سببیله آیات انجیلیه ده کی معانئ اصلیه نك دکیشدیرلمسی غصب روح القدسی دعوت ایده بیله جکندن هیچ ده حذر اولنمیور ؛ فقط تنقید انسان بعض کره نهی رحماندن دها قورقنجدر ؛ ایمدی انجیلك لاتینجه سنده اسیر معناسنه اولان (Servus) کلمه سنی « خدمتکار » مثللو بر معنای ملایمی حاوی اولان لفظ ایله ترجمه ایتمش اولان کلیسا مؤلفلرینك خدعه لری سر بستئ مذهب ارباندن بعض ذواتك تدقیقات منتقدانه لری ایله چوقدن میدانه چیقارلمشدر . پروتستان میسیونه رلری طرفندن بر چوق مسلمانلره فی سبیل الله طاغیدیلان انکلیزجه انجیلده « خدمتکار » کلمه سنك « خدمتکار مربوط » صورتنه تبدیل اولندیغی نظر دقته چارپمقده در .

اوت ، بو صورت تبدیل ایلك باقیشده پك معقول کورینیور ؛

لكن بز هر حالده بو تدبيرلرله خرستيانلغك اسارتی تصويب ايلمديكی حقنده كی ادعايه قانع اوله‌ميز . بو ادعانك ثم التدارك اولديغنه يالكز الفاظ اصليهٔ انجيليه دكل حتی مآل انجيل بيله بر دليل جليدر . ابتدا خدمتكار صورتنده وصوكره حسب المصلحه خدمتكار مربوط شكلنده ارائه اولنمق ايستنيلن شخصك « انسان حر » مقابلی اوله‌رق استعمال ايدلديكی عبارات انجيليه‌دن پك اعلا آكلاشيليور . حتی مشهور (قالوين) انجيلك « ای خدمتكارلر ، حضرت عيسا يه اولديغی قدر افنديلريكزه دخی خوف وخلجان وخلوص وجدان ايله اطاعت ايديكز » كلامنی (۱) تفسير ايلديكی صره ده بوندن مقصد « كيرا ايله طوتيلن خدمتكار اولمديغنی وآنجق پاره ايله آلنان ودائمی صورتده قوللانيلان وعهده سنه هر دورلو تكاليف شاقه يوكلتيلن وجواز قانونی ايله افنديسی طرفندن حيات ومماتنه تعلق ايده جك معاملاته مستحق كوريلن » اسير بولنديغنی اعتراف ايلمشدر . انجيلده عادت اسارت عليهنده هيچ بر آيت بولنمديغی كبی اسير صاحبلرينی اعتاق وآزادی يه تشويق ايچون هيچ بر توصيه ده يوقدر . حال بويله ايكن پك چوق مؤلفين نصارا اسارتك اساس احكام نصرانيته مغاير اولديغنی ادعا ايده كلمشلردر .

رقيتك اساساً خرستيانلقجه مردود اولديغنی ادعا ايلينلر ازمنهٔ قديمهٔ جاهليه دن موروث اوله كلن او عادت ظالمه نك ترويج دوامنی اسلاميته عطف ايلمكه جرأتدن ده كيری طورميورلر . فی الحقيقه بو عادت قديمه يی

(۱) بوكلام انجيلك Ephesian بابنك آلتنجی فصلی بشنجی آيتندن مأخوذدر .

اسلامیت ده توارث ایتدی نصرانیت ده . بشریتك مبتلا اولدیغی هوس تحکم وآمریت سببیله وجود بولان وزمانمزه کلنجه یه قدر دوام ایدن رقیتك اصلنی ارائه ایچون بر مؤلف شو مطالعه ده بولنیور : « حیات بشریه ده حریت بر حال طبیعیدر ؛ اشتغال ایسه حیاتك موقوف علیهیدر ؛ لکن مجبور اشتغال اولان انسان دائما شغلك زحمتنه قارشی ممانعت کوستره کلمشدر . مع مافیه او زحمتدن مصون قاله مدیغندن آنك ثقلتنی بشقه لرینك اوزرینه یوکلتمك ایستمش و بناءً علیه سائرلری اوزرینه آتدیغی او اشتغالك ثمره سیله راحتجه یشامق یولنی بولمشدر . ایشته بین الناس بو عدم مساوات اجداددن اولاده ، اسلافدن اخلافه انتقال ایلدیکندن تا ابتدای انسانیتدن بری مولی ایله عبد موجود اولمشدر » (۱)

بو وجهله تأسس ایدن اسارتی نه خرستیانلق نه ده مسلمانلق اورته دن قالدیره مامش ایدی ؛ فقط بو ایکی مذهب اهلندن هر بری کندی تابع اولدیغی احکام دیانتك احوال اسرایی اصلاح ایلدیکنی و بویله جه بر مسلك عدل ایله اسارتك الغای مستقبلانه سی بر چیغیر آچدیغنی ادعا ایلمکده درلر . ایمدی بو ایکی مذهبدن هر برینك نه درجه یه قدر اسرانك موقعنی اصلاح وآتیاً اسباب آزادیلرینی استحضار ایلدیکی تدقیقه محتاج بر مسئله در . بو بابده کی تدقیقاته الك زیاده مدار اوله جق شی اسارت واسیرلر حقنده انجیلده کی اقوال حوارییون ایله قرآن کریمده کی آیتلردر . بز شیمدی بونلردن بر قاچنی کوزدن کچوره لم :

---

(۱) H. Wallon نام مؤلفك " l'Esclavage dans l'Antiquité " عنوانلی کتابندن . جلد ۱ . صحیفه ۱٤

انجیلده « سکا اسیرمی تسمیه ایدییورلر ؟ آکا هیچ اهمیت ویرمه وحتی سنی آزاد بیله ایتسه‌لر ینه اویله قال » دینیور (۱) بو نصیحتی اسرایه ویرن ذات (سن پول) در . مفسرین نصارا بو آیتی کندی مقصدلرینه اویغون بیك طرزده ایضاح ایده بیلورلر ؛ فقط بو کبی احکامی حاوی اولان بر مذهبك الغای اسرایی مروج بولندیغنی ادعا ایدنلر وجدان عقلك خلافنده بر سوز سویلمش اولورلر .

بر ده اسلامك بو بابده کی احکامنی آکلامق ایسترسه‌ك کندی آزادیسنی طلب ایدن اسرایه آزاد نامه اعطاسنده قصور اولنمامسنك وولیلرك بالذات نائل اولدقلری عطایای ربانیه دن اسیرلرینی ده متنفع ایلملرینك امر بویورلدیغنی کوریرز . نته کیم (والذین یبتغون الکتاب مما ملکت ایمانکم فکاتبوهم ان علمتم فیهم خیراً وآتوهم من مال الله..... الخ) آیت کریمه‌سی (۲) بوکا اشارتدر . ماضیٔ جاهلیتدن بری کوکاشوب قالمش اولان اصول رقیتده بر تبدل کلی اجراسنك همان عدیم الامکان اولدیغی دورلرده بو امر قرآنیدن زیاده آزادیٔ اسرایی مروج بر تدبیر عادلانه وضعی عالم نصرانیتده کیمسه نك خیالندن بیله کچمه مشدی .

« اسیرلر ! ولیلریکزه کمال خشیت ایله منقاد اولیکز ؛ ولوکه آنلر نجبا واعالیدن اولمیوبده ادانیدن بیله بولنمش اولسونلر . » بو نصیحت ده اسیرلره (سن پترو) طرفندن ویرلمشدر . ینه انجیلده « ولیسنك آرزوسنی بیلدیکی حالده آنك اجراسنه حاضرلنمامش ویا آکا کوره عمل ایتمه‌مش

(۱) انجیلك برنجی Corinthians کتابی . فصل ۷ آیت ۲۱ .

(۲) سورة النورك ۳۳ نجی آیتندن .

اولان اسیر بر نیچه قرباج ضربه سیله دوکیله جکدر » دینیور (۱) شیمدی اسرایه لایق کوریلن بو احکام تعذیبیه‌یی بر کره حضرت پیغمبرك عبدلر حقنده کی معامله سیله مقایسه ایده لم : بر کون اسرادن بری فریاد بکا ایله نزد پیغمبری‌یه کاور و اوزرندن قانلر آقمقده اولدیغی کوریلور ؛ اعضای وجودندن الك نازك بر محلك کسیلدیکنی آکلایان حضرت پیغمبر بو فلاکتك مرتکبی کیم اولدیغنی صورار ؛ اسیرده افندیسی اولدیغنی خبر ویرمکله برابر طلب عدالت ایلر و بدایت عدالت اولمق اوزره آزاد بولندیغنی خبر آلمقله متسلی اولور . اسیرلرینی قتل ایدن افندیلری شریعت اسلامیه جزایه چارپه کلمش وتعذیب غدارانه‌ده بولنانلرك اسیرلرینه حریت بخش ایتدیرمشدر . یکی ایمان ایتمش امرای عربدن بر کون بریسی حضور نبوی‌یه کله‌رك عند الله مرغوب اوله جق نه کبی بر خیر ایشلمك لازم کله‌جکنی صورمش ؛ جناب رسالتپناه ده « اسیر آزاد ایت ویا اسیرك یوق ایسه آزاد اولمغه چالیشان بر اسیره یاردم ایلیه » یولنده جواب اعطا بویورمشدر (۲) اسلامده اسرانك یالکز آزادیسی توصیه ایدلمکله اکتفا اولنمدی حتی بعض احوالده عادتا امر بیله ایدلدی ؛ نته کیم یالان یره قصداً یمین ایدنلرك تلعین خدادن خلاص بوللرینك بر شرطی ده اسیر آزاد ایلمك اولدیغی قرآن کریمده مذکوردر (۳)

---

(۱) لوقا انجیلنك اون ایکنجی فصلی قرق یدنجی آیتنه باقیله

(۲) بو روایت مصر علماسندن احمد شفیق بکك الرق في الاسلام نام کتابندن مأخوذ در .

(۳) سورة المائده نك ۹۱ نجی آیتنه باقیله .

انجیلده مذکور اسارت ماده سنه بر کره دها مراجعت ایده لم :
« اسیرلر ! حضرت عیسایه اولدیغی قدر جسم فانی بولنان ولیلریکزه ده خشیت وخوف ایله ، خلوص قلب ایله مطیع اولیکز . » (١) عجبا بو آیت انجیلدن نه مفهوم مراد اولنه بیلور ؟ ایشته بونی آکلامق ایچون اعزهٔ نصارادن بریسنك تفسیرینه باقدق . بو ذاتك قولنجه : دنیاده اسارت دینیلن شی یالکز بر اسمدن عبارت ایمش ؛ ولیلك ایسه بر جسم فانیدن عبارت اولدیغندن مدت ولایتی موقت ایمش ؛ زیرا فانی اولان هر شی محو وزائل اولورمش . (٢) پك اعلا ! فقط او حالده بر اسیر مغدور ایچون یا ولیسنك جسم دهشت آوری زائل اولوبده روح شریری تا قعر جهنمه کیدنجه یه قدر ویا کندیسی ملك الموت یدیله او ظالمك پنجه سندن قورتیلنجه یه قدر بکلمك لازم کلمزمی ؟ خدمات شاقه وعذاب ظلم آلتنده ایکلاین اسیرلر ایچون بوندن نه کبی بر چارهٔ تسلی بکلانیله بیلور ؟ عزیز مشار الیه تفسیرنده بر از دها ایلری کیدییورده درکهٔ اسفل انسانیتده براقیلان اسیرلردن سوزی کتوره رك « دنیاده کندی مرتبه مزی آشاغی طوتمغك طریقنی ادراك ایتمك اك حقیقی بر نجابتدر » دیور . فرحلی بر موجودیت احرارانه ایچنده امرار اوقات ایتمکك آنجق اوته کی دنیاده بولنه بیله جکنه حصر امید ایتمش اولان او مخلوقات عاجزه ایچون بو نصیحت شبهه سز پك مناسب بر تسلی اولور !

---

(١) انجیلك Ephesians بابنك آلتنجی فصلی . بشنجی آیتی .

(٢) St-Chrysostom نام عزیزك مذکور باب انجیل اوزرینه اولان بر موعظه سندن مأخوذدر .

آيات قرآنيه ايله احكام انجيليه يى نظر امعاندن كچورنجه ميدانه بر نتيجهٔ قطعيه چيقاركه اوده نصرانيتك اسرايه بولندقلرى حال سفيل عبوديتده قالمغى عادتا مصرانه امر ايلمسى وحال بوكه اسلاميتك ويلرى انسانيتسزجه معاملاتدن منع ايله ممكن اولديغى قدر امر خير اعتاقه سوق ايتمسيدر . ايشته بوندن طولايى اولمق كركدركه تا خرستيانلغك مبادئ ظهورندن اون سكزنجى قرن ميلادى اواخرينـه قدر ملل نصرانيـه افرادى اسارته فوق العاده بر رواج ويرديلر ؛ عالم اسلاميتده ايسه اسارتك صورت اجرا ويا وسائط الغاسى حقنده — آوروپا ده وقوع بولديغى كبى — انسانيت نام جعليسنه اوله رق او كوستريشلردن ، او مباحث سياسيه دن هيچ بريسنه لزوم حس ايدلمدى ؛ زيرا تحول زمان ايله افكار اسلامده وقوع بولان ترقى اسارت خصوصنده كى اوامر عادله نك انفاذينى انتاج ايدوب كيتدى . الحاصل اسلاميت ازمانك تجددى ايله اسارتك الغاى طبيعيسى اسبابنى احداث ايلدى . حال بوكه آوروپا ده اسارتك الغاى ماده سى فرق مختلفه نك مسالك سياسيه لرينه بر واسطهٔ مباحثه اتخاذ ايدلدى ؛ نته كيم بونك تفصيلى فصل آتى ده ويريله جكدر .

پك چوق احوالده تواضع ايى بر صفتدر ؛ لكن اسلاميت تواضع نامنه اسرايى بر دركهٔ سفليتده قالمغه سوق ايتمه مشدر ؛ بالعكس تعالى وترقى ايچون آنلرك حسب البشريه مالك اوله بيله جكلرى استعداد طبيعينك انشراحنه ميدان آچمشدر . بر اسيرك حال ما دونيتدن قورتلمسنه اك بويوك بر واسطه آنك وليسى ايله ياخود احرار دن اولان كيمسه لرله ازدواجيدر .

حر ايله‌رق آره سنده اجتماع زوجيتك تأسسنى تسهيل ايدن شريعت محمديه
موقع ممتاز صاحبه سى اولان قادينلرله تأهله اقتدارى بولنميان كيمسه‌لرك مملوكه لرله
ازدواجنى توصيه ايدر ؛ زيرا اسيرلرده نوع بشردندرلر وافراد بشر ايسه
اعضاى يكديكر در . بو حكمته مبنيدركه قرأن كريمده (ومن لم يستطع منكم
طولاً أنْ ينكحَ المحصنات المؤمنات فمن ما ملكت ايمانكم من فتياتكم المؤمنات)
بويورلمشدر (١) معلوم اولان وقايع تاريخيه دندركه اسلامده يالكز صاحبهٔ
رفعت وغنا اولان قادينلرله تزوج ايده‌مين مؤمنلر دكل حتى امرا بيله اسرا
ايله عقد زابطهٔ ازدواج ايده كلمشدر . بر مملوكهٔ منكوحه نك توليد مشروعى
او مملوكه‌يه بخش حريت ايدر . عالم اسلاميتده بو كبى قواعد انسانيتكارانه نك
وضع اولنديغى زمانلرده فرنكستانده حر ايله عبدك ازدواجى غير مشروع
صاييلور وفقط ويلر اسيرلرينك نكح غير مشروعنده سربست قالورلردى .
تاريخ اسارت حقنده بر اثر مهم وجوده كتورمش اولان آمريقالى بر مؤلف
ديوركه : « قرون وسطى قوانين كنيسائيه ومدنيه سنجه حر اولان اركك
وقادينلرك اسيرلر ايله ازدواجى هيچ تجويز اولنمازدى ؛ حتى ازدواج ايدنلر
بولنمش اولسه آنلر حقنده مجازات شديده ترتيب ايديلوردى . بر قيز بر
اسير ايله ازدواج ايتمك ايستسه مجازاةً اوقيزى اولديرمك ايچون پدرينه
حق ويريلور ايدى . حر بر آدم اسرادن اولان منكوحه سنى ايستديكى
زمان دفع ايدوبده يتاغنه بر حر قارى قويمق ايستسه جائزمى دكلمى ديه
روما مقام روحانيسندن صورلدقده پاپا (له ئو) جائزدر ديه جواب

---

(١) سورة النساء ـ ٢٩ نجى آيت

ویرمیشیدی » (١)

امرای اسلامیه دن بر خیلیسنك والده لری سیاه رنكلی مملوكه لردن منتخبدی. حال اسارت ازاله ایدیله بیلور؛ لكن رنك تن دكیشدیریله مز. بشقه بر فصلده ذكر ایلدیكمز وجهله اسلامیتده تخلف الوان بشریه دن متولد اویله بویوك بر سوء ظن اثری یوقدر . بناءً علیه تاریخ اسلامده اسملری مقید اولان اكابر آره سنده اصلاً اسیر ولوناً سیاه اولانلر نادر دكلدر . هجرتك قرن اولنده حلبك فتحنه سوق اولنان بر قوهٔ اسلامیه نك سرداری اسیرلكدن یتشمش سیاه رنكلی بر ذات ایدی . مصرك اوائل فتحنده عمرو بن العاص طرفندن مصر علیا یه كوندریلن بر هیئت مرخصه نك رئیسی او قدر سیاه ایمش كه بیزانتین ایمپراطورلغی نامنه اورالری اداره ایدن (ما قوقاس) نامنده بر خرستیاس والی او سردارك كرك اصلنی وكرك رنكنی وسیله ایدوب سوء ظننی آنك شخصیله مذاكره دن امتناعه قدر واردیرمش ! قدس شریف اهل اسلامه مجبور تسلیم اولدیغی زمان اوراده (صوفرانیوس) اسمنده بر پاطریق واردی كه شرائط تسلیم واستیمانی بالذات خلیفه حضرت عمر ایله اجرا ایتمك ایستدی . مؤرخ مشهور (كیبون) ك تعبیرنجه « محلك مقدسیتی ودشمن مغلوبك تسلی وتسریری مقصدیله » خلیفهٔ غالب حضرتلری پاطریقك بو آرزوسنه موافقت

(١) Thomas R. R. Cobb نام ذاتك
" An Enquiry into the Law of Slavery "
عنوانلی اثرندن . صحیفه ٢٤٤

ایلمیشیدی (١) خلیفهٔ عادلك برای مذاکره قدسه کیدرکن یاننده یالکز بر کوله بولندیغی ودوه سنه بو کوله ایله مناوبةً بیندیکی مشهور اولان قصص تاریخیه دندر . شهره کیردکلری زمان بالتصادف نوبت رکوب کوله یه دوشمش ولکن دشمن مغلوبك مواجهه سنه واریله جغی بر آنده کوله افندیسنك بنمسی هر حالده موافق مصلحت اوله جغی رأینده بولنمش ایسه ده خلیفه بی بو تدبیرك قبولنه موافقت ایتدیره مه مشدر . کلیسا وقعه نویسلرندن برینك قولنجه پاطریق (صوفرانیوس) وقعهٔ استیلاندن متولد بر حس محقریت ایله آره سی چوق کچمدن وفات ایلمشدر (٢) بز بوکا هیچ ده تعجب ایتمه ملیز ؛ زیرا کوله سنه دوه‌جیلك ایده جك درجه ده عدالتی افراطه واردیرن بر مسلمان امیرندن آمان طلب ایتمك اوقوجه خرستیان رئیس روحانیسنك عظمتنه طوقنمش واثر مقهوریت قابنه ایتمش اولسه‌کرکدر .

⁂

مسلمانلقده تجویز ایدیلن اسارت اساساً حرب اسراسندن عبارت اولمق اقتضا ایدر . جهانك هجری ووحشی مملکتلرندن چولوق چوجق قاپوبده بشقه دیارلره کوتوره رك آنکله تجارت ایدن بر آدم مسلمان بیله صایلمامیدر . حضرت پیغمبر « دیوان الٰهی ده اوچ کشی بنی کندیلرینه

(١) Gibbon ك

“ Decline and Fall of the Roman Empire ”

نام تاریخندن . جلد ٦ ــ صحیفه ٤٢٩

(٢) Dictionary of Christian Biography عنوانلی قاموسدن

دردنجی جلد . صحیفه ٧٢١

مخاصم بوله جقلر درکه بونلردن بریسی انسان آلوب صاتاندر » بویورمشلردر. نفع شخصی مقصد دنائتکاریسی ایله مخلوق مدرکدن هر کیمك اولورسه اولسون حریت انسانیه سنی ازاله ایدنلر مغضوب الهی ، منفور پیغمبری اولدقلری کبی کافهٔ ناسك حدت قهارانه سنه‌دخی دوچار ایدلسه‌لر روادر. اسارتك حقیقتده محاربه ده یاقه لنان دشمندن عبارت بولندیغنه بالاده ایما ایلمش ایدك . اوائلده اسلامیت بو مقوله اسرانك دخی کندی آزادیلرینی استحصال ایلملرینه مدار اوله جق فرصتلر تأمین ایتمشیدی . مثلا ، اسیرلر ایچنده طبع شاعرانه سی بولنانلرك بر قصیده تنظیم ایلملری بیله اطلاق وآزادی ایچون بر فدیهٔ معنویه حکمنه کچردی . نظم اشعار سببیله پك چوق اسیرلر کسب حریت ایدردی ؛ زیرا عربلر آره‌سنده —معلوم اولدیغی اوزره— شعرك قدری پك معتبر اولدیغی کبی شاعرلکه ده میلان طبیعیسی بولنانلر پك چوق ایدی . ینه اسرا آره سنده صنعت خطاطیه یه واقف اولانلرده بولنو بده اون مسلمان چوجغنه یازی اوکرتدکاری تقدیرده عتاقه کسب صلاحیت ایدرلردی (١)

ایشته قرآن کریمك اوامری ، حضرت پیغمبرك احادیثی وتاریخك شهاداتی ایله آکلاشیلیورکه اسلامیت دها ابتدای ظهورنده بند اسارتی فك ایده‌جك احکام وضع ایلدی . حال بوکه خرستیانلغك دخی ادوار ماضیه‌سنده عین مقصد حریتی عین اهتمام ایله ترویج ایتدیکنه دائر میدانده هیچ بر دلیل یوقدر . اسلامیت نصرانیتدن آلتی یوز بو قدر سنه صوکره ظهور ایتمش

(١) جودت پاشا مرحومك قصص انبیاسنده بوکا دائر اشارت واردر ٢٣٤ نجی صحیفه یه باقیله

وبو مدت ظرفنده بالطبع انسانيتك احوال وافكارنده خيلى ترقى وقوعه كلمش اولديغندن اسرانك اصلاح احوالى ويا تسهيل اطلاقى ايچون مسلمانلق دها مساعد دورلره تصادف ايلمش ديه بر ادعا ده بولنانلر اوله بيلور . بويله بر ادعانك نه قدر بر قابليت قبوله مالك اولديغنى آكلامق ايچون ظهور اسلامدن بر مدت اول باشليوب آندن بر مدت صوكره كى دورلره قدر خرستيانلقده كى اسارت ماده سنى كوزدن كچورمك اقتضا ايدر . بو بابده بزه الك مختصر صورتده دلالت ايده جك اثر بوندن تقريباً قرق سنه مقدم فرانسز مؤلفلرندن Patrice Larroque نام ذات طرفندن خرستيان ملتلر نزده كى اسارت ماده سنه دائر l'Esclavage chez les Nations chrétiennes عنوانيله يازيلان كتابدر . ايشته بو كتابه بركوز كزديره لم ده مذكور دورلر آره سنده كى مدتى احاطه ايدن تاريخ اسارتى بر وجه آتى فقره بفقره درج ايليه لم . بو مؤلف بياناتنى خزائن اوراقده كى قيودات رسميهٔ قديمه ايله اثبات ايدييور :

« ميلادك ٥٨٦ تاريخنده (يعنى ظهور اسلامدن تقريباً قرق سنه اول) طليطله شهرنده عقد اولنان اوچنجى مجلس روحانى پاپاسلر طرفندن اوطه لق اوله رق طوتيلان قاريلرك صاتيلمسى ايچون اپسقپوسلره امر ويردى و بويله جه اسارت تجارتى ايچون آنلره بر مأذونيت بخش ايلمش اولدى .

٥٩٠ سنهٔ ميلاديه سندن ٦٠٤ سنه سنه قدر پاپالق مقامنى اشغال ايتمش اولان برنجى (غره غوار) ساردنيا اپسقپوسنه يازديغى بر امر نامه ده خرستيانلغى قبول ايتمين كيمسه لره قارشى شدتله حركت ايتمسنى و بونلر آره سنده حر اولانلرك يالكز حبسنى وفقط اسير بولنانلرى فلاقه بند اوله رق دوكمكده

دوام اولنمسنی تنبیه ایلدی ·

٦١٩ سنه سنده (سه ویل) شهرنده اجتماع ایدن ایکنجی مجلس روحانی اولجه افندیسی بولنمش اولان بر اپسقپوس علیهنده سحر یاپمغه جرأت ایده‌جك آزادلی بر شخصك حال اسارته اعاده سنه قرار ویردی

٦٣٠ سنهٔ میلادیه سنده (یعنی ظهور اسلامدن برقاچ سنه صوکره) رایمس شهرنده عقد اولنان مجلس روحانی خرستیان مذهبنده بولنان اسیرلرك آنجق خرستیانلره صاتیلمسنی امر ایتدی ـ و بو امر یله یالکز خرستیانلری اسیر تجارتنه مأذون براقمغله قالمیوب برده او تجارتك معاملهٔ کسبیه سنی آنلره منحصر بر امتیاز صورتنده تأمین ایلدی ·

٦٥٥ سنه سنده طلیطله ده عقد اولنان طقوزنجی مجلس کرك اسیر قادینلرك کرك بو اسیر قادینلردن نا مشروع صورتده طوغوبده پدرلری پاپاس بولنان چوجقلرك بابالرینك منسوب اولدیغی کلیسایه اسیر مؤبد صورتنده عائد بولنملرینه قرار ویردی ·

٥٥٨ دن ٧٤٧ سنه سنه قدر جانشین اولان فرانسه حکمدارلری نام دیکرله Maires du Palais de la Première race مناسترلره وکلیسالره پك چوق اراضی وعقار وقف ایتمشلردی که بو املاکه عائد اشیا آره سنده ادوات وحیوانات ایله برلکده کوله وجاریه دخی صراحةً ذکر اولنمشدر ·

برنجی (داغوبه رت) ك اوننجی سنهٔ حکومتنده (سن ئه لوآ) نام خزینه دار قرالینك (سولینغیاق) نام کنیسای کبیره وقف ایتدیکی املاکه متعلق دمیر باش اشیا آره سنده اسیرلر حیوانات اهلیه ایله برلکده ذکر اولنمشلردر · مرقوم خزینه دار او بابده کی وقفیه سنده بو املاك واشیایه

« پك ديندار ومتقى اولان قرالنك سايهٔ عاطفتنده مالك اولديغنى » ذكر ايلمشدر .

ميلادك سكزنجى عصرنده انكلتره ده (يورق) حواليسى باش اپسقپوسى اولان (ئه كه بهرت) مناسترلره عائد اسيرلرك آزاديسندن او مناسترلرك رهبان متوليه سنى منع ايتمش وبوكبى بر اعتاقى كناه اولمق اوزره تعيين ايلمشدر .

سكزنجى قرن ميلادى صوكارنده انكلتره ده ساقسون اعيانك پاپاسلرى پك چوق اسرايه مالك ايديلر . انكليز مؤرخى (جون لينغارد)ك روايتنجه ٧٨٧ سنه سنده عقد اولنان (Culchut) مجلس روحانيسى صاحبلرى وفات ايدنجه بو اسيرلرك آزاد صاييلمسنه قرار ويرمش . حال بوكه او مجلسك محفوظ بولنان ضبطنامه لرندن هيچ بريسى اويله بر قرارى حاوى دكلدر ؛ بالعكس بيكيرلرك قويروقلرينك كسيلمسى واتلرينك بينلمسى ممنوعيتى كبى اهميتى دون اولان امرلرى محتويدر .

شارلمان بر فرماننده صاتيلق اولان اسيرلرك معاملهٔ بيعيه سى ذوات ممتازه حضورنده اجرا ايدلمسنى امر ايليور وبو ممتاز ذاتلر آره سنده قونتلرك ، اپسقپوسلرك حضورينى صراحةً شرط قوييور . صحايف تاريخ بزه بو ممتاز وديندار ذاتلرك بويله بر انسان مزايده سنه نظارت ايلمكدن امتناعلرى وقوع بولديغنى كوسترميور .

كرك اسلاميتك ظهورندن اول وكرك آندن صوكره عالم نصرانيتده اسيرلر حقنده نه معامله ايدلديكى ايشته تاريخك بو شهادتلرندن مستبان

اولدی . شوراسنی اعتراف ایتمك لازمدرکه انتشار اسلامدن ایکی عصر قدر صوکره‌لری طوائف خرستیانیه آره سنده دخی اسیرلرك چکدیکی عذاب حیاتدن طولایی بر درجـه یه قدر مرحمت حسلری اویاندی . بعض ارکان کنیسا اعتاق اسرا ماده سنك موجب غفران اولدیغنی واك بویوك اعمـال حسنه دن بولندیغنی ناسه تلقینه باشلدی ؛ حتی بونلر آره سنده کندی جماعتندن اولوبده تحت اسارتده دوشـنلری اغیارك الندن بالمبایعه تخلیص ایچون کلیسالرینك اشیای متبرکه سنی صاتانلر بیله بولنـدی . مع ما فیه فضائل اسلامیه نك اسپانیا طریقیله آوروپایه دخولی دورلرندن اول فرنکلر آره سنده اوکبی اعمـال خیریه نك موجود اولدیغنی مثبت هیچ بر اثره تصادف اولنه ماز . آوروپایه عربلر واسطه سیله ادخال اولنان معارف شرقیـه دن فرنکلرجه نه قدر استفاده اولندیغی معـلومدر . یالکز شوراسنی تأییده حاجت واردرکه ازمنهٔ قدیمه نك سوء ظن وحشیانه سی ایله مملو اولان اذهان عامهٔ افرنج آوروپایه حکمت اسـلامیه نك دخولنـدن صوکره محاسن انسانیتکارانه یی دها ایی ادراکه باشلدی وطبیعت نصارا بر از دها مائل مرحمت اولدی وبناءً علیه اسرا نك امر آزادیسنده کی لازمهٔ انسانیت ارکان کنیسادن بر خیلیسی طرفندن حس ایدلدی

بونکله برابر کوستریلن لازمهٔ انسانیتده بویوك بر قصور واردی . مثال کوسترنلرك طرز حرکاتیله اومثاله اقتفا ایدنلرك صورت اعمال خیریه لری آره سـنده کی فرق نظر دقتدن دور طوتلـامق اقتضا ایدر . شویله که مسلـانلرك آزاد خصوصنده کی حرکات خـیریه لری یالکز مسلمـان اولان اسرایه منحصر عد ایدلمدی ؛ حال بوکه خرستیانلرك اکابر روحانیـه سی

او اعمال خیریه یی صرف نشر نصرانیت مقصدی اوزرینه اجرا ایتمشلردی .
بنابرین مسلمانلغك قاعدهٔ اعتقادنده بر مقصد انسانیت موجود اولدیغی حالده
خرستیانلرك او خصوصده کی افعال خیریه سی انسانیت املندن زیاده دیانت
مقصدی اوزرینه مبنیدر . حتی ادوار اخیره ده بیله مختلف خرستیان
کلیسالری ارکاننك الغای اسارت خصوصنده کی مساعئ عظیمه لری هپ
انتشار نصرانیت مقصدیله ترویج اولنه کلمشدر . نته کیم بونك تفصیلاتی
فصل آتی ده کوریلور .

اون برنجی فصل

الغای اسارتده کی مقصد انسانیت

ماضیٔ مجهولدن بری انسانیته انتقال ایده کلن عادت استرقاقی خرستیانلغك ظهورینك نه لغوه نه ده تعدیله مدار اوله مدیغنی بوندن اولکی فصلده اثبات ایلمشیدك . شیمدی بو راده موضوع بحث ایدیله جك بر جهت دها وار درکه او ده : تحت اسارته آلنه کلمش اولان میلیونلرجه افراد بشر ایچون نا قابل تعریف بر صورتده سفالت وفلاکت ایراث ایتمش اولان اسیر تجارتنك طریق لغوینی استحضارده خرستیانلغك دخلی بولنوب بولنمدیغنی تدقیقدر . ظهور نصرانیتدن تا اسیر تجارتنك رسماً ممنوعیتی اعلان اولننجه یه قدر بیك سکز یوز سنه قدر بر مدت مرور ایلمشیدی . تاریخ میلادك ایلك عصرلرنده — اولجه ده بیان ایلدیکمز وجهله — اویله بر آرزوی انسانیتدن هیچ اثر کورلمدی . بر ده اسیر تجارتنك اعلان ممنوعیتی دوری اولان اون سکزنجی عصردن اول مرور ایدن اوچ یوزسنه لك بر مدت ظرفنده ممالك غربیه خلقی طرفندن اجرا اولنان اسرای زنجیه تجارتی اولجه امثالی کورلمدك صورتده بر فعالیت مدهشه کسب ایتمشیدی . ایمدی بر طاقم مؤلفین غربیه نك شو صوك زمانلرده وقوع بولان تأویلاتی خلافنه اوله رق نصرانیتك نفوذ انسانیتکارانه سی بو تجارت منفوره نك اوکنی آله جق قدر

بر کرامت سریعه اثری کوستره مه مشیدی . مؤلفین غربیه الغای اسارت
ماده سی کبی بر امر خیرك فضیلتنك دخی مدنیت خرستیانیه یه عائد اولدیغنی
منسوب اولدقلری ملتلر افرادینه اینانديره بیلورلر ؛ فقط بوتون جهان
انسانیتك دخی کندی ادعالریله تشکیل ذهاب ایلیه جکارینی امید
ایدرلرسه پك یا کلش اولورلر . مشرق اسلامده یقین وقتلره کانجه یه قدر
بر طاقم معلومات سطحیه اربابی غرب مؤلفلرینك هر دیدیکنی محض حکمت
تلقی ایدرلردی . بو جهتله الغای اسارته سبب کوستریلن انسانیتپرورلك
ادعاسنی دخی حقیقت ظن ایدنلر بولنمشدر . حمد اولسون الیوم اسیر تجارتنك
الغاسنك سبب حقیقسنی دخی ادراك ایده جك درجه ده صاحب اذعان
وتتبع کیمسه لرمز چوغالدی .

اسیر تجارتنك صورت جریانی ایله بالاخره وقوع بولمش اولان
الغای اسارت ماده سی حقنده کی معلومات تاریخیه یی شویله بر کره کوزدن
کچوره لم :

اون آلتنجی قرن میلادینك ابتدالرنده ایدی که پورتکیزلر
آمریقاده کی مستملکه لرنده چالیشدیرمق ایچون بیکارجه آفریقا زنجیلرینی
جبراً وقهراً زنجیر اسارته اوروب کمیلرله نقل ایتمك اصولنی وضع ایلمشلردی .
پورتکیزلر ایسه مذهب نصرانیتك مزایای انسانیتکارانه سی ایله دیکر ملل
افرنجیه قدر مفتخر بر قوم افرادیدرلر .

پورتکیزلرك آچدیغی بو طریق تجارتی یارم عصر صوکره انکلیزلر
کمال اهتمامله تعقیبه قویولدیلر . اسرای زنجیه آولامق مقصدیله ابتدا حرکت
ایدن انکلیز هیئت سفریه سی ۱۵۶۲ سنه سنده (جون هوکینس) نامنده

بر رئیس البحرك قومانداسنده ایدی . بو هیئت سفریه آفریقای غربینك (كینی) دینیلن ساحلندن پك چوق اسرا یاقه‌لیوب بحر محیط اطلاسینك اوبر طرفنده بولنان اسپانیا مستملكاتنه نقل ایلدی . مخالف انسانیت اولان بو تجارته ایلك واسطه اولان انكلیزلر ایسه — معلوم اولدیغی اوزره — جهانه قارشو دائمـا خرستیانلغك فضائلندن دم اوررلر . Hakluyt لك سیاحتنامه مجموعه‌لری آره‌سنده « قرالیچه الیزابت دوری كمیجیلرینك سفرلری » عنوانیله یازیلان بر اثردن آكلا شلدیغنه كوره بو تجارت منفوره ایچون ایلك دفعـه بادبانكشای حركت اولان انكلیز كمیلرندن بریسـنك اسمی (حضرت سلیمان) دیكرینك اسمی (حضرت عیسی) و بشقه برینك آدی ده حوارییوندن برینه نسبتله (یوحنا) ایمش !

۱۷۰۱ سنه سنده فرانسه ده Compagnie Française de Guinèe عنوانیله بر تجارت اسرا شركتی تشكل ایتمش وفرانسه دولتنك اجباری اوزرینه اسپانیا دولتی كندی مستملكاتنه اسرای زنجیـه نقلی امتیازینی بو شركته ویرمشدر (۱)

۱۷۱۳ سـنهٔ میلادیه سنده اسیر تجارتی معاملاتنك مركزی بر خرستیان مملكتندن دیكرینه نقل اولنمشیدی . او زمانلر انكلتره ایله فرانسه آره‌سنده بر « موافقت صمیمانه » مؤسس دكلدی ؛ بناءً علیه انكلیزلر فرانسه‌یی بویله كارلی بر تجارتدن محروم ایتمك و بونك منافع عظیمه‌سنی تحت انحصاره آلمق ایستدیلر . بوندن بر مدت صوكره انكلتره اسیر تجارتنك

---

(۱) Rambaud - Lavisse طرفلرندن مرتب :
" Histoire Générale "
دن . جلد ٦ . صحیفه ۷۳۲

فوائدینی تماميله کندی تبعه سنه تأمین ایتمك املیله اسپانیایه بر مقاوله امضا ایتدیردی Pacto Asiento de Negros نامیله معروف اولان بو مقاوله موجنجه اسپانیا مستملکاتنده ایشلتدیریله جك اسیرلری آولایوب کمیلرله نقل ایتمك خصوصنی انکلیزلره تودیع ایلەکی اسپانیا دولتی تحت تعهده آلدی . بالاده استشهاداً ذکر ایلدیکمز بر تاریخ اسارته نظراً قرالیجه (آن) پارلمنتوده ایراد ایلدیکی بر نطقده « بو اسارت مسئله سیله تبعه سنه بر بازار تجارت تأمین اولندیغنی مقام افتخارده ذکر ایلمشدر » (۱)

غرب ملتلری آره سنده اسرای زنجیه تجارتنك تمتعندن استفاده ایچون وقوع بولمش اولان رقابت شدیده بویله جه اوزون بر مدت دوام ایلمشیدی . مع ما فیه ۱۷٦۱ سنه سندن صوکره نصارای غربك افکارنده بو تجارت منفوره مناسبتیله بر تحول خارق العاده وقوعه کلمکه باشلدی وبو حادثهٔ عجیبه بیچارکان اسرانك استقبالی ایچون بر فال خیر کبی تجلی ایلدی . بناءً علیه فرانسەده Amies des Noirs نام جمعیت خیریه ارکانی وانکلترەده (قوئەیکر) دینیلن طریقت متقیه اهلی اسیر تجارتی علیهنده اعتراضه باشلدیلر . عجبا بو تحول حسیات نه کبی اسبابدن نشئت ایتدی ؟ اکثر آوروپا مؤلفلرینك قولنجه بو تحول محضا بر امل انسانیتپرورانەدن ایلری کلمش . اوت ، بو نظریه شایان تدقیق بر درجهٔ اهمیتی حائزدر . دنیاده بعض کیمسه لر وقتاً من الاوقات بر نوع حمای وجده طوتیلورلر که آنلرك حرکات عصبیه لری انسانیته خدمت ایتمك سوداسی صورتنده وقوع

(۱) Th. R. R. Cobb ك بالاده مذکور کتابندن. صحیفه ۱٦۵ .

بولور . بومقوله کیمسه‌لرك اذهانی بر امر خیر اجراسی ایچون ما فوق‌الطبیعه
بر هوسله طولدیغی زمان یاپدقلری شیلر موازنهٔ منطقیه دن مجرد نتیجه‌لر
تولید ایدر . بو حادثهٔ روحیه — ایتالیالی بر عالمك تعریفی وجهله —
« احساسات عقلیه دن بعضیلرینك غائب ایتدیکی قوت سببیله یالکز بر
جنس حسك خلاف طبیعت بر مقدار فاحشده آرتمسندن » ایلری کلمش
اولسه کرکدر (١) شکل دماغیسی بو وجهله انقلاب بولان کیمسه‌لر کوز
وکوکلدن بعید اولان فلاکتزدکانك آلامی حقنده حسیات شفقت
ومرحمت کوسترمك ایستدکاری حالده کوزلرینك نوری وکوکللرینك
سروری اولمسی لازم کلن اقربا وتعلقات ایله یانی باشلرنده ساکن اولان
ابنای بشر افرادینك اضطرابات ویا احتیاجاتندن هیچ ده متأثر اولمازلر .
بو حال روحی‌یی بر مثال ایله ایراد ایده‌لم : بالفرض بو مقوله انسانیتپرورلردن
بریسی لونده دن قالقارده تا ماکدونیا ده بولنان بر خرستیان کوینك
چیچك خسته‌لغنه دوچار اولان بلغارلرینه معاونته کیدر وحتی بو خسته‌لغك
صرف ترك مأمورلرینك غدارلغندن طولایی انتشار ایتمش اولدیغنه ایناتور
و بشقه‌لرینی ده ایناندیرمغه چالیشور . دیکر طرفدن دخی لونده ده فقرا
محله‌لرندن بریسنده ساکن والده سنی کورمکه کیتمش اولان بر خدمتجی
قیزی — چیچك خسته‌لغنك حکمفرما اولمقده بولندیغی او محله دن —
خسته لغك میقروبنی نقل ایده بیلور ذهابیله خدمتندن چیقارر ورزقنه

---

(١) Cesare Lombroso نك : " The Man of genius "
عنوانیله انکلیزجه یه مترجم اثرندن . صحیفه ٣٥١

سکته کتورر .

Amies des Noirs جمعیتی منسوبلرینك اسرای زنجیه ایچون کوستردکلری مرحمت انسانیتکارانه او قبیل حسیات عجیبه‌دن بولنمیه بیلور ؛ او حالده آنلری بو تشبث رحیمانه یه سوق ایدن بشقه بر سبب آرا مقلغمز لازم کلور . اساسنده خودکاملق اولان بر فعلك بعضاً صرف نفع انسانیت مقصدیله بلا غرض ولا عوض اجرا اولنمش تشبثات صورتنده ارائه ایدلدیکنی تخطر ایلرسه‌ك آرادیغمز سببی بوله بیلورز : مادام که فرانسه ده Amies des Noirs جمعیتی طرفندن اسرا لهنده کی تشبثلر اسیر تجارتنك انکلیزلر طرفندن اله کچورلدیکی وقتدن بر مدت صوکره وقوع بولمشدر ومادام که فی ما بعد فرانسه ایچون او تجارتدن بر تمتع عظیم استحصالی کسب عسرت ایلمشدر ؛ او حالده بعض فرانسزلرك وجدان انسانیتکارانه لرنده بو تجارت منفوره یه قارشی بر عداوت حسی او یانمسی او قدر شایان حیرت بر کیفیت اوله ماز .

اولجه ده ایما ایلدیکمز وجهله انکلتره ده اسیر تجارتنك لغوی حقنده کی تشبثاتك محرکلری (قوئه یکر) طریقتی اصحابی ایدی . بونلرك اسیر تجارتی علیهنده استعمال ایتدکلری دلائلك همان کافه سنده اسارتك مذهب نصرانیتك اساسنه مخالف بولندیغی ایراد اولنیور . مذکور طریقت اهلنك بو کشف خارق العاده سی کندیلرندن اول دنیایه کلوب کیتمش اولان میلیونلرجه خرستیانلرك روحلرینی غداب خجالته دوچار ایتسه کرکدر ؛ زیرا ظهور نصرانیتدن تا الغای اسارت دورینه قدر بیك سکزیوز سنه قدر بر

مدت کچدیکی حالده او مدت مدیده ظرفنده یشامش اولان خرستیانلردن هیچ بریسی عقل ایدو بده بو حقیقتی کشفه مقتدر اوله مامش ایدی ! اسیر تجارتنك الغاسنی حیز حصوله چیقارمق مقصدیله مرحمت عامه یی تحریکه او دیندار قوئه یکرلری سوق ایدن اسبابی دخی تحری ایده لم ده باقه لم میدانه نه چیقار .

اسیر تجارتی طبیعی پك کارلی بر معامله ایدی ؛ قوئه یکرلر ایسه کار وکسبه اك زیاده وسعت و یره جك معاملات صرافیه وتجاریه وصناعیه ده پك بویوك لیاقت کوسترمش وحتی شدت میلان تمول ایله شهرت بولمش بر طائفه درلر . او حالده اسیر تجارتی کبی تمتع عظیمی موجب اولان بر مشغولیته قارشی فریاد اشتکا چیقارملری عجبا نه کبی اسبابدن انبعاث ایتدی ؟ بر شخصك اعتیاد معروفنده و یا بر فرقهٔ ناسك مسلك ملتزمنده غیر منتظر بر اثر تحول ظهوره کلیویرمسی لا جرم شبهه یی دعوت ایدر و بنابرین شبهه نك مراقی ، مراقك دخی آرزوی تحری وتحقیقی حصوله کتورمسی طبیعت بشریه مقتضا سندندر . اسرای زنجیه تجارتنی باصدیرمق ایچون قوئه یکرلرك ایتمش اولدقلری شکایتلرك ، نمایش مخالفتلرك اصلنی تحری ایسه پك بویوك بر کرامت کشفه محتاج دکلدر . تحریمزده دلیل اولمق اوزره بز ینه محررین غربیه نك اسارت حقنده کی بیاناتنی حادهٔ تدقیقدن کچوره لم :

حقوق بین الملل مؤلفلرندن بر ذات اسارتدن بحث ایلدیکی صره ده دیورکه « بو حیثیتسز تجارتك علیهنده چیقاریلان فریاد شکایت — اویله ظن اولندیغی کبی — انکلتره ده باشلمادی . آمریقاده ساکن قوئه یکرلرك بو بابده نشر ایتدکلری آثار محرره طائفهٔ مذکوره نك انکلتره ده بولنان

منسوبلرینه بر غیرت بخش ایلمش اولدیغی کبی ینه آمریقانك پانسیلوانیا
حوالیسنده اسرای زنجیه تجارتی علیهنده وقوع بولمش اولان طغیان افکاردخی
انکلتره‌ده‌کی قوئه‌یکرلره بر نمونهٔ امتثال اولمش ایدی . » (١) حیاتنك
نیچه سنه‌لرینی الغای اسارت خصوصنده چالیشمقله کچورمش وانکلتره‌جه
آزادیٔ اسرانك مؤسسلرندن بولنمق اوزره طانمش اولان (قلارقسون)
نام ذات دخی اسیر تجارتی حقنده یازدیغی بر کتابده بر فقره سیله بزم
تحریزه یول آچیور . باقیکز بو متدین قوئه‌یکر ، بو انسانیتلی انکلیز
او فقره‌سیله نصل بر حقیقتك ظهورینه خدمت ایدییور : « قوئه‌یکرلرك
آمریقاده بولنان منسوبلری واسع اراضی‌یه مالك ایدیلر ؛ فقط بو اراضی‌یی
ایشلتمك ایچون کافی مقدارده ایرغاد بوله‌میورلردی . قوئه‌یکرلرك
عائله‌لری دخی کثرتلی ایدی ؛ بناءً علیه خدمتلرینه یتیشه بیله جك مقدارده
خدمتکار تدارك ایده‌میورلردی . بو مقوله احوالدن طولایی ظهوره کلن
احتیاجاتی تسویه ایچون آفریقا زنجیلری طوتیلوب آقین آقین آمریقایه
ادخال ایدیلیور وهرکس بونلرك اشتراسنه طالب اولیوردی . . . .
آمریقا قوئه‌یکرلری کرك تجارتك وکرك اسارتك رواجلی اولدیغی بر خطه‌ده
متمکن اولدقلرندن کرك اسارت ماده‌سنه وکرك امور تجاریه‌یه عائد بر چوق
اهمیتلی معلومات استحصال ایلیورلردی . او خصوصلرده کشف ایلیه بیلدکلری
نقاط مهمه ومعلومات مکتسبه‌یی انکلتره‌ده بولنانلره اخبار ایلدکلرندن

(١) Henry Wheaton نام آمریقا دیپلوماتنك:
" Histoire des Progrès du Droit des gens "
عنوانلی اثرندن . جلد ٢ . صحیفه ٢٦٢

بالرفاقه الغای اسارت مقصدینه چالیشمغه باشلدیلر . » (١)

اوت ، الغای اسارت مقصد انسانیتکارانه‌سی ابتدا بونلر طرفندن ترویج اولندی اما اسارتدن متولد کارك ماهیتی ایله یکونی ولزومی ایله مضرتی لایقیله تدقیق اولندقدن واو بیاض رنکلی متمدن خرستیانلرك منافعنك هانکی شقی اقتضا ایده جکی آکلاشلدقدن صوکره آفریقا سیاهیلری ایچون بر فکر رحیم انسانیت اویاندی . اسرای زنجیه حقنده تدقیقات تاریخیه ده بولنان آمریقالی R. R. Cobb اولجه ده استشهاد ده بولندیغمز کتابنده بو حقیقتی دها واضح صورتده کوسترییور « نه بر غیرت دینیه نه ده بر هوس آزاد پرستی دکل آنجق منفعت مادیه بو سیاه رنکلی افراد مملوکه نك منع ادخالنی احداث ایلدی » دیور (٢) کتابنك دیکر بر فصلنده ده پانسیلوانیاده‌کی قوئه‌یکرلر اسیر تملکنه یکده او قدر مخالف دکلدیلر ؛ حتی بونلرك سرآمداننده اولان William Penn ك حین وفاتنده اسیرلره مالك اولمدیغی بیله داعیٔ شبهه بر مسئله در » فکرنده بولنیور (٣)

ایشته بو مثللو حقایق تاریخیه میدانده طورركن اسیر تجارتنك لغوی صرف منفعت مادیه الجاسیله وقوعه کلمش اولدیغنه شبهه ایدیله مز . ماهیتنده بر عنصر منفعت مندمج اولان بر تدبیری ملاحظهٔ منفعتدن عاری بر حس انسانیتپرورانه اثری کبی ارائه ایتمك اویله بر هنردرکه بعض مقل

---

(١) Clarkson نك :

" History of the Abolution of the African Slave-Trade "

نام اثرندن صحیفه ٩٩ و ١٠٠

(٢) طقوزنجی فصلدن مأخوذ در .

(٣) اوننجی فصلدن مأخوذ در .

شیطانی اصحابنك خیالخانه‌لرنده وجود بولور ؛ ایمدی بو تدبیرك تأمل عمیقه قادر اولمیان اکثریت ناسه دائما غرض وعوضدن سالم کبی کورندیکی امور بشریه نك صورت جریاننی تفحص ایدنلرجه معلومدر .

آوروپاده نیجه فنون وصنایع کبی علوم سیاسیه نك تکملی ، ترقیات مثبته ده او قدر اسکی دکلدر . اسرای زنجیه تجارتنك الغاسی ماده سی حیز حصوله کلدیکی زمانلرده نظریات سیاسیه دخی بر طرز مثبت کسب ایلمکه وعلی الخصوص مباحث اقتصادیه مجربات معقوله اوزرینه تکمل ایتمکه باشلمش ایدی . میلیونلرجه نوع بشر افرادینك حیاتی بها سنه اوله‌رق جریان ایدن بو اسیر تجارتی کبی بویوك بر معامله‌ٔ کسبیه نك اقتصاد نقطه‌ٔ نظرندن تدقیق وقوع بولنجه اشغال واعمالك ترقیسی ایچون جبراً محکوم اشتغال ایدیلن اسیرلرك دکل بلکه حر واجرتلی عمله‌نك یاردمی دها چوق اوله‌جغی حقیقتی آکلاشیلدی . اراضینك تیماری واملاکك اعماری خصوصنده و بونلره مقتضی ومناسب اولان آلات وادواتك اصلاحنده احرار عمله‌نك ثمرات اشتغالی دها مفید کورنمکه باشلدی . دیکر طرفدن دخی چالیشدیرلمق ایچون اشترا اولنان اسیرلرك فیأتی حر عمله نك اجرتندن دها زیاده اولدیغی حالده ثمرات اشتغال او نسبتده ظهور ایتمیوردی . نته کیم فرانسزجه بر قاموس اقتصادده بو کیفیت شو وجهله سرد اولنیور : « اسرانك اشتغالی املاکك وادواتك طرز اصلاح واکمالنه مدار اوله‌ماز ؟ بو کبی اکمالات الی هنرلی اوسته عمله یه محتاجدر ؛ عمله‌نك آلدیغی اجرتك

يوكسكلكى ايسه آنلرك ازدياد لياقتى ايچون بر تازيانهٔ تشويق اولور. » (۱)

في الحقيقه اسير تجارتنك جهات اقتصاديه‌سى لايقيله تتبع وموازنه ايدلدكدن صوكره انكلتره دولتى آنك الغاسى خصوصنده‌كى مطالبه موافقت ايلدى ؛ بونكله برابر الغاى اسارت طرفدارلرى ايچون حكومتك مذكور موافقتنى استحصال ايلمك يكرمى سنه قدر بر اقدام متمادى يه محتاج اولمشيدى . الغاى اسارت حقنده‌كى لايحه يى پارلمنتونك يدى دفعه نقض ايلديكى معلوم بر كيفيتدر . بوخصوص حقنده جريان ايتمش اولان مباحثات مديده صره‌سنده « انسانيتپروران » بو تجارتده‌كى مناهى ومعاصى يى نيجه ادلهٔ بليغه ايله اورته‌يه سورييورلردى ؛ حال بوكه اسير تجارتنك الغاسى سببيله ايشلك اوجى منافع ماديه‌يه فنا صورتده طوقونه‌جغنى حس ايدنلر ايسه الغا طرفدارلرينك يا رياكارلقلرينى ويا يكون صحيح ايله يكون مشوش آره‌سنده‌كى فرقى تميز ايده‌ميه‌جك قدر علم اقتصاد جاهلى بولندقلرينى كرسئ خطابتده ولوله انداز بيان اوليورلردى .

***

اسپانيا مستملكاتى ايچون خدمات اسرايه حاجت كورنديكى دورلرده يالكز ــ اليوم حريت وانسانيت نامنه ال اله چاليشدقلرى ادعا اولنان ــ انكلتره وفرانسه دكل حتى متمدن كچينن ديكر دول بحريه دخى اسير صيد وفروختنده بربرلريله عادتا ياريش ايتمك ايستمشلردى . حال بوكه اسير تجارتنك فوائدى مشكوك كورنمكه باشلدقدن صوكره بر آلاى

---

(۱) "Nouveau Dictionaire d'Economy Politique"

عنوانلى قاموس اقتصاددن مأخوذ در . جلد ۱ صحيفه ۹۳۳

انسانيتپرورلرك بو تجارتده بر غداراق بولنديغنى هر نصلسه كشف ايلملرى اوزرينه انكلتره وفرانسه دن ماعدا ديكر ممالك غربيه‌ده دخى پك چوق كيمسه‌لر وجدانلرينك بو منفور تجارته مخالف بولنديغنى حس ايدر اولمشلردى . آرتق بوندن صوكره جنس ابيض افرادينك تسكين طمعى مقصديله آفريقا دن سوريلوب چيقاريلان او بيچاره سياهيلر حقنده آوروپانك هر طرفنده بر مرحمتدر باشلدى . بناءً عليه بو حسيات جديده ايله متهيج اوله رق ١٧٩٢ سنه سنده دانيمارقه دولتى اسير اشترا وفروختنى منع ايلديكى كبى ١٨١٤ سنه سنده ده اسوج وهولاندا حكومتلرى كندى مستملكه لرنده بو تجارتى الغا ايلديلر . (١) اوت ، بر امر خيره امتثال ايدلمك لازمدر ؛ بر دور تاريخى آچه جق قدر مهم اولان بر اثره ايسه امتثال ايتمك ايستينلر چوق بولنور ؛ زيرا يكى موده شكلنده ميدانه چيقان افكارى اتخاذ ايتمك هوسى عادتا سارى بر سودا خسته لغى كبيدر . دنيانك الك متمدن صاييلان مملكتلرنده ايسه پك چوق كيمسه لرك بو سودايه طوتلدقلرى هر آن كوره كالديكمز امثاليله ثابتدر .

اسرايه مرحمتك واسير تجارتنه مخالفتك بر موده كسياديكى زمانلردن اول ارباب كنيسا اسير ضبطنى نشر نصرانيته الويريشلى بر واسطه اولمق اوزره تلقى ايدرلردى ؛ حتى بوندن طولايى اولمق كركدركه فيلسوف مشهور مونتسكيو « ظنمجه بر ديانت آكا ايمان ايدن كيمسه لره اكا ايمان ايتمينلرى

---

(١) G. P. Gooch نام انكليز محررينك :
« Annals of Politics and Culture »
عنوانلى كتابى بالاده كى تاريخلرى مصدقدر .

تحت اسارته صوقمق ایچون بر حق بخش ایدر ؛ تا که اسباب انتشاری تسهیل اولنه » دیمش ایدی (١) مع مافیه اسارت ماده سی آوروپا ده بر عکس عمل حاصل ایدوبده مخالف انسانیت کورنمکه باشلدقدن صوکره بر چوق خرستیان محررلری قبول نصرانیتدن اسرا ایچون ملحوظ اولان منافع معنویه یی تعداده وحضور قلبی ایضاحه قویولدیلر . حتی الغای اسارتك الك غیور بر طرفداری بولنان (قلارقسون) بالاده مذکور کتابنك یوزنجی صحیفه سنده دیورکه « باربه‌دوس مستملکه سنده بر بیاننامهٔ رسمی نشر ایدلمشیدی که بونده قوئه یکرلرك اسیرلرینی محل عبادتلرینه کتورمه ملری امر اولندی . بو تدبیر کویا اسیرلره افندیلرینـك احکام مذهبیه سی تلقین اولنورسه مستملکه نك آسایشی مختل اوله بیله جکی ذهابنه مبتنی ایدی . عمرلرنده سفالتدن ماعدا هیچ بر شی کوره مین زوالّی اسیرلر ایشته بویله جه تسلئ اعتقاد نصرانیت کبی یکانه بر چارهٔ معنویه دن دخی محروم ایدلدی . » فرانسز مؤلفی (والون) دخی اولکی فصلده ذکر ایتمش اولدیغمز (ازمنهٔ قدیمه ده کی اسارتك تاریخی) عنوانلی اثرینك مقدمه سنده بویولده بر فکر ده بولنیورده « شوراسنی ده اونوتمایه لم که بو اسیرلر بزم دیانتمزه دونده‌رلمکله تسلی بولدیلر » دیور . ایشته بو بیاناتدن دخی آکلاشیلیورکه اساساً مقبوح اولان بر شیئه تغیر احوال وایجاب زمان مثللو سببلردن طولایی بر تأویل اعتذار بولمق لازم کلورسه آنی احداث ایتمکده دهای افرنج پك چوق مشکلاته تصادف ایتمز . اویله یا ؟ زوالّی سیاهیلری مسکنلرندن ، مأوالرندن ، عائله لرندن آییرسونلر ؛ وطنلرندن سوروب چیقارسونلرده حیوان کبی

(١) « l'Esprit des Lois » اون بشنجی باب ــ دردنجی فصل

كمی كوكرته لرنده ، اشيا كبی كمی انبارلرنده استيف ايدرك فورطنه‌لی دريالردن كچورسونلر ؛ آليشمدقلری اقليملرده اولنجه‌يه قدر چاليشديرسونلر ؛ عاقبت اللهـك بو فلاكتزده مخلوقلرينـه ويريله‌جك مكافات معنويه مذهب نصرانيتك نفوذ تسليتكارانه سی ايمش ! اوت ، بويوك بر تضمين روحانی ؛ فقط آه ممكن اولسه‌ده روحك اضطراباتی آنكله تشفيه ، حياتك آلامی آنكله تسكين ايديله بيلسه !

الغای اسارت ماده‌سی وضع ايديلور ايدلمز غربك او متدين انسانيتپرورلری يعنی عالم نصرانيتك او مرحمتلی راهبلری عالمه انوار انجيليه نشری ايچون يكی بر ميدان بولديلر . قديمده جريان امر اسارتی توسيع دائرهٔ نصرانيته بر واسطه عد ايتمش اولان كليسا بو دفعه‌ده الغای اسارتی نشر مذهب مقصدينه خادم بر چاره اتخاذ ايلدی . بو ايسه غايت معقول بر تدبير ايدی ؛ زيرا بو تدبير آوروپای غربی ايله آمريقانك ناشر دينلرينه يالكز خادم حريت اولمق شرفنی قزانديرمقله قالميه‌جقدی ، بلكه بر ده اسارتی ترويج ايدييور ديه اسلاميتك نامنه لكه سورمكده كنديلرينه يكی بر آلت تأمين ايده‌جكدی . اويله‌ده اولدی يا ؟ فی الحقيقه حكومات اسلاميه‌نك معلوم اولان عطالتی ، كوته بينلكی سببيله مشرق اسـلام خلقی غربيونك الغای اسارت وسيله سيله احداث ايلديكی « انسانيت موده سنی » تقليد ايده ميوردی . متغلبين امرای اسـلام ينه اسكيسی كبی سرايلرينی ، قوناقلرينی كوله وجاريه ايله طولديره‌رق عالم افرنجده وجوده كلن تحولات فكريه‌دن بيخبر بر حالده يشايورلردی . شوراده بوراده ، تك توك اسير اشترا وفروختنك دوامی ايسه مؤسسات اسـلاميه‌يی جهان نظرنده اتهام

ایچون اغیاره پك بویوك بر فرصت ویردی .

وهلهٔ اولاده اسارت ماده سندن طولایی اسلامه قارشی وقوع بولان تعرضات بر امل انسانیتکارانه‌یه مبنی ایمش کبی کورینه بیلور ؛ مع ما فیه بو بابده اتخاذ اولنان تدبیر مزیت صحیحهٔ انصافدن عاریدر واسرای زنجیه تجارتنك ترویجی خصوصنده عالم نصرانیتك ماسبقده کی معاملات غدارانه‌سنی ستره کافی اوله ماز . آفریقانك حاکمیت اسلام تحتنده بولنمیان سواحلندن محیط اطلاسیده کائن فرنك مستملکاتنه وعلی الخصوص آمریقایه کوتوریلن اسرانك عددی تقریباً یدی میلیونه بالغ اولمشیدی . بوکون او ممالکده اسرای مرقومه نك میلیونلرجه انسال واحفادی بولنمقده در . فی الواقع جدلری خرستیان ایدلمش اولان بو سیاهیلر ده خرستیان مذهبنه معتقد درلر ؛ مع ما فیه جنس ابیضدن اولان دینداشلری طرفندن حقلرنده ینه بغض واستکراه ایله معامله ایدلمکده در . نه خرستیان اولمق نه ده مدنیت افرنجیه عالمی ایچنده یشامق او زواللیلری جنس سفلی افرادی صورتنده تلقی ایدلمکدن قورتاره مامشدر . هیئت اجتماعیهٔ نصرا آره سنده کی موقعلری دائما مذلول ، او هیئت اجتماعیه ایله اختلاط آرزولری ایسه دائما مردود اولیور . آمریقاده کی بو خرستیان سیاهیلردن بریسی جرائم عادیه دن بریسنی بر بیاض آدم حقنده ارتکاب ایمش اولسه بیاضلردن بر جمع غفیر انتقام آلیور سیاهی مجرمی تپه لیورلر ، پارچه لیورلر ، جانلی جانلی آتشده یاقیورلر ، سیاهی مجرم حقنده قوانین احکامنی هیچ ده قاله آلمیورلر . انسانلغك بویله انسانیتسز بر طرز عجیبی عالم اسلامیتك هیچ بر جهتنده کورلمدی وکوریله مز .

دول نصارانك ادارهٔ اسلامدن ضبط ایتدیکی بلاد شرقیه ده اسکی
اسیر بازارلری یرنده میسیونه ر ادارەلرینك ، مکتبلرینك فلانلرینك تأسسنی
وبو وسیله ایله اسلام اغنیاسی النده بولنان اسیرلره تأمین آزادی ایلدیکنی
مقام تفاخرده اعلان ایتمك غربك نشر نصرانیتله مشغول اولان کیمسه لری
ایچون قولایدر ؛ فقط بو مقوله تشبثات آزادکارانه نك نه نتیجه لر حاصل
ایتدیکنی آکلامق ایچون انکلتره حکومتنك بو بابده آره صره نشر
ایتدیکی اوراق رسمیه یی تدقیق ایلمك لازمدر . بو اوراقدن مسبتان اولدیغی
اوزره مخالفین اسارت جمعیتنك ــ كه پك چوق اعضاسی یا رهبان کروهندن
یاخود پاپاس کبی غیرت متعصبانه کوسترن ذواتدن عبارتدر ــ مسلمان والیلرك
تحت تملکندن حکومته چیقارتدیردیغی اسیرلر هیچ ده مسعود صاییله جق
بر حال کسب ایده میورلر . افندیسنك اوینی ترك ایدن بر اسیره او مرحمتلی
میسیونه رلر همان دست امداد اوزادییورلر وبویله جه یاقه یه بیلدکلری
اسیرلك اسامیسنی یکی خرستیان ایدیلن یرلیلرك لیسته سنه بر سرور موفقیتله
قید ایلیورلر . البته ایدرلر ! صلیبك هلالدن آلدیغی هر غنیمت انسانیت
ایچون بر مظفریت صاییلیورمی یا ؟ صوکره بو آزادلیلرك ایی خرستیان
اولوب اولمیه جقلری او متقی متمدنلرجه یکده اهمیتلی بر کیفیت دکلدر .
آفریقاده انکلتره مأمورلرینك مظاهرت ضمنیه ویا صریحه سیله میسیونه رلرك
مسلمانلردن قاپدقلری اسیرلرك اکثریسی آزادك کندیلرینه تأمین ایلدیکی
حیات جدیده ده بر طریق مستقیم اوزره حرکت ایده مدکلرندن ما عدا
سرخوش ، خرسز ، اوغورسز سرسری حاللرینی کسب ایدییورلر .
بعضیلری ده محافظهٔ راحت وناموس ایچون اسکی افندیلرینه رجوعی وینه

او مسلمانلرك سایهٔ شفقتنده تأمین معیشتی جانلرینه منت بیلیورلر .

انكلتره دولتنك ١٨٧٧ تاریخنده مصر حكومتیله و ١٨٨٠ ده باب عالی ایله منع اسارت ایچون وقوع بولان مقاوله سی موجبنجه آفریقا دن اسیر قاچیرلماسی تعهد آلتنه آلنمش ایدی . مع ما فیه ممالك عثمانیه یه آفریقادن ینه اسیرلر آشیریلیوردیه شكایت اولنمقده در . مملكتمزده عن قریب بو حالك اوكی آلنمسی امید ایدیلور . آفریقا ایچریلرنده بو تجارت غیر مشرعه یی ارتكاب ایدنلر یالكز عرب تاجرلری دكلدر ؛ حتی آوروپالی بر خیلی قسمت قوغالاییجیلرك ده بوندن منتفع اولدقلری ثابت ایكن نه دن ایسه مسلمانلرك ایتدیكی فناقلر بو فرنكلرك كوزینه دائما زیاده جه باتار .

مشرق اسلامك بویوك شهرلرینه كیدوبده كمال مراق ایله اسیر بازاری واسیر آلیم صاتیمی كورمك ایستین وسخطی ومشوش معلومات آلەرق آنلر اوزرینه رومانلر ، هزیانلر یازان انكلیزلره بر خدمت ابرازی مقصدیله زیرده كی اسیر اعلاناتنی بعض آثار قدیمه دن بالانتقاط نقل ایلرز . كندی دار ودیارلرنده دها بر ویا بر بوچق عصر اولنه كلنجه یه قدر وقوع بوله كلمش اولان احوال عجیبهٔ اسارتی مصور اولدیغندن شرقده كی اسیر اشترا واستخدامندن زیاده مراقلرینی تحریك ایده بیلور اعتقادنده یز :—

« طقوز یاشلرنده ، قیر شایاقدن یاپیلمش البسه اكتسا ایدر ، صاچلری دیبدن كسدیرلمش بر زنجی اوغلانی كچن آغستوسك طقوزنجی صالی كیجه سی لوندره نك (سنت نیقولاس) سوقاغنده غائب ایدلدی . مذكور سوقاقده (شكر كولجه سی) نام محلده ساكن مستر طوماس به یكره

آنك حقنده معلومات ويرن اولورسه مكافات آله جقدر . »

***

« ماوى پوطورلى ، سياه پالطولى ، قويو اسمر رنكلى ، قيويرجق صاچلى ، قولاغى آلتون حلقه لى عبدالله الياس نام مراكشلى عرب افنديسى اولان يوز باشى (سنت لو) نك نزدندن ماه ــ جارينك يكرمى برنجى كونى فرار ايلمشدر . لوندره شهرنده دائما كيمكده اولديغى آلاتورقه بر طاقم لباس ايله ينه آلاتورقه بر نوبت عباسى ده برابر كوتورمشدر . هركيم كنديسنى بولوبده (غرين ايستريت) ده كائن مستر (لوزه ل) ك اوينه كتورورسه بركينى مكافات ويريله جكدر . »

***

« افنديدن اولان بر ذاته خدمته لايق اون ايكى ياشلرنده بر زنجى چوجغنك (فينج له ين) نام سوقاقده كائن (ده نيس) ك قهوه خانه سنده صاتيله جغى اعلان اولنور . »

***

« اون ياشلرنده بر زنجى اوغلانى صاتيلقدر . طالب اولانلر (ثره د نيديل) سوقاغنده بولنان (ويرجينيا) قهوه خانه سنه مراجعت ايتسونلر »

***

« اون اوچ ياشلرنده هندلى بر اوغلان ماه جارينك سكزنجى كونى (پاتنى) محله سندن فرار ايلدى . بوينده باغلى اولان طاسمه ده شو عباره يازيلى ايدى : (لينقولن ــ اين ــ فيلدسده ساكن له يدى . ومفيلدك سياه كوله سيدر .) بو اوغلانى هركيم بولوبده سير ادوارد بر ومفيلدك خانه سنه كتورسه بركينى مكافات آله جقدر . »

اون ایکنجی فصل

هلالك تسخیری

Action Civilisatrice (یعنی تشبثات تمدنکارانه) اویله بر تعبیر فرنکانه درکه تلفظی پك چوق کیمسه‌لرك سمع تفهمنه اهمیتله تأثیر ایدر ؛ حال بوکه سیاسیون افرنجك نطقلرنده ، محررین غربیه نك مقاله‌لرنده کثرتله استعمال اولنه کلدیکندن ادای خوش آینده سنی ضایع ایتمش وشو صوك زمانلرده عادتا بیاغیلشمشدر . انکلیزلرك شو معروف Our good rule and justice (یعنی ادارهٔ حسنه وعادله‌مز) سوزی دخی مباحث سیاسیه صره سنده استعمال فاحشه اوغرادیله کلدیکندن جاذبهٔ اصلیه سنی غائب ایتمش وعادتا عامیانه بر لفظ تفاخر حالنی کسب ایلمشدر . غرب اهل تمدننك بو تعبیرلرندن مراد اولنان معنا شو درکه : « عالم نصرانیتك دول قویه سندن بری بر مملکت اسلامیه نك امور داخلیه سنی جناح حمایتی آلتنه آلمغه همت ایتدیکی زمان حریت ، عدالت وانتشار مدنیت او ادارهٔ حسنه نك ادخالنی متعاقب یا درحال ویا تدریجاً رونما اولورمش وعمران بلاد وسعادت عبادك آثار برکزیده سی هر طرفده وقوعه کلمکه باشلارمش ! »
دول قویهٔ افرنجیه نك ممالك شرقیه حقنده اجرا ایلدکاری ترتیبات سیاسیه‌یی ماهیت حقیقیه سی اوزره تتبعه مقتدر اولان هر بر کیمسه او مقوله همات

تمدنفروشانه نك نه كبی آثار توليد ايتديكنی آكلايه بيلور . بزم ايچون بو راده قيد ايده جك بر نقطه وار ايسه او ده دول مذكوره نك او هماتنك شرقليلرك شرف ملی واستقلال حكمرانيلری بهاسنه ايدلديكنی بياندر .

آوروپا دول غربيه سنك ممالك بعيده ده تعقيب ايتدكلری اخذ مستملكات مسلكنده ايكی دورلو عنصر مشكله تصادف اولنمق لابد در : بونلردن بريسی تسخير اولنان مملكتك خواص تمدنيه دن كلياً بی نصيب اولان اهالئ اصليه سيدر . ايمدی مدنی مستوليلر منفعتلرينه بو يرليلرك وجهاً من الوجوه حائل اوله بيله جكارينی حس ايدنجه آنلری ميداندن قالديرمقده او قدر مشكلات چكمزلر . بناءً عليه تارومار ايديلن او طائفه بدويه يا قيريلوب نابود اولورلر ويا ايچلرندن باقی قالانلر بولنسه بيله آنلرده خرستيان ايدلمكله برابر آنجق كنديلرينه مخصوص بر طبقهٔ سفليهٔ اجتماعيه دائره سنده قالورلر ودائماً مستوليلرك خدمتكارلغی وظائفيله مكلف بولنورلر . ايشته بويله بر مستملكه ده فرنكلرك امور تمدنيه سی موانع مزعجه دن سالم اولەرق اجرا ايديلوب كيدر . ايكنجی عنصره كلنجه : بوده مجبور تابعيت ايديلن بر مملكت خلقنك كنديلرينه مخصوص احوال مدنيه يه مالك بولنملريدر . آوروپا مستوليلرينك بونلر ايله تماسی حالنده تدابير افرنجك جريانی نيچه جدی حائللره تصادف ايدر . بويله بر مملكت خلقنك كويا حسب التعصب بصيرتلری باغلی قالمش اولديغندن بونلر مملكتلری اوزرينه وضع اولنان ادارهٔ متمدنه نك كيت كيده كنديلرينه تأمين سعادت ايده جكنی بر دورلو ادراك ايليه‌مزلرمش ؛ بناءً عليه مقصد تمدنك ترويجی ايچون هر دورلو فداكارلق

اجراسی واجباتدن بولندیغندن آنلرك مخالفتلرینی ناچار جبراً باصدیرملی ایمش؛ حتی دول متمدنه نك وافیاً مالك اولدقلری اسلحه متوقفه آنلرك مخالفت فعلیه لرینی قولایجه ازاله ایده مزسه هر دورلو حیلهٔ نفاق وافسادك اجراسیله قوهٔ مقاومهٔ مجتمعه لرینك سكته دار ایدلمسی جائز ایمش .

* * *

ایكنجی نوع عنصر مخالفی حاوی اولان بر شرق مملكتنه آوروپا مدنیتنك بو صورت ادخالی وهلهٔ اولاده شایان تصویب بر مسئله كبی كورینور وعلی الخصوص آوروپالیلر ایچون بر نظریهٔ ثابته طرزنده تجلی ایدر؛ فقط بز بو ادخال مدنیت ماده سنك تدقیق ماهیتنه عطف نظر ایتمك ایسترسه‌ك مواجهه مزده غایت الیم بر حقیقت انكشاف ایلر . اكر او وجهله ید استیلای اجانبه دوشن بر شرق مملكتنك بر مزیت فاضله سی ، بر مدنیت مایه سی موجود ایسه او حالده یرلیلرك آوروپادن كلن متوطنلر ایله ممتزج اوله رق هویت اصلیه لرینی غائب ایتملری ویا عنصر مستولینك نفوذ قاهره سنه طیانه میوب منقرض ونابود اولملری احتمالدن بعید در . دیكر طرفدن دخی استیلا ایدن طائفه حاكمه نك آنلری اداره خصوصنده كی تشبثلری بر موفقیت حقیقیه تولید ایده مز ؛ چونكه استیلانك وجوده كتوردیكی حال محكومیت طائفهٔ مغلوبه یی بالطبع تدابیر امتناعیه تحریسنه سوق ایدر . قوای مایه لرینك صارصلمسی ، نظام اجتماعیه لرینك كسری اهالئ مغلوبه یی مستولیلره قارشی ضدیت ایله حركت ایتمك حس منتقمانه سندن هیچ بر وقت آزاده ایلیه مز . بونلر خواص مدنیه دن وحسیات فاضله دن كلیاً عاری اولان یرلی وحشیلر كبی اویله قولایجه قیریلوب مضمحل اولمق تهلكه سندن مصوندرلر .

ایشته بوندن طولاییدرکه انکلیزلرك آوسترالیاده یاپدقلرینی فرانسزلر جزایرده اجرایه یعنی اهالیٔ اصلیهٔ مملکتی کلیاً محو ایدوب میدانی یالکز کندیلرینه حصر ایلمکه موفق اوله مامشلردر .

بناءً علی ذلك اهل اسلام ایله مسکون اولان بر شرق مملکتی مستولیلر ایچون حقیقی صورتده بر « وطن جدید » تلقی اولنه ماز ؛ او بر مستملکه در . بویله جه تمدن اصلی یی حاوی اولان بر مملکت خلقی استیلانك مدتی دوام ایتدکجه تبعهٔ محکومه صفتندن چیقه مازلر ؛ آنلرك هپسنه بردن « یرلی » تعبیر اولنمسی ایسه اقوام وحشیه دن بولنان مستملکات طوائف اصلیه سنه تشبیه دیمك اولدیغندن بر تحقیر کستاخانه در .

بویله جه مسقط رأس اعتباریله دکل آنجق استیلا سببیله علی الاطلاق « یرلی » تعبیر اولنان یعنی فرنك متغلبه سنجه مادون صاییلان بر خلقك ممتازیت جنسیت ایله مفتخر بولنان ملت مستولیه افرادینه هر حالده رضا ایله توديع امور حاکمیت ایده جکلری قیاس ایدیله بیلور ؛ فقط بر دولت اجنبیه نك مجبور تابعیتی اولان اقوام اسلامیه حقنده بویله بر قیاس البته صحیح اوله ماز . بر مسلمان خلق کندی جنسنه منسوب اولان حاکملرك تعدیات متمادیه سنه معروض قالمش اوله بیلور ؛ بونکله برابر او خلقك کندی حکومت ظالمه سنه ترجیحاً بر آوروپا دولتنك حاکمیتنی دعوت ایده جکنی ادعا ایلمك حقیقت حالی پك بویوك بر جرأتله تغییر دیمك اولور . ظلم البته او خلقك افرادنجه ده منفوردر ؛ فقط کندیلریله روابط قومیه وحسیه سی بولنمیان بر اجنبی مستولینك اداره سی او ظلمدن دها زیاده بر نفرتله مردود صاییلور .

عجبا نیچون ؟

ابتدای امرده : او اجنبی حاکمیتی قهراً وکرهاً وضع اولنمشدر ده آنك ایچون . مبادی ده فوائدی آلقیشلنان او ادارۂ اجنبیه نك آره سی چوق کچمدن اصلاح حقیقی یه بدل امحای حقوق قومیه اسبابنی استحضار ایلدیکی کوریلور . استقلاله مالك بر مسلمان مملکتی بلکه بر حاکم مستبدك ویا اشخاص متعدده دن مرکب بر هیئت ظالمه نك اداره سی آلتنده قالمش اوله بیلور ؛ کرك او مستبد واحد وکرك او حزب قلیل مأمورین خلقك اکثریت کلیه سنی تحملفرسا ظلملره دوچار ایده بیلورلر . بونکله برابر شرف دینی واجتماعیسنی تقدیر ایدن بر مسلمان خلق او ظلم وطنی یرنده آمریت اجنبی یی کورمکدن دها زیاده توحش ایدر ؛ چونکه او ظلم محلی ظالملرك زوالیله مبدل عدل وصلاح اوله بیلور . حال بوکه حاکمیت اجنبیه نك وضعیله او خلقك استقلال ملّی سی کأن لم یکن حالنه کیرنجه هر فرد متبوعیت اجنبیه نك تحدید ایلدیکی دائرۂ مادونیتك خارجنده بر صفت تمیز اکتسابی قدرتندن محروم قالور وافراد تابعه نك اك ذکی واك مقتدرلری بیله اجنبی آمرلرك مطیع اراداتی اولور . بوندن ماعدا اهالئ تابعه نك مالك اوله بیله‌جکی دهای ملینك دائرۂ انشراحی ، ساحۂ تعالیسی هر طرفدن خطوط مانعه ایله چویرلمش بولنور . مملکتلرینه بر شکل تمدن ویرمك وسیله سیله آقین ، آقین کلن اجنبی مأمورلری کندیلرینه مخصوص اولان ارکان قومیه یی ، کندی مملکتلرینك قواعد معاملاتنی بعضاً لینت ایله و بعضاً تهدید ایله ادخال وتطبیقه قویولورلر . امور اداریه وعدلیه وتدریسیه ده مستعمل اولان لسان محلی یه ویا السنۂ مملکته بدل کندیلرینك متکلم

اولدقلری لسانی اقامه ایدرلر وبویله جه کندی عمل وحرکتلرنده موفقیتی تسهیل ایده جك بر واسطهٔ حاکمیت بولورلر . ایمدی شرقده آوروپا مدنیتنك صورت انتشارینی نظر عبرتده ارائه ایاین بو مقوله حالات او مدنیت ناشرلرینه نیچه فوائد تفوق بخش ایلدیکی حالده استیلا اولنان مملکت خلقنـك اجتماعاً ویا سیاسةً ویا خود دانش جهتیله تعالی ایلمك اقتدارینه پك مضر عارضه لر ایراث ایدر .

* * *

امرای قومیه سی طرفندن استبداد ایله اداره اولنه کلمش بولنان بر شرق مملکتی خلقنه آوروپا ادارهٔ متمدنه سنك تأسیسیله فوائد حریت کالدیکی عادتا عمومیتله ذاهب اولنان بر فکردر . شبهه سز حریت دینیلن شی خالق متعالك انسانلره برعطیهٔ سبحانیه سیدرکه آندن مشروعاً استفادمزه مانع اولان ظالملرکیم اولورسه اولسون حدت وشدت عامه یه دوچار ایدلملی وآندن انتفاعمزی تسهیل ایلینلر یابانجی ده بولنسه لر مظهر احترام ناس اولملیدرلر . شوقدرکه برخلقه ویریله جك حریتدن استفاده او خلقك حریت موضوعه یی نه یولده تلقی ایده بیله جکنه متوقفدر . ایمدی اجنبی حاکملر شرقه ادارهٔ متمدنه ادخالی وسیله سیله بر ملتك قوهٔ استقلال سیاسیه سنی ازاله ایتدکدن ومرور زمانله مقبولیت محترمه قزانمش اولان مؤسسات ملیه سنی — بوزوقدر ، مناسبتسز ، فائده سز دردیه — صار صـدقدن واهالیٔ محلیـه یی اسلحـهٔ مقاومه دن تجرید ایله مملکتك قوهٔ ضابطه ومحافظه سنی کندی مراقبه لری آلتنه آلدقدن صوکره یا حریت خطاب وتحریر ویرمشلر ویا ویرمه مشلر نتیجه اعتباریله بویوك بر فرقی بولنماز . ایشته آوروپا مستولیلری ملل مغلوبهٔ شرقیه یه

بو يولده بر حريت ويريبورلركه بو امتياز احرارانه لرى البته شرقليلرجه منت ايله تلقى اولنماز . آوروپالى حاكملر شكايات تظلمى بلا خوف وحذر ديكلمكده وحتى او شكاياتك حقانيتنى حسب المصلحه تسليم ايتمه مكده مختار قالدقجه اهالئ مغلوبه ايستديكى قدر واويلاى تظلم چيقارمقده سربست قالسون نه حكمى اولور ؟ ديشلرى سوكيلن بر كوپكك ايستديككز قدر شدتله قويروغنه باصيكز ؛ باغيرر وبلكه عوعوه ايله برابر صوكره سزه طوغرى هجوم ده ايتمك ايستر ؛ فقط ايصيره مازحتى ايصيرمغه يلتنسه بيله ديشى يوق كه تأثيرينى حس ايتديرسون .

بر اجنبى دولتك وضع حاكميتى اوزرينه بر شرق مملكتنده تأسس ايده جك حريتدن الك زياده استفاده ايدنلر ينه او اجنبى دولتك مأمورلرى اولورلر ؛ چونكه استقلالى امحا ايديلن شرقلى خلق آره سنده عدم خشنودى يى افشا ايدرهر دورلو حسياتى سربستجه يازوب سويليه جك قدر احتياطسزلر بولنه بيله جكلندن اجنبيلره ايبجه ايى الرويرلمش ، يوللر كوسترلمش اولور . بناءً عليه او عدم خشنودى انتشار ايدوبده بر حركت متحدهٔ مليه يى انتاج ايتمزدن اول اجنبى مأمورلرى حيله ايله ، خائنلر واسطه سيله ، ويا رشوت اعطا سيله ويا خود تجريم اجراسيله ايشك اوكنى آلورلر ؛ يعنى يانغين باجه يى صارمازدن اول قولايلقله سونديره بيلورلر . بناءً عليه حاكميتلرينك ادامه سنى بو وسيله ايله دخى تأمين ايلمشلر اولورلر . ايشته بر ملت محكومه يه حريت نطق وسربستئ مطبوعات اعطا سيله آنلرك حسياتنـه وقتيله واطرافيله واقف اولمق بر تدبير مهم دركه ممالك شرقيه ده توسيع حاكميتله مشغول اولان دولتلر آره سنده انكلتره بو تدبير مهمك ماهيتنى لايقيله تقدير ايدن واتخاذ ايله

بغایت مستفید اولان بر دولتدر .

بر آوروپا دولتنك شرقده استیلا ایلدیکی بر مملکتده کوستره جکی تشبثات اعماریه شبهه سز بعض جهتله ازدیاد سامانی تسهیل ایلر؛ فقط حکام مستولیه معرفتیله وجوده کتوریلان عمراندن اصل مستفید اولان خلق دکل خلقك ساکن اولدیغی ارضدر . یرلی خلقك ثمرات عملی ایله ، ویردیکی ویرکولرله خزینهٔ مملکت طولدیریله بیلور اما او خزینه نك مراقبه سی ، ثروتك صرف وتوزیعی تمامیله اجنبی مأمورلرك ید اقتدارنده قالور . ملكك منابع ثروتی خلقك نفعندن زیاده مستولیلرك کاری نظر دقته آلنه رق ایشلدیلور . دولت مستولیه تبعه سندن اولان مالیون وارباب احتکار مملکتك ثروتنی طوپلار ، یوتار ؛ خلقه قاله جق حصهٔ استفاده ایسه استقلال ملینك ید اجانبله محوندن متولد زیان مادی وذلت معنوی یه نسبتله هیچ حکمنده در .

آوروپالیلرك استیلا ایلدکلری آسیا وآفریقا بلادندن نیچه لری « آنونیم شرکتلر » واسطه سیله اداره اولنمش ایدی ؛ حالا اویله اداره اولنانلری ده واردر ، او مملکتلرك اهالئ اصلیه سنك فرنکار طرفندن ادخال اولنان آثار عمراندن — دها طوغریسی ازدیاد مالی وتجاریدن — نه قدر استفاده ایده بیله جکی آرتق تصور اولنسون . مقصد وغرضی هرچه باد آباد تزیید ثروتدن عبارت اولان بو مقوله قومپانیالره تودیع ایدیلان ادارهٔ حکومتدن نه حق وانصاف ویرلی خلقه قارشی نصل مرحمت مأمول اولنه بیلور ؟ آوروپاده عمله صنفی ــ سرمایه دارانك تعدیات محتکرانه سنه

قارشی ـ محافظهٔ حقوق ایچون پك چوق وسائط صیانت بوله بیلور . حال بوکه حامیسی بویوك دولتلر اولان بو مقوله قومپانیا اداره لرینك ترقیات مدنیه نامنه اجرا ایلدکاری تدابیر غاصبانه دن صیانت ایچون اهالئ اصلیه بر استناد کاه بوله ماز . عصیان ایله سلاحه صارلسه قومپانیانك منسوب اولدیغی دولتك عساکری آنلری باغی وحیدود عد ایله تنکیله شتابان اولور . او حالده بدبخت اهالئ اصلیه کیمدن استمداد ایلیه بیلور ؟ طبیعی آوروپانك او حریت پرور مطبوعاتندن دکل ؛ زیرا بر قسم مهمی یهودی سرمایه دارانك تحت نفوذنده اولانِ او مطبوعاتدن بر اثر التماس بکلنیله مز . آنلر ادخال مدنیت نام ساخته کاریسی ایله آسیا وآفریقا ده ارتکاب اولنان غارت واحتکارلری تبجیل ایله اعلان ایتمکده پك بویوك فائده کوررلر .

ایضاحندن مستغنی اولدیغی اوزره دول قویه نی شرق مملکتلرینه مدنیت غربیه ادخالی ایچون تشویق ایدن شی حسن اداره وقواعد عادله کبی وجائب انسانیه دکلدر ؛ آنجق فطرتك او مملکتلره بخش ایلدیکی منابع ثروته دسترس اولمق مثللو ملاحظات مادیه در . بو حقیقتی متعرف اولاق اوزره بر آمریقالی مؤلف دیورکه « اوزاق دیارلرده کی ثروت طبیعیه بیله انسانیتك فائده سی ایچون ملل متمدنه افرادی طرفندن استعمال اولنمایدر وهر حالده جهانك او دیارلری رابطه وضابطه آلتنه آلنمایدر ؛ تاکه هر طرفده سرمایه لر امنیتله یاتیرلسون واشغال صناعیه او دیارلر یرلیلرینك تعرضندن مصون بر صورتله اجرا ایدلسون » (١) ای صوکره دها نه یا پلسون ؟ صکره نه

(١) P. S· Reisch نام محررك « World Politics » عنوانلی کتابندن . صحیفه ١١

یاپیله‌جغنی او مؤلف متمدنك كلامنـه تنظیر صورتیله بز سویلیه یم : او دیارلرك خلقنه كندی وطنلرینك منابعنی كندیلرینه مناسب ومفید صورتده ایشلتدیرمك فرصتی ویرلمسون ؛ انسانیت ، نصرانیت ومدنیت نامرینه برر مناسب وسیله بولنه‌رق اویرلر خلقنه دائما تضییقات اجرا ایدلسون وهجوم اولنسون ؛ تا كه آنلر قوت كسب ایده مسونلرده غربك فتوحات مفرطه یه قویولان آچ كوزلی قسمت قوغالاییجی حریفلرینك آقین ، اقین مملكتلرینه طوملرینـه قارشی مخالفته قدرتلری قالمسون ، وطنلرینی مدافعه یه مجاللری بولنمسون !

ما دام كه بزم مقصد اصلیمز بو مباحثك یالكز مشرق اسلامه تعلق ایدن جهتلرینی تتبع در او حالده باكه بر غیرتلی فرنك چیقارده بزه « اسـلامیتك نفوذ تدنیكارانه سی آلتنده شرقلیلر كندی كندیلرینه نصل ترویج ترقی ایده بیلورلر ؟ اسلامیت ایله ترقی ممتنع التألیف ایكی ضد متقابل دكلی ؟ » دیه صوره بیـلور . معلوم یا ، غربلیلرك ذهابلرنجه اسلامیت ترقیات مدنیه یه مخالف ایمش . بو ذهاب حتی علما دن صاییلان ، سربست دوشونن وتعصب كنیسائیه دن آزاده بولنان كیمسه لرجه بیله شایان اعتماد در . عالم كچینن مؤلفـلردن بریسی بو بابده او درجـه ایلری كیدییورده « اسلامیتك ایلك پارلایان شرارهٔ تعصبی سونمكه باشلیو بده مبنای حقیقیسی میدانه چیقدیغی زمان انشراحه ، احساسات رقیقانه یه مستعد اولمدیغی وترقیات معنویه ومادیه ایچون مخاطره لی بولندیغی كورلدی » (۱) دیور .

---

(۱) J. B. Crozier نك " Civilization and Progress "
عنوانلی كتابندن . صحیفه ٤۳۱

یازق که بعض مؤلفلر بو کبی طنطنه لی مصطلحاتی محاکمات فلسفیه ده بولنیورز ظنیله بر چوق سفسطه لرك بیانی یولنده صرف ایدرلر . احکام اسلامیه هیچ بر زمانده انسانلری احوال حیاتیه نك اصلاحندن آلیقویمغه سبب اولمدی ؛ بالعکس اشخاصی تعالئ روحیه ومادیه ایچون ترغیب ایلیه جك بر خاصهٔ تکمله مالکدز . هم ده نصارای غربك دها ترقی ومدنیت حقنده لایقیله موازنه لی بر فکره مالك بولنمدیغی دورلر ده سالکارینه او یولده ترغیبات ارائه ایلدی . اثبات مدعا ایچون بوراده مسلمانلرك اسپانیا ده کی ترقیاتنه دائر استشهاد ده بولنمغمزه حاجت یوقدر . یالکز اسلامك ترقیات ایله مناسباتنی بر احاطهٔ مکمله ایله تصویر ایتمش اولان بر آمریقالی مؤلفك بو خصوصده نه سویلدیکنی نقل ایلیه جکز . بو ذات دیورکه « مسلمانلر دها بدایتده قطعات ممالك کبی زمین علومی دخی استیلایه قویولدیلر . حتی ارتحال پیغمبر یدن یکرمی سنه صوکره عالم اسلامده علومك حمایه سی بر مسلك متخذ حکمنه کچدی . صوکره لری خلیفه المنصورك پایتختی علم هیئتی ، طبی ، وانواع ادبیاتی تعالی ایتدیرمکله مشغول نیچه اصحاب کمال ایله طولمشیدی » (۱)

جهد بشرك نفوذ اسلامیتدن آلدیغی شوق تعالی نه انکار ایدیله بیله جك قدر آز ایدی نه ده او نودیله بیله جك وقوعات روز مرّه دن

---

(۱) W. J. Draper نك :
“ A History of Intellectual Development of Europe ,,
نام اثرندن . جلد ۱ . فصل ۹

بولنیوردی . سطوت اسلامك تأییدینی متعاقب کذاران ایدن دورلرده
اهل اسلام آره سنده شعبات علومك او زمانلرده معروف اولان هر شعبه سنی
ترقی ایتدیرمکله مشغول نیچه اصحاب کمال کالدی کیتدی . فقط آوروپای
نصرانی ملتلری تزاید ایده کلن احتیاجات حیاتیه یی تسویه ایچون شرقك
خزائن ثروتنی اغتنام ایلمك اوزره اجرای سفره باشلادقلری وقتدن بری
اهل شرقك غیرتی صارصلدی ، ترقیسی سکته یه اوغرادی . غربك
اوسوریلرله کلن آقینجیلرینك ، قورصانلرینك بلا فاصله مهاجمه لری
مشرق اسلامك هیئات اجتماعیه سنی معناً ومادةً بر تزلزل دائمی یه اوغراتدی که
بوده پك وخیم بر انحطاط تدریجی یی انتاج ایلدی ؛ چونکه آوروپالیلرك
شرقده نفوذ وسامان قزانمق خرصلری تدریجاً آرتیوردی . بر آرالق شرقك
بر جهتنده قوهٔ عثمانیتك ظهوری بو طغیان استیلایه قارشی بر سد متین احداث
ایلدی ایسه ده بو قوهٔ مقاومه آنجق بر قاچ عصر قدر بر مدت ایچون
استیلای افرنجی طوردیره بیلدی . حیفا که عثمانیت عالم شرقه اولان
بو خدمتندن طولایی ایکی بویوك بلایه معروض قالدی : یعنی عالم نصرانیتك
غایت متعصبانه وغایت مدهش بر عداوت منتقمانه سنه دوچار اولدی
وکیت کیده افرنجك « شرق مسئله سی » نامنه اجرا ایلدکاری دیپلوماسی
مسخره لقلری سببیله نیچه فلاکتلر چکدی وحالاده چکیور .

شرق ایله غرب آره سنده قرون وسطادن بری امتداد ایدن او
مصادمه لر عاقبت غربیونك تفوق ایله نتیجه لندی ؛ بو ایسه اهل شرقك
هم مکتسبات عرفانیه سنه هم ده ترقیات مادیه سنه مشئوم بر طورغونلق ایراث
ایتدی . افرنجك ادعاسنجه مشرق اسلام خلقی « لا یتغیر اولان تقدیر

ازلی یه علی العمیا تسلیم اولیویرمکدن متولد » بر اهمال عاطلانه یه مبتلا ایمشلر . غالبا بوندن طولاییدرکه اهل اسلام ساکن اولدقلری ارض اللهده کی منابع طبیعیهٔ ثروتی ایشلدوب متنفع اولمق وظیفهٔ تمدنیه سنی فرنکلره براقمش عد اولنیورلر ! حقیقت حالده ایسه نوع بشرك استفاده سی ایچون جناب منعمك خلق بویوردیغی عطایای طبیعیه‌دن مشروع بر صورتده متنفع اولمغه چبالامامق حکمت اسلامیه یه مخالفدر . بونکله برابر او انعام طبیعتدن اعتدال وقناعت اوزره مستفید اولمق ایستمیو بده چیلدیرمش کبی بر خرصله هر شیئ چارپوب قاپمق ودفائن طبیعتی کوکندن چیقاروب آشیرمق وبوصورتله اللهك سائر قوللرینك حقوقنه عارسزجه سنه تجاوز ایتمك دخی احکام اسلامیه یه مخالفدر . ایشته بو خصوصلرده اعمال مسلمین ایله آوروپالی قسمت قووالاییجی حریفلرك حرکات متمدنانه‌لری بوسبوتون بشقه اولمق اقتضا ایدر .

آوروپا دول مستولیه سنك ممالك اسلامیه اوزرینه صالدیرمقده بربرلرینه رقابت ایدرجه سنه شدت حرص وطمع کوسترملرینك اسبابندن بریسی‌ده تزیید تجارت قیدیدر . صنایعی کیتدکجه ایلریلین برملت ایچون تأمین تجارت قیدی عادتا بر حیات وممات مسئله سی حکمنده اولدیغی بیاندن مستغنیدر ؛ آنجق بو مناسبتله بوراده سرد اولنه جق بر نقطه واردرکه اوده « عجبا استیلا اولنان ممالك اسلامیه دن هانکیسی واردی‌که آوروپا ایله اجرای تجارتی آرزو ایتمه‌مشیدی ؟ » مسئله سیدر . بز ظن ایتمیزکه استقلالیتی معروض تعدی اولان ممالك اسلامیه دن هیچ بریسی آوروپا

دولتلرینك تبعه لریله اجرای معاملاتی قطع ایتمك ایستمش اولسون ؛ مکرکه
او دولتلرك معاملات تجاریه‌یی توسیع ایتمك وسیله سیله وقوع بولان
تشبثلری استیلای حدوده مقدمه اتخاذ اولنمش بولنه . آوروپا تاجرلری
قدیمدن بری مشرق اسلامده حسن قبول کورمشلردی . بر معتبر اجنبی
تاجرینه کندیسیله معاملاتده بولندیغی خلقك افرادی دوست نظریله باقار ؛
زیرا تاجر خلقك خوشلاندیغی ویا محتاج اولدیغی اشیایی جلب واستحضار
ایلر . بوندن طولایی مصرده وممالك عثمانیه نك هر جهتنده فرنك تاجرلرینه
تسهیلات عدیده بخش اولنمشیدی ــ که دول نصرانیه نك ارتکاب
ایتدکاری نیجه سوء استعمالات ایله الیوم استقلال اسلامه ایراث خطر
ایده‌جك بر حاله کتورلمش اولان ــ امتیازات عتیقهٔ اجنبیه نك منبعی
ایشته او تسهیلات دوستانه در . وقتاکه دول افرنجیه ممالك اسلامیه حقنده
تعرضات مدهشه ایقاع ایده‌جك بر وضعیت اکتساب ایلدیلر ؛ ایشته
او زمان شرقلك مواقع معاملاتنده تجار معصومه دن زیاده نیات مضره صاحبی
قسمت قوواللاییجیلر ، مأموریت آراییجیلر ومفسد پولیتقه جیلر توره‌مکه
باشلدی . تاجرلرماللرینی کتوره‌رك رفاه متقابله اسبابنی تسهیل ایدرلردی ؛
لکن او توره‌دیلرك آثار فعالیتی کندی مملکتلرینك اصول وعاداتنی
کتورمك ، حاکمیت وآمریتنی ادخال ایلمکدن عبارت اولدیغی کورلدی
وبناءً علیه بونلر واسطه‌سیله استقلال اسلامك تملری آلتنه هجوم لغملری
استحضار ایدلدی .

اکر آوروپا دول قویه‌سنك توسیع مستملکات خرصی یالکز
دنیانك قبائل وحشیه ایله مسکون اولان قطعاتنه انحصار ایدوبده کندیسنه

مخصوص فضائل معنویه‌سی ، اوصاف مدنیه سی بولنان اهل اسلام تعرض متمادی یه دوچار ایدلمه‌مش اولسه ایدي عقل سلیم صاحبی هیچ بر شرقلی غرب ایله شرقك تجارتنی اخلالی خیالنه بیله کتورمزدی . بالعکس بر دولت افرنجیه نك تحت حکمنه کچمکله استقلالنی غائب ایتمش اولان بر مسلمان مملکتی استقلالنه مالك اولدیغی تقدیرده یا معاهدات قدیمه اقتضاسنجه یاخود صنایع جهتیله نقصان ترقیسندن طولایی دیکر دولتلرك تجارتنه دخی میدان رواج تأمین ایدردی . فقط بر آوروپا دولتنك تحت حاکمیتنه مجبور دخول اولان هر هانکی مسلمان مملکتنده دیکر دول اجنبیه نك تجارتلری او یله بر میدان رقابت بوله بیلمك احتمالندن محروم قالور . شویله که : او مملکت مستولیه یه حاکم اولان فرنك دولتی سربستیٔ مبادله اصول تجارتنی اتخاذ ایتمش حکومتلردن بولنمش اولسه بیله ینه آنك او مملکتده کی مأمورلری وسائط متنوعه ایله غیر رسمی صورتده کندی ملتلری تجارت وصنایعنی ترویج ایدرلر وهر دورلو مناقصه لرده ، سپارشلرده کندی ملتلری محصولات صناعیه سنی التزام ایدرلر ؛ مصرك حالی بوکا بر مثالدر . اکر او مسلمان مملکتنی استیلا ایدن فرنك دولتی اصول حمایه یی التزام ایتمش اولان حکومتلردن ایسه دیکر دول اجنبیه محصولات صناعیه ومعاملات تجاریه سنك آرتق اوراده بر رقابت مشروعه یه میدان بوله بیلمسی احتمالی زائل اولور ؛ جزایرك حالی ده بوکا بر مثالدر . فرانسزلرك کمال فخر ایله ذکر ایده کلدکلری جزایر ادارهٔ متمدنه سی او مملکتده دیکر آوروپا دولتلرینك توسیع تجارت ایلملرینه بر مانعهٔ جدیه وضع ایلمشدر . بونی دها زیاده واضحاً اکلامق ایچون بر کره استاتیستیقه مراجعت ایده لم :

فرانسز علمای اقتصادیه‌سندن Leroy Beaulieu جزایرك ۱۸۹۸ سنه‌سنه مخصوص مجموع تجارتنی

" De la Colonisation chez les Nations Modernes "

نام اثر معتبرینك ۳۹۷ نجی صحیفه سنده شو وجهله کوستریبور :

جزایرك فرانسه ایله اولان معاملاتی : ۳۳۰ر۲۹٤ر۷۰۲ فرانق

جزایرك انکلتره ایله معاملاتی : ۲۲ر۶۳۲ر۱۱۰ فرانق

جزایرك آمریقا ایله تجارتی : ۲ر۹٤۳ر٤۸۲ فرانق

سائر دولتلرك جزایر ایله اولان معاملات تجاریه‌لری دخی بالنسبه غایت آزدر .. فرانسه نك تونسده کی او معهود « تشبثات متمدنانه » سی باشلایه لیدن بری آوروپانك سائر ممالکی معاملات تجاریه سی تونسده دخی فرانسز تجارتنك قات قات مادوننده قالمشدر . ایشته بر مملکت اسلامیه‌نك استقلالی بر دولت افرنجیه طرفندن امحا اولننجه او مملکتده سائر دول اجنبیه تجارتنك نه درجه یه قدر دوچار زیان اوله‌جغی بو مثالدن آکلاشیلور .

وقایع شرقیه ده آوروپا دول قویه سنك اتخاذ ایلدیکی دیپلوماسی تدابیرینی دقتله تتبع ایدنلر پك اعلا آکلایه بیلورلرکه بو دولتلر ملل اسلامیه ایچون یالکز حقوق استقلالیه نك لایق اوله میه جغی نظریه سنی ترویج ایله اکتفا ایلمیورلر ؛ برده ممالك شرقیه نك اوته سنده بریسنده کورلمکه باشلایان علائم تیقظی بر تحاشی خصومت ایله تلقی ایدییورلر واستقبالاً اولسون محافظهٔ سلامت قیدینه دوشمش اولان ملل اسلامیه نك مساعیٔ ترقیجویانه سنی اخلال ایده جك تدابیردن خالی قالمیورلر : مثلا ملل

اسلامیه دن دائما مجبرانه مطالب فاحشه ده بولنیورلر وایستدکلرینی قوپاره‌
بیلمك ایچون بعضاً منفرداً و بعضاً بر قاچی بر لکده قوهٔ تهدیدیه اجراسنه
و بناءً علیه منافع حریصانه وخودکامانه‌لرینی انسانیت ومدنیته خدمت
ایمش کبی بر طور جعلی ایله ترویجه قالقیشیورلر . حقیقتاً انسان متمدن اولانلره
حیا ویره جك نیچه عجیب بهانه‌لرله مسلمان مملکتلرینك حقوق مقدسه سنه
تجاوز ایدرك امتیازلر قوپاریورلر . اقوام اسلامیه‌یه قارشی سفر آچمقده
حقلی کورنمك ایچون آوروپا افکار عمومیه سنی تحریکده نیم رسمی وغیر رسمی
جرائد سیاسیه‌یه اشارت ویریلیور . رجال دولتك مروج افکاری اولان
او جریده‌لر بو کبی اشارتلر اوزرینه اهل اسلامك ترقی ایچون وقوع بولان
افعال تیقظیه سنی کویا مدنیتك انتشارینه قارشی طورمق ایچون اتخاذ اولنمش
تدابیر متعصبانه صورتنده تصویر ایدییورلر وبوکا « اتحاد مسلمین تهلکه سی »
اسمنی ویرییورلر . کله جك فصلده کوریله‌جکی اوزره بو « شرق تهلکه سی »
قصداً معکوس بر معنا ده ایضاح اولنیور ؛ زیرا حقیقتده شرقده آوروپا
ایچون بر تهلکه موجود اولمیوب بالعکس عالم شرق آوروپالیلر دن کلن
بونجه تهلکه‌لره دوچار اولمقده در .

اقصای شرق خلقی آرتق بو فرنك مخاطره‌لرندن سالم بولنه‌جق
درجه ده بر وضعیت متینه کسب ایتدی . سیاسیات جهانك صورت جریاننی
تعقیب ایدنلرك خاطرلرنده اولسه کرکدرکه اقصای شرقده دخی او معهود
« وظیفهٔ تمدن » ترتیباتنی اجرا ایتمك هوسی یقین وقتلره قدر غربك محافل
سیاسیه سنی پك زیاده شوقه کتیرییور ایدی . حتی اولجه اقصای شرق
ملتلرینك کثرتلی وکومه‌لی بر موجودیت اجتماعیه‌یه مالك اولملری بیله دول

نصارانك او « هوس تمدنبخشانه سنه » خلل ویره جك قدر بر مانعه صایيلمیوردی . حال بوكه شرقك او جهتلرنده — ممالك عثمانیه ده اولدیغی كبی — روملره ، ارمنیلره ، بلغارلره مشابه جماعات خرستیانیه بولنمامسی یعنی رجال دول غربك آمال غاصبانه سنی اجرایه آلت اتخاذ اولنه بیله جك عناصرك مفقودیتی تخطر بیله ایدلمیوردی . اقصای شرقده سفر فتوحات آچمق ایچون مسافهٔ بحریه نك او زاقلغی دخی او قدر موجب اندیشه صایيلمیوردی ؛ حتی — شرق قریب صولرینه اولدیغی كبی — آسیای شرقی دكزلرینه دخی « بعض وظائف انسانیتكارانه ومتمدنانه » اجراسی مقصدیله اویله هر ایستندیكی زمان حرب كمیلری كوندریله میه جكی حسابه بیله قاتلمیوردی . دها غریبی جاپونیالیلر كبی مترقی وقوی بر مملكت خلقی بیله « اوفق بر ملت » دینیله رك پكده شایان اهمیت صایيلمیوردی . مدنیتك (یعنی آوروپا مدنیتنك) مقتضاسی اوزره حركت ایتمسی ایچون بر آرالق چین خیلی صیقیشدیرلدی ، قولاً وفعلاً تهدید دخی اولندی ؛ فقط ارادات ازلیه فرنك متمدنلرینك او بابده كی « نیات حسنه سنه » مخالف اولمق كركدركه الیوم چینلیلر دول نصارانك جبراً دلالت ایتمك ایستدكلری خط حركتدن بوسبوتون بشقه بر مسلك تعقیب ایلمكه وكندی سلامتلرینك تأمینی وظیفه سیله كندی منابع ثروتلرینك استعمالی حقنی كندیلرینه حصر ایتمكه چالیشمقده درلر . شو صوك بر قاچ سنه ظرفنده آوروپا دول قویه سنك چین حقنده كی تدابیر سیاسیه سی پك معنیدار بر صورتده تحول ایتدی وغرب حكوماتنك دیپلوماسیسی آرتق چینلیلرك حقوق حكمرانیلرینه مراعاتی اصول جاریهٔ بین الملل دن عد ایلمك یولنی طوتدی . اقصای شرقده

دول غربیه نك نه صورتله منطقهٔ نفوذ تعیین ایتمسی لازم كله جكنه دائر مقدما مغرورانه نظریه‌لر وضعنه قالقیشان فرنك محررلری بعدما چینلیلرك كندی مملكتلرینی ایستدكاری یولده اداره ده مختار بولندقلری حقیقت ثابته سنی افكار عامه یه تلقینه باشلادی .

اقصای شرقده كی تحول احوالك نتیجه سی اولان بو یكی دیپلوماسی مسلكنی تلقی بالقبول ایتمكه افكار عامه نك نصل استحضار ایدلدیكنه بر مثال اولمق اوزره ۲ كانون ثانی ۱۹۰٦ تاریخلی تایمس غزته سنك چین اوردوسی تشكیلاتی حقنده نشر ایلدیكی بر بند مخصوصدن مأخوذ فقرهٔ آتیه یه دقت بویورلسون :

« ...... بو حال چینه دورت یوز او توز ایكی بیك كشیدن مركب جداً بر قوهٔ مهیبه بخش ایده جكدر . بو قوتك بر ربع میلیونی ده ردیفلری بوله جغی نظر دقته آلنور و بونلر دخی كچنكی مانوره لرده كوریلن نمونه لر قدر كفایتلی چیقارسه چینك محافظهٔ استقلال وتمامیت ملكیه سی وظیفه سندن طولایی آوروپا دول معظمه سنك دوچار بولندیغی اندیشه بعدما خیلی تخفیف اولنه جقدر . »

بو فقره نك نه قدر معنیدار اولدیغی حقنده بیان مطالعه یه حاجت یوقدر . یالكز شوراسی ایضاح اولنملیدركه فقرهٔ مذكوره ده كی « اندیشه » كلمه سی دول معظمهٔ نصارانك غیر متمدن ویا نیم متمدن عد اولنان اقوام شرقیه نك سعادتی ایچون — محضا نیات مشفقانه ایله — بر معتاد كوستره كلدكاری « مراق » دیمكدر ! نته كیم بر قاچ كره بزم ده محافظهٔ استقلال وتمامیت ملكیه مز آنلر ایچون موجب مراق بر

وظیفه اولمشیدی . « محافظهٔ استقلال » ایله « تمـامیت ملکیه » تعبیرلرینك حقیقتــده نه معنالری متضمن اولدقلرینی احوال جاریه بزه پك اعــلا شرح ایتدی ؛ شویله که : بو تعبیرلردن برنجیسی استقلالی وظیفه ایدیان بر دولت شرقیـه حقوق حکمرانیسنك تدریجـاً تقییدی ، ایکنجیسی ده تمـامیت ملکیه یه مالك اولان بر مملکتك تقسیمی دیمکدر . بناءً علیـه تایمس غزته سنك مذکور فقره سنك ماهیتی شو مألده ایضاح اولنه بیلور :

آوروپا دول معظمه سی چینك تسخیر ویا تقسیمی کبی مراق وسودالردن آرتق واز کچملیدر . انسانیته خدمت واصلاحات مدنیه یه همت شکلنده ظهور ایدن بو اندیشه لرینی ازاله ایتمك ایسترلرسه بعدما بو مقوله وظیفه لری اجرایه آنجق شرقك دها الویریشلی بر جهتنده یعنی ممالك اسلامیه ده فرصت بوله بیلورلر !

اون اوچنجی فصل

اتحاد مسلمین تهلکه سی

بوراده « اتحاد مسلمین » تعبیرندن مراد مشرق اسلامده فساد چیقارمق ومداخله واستیلای افرنجه یول حاضرلمق غرضیله آوروپا سیاسیوننك اختراع ایتدکاری « پان ایزلامیزم » در . عجبا بو تعبیر افرنج نه کبی مفاهیمی شاملدر ؟ اکر بوندن مقصد مشرق اسلامك افکار منوره اصحابی آره سنده استقلال اسلامك آثار باقیه سنك اولسون محافظه سی قیدی خصوصنده کی توافق آرا ایسه هیچ شبهه یوقدرکه « پان ایزلامیزم » دینیلن شی موجود در وحتی کیت کیده او بابده کی توافق آرانك دول اسلامیه آره سنده تشبثات مدافعه کارانه ایچون بر توحید افکار انتاج ایتمسی ده ملحوظدر . بناء علیه توحید مسلمیندن مراد اقوام اسلامیه نك تزیید قوت ایدوبده بالاتفاق فرنکار اوزرینه هجومی دیمك اولمدیغندن « پان ایزلامیزم » نامی آلتنده کشف اولنان عنقایه برده فضله اوله رق تهلکه اسناد ایتمك بر سفسطه در .

بین الملل اهمیتی حائز اولان مسائل سیاسیه نك تحولاتی صره سنده اکثریا کورلدیکی اوزره بر مملکتك مصائبی دیکر بر مملکت ایچون منافع حصوله کتورر . غربك فتوحات مفرطه اربابی طرفندن بر وقتدن بری

اجرا اولنه کلن افعال تحکم شبهه یوقدرکه شرقه عارض اولان فلاکتلر سببیله پك آرتدی . مع ما فیه بو تزیید تحکم خرصی مشرق اسلام خلقنك بعضلری آره سنده هرچه باد آباد بر حرکت تحفظکارانه احداثنه دخی باشلادی . فلاکتك عمومی اولمسی ؛ تحکم افرنجك بوتون ملل اسلامیه یه شامل بولنمسی بالطبع مدافعهٔ عمومیه ایچون تشبثات متحده لزومنی حس ایتدیردی ؛ چونکه ایش او درجه یه واردرکه کیت کیده هیچ بر مسلمان ملت مستقلاً وطننه صاحب اولمق حق طبعیسنی محافظه ده سربست براقیلمیه جق ! ایشته بوندن طولایی عالم اسلامیتجه کوستریلن هیجان اندیشه یی آوروپا نك فساد جویان سیاسیونی « اتحاد مسلمین تهلکه سی » صورتنده تصویر ایلمکده درلر . غربیونك جرائد مهمه سی ایله ادبیات سیاسیه سنده او یولده کی مقصد فسادجویانه یی ارائه ایدن مطالعات دائما نظر ترصده چارپمقده در . مثال اولمق اوزره فرانسه نك سیاسیون معاصره سندن اولان معروف بر ذاتك قولنی ذکر ایده لم ؛ تا که او « مخاطرهٔ شرقك » ازاله سی ایچون ایدیلن توصیه نك ماهیتی آچیغه چیقسون . بو ذات دیورکه : « بر ضابط ایچون مسلمانلرك قوتلرینی قیرمق وظیفه سی بر آدمك وطننه ایده بیله جکی خدماتك اك عالیسی واك فائده لیسیدر . » ظنمجه بویله بر فکر یالکز فتوحات مفرطه طرفدارلغنده کی غرضی ارائه ایتمکله قالماز ؛ برده تمدنی ایله اعلان غرور ایدن بر ملت افرادندن بولنان کیمسه لرك قلبنده پك بویوك حسیات غدارانه موجود اولدیغنی افشا ایلر . بوسوزی سویلاین ذات کیمدر بیلورمیسکز ؟ آوروپا نك بعض بلده لرنده اجتماع ایدن صلح عمومی مؤتمرلرنده لوازم انسانیتدن دم اورن ، مسئلهٔ

شرقیه نك بحرانلی دورلرنده پارسده ، لونده ده فلانده وقوع بولان اجتماع عمومیلرده کویا انسانیت ومدنیت نامنه ممالك عثمانیه جماعات خرستیانیه سنی مدافعه صددنده « ترك مظالمی » تقبیح ایدن بر ذاتدرکه اسمی Baron d'Estournelles de Constant در . بشقه‌لرینك روایت اولنان مظالمی سببیله او قدر مرحمت انسانیتپرورانه آثاری کوسترن بو بارون جنابلرینك یورکی فرانسه نك آفریقای شمالی ده کی افعال استیلا کارانه‌سندن متولد غدارلقلره کانجه بشقه یولده حس ایدیور واورالرده مسلمان قوتلرینك محو ایدلمسنی توصیه ایلیور (۱)

اتحاد مسلمین « مخاطره » سنك جداً وحقیقتاً موجود اولدیغنه غربلیلرك الك احتیاطلی ، الك بیغرض اولانلری آره سنده بیله اینانانلر واردر . بز بو اعتقاده تعجب ایتمه‌ملیز ؛ زیرا نشر حوادث ایله ترویج مرام ایدن مفسدین سیاسیون بر شیئ اصرار ایله مکرراً روایت ایتمکلك — تکذیب ومقابله قورقوسی بولنمدقجه — افکار ناسده آثار قناعت وجوده کتوره جکنی پك اعلا بیلورلر . اکر (پیه‌ر له‌رمیت) نام پاپاس مثللو کیمسه‌لر مسلمانلرك قدس شریفی تلویث ایتدکارینه نصارای متقیه‌یی ایناندیرمامش اولسه‌لر ایدی اهل صلیب سفرلری ایچون ایستکله حرکت ایدنلر چوق بولنماز ایدی . کنیسای نصرانیت دشمن صایلان مسلمانلر علیهنده اجرا ایدیلان محاربات صلیبیه دن نافع نتیجه‌لر چیقارمشیدی : از جمله او زمانلر قوای

---

(۱) "Les Congrégation Réligieuses chez les
" Arabes et la Conquête de l'Afrique "
صحیفه ۷۰

اسلامیه نك تزاید وانتشارینه سکته کتورلمشیدی که اهل صلیبه اوك آیاق اولانلر ایچون یالکز بو سکته بیله بر موفقیت عظما صاییلمش اولسه کرکدر . بو قبیلدن اوله رق فسادجویان سیاسیون دخی مخاطره سنی خیال ایله کوردکاری « پان ایزلامیزم » علیهنده افکار غربیونی تحریك وتحریص ایدرلرسه عالم نصرانیتك شرقده کی منافع ومطالبنك تأمیننه خدمت ایلمش اولورلر و بناءً علیه آنك مخاطره سنی بر آن اول باصدیره بیلورلرسه مدنیت نصرانیه نك مستقبلاً اسباب انتشارینی تأمین ایلمش بولنورلر .

بو راده تدقیق اولنه جق بر مسئله واردرکه او ده : قوای باقیهٔ استقلالیه سنك محافظه‌سی اندیشه سیله اهل اسلام اکر بر حرکت مطرده ومتحده اجراسنه تشبث ایتسه‌لر آوروپالیلر ایچون بوکا « مخاطره » آدینی طاقمق حقیقت حاله معکوس بر تسمیه اولمازمی ؟ اصل تهلکه یه معروض اولانلر شرقلیلر وتهلکه یی احداث ایدنلر غربلیلر دکلمی ؟ اوت اویله در ؛ فقط نه چاره که بو معکوس تعبیر دخی فرنکلرجه موافق سیاست بر تدبیر در . بویله جه حقیقتی ترسنه چویرمك وتأویلات فاحشهٔ سیاسیه ده بولنمق فتوحات مفرطه اربابنجه وطنپرورلك عد اولنیور . ما دام که اساساً حیاسزجه سنه بر یالانجیلقدن عبارت اولان بو کبی بر تدبیری خواص رجال سیاسیه — توسیع مستملکات مسلکنه مدار اولدیغیچون — تجویز ایدییورلر ایمدی عامهٔ ناسك آکا اعتراضه حقلی یاتیشماز ؛ یاتیشسه بیله انسانیت ومدنیت نامنه اتخاذ اولنمش حیل جائزهٔ سیاسیه دن اولمق اوزره تلقی ایدلدیکندن اعتراضدن استنکاف ایدر . ذاتاً آوروپا ممالکنده عامهٔ ناسك ذهابنجه « پان ایزلامیزم » دینیلن شی بر نوع فتنهٔ خطرناك اولوب مدنیتك

منافعنه قارشی جاهل ونیم وحشی شرقلیلر طرفندن اتخاذ اولنمش بر واسطهٔ مقاومت دکلمی ایدی یا ؟

* * *

اتحاد مسلمینك تهلکه سی نه اولدیغنی آکلادق . شیمدی ده استقلالیتنی غائب ایدوبده فرنك متمدنلرینك ربقهٔ تابعیتنه کچن مسلمانلرك حالنه برکره عطف نظر ایده لم ده باقه لم محسنات ادارهٔ مدنیـه دن آنلره نه قدر بر حصـهٔ استفاده چیقارلمش آکلایه لم . ابتدای امرده شوراسنی سویلیه لم که بو مسلمانلردن بعضیلری فرصت آثاری کورنجه مملکتلرینی استیلا ایتمش اولان فرنك دولتلرینه قارشی سلاح عصیانه صاریلیورلر ؛ حتی بعضاً متبوع «متمدنلری» طرفندن بر صورت غدارانه ده تجریم اولندقلری ، کسیلوب اورلدقلری حالده ینه سلاح عصیانه صارلدقلری اولیور . افکار عامهٔ افرنج بو اقوام تابعهٔ مسلمه نك کندیلرینه بخش اولنان عدالت ، حریت وانتظام اداره علیهنده کی قیاملرینك سببنی ادراك ایده میورده « تحف شی ! بو یرلیلر کندیلرندن اولان امرا ومأمورینك تغلبی وادارهٔ مشوشه سی آلتنده ظلم وعذاب چکوب طورر کن بز کندیلرینه عدالت وحسن اداره ویردك ؛ بونکله برابر آنلر ینه عصیان ایدییورلر » یوللو تعجبده بولنیورلر . محکوم افرنج اولان او شرقلیلرك عدم حشنودیسی . عصیانی فرنکارجه عجیب بر حادثه صورتنده کورندیکندن اسبابی تحری اولنمق ایستنیلیور . بونك اوزرینه رجال دول ایراد ایتدکلری نطقلرله ، سیاسیون دخی غزته لر ورسالهٔ سیاسیه لرده کی مقاله لری ایله آنك سببنك مسلمانلره مخصوص اولان « تعصب » بولندیغنی اشاعه ایلمکله عامهٔ ناسك او تعجبی زائل اولیور !

بونك سببی حقیقتده تعصبمی یوقسه مدنیت نامنه جبراً ادخال اولنان
حالاتدن متولد ذلت اجتماعیـه ، سفالت مادیه ومعنویه می ؟ ایشته بونی
آكلامق ایچون اجانبه محكوم تابعیت اولان مسلمانلرك حالنی تدقیق ایتملیز .
بونی ایپچه آكلایه بیلمك اویله یالكز مائی كتابده ، صاری كتابده ودها
بیلمم نه رنكده كی كتابلرده مندرج لوایح وتحریرات رسمیه يي ، رجال دولتك
نطقلرینی ، تایمسك ویا تانك وجرائد مشهورهٔ سائره نك بند مخصوصلرینی
اوقومقله اولمـاز ؛ زیرا آنلرده كی معلومات وایضاحات بالخاصه حادهٔ
تمیزدن كچورلدكدن صوكره ساده دلان ناسك تلقی بالقبول ایده‌جكی
بر شكلده میدانه چیقارلمشدر ،

ابتدای امرده فرانسه نك تحت تابعیتنه كچن مسلمانلرك حالنه
عطف نظر ایتمك ایسترز ؛ زیرا فرانسه جمهوریتی رسمی بر دین طانیمدیغندن
آنك تحت تابعیتنده كی مسلمانلر سوء ظن مذهبیدن ، نفرت موروث
نصرانیتدن آزاده بولنمق وبناءً علیه بالنسبه مسعود اولمق اقتضا ایدر ؛ بو ایسه
بزی هر شیدن اول فرانسه اداره سنه توجیه نظر ایلمكه سوق ایلر . بوندن
ماعدا توسیع مستملكاته قویولمش اولان آوروپا ایلر آره سنده فرانسزلر
شرقلیلر ایچون اجرا ایده كلدكلری خدمات تمدنیـه ایله تفاخره همـان
انكلیزلردن زیاده مبتلا درلر ؛ بو خدمات تمدنیه دن مسلمانلرك نه قدر
فائده كوردكلرینی آكلامق ایسه بزم ایچون بوراده هر شیدن اول لازمدر .
علی الخصوص بونجه فرانسز مؤلف ومحررلرینك حریت ، مساوات ،
اخوت ، انسانیت ، حقوق بشریت وسائره وسائره حقنده جهانك اطلاعنه
عرض ایتدكلری نظریه لرك كندیلری طرفندن مستملكاتده نه درجه یه قدر

موقع تطبيقـه قونولديغنی کورمك دخی ابتدا آنلرك تحت اداره لرنده کی
مسلمانلرك حالنه امالهٔ نظر ایلمکلکمزه سببدر .

بوندن تقريباً سكسان سنه اول يازديغى بر كتابده آوروپا دولتلرينك
استيلا ايتدكلرى ممالك بعيده خلقنى نه يولده قوللاندقلرينى مؤاخذه ده
بولنمش اولان بر مؤلف « فرانسزلرى اولسون بو معامله لرك ارتكابندن
برى طوتمق موجب شرف بر استثنا اولوردى . حيفا كه استيلا ايتدكلرى
بلاد اهالئ اصليه سـنك حقوق وحسياتنه فرانسزلر دخى بشقه دولتلر قدر
رعايتسزلكلر كوسترمشلر در » ديور (١) فرانسزلرك مستملكات
مسلكى حقنده بو سوز سويلنلديكى زمان آفريقانك شمال طرفنده فرانسه
تحكمى هنوز تقرر ايتمه مش ايدى . صوكره دن او طرفلرده بر قاچ ميليون
امت محمد افرادى فرانسزلرك سلاح متوفقنـه قارشى مقاومت كتوره ميه رك
تسليم حاكميت وحقوق ايلديلركه بو استيلايه فرنكلر « مدنيتك ادخالى »
دخى تسميه ايدرلر . بناءً عليه معناى ظاهريسنى آكلايوبده عكسنك اجرا
اولنـديغنى مراكشده كورديكمز pénétration pacifique يعنى صلحاً
ولينت ايله دخول جزايرك استيلا سنده قولاً دخى وقوع بولـمامش ايدى .
بشقه بر يرده (٢) دخى ذكر ايلديكمز وجهـله فرانسزلر قليج وباروت ايله
ايشه كيريشديلر ، قرا وقصبات اسلامى بر برى آرقه سنه تخريب وغاراته

---

(١) W. Howitt نام‌ذاتك « Colonization and Christianity »
عنوانلى كتابندن . صحيفه ٣١٢

(٢) جزاير خاطراتندن نام اثر عاجزى ده

قویولدیلر ، بیکلرجه جانلر یاقدیلر ، نیچه او جاقلر سوندیردیلر ووحشی دیه دنیایه اعلان ایتدکاری اهل اسلامدن قات قات زیاده وحوشلقلر کوستردیلر. بو بابده کی وقایع متوحشه نك ماهیتنی عالم یالکز فرانسزلردن او کرندیکی ایچون اصل مغدورینـك قولی سمع تلقیٔ جهانه واصل اولهمامش ایدی . عجبا هانکی طرفك قولنه دها زیاده ایناتمق لازم کاور ؟ مراکش مسئله سی ایلك علولندیکی صره ده آوروپا دولتلرینك مراکشده وضع آسایش ایچون فرانسه یي توکیل ایلدیکی یولنده میدانه بر روایت چیقمش ایدی ؛ دیپلوماسی بالاخره بو روایتك تکذیبنه لزوم حس ایتدیردی . مراکشلیلر بو روایتی فرانسز ایلچیسندن ایشتدکارینی وفقط فرانسزلر سلطان مراکشـه بو یولده هیچ بر شی سویلنمدیکنی ادعا ایلدیلر . هانکی طرف قولنده طرغری ایدی ؟ معتبر صاییلان انکلیز غزته لری وعلی الخصوص تایمس جریده سی ایشی کسدیروب آتدیلر : « جهان مدنیت اویله نیم وحشی شرق امرا سنه دکل مدنی بر فرانسز چلبیسنك سوزینه اینانور » دیدیلر . عجبا نیچون ؟ بر روایته جاذبهٔ استماع وقوهٔ اقناع بخش ایتمکده آوروپانك او مدنی ذاتلری دها زیاده ماهردرلرده آنك ایچون !

هر نه حال ایسه . فرانسزلر جزایري قهراً وکرهاً آلدیلر وتدبیر مدنیلرینك اجرا سنده باشلیجه ایکی طریق اتخاذ ایتدیلر . بو نلردن بریسی refoulement مسلکی درکه بونك مقصد اصلیسی اهل اسلامی تا اطلاس طاغلرینـك جنوبنه وحتی صحرای کبیر ایچریلرینه طوغری پوسکوردوب سورمك ایدی ؛ زیرا مستملکات مأمورلرنجـه سواحلك واطلس جبالنك شمالنـده کی قطعات منبته نك مسلمانلردن تخلیه سی ملتزم ایدی .

بونی مهما امکن اجرایه تشبث ایتدیلر ایسه ده مقصده کافی کلمدی . صوکره fusionement دینیلن تدبیرك انفاذینی التزام ایلدیلر؛ بوده فرانسه‌دن وحتی سائر لاتین مملکتلرندن هجرت ایدوبده جزایری وطن اتخاذ ایلمك ایستین افراده تسهیلات مقتضیه کوسترك عددلرینی آرتیرمق وبونلر واسطه سیله اهالئ اصلیه یه کرك اصراراً وکرك اقناع طریقیله فرانسز عاداتی ، فرانسز حسیاتی وحتی خرستیان دیانتی تلقین ایلمك دن عبارت ایدی . بو تدبیر هیئت اجتماعیهٔ اسلامی تار ومار ایتدی ایسه ده مسلمان عنصرینی محوه مدار اوله مدی . فرانسزلر شیمدی قالقوبده اوتانمقسزین « بز مسلمان اهالی یه حریت وعدالت ویردك ورفاه حال اسبابنی استحضار ایلدك » دیمکه قدر وارییورلر . حال بوکه جزایر مسلمانلری قهراً ونیچه دسائس ایله ذلت احتیاج ومحقوریته دوچار ایدلمشلردر . فرانسه وپروسیا محاربه سی صره سنده بعض مسلمانلر براز کندیلرینی طوپلایوبده مستولیلرك تحکمندن قورتلمق ایستمشلردی ؛ فقط نه چاره که برکره فرنك بویوندیریغنه طوتیلنجه عددی آز اولان بر مسلمان ملت ایچون قوای مقاومه اکتسابی امکان خارجنه چیقار. بناءً علیه جزایرلیلرده او اختلالده مغلوب اولدیلر وبو وسیله ایله اوتوز میلیون فرانق پاره نك واوچ یوزبیك (هکتار) اراضئ منبته نك اللرندن آلندیغنی کوردیلر (١) فرانسز استیلاسنك مضراتی مادی اولدیغی قدر معنوی برصورتده ده حس ایدلدی ؛ ادبیات عربیه ایله اخلاق اسلامیه دخی

---

(١) بو تضمینات ومصادره نك مقداری J. L. de Lanessan نام ذاتك
« L'Expansion Coloniale de la France »
عنوانلی کتابندن آلندی . صحیفه ٤٢

کوکندن صارصیلدی . فرانسزلریاالکز امور خلقی ید تحکمه آلمقله قالمدیلر ؛ برده اسلامك حیات عائله یه تعلق ایدن امورینه چنکل آتدیلر . یازق او مسلمان عائله‌لرینه که افرنج ایله پیدای اختلاط ایلمکی کندیلرینه بر شرف صایارلر ! فرنکار اسلامك ایچنه انسان مدنی صورتنده کیردکدن صوکره مضر بر میقروب حالنـه انقلاب ایلیورلر ؛ اصول حیاتیـه‌مزی بویله‌جه قورتلانوب افکار ، حسیات وعادات موضوعه‌مز تخلل مضره اوغرایور . بالفرض جزایر مسلمانلرندن بعضیلری شیمدی ایستدکاری قدر فرانسزلشمش اولسونلر ینه طوائف عادیهٔ بشریه‌دن صاییله جقلردر . جزایرده خرستیان ویا یهودی هرکس فرانسز مایتی حقوق ووظائفنه مالك اولدیغی حالده مسلمانلر تبعهٔ محکومه صفتنده قالمقده درلر .

اوتوز سنه اولنه کلنجه یه قدر بو بلایادن مصون بولنمش اولان تونس اهل اسلامی دخی شیمدی جزایرلیلردن دها مسعود بر حالده دکادرلر .

تاریخ مستملکات یازان بر مؤلفك رأینجه بر دولت متمدنه طرفندن تحت تابعیته آلنان بر قوم اکر او دولت طرفندن وضع اولنان احکام اداریه یه معارض بولنمقده دوام ایدرسه — بشقه بر چارهٔ اقناع قالمدیغی تقدیرده — یا تمـاماً تخریب اولنملی ایش یاخود او قومك افرادی قولایلقله تحت ضبطده طوتیله بیله جك درجه ده قیریلوب آزالتلملی ایمش . مؤلف مومی الیه هر نه قدر بویله بر تدبیر شدیدك مخالف قواعد تمدن اوله‌جغنی اعتراف ایله برابر ینه مقتضای انتشار مدنیت بویله بر شدت معامله یه جواز بولنه جغنی ده ادعادن

کیری طورمیور . (١) شیمدی بالفرض انکلتره نك تحت تابعیتنه کچن مسلمانلر بو یولده بر تجربه دوچار ایدلسه‌لر او تجربه‌نك اجراسی عجبا نصل ممکن اولوردی ؟ بر حساب متوسطه کوره هندستانده وآفریقاده انکلتره نك تحت حکمنه کچمش اولان اقوام اسلامیه نك عددی یوز میلیونه بالغ در . زمانی کلوبده بو مسلمانلر انکلتره بویوندیریغنی اوزرلرندن آتمق ایستسه‌لر آنلری کلیاً تار ومار ایلمك دکل عددلرینی حس اولنه‌جق درجه‌ده تنقیص ایتمك بیله امکان خارجنده قالور . اکر مسلمانلر ترقیات جدیده‌یه باشلیوبده کسب قوت ایتسه‌لر وتوحید افکار وتعاون متقابله وجوده کتوررك طلب استقلاله قالقشسه‌لر انکلتره آنلرك تخریبنه دکل بالعکس مماشاتلرینی التزامه مجبور قالور . انکلیزلرك قوته حرمت ، مسکنته حقارت ایله معامله ایتدکلری معلوم بر کیفیتدر . فی الواقع بر مسلمان ملت ایچون انکلیز حاکمیتنه کچمك دیکر اجنبی حکومتلرك تبعه‌سی اولمقدن محقریت جهتیله پك اوقدر فرقلی دکلدر . شوقدرکه اهل اسلام ایله مسکون هیچ بر انکلیز مستملکه‌سنه انکلیز مهاجرلری کیدوبده توطن وتکثر ایده‌میورلر ؛ بو ایسه انکلیز حاکمیتنی اهون شرین ایده‌جك بر حالتدر . مشرق اسلامده هر نره‌یه کیدلسه توطن ایتمش انکلیزلره نادراً تصادف اولنور . شرقده‌کی انکلیزلرك بر قسمی تاجر وپك چوغی ضابط ومأموردر ؛ بونلرده یوکارینی طوتنجه آوروپایه عودت ایچون جان آتارلر . بونلر مسلمانلری کندیلرینه هیچ بر وجهله مساوی عد ایتمه‌مکده دیکر ملل مستولیه‌دن دها ایلری کیدرلر ؛ ایشته

---

(١) H. C. Morris نام ذاتك " History of Colonization "
عنوانلی تاریخ مستملکاتندن آلندی . جلد ١ . صحیفه ٢١

بو کبی غرور محقرانه یی ارائه ایدن حاللری اولمسه وجرّاد مضره کبی مسلمان مملکتلرینه دوشن میسیونه رلری بولنمسه بو خلقك ثقلت استیلاسنه مسلمانلرجه دها زیاده تحمل ممکن اولوردی . انکلیزك اهل اسلام ایله تماسی کیتدکجه آرتمقده اولدیغندن بوراده انکلیز مستملکات مسلمه سی حقنده ولوکه خلاصة الخلاصه اولسون بیان مطالعه یه کیریشمك ایچون موضوع بحث مساعد دکلدر .

*
* *

روسیه دولتی دول مستولیهٔ نصارانك اك ایلری کیدنلرندن ایسه ده دولت مشار الیهانك دخی شرقه مدنیت بخش ایتمك ادعاسنده بولنمسنی عقل سلیم اصحابی البته تعجبله تلقی ایلر . فرنکلرك مدنیت وترقیلرندن استفاده یه کندیسی ده محتاج اولان بر مملکتك اومدنیت وترقی یی اقوام شرقیه یه اعطا دعواسنده بولنمسی ازمنهٔ اخیره ده آوروپا مدنیتی نامنه اجرا اولنان ساخته کارلقلرك اك غریبلرندندر . مع ما فیه بو دولتك مقتضای طالع مالك بولنمش اولدیغی بر خیلی اذکیای سیاسیونك غیرتیله آوروپای غربی ملتلری روسیه نك دخی شرقده بر وظیفهٔ تمدن اجراسنه صلاحیتی اولدیغی نظریه سنی قبول ایتمشلر . بوندن طولایی ایدی که غربلیلر وعلی الخصوص انکلیزلر روسیه نك ممالك شرقیه اوزرینه وقوع بولمش اولان استیلای متزایده سنه آنجق بر ایکی دفعه آثار مخالفت کوستردکاری حالده چوق کره موافقت ضمنیه وصریحه لرینی اعطاده تردد ایتمه مشلردی . آوروپای غربی ده سیاسیون ومحررین آره سنده محب صلح عامه وخادم حریت انسانیه کچینن بر طاقم کیمسه لر دخی اوته دنبری شرقك صلحنی

اخلال ایتمش ونیچه اقوام شرقیه نك حریت ملیه سنه تجاوز ایلمش اولان بو دولتی شرقده آوروپا مدنیتنك بر پیشداری اولمق اوزره آلقیشلامشلردی . متوفی غلادستون عثمانلیلره اولان معهود عداوتندن طولایی روسیه یه « شمالدن ظهور ایدن محسن حریت » تعبیرینی بیله لایق کورمشیدی . عربك بو التزامندن طولایی دها زیاده قوهٔ قلب کسب ایتمش اولان روسیه نك آسیا ایچریلرینه طوغری اسارهٔ آثار مدنیت ایتمك صددنده بر خیلی اقوامك استقلالنی یا امحا ویا تحدید وحریت ملیه لرینی کندی ارادات تغلبیله تقیید ایده کلمسی تا کچن چاپونیا محاربه سنه قدر دوام ایلمش ایدی . جسملری کوچوك وفقط خاصهٔ ادراکاری پك بویوك اولان چاپونیالیلرك منتظم وفعال اوردو ودونانمالری روسیه نك وظیفهٔ تمدننك نه قدر چوروك بر ادعادن عبارت اولدیغنی میدانه چیقارمشدی .

ایشته بر وجه معروض روسیه نك استیلای تمدنکارانه سندن طولاییدرکه قریمده ، قافقاسیاده وآسیای وسطاده نیچه طوائف اسلامیه هیئات اجتماعیه سنك پك تهلکه لی صورتده صارصلدیغی کورلدی . روس لسان وعاداتی وحتی احکام مذهبیه سی بر ثبات متمرّد ایله بو طوائف افرادینه عرض اولنه رق آنلرك حسیات ملیه ودینیه لرنده جریحه لر آچیلدی . بعض یرلرده مسلمانلرك کتاب مقدسنك آیاتنه بیله مداخله ایدیله جك درجه ده وجدانشکنلکلر روا کورلدی . ملك اسلامه -- ترقیات مادیه جه مسلمانلر قدر کیری وفقط فضائل معنویه جه مسلمانلردن پك کیری بولنان وعادتا نیم بار بار بر حالده یشایان -- روس مهاجرلری دوکلدی وبو وجهله هیئت اجتماعیهٔ اسلامك هر عضونده بر نقطهٔ جارحه پیدا اولدی . آسیانك

قلبكاهنه طوغری بو طرزده سوق مدنیت ایتمکلکك نتایجندن اوله رق
اهل اسلام آره سنده ترك دار ودیار ایتمك مجبوریتی حس اولندی و بر
مهاجرت عمومیه در باشلادی . خلیج استانبول بو مهاجرتك درجه سنی دائما
بر لوحهٔ خزینه ایله ارائه ایدر . بو وصول مهاجرینده کی سفالت الیمه یی
مشاهده دن فرنکلرك نه یولده متأثر اوله جقلرینی بیانه حاجت یوقدر . خیر
افندم ، خیر ! آنلر مسلمانك سفالت الیمه سندن هیچ ده متأثر اولمازلر .
بو مسلمانلرك عزیز دار وسوكیلی دیارلرینه اولان رابطهٔ موروثه لرینی فك
ایتمارینی فرنكلر تعصب دیدكلری بر وجد مذهبیٔ جاهلانه یه اسناد ایدرلر .
ما ملكی یوق بها سنه الدن چیقارو بده ارض اجدادی ترك ایلملری و بناءً علیه
فقیر و پریشان بر حالده دیار آخره هجرت ایتماری اویله بلا سبب بر خرستیان
حكومته قارشی حس اولنان بر عداوت فلان نتیجه سی دكلدر ؛ بلكه عادات
قومیه سی ، اصول متخذهٔ عائله سی ، حسیات معززهٔ دینیه سی اوزرینه
تقییدات متجاوزانه وضع ایده كلن اداره دن قورتلمق ایچوندر . روسیه
حكومتی بیكارجه خلقك فوج فوج هجرتندن طولایی ضبط ایلدیكی مملكتلره
عارض اوله جق كساد اقتصادی یی قاله آلمامش ایدی . بناءً علیه ملاحظات
سیاسیه ایله او مسلمانلرك قاچمارینه سبب اولان تعدیاتی ارتكاب ایتدی .

شیمدی ایكنجی صنفدن بولنو بده مستملكاته مالك اولان دولتلرك
تحت حاكمیتارینه كچن مسلماناره نه یولده معامله ایدلدیكنه نقل كلام ایلیه لم :
قدیماً بویوك بر دولت بحریه بولنمش اولان هولاندا شرقده حالا بر خیلی
مستملكاته مالكدركه بونارده كی اهالینك قسم اعظمی مسلماندر . مستملكات

مباحثی اوزرینه تألیفاتده بولنان فرنك محررلری بو دولتك مستملكاتده كی اصول اداره سنی بشقه دولتلر ایچون نمونهٔ امتثال اوله جق درجه ده مكمل كوستریيورلر . مستملكات ماده سی صرف منافع ماديه نقطهٔ نظرندن تدقيق اولننجه فرنك محررلرينه او اصول اداره شبهه سز خوش كورينور ؛ فقط مستملكات ترتيباتندن مقصد اصلی اولان هوس احتكار ، حرص اغتنام ، غرض تمول وآرزوی تحكم اكر مدنيت قليفی ايله صاقلانمامش اولسه او نمونهٔ امتثال عد ايديلن اداره نك ماهيت حقيقيه سی او زمان بللی اولور . « هولاندا هند شرقيسی » دينيلن آطه لر مستملكاتی اهاليسنك پك چوقلری آوروپاليلر طرفندن عادتا اسارت منزله سنه ايندیرلمشلر در . يا هولاندا مأمورلری ويا اكتساب ثروت خصوصاتنده آنلرله متفق ومشترك اولان هولاندالی قومپانيالر اهالی يی نباتات تارلالرنده وسائر مشاغل كسبيه لرنده آنغاريه اصوليله چاليشديرمقده درلر . هولانداليلرك بو خصوصاتده روا كوردكلری معاملات تحكميه يه قارشی جاوه ده ، صوماترا طرفلرنده اهل اسلام دفعاتله مجبور عصيان اولدی . هولاندا عساكرينك يرليلرله محارباتده بولنديغی وهر محاربه ده بو عساكر طرفندن كويلر ياقيلديغی ، اولر ييقيلديغی ، يوزلرجه يرلی تلف ايدلديكی حقنده آره صره آوروپا غزته لرينه تلغرافنامه لر كليور . بو تلغرافنامه لرك صورت افاده سندن يرليلرك او وجهله مستحق تجريم ارباب عصياندن بولندقلری معناسی آكلاشيليور . اويله يا ، آوروپاليلرك همتيله ادخال اولنان فوائد مدنيه يه قارشی عصيانده بولنانلر او يولده تأديبه مستحق دكللرمی يا ؟ عاصی دينيلن بو مسلمان خلقك هولانداليلر طرفندن قتل عامی ويوردلرينك تخريبی نيچه سنه لردن بری دوام ايتمكده در ؛

حال بویله ایکن آوروپای غربی ده وعلی الخصوص انکلتره ده « مسلمان مظالمنه دوچار اولان » ممالك عثمانیه اقوام خرستیانیه سی نامنه قیامتی قوپاران او « مرحمتلی انسانیتپروران » هولاندا لیلرك مسلمانلره روا کوردکلری مظالمه هیچ ده سسلرینی چیقارمیورلر . یاربی ، مدنیت وانسانیت خادمی اولمق اوزره میدانه چیقوب سوز سویلین بو حریفلر نه قدرده ساختـه اطوار مخلوقات ایمش !

یوقاریدن بری ویریلن امثال یالکز خرستیان حکومتلرك تحت اداره سنه کچن ممـالك مسلمهٔ شرقیه یه دائردر . آوروپا طوپراغنده ایسه عالم نصرانیت مسلمانلغه ومسلمان مؤسساتنه دائمـا حسیات انصاف وشفقتدن عاری بر صورتده معامله ایده کلمشدر . معلوم اولدیغی اوزره نصرانیت آوروپا قطعه سنك غربنده عنصر اسلامی بوندن عصرلرجه مقدم کوکندن قازیمش ایدی . آوروپانك جنوب شرقی جهتلرنده دول نصارانك تشبثات متحده سی دخی ینه هپ بو مقصده مصروف اوله کلمشدر . (ماکیاوه ل) ك « پرنس » نام اثرنده تعیین ایلدیکی مسالك سیاسیه دن بریسیده مغلوب اولان خصمك بردها کسب قوت ایده میه جك درجه ده شدتله تجریم وتنکیلی در . ایشته دول نصارا دخی آوروپانك بو جهتلرنده تناقص حالنده بولنان قوای مسلمه نك هر جزؤنی ایپجه ازوب اعادهٔ موجودیتنه میدان ویرمه مك مسلکنی التزام ایده کلمشدر . بو قطعه دن عناصر اسلامیه یی عمومیتله سوپوروب چیقارمق غرضیله عالم نصرانیتك ارتکاب ایتدیکی باربارلقلره اصلاحات مدنیه وخدمات انسانیتکارانه آدلری طاقیلیور ! مسلمانلرك آوروپا طوپراغنـدن کاملاً

اخراجی حقنده کی امل قدیم نصرانیت یالکز عثمانلی فتوحاتی دورلرنده آسیادن کلمش وکتورلمش اولان اهالینك احفادینه منحصر دکلدر ؛ آوروپا طوپراغی اهالیٔ اصلیه سندن اولوبده جماعت اسلامه تابع اولان طائفه لر دخی بعینه عداوته دوچاردرلر . بو تشبثات صلیبیه نتیجه سندن اولمق اوزره مجارستانده ، یونانستانده ، افلاق وبغدانده ، صربستانده هیئت اجتماعیهٔ اسلامدن بر اثر براقیلمدیغی کبی مدنی دینیلن دول قویه نك یاردمیله بوسنه ده ، بلغارستان وکریدده دخی عنصر اسلامك تنکیلی ایله اوغراشلمقده در . ایشته بو حاللردن آکلاشیلیورکه نصارای افرنجك نفوذی آلتنده اسلامه منسوب اقوام بشریه نك فرنکلر طرفندن بر اخوت انسانیه ایله معامله ایدلملری احتمالی یوقدر .

اون دردنجی فصل

بعض مطالعات اختتامیه

قارئین افرنج آره سنده بو اثرك انکلیزجه سنی بر جهد متعصبانه ایله یازدیغمه حکم ایدنلر بولنه بیلور ؛ آنلر وارسون اویله حکم ایتسونلر ! هلال وصلیب حقنده کی دغدغهٔ مجادله یه کیریشمکلکم بر وجـد روحانی ایله جوشوبده بشقه‌لرینك ذهاب وجدانیه سنه تعرضات متعصبانه ده بولنمق ایچون دکلدر . مسئله یالکز اختلاف اعتقاددن عبارت قالمش اولسه ایدی میدان معارضه یه کیریشمکدن بلا تردد اجتناب ایدردم . صلیب وهلال اختلافی کبی اغراضی تهییج ایدیجی بر مبحث خطرناکه آتیلمقلغم ایچون بشقه بر سبب وار درکه جداً مجبر اولان بو سبب شرف دینی وملیسنی تقدیر ایده بیلن هر مسلمان ایچون هـلالك مدافعه سنی عادتا حیات وممـات مسئله سی حکمنه وضع ایدیبور . مبنای هیئت اجتماعیه مزك اساسنه آوروپای نصرانینك آتمقده اولدیغی ضربهٔ تخریب فی الواقع تحکم سیاسی وتملك حدود آرزوسندن ایلری کلیور ایسه ده ینـه بو آرزونك موقع اجرایه وضعنده کی حرص اقدام تا صلیبیون زماندن بری انتقال ایده کلن عداوت دینیه حسیله متهییج اولیور . مقصدمزی بر مثال ایله ایضاح ایده لم :

شرقك تدویر امور سیاسیه سنی درعهده ایتمش اولان دول غربیه نك

رجال مهمهٔ حکومتی آره سنده هیچ بر فرد بوانه مازکه نصرانیتی عالم اسلامه
قبول ایتدیرمکك امکاننه قائل اولسون ویا حصولنی صمیمیتله آرزو ایتسون ؛
زیرا کندیلرینك حقیقتده غیر معتقد اولدقلری وآنجق مراسم وکوره نکه
تبعاً جعلی بر صورتده ایناندقلری بر مذهبی بشقه‌لرینه قبول ایتدیرمکده کی
لزومسزلغی البته هرکسدن ایی آکلارلر . بونکله برابر چوق کره واقع
اولورکه مثلا بر مذهب رسمیسی بولنمیان فرانسه جمهوریتنك وکلاسندن بریسی
قالقارده مدنیت نصرانیه افکار وآثارینك مراکشده وبیلمم دها نره لرده
انفاذی لزوم عاجلندن علناً بحث ایلر . کذلك پك چوق دفعه کورلمش
اولان حالاتدندرکه انکلیز وکلاسندن بولنان کیمسه‌لر ممالك عثمانیه اهالئ
خرستیانیه سی ایچون اصلاحات لزومنی طلب ایدرکن بر موقع مهم رسمی
صاحبی کبی دکل عادتا پاپاسلق اجازتنامه‌سنی حائز بر واعظ دینی صورتنده
نصرانیت غیرتی اظهار ایدرلر . خرستیانلق ومدنیت نصرانیه نامنه بو ذاتلرك
کوسترد کاری غیرتدن مقصد اصلی یا یکیدن امتیازات اقتصادیه فلان
قوپارمق ویا توسیع حدود ممالك ایتمك اولدیغی حالده صلیب وهلال
اختلافنی اللرنده بر آلت اتخاذ ایلملرینه باشلیجه سبب اولان شی تا قدیمدن
بری قلوب نصارادن سیانه‌مه‌مش اولان عداوت اسلامیه حس موروثیدر .

الیوم غربك مشرق اسلام اوزرینه — دیانتدن زیاده سیاسته
مبتنی اوله رق — وقوع بولان مهاجمات خصمانه‌سنك مضراتی اسکی
زمانلرده — سیاستدن زیاده افکار دینیه یه مبتنی اوله رق — وقوع بولمش
اولان تعرضاتنك ضررلرندن دها اییمدر . شو صوك زمانلرده صنایع
میخانیکیه جه غربك اکتساب ایلدیکی ترقیات عظیمه دول غربیه یه مقاومتی

غیر قابل اسلحهٔ تجاوزیه بخش ایلدی ؛ ایمدی مالك اولدقلری وسائط متوفهٔ تعرضیه ایله لوازم مماثلهٔ جدالدن محروم اولان واسلامه تابع بولنان افراد بنی بشر اوزرینه بلا آرام اجرای تحکم ایتمکده درلر . بر شرق ملتی عرفان ، آداب ومؤسسات فاضلانه وانسانیتکارانه یه مالك اولسه بیله ینه غیر متمدن اولمق اوزره انظار جهانه قصداً تشهیر اولنیور ودول غربیه دن بری لاجرم او ملتك همان دالنه بینیور ، مجالنی قیریور وتابع تحکمی ایلیور . خادم مدنیت اولان بو دول غربیه قوای متجاوزه سنك پیشدارلری شرقك هر کوشه سنه صوقیلیورلرده حاکمیتلرینك فوائد عالیه سنی ترنم مفخرت ایله چاغیریورلر ، راه استیلالرینه مصادف اولانلره هیبت کوستریورلر ، تحکملرینه مطیع اولمیانلری بلا آمان ازییورلر ، بر انکلیز شاعرینك قولنه ماصدق اوله جق صورتده « ابلیسلر آرش ایلری قوشیورلر ، سیل طوفان کبی اوکارینه کلنلری سوپوریورلر ، عمللریله یالکز انسانلری دکل ملکلری بیله آغلادییورلر . »

« شرق ایله غرب یکدیکرینی آکلایه ماز » سوزی انکلیزلر آره سنده عادتا بر ضرب مثل حکمنی حائز در . اسکی زمانلرده بو غفلت متقابله صرف جهلدن ناشی ایدی . زمانمزده ایسه غربلیلرك شرق حقنده کی سوء تفهمی منفعتپرست وطرفکیر بر سوری اشخاصك سوء تأویللرندن ایلری کلیور . قلم فتن رقملری پك ایشلك اولان بو اشخاصه « پولتیقه جی منشیلر » تسمیه ایتمك ایسترم . پولتیقه جی منشیلردن مقصد یالکز مسلکاری غزته جیلك اولان کیمسه لر دیمك دکلدر . پیدای مستملکات امری کبی

« خارقه‌لر »وجوده کتورمك ایچون شرقده بولنمش اولان مأمورین ملکیه وعسکریه نك ، میسیونه رلرك ، ایشی یوق پاره سی چوق سیاحلرك بر چوغی ایشته بو « پولتیقه‌جی منشیلر » کروهندن معدود در . بونلرك هپسی ده یا نام ویا ثروت یاخود مأموریت اکتسابی اوغورنده اویله بر دهشتلی سودایه مبتلا اولمشلردرکه ایشته بو سودا سائقه سیله وقوع بولان تشبثلرینك نتایج مضره سندن باشلیجه سی دول غربیه نك اقوام شرقیه یی کوز آچدیرمیه‌جق درجه لرده تضییقیدر . شرقلیلر ایچون بو مقوله بر پولتیقه منشیسنك او مصیبت قلمی — اکثریا معصوملرك تلفنه سبب اولان — آنارشیست خمبره سی قدر مضر بر آلت جنایتدر . نشر مدنیت ایچون شرقده نه یاپلمق لازم کله‌جکنه دائر بو حریفلرك آوروپا افکار عامه سنه القا ایتدکلری ارشادات — که شرق ایچون عادتا تخم وبا قدر مضر در — ستون جرائد ایله ، رسائل وکتب ایله ترویج اولنمقده در . چوق کره دول غربیه نك شرقده اجرا ایلدکلری فتوحات خونریزانه بو حریفلرك اخطارات تشویقکارانه سیله وجود بولمشدر . شرقده تشوش اخلاق ، تعصب ، جهل وحتی وحشتدن ماعدا بر شی کوره مین وکورسه بیله اعتراف ایتمك ایسته‌مین بو اشخاصك نفوذ مفسد تکارانه سندن طولاییدرکه بین الملل وقوع بولان کافهٔ اختلافاتده غربیون ملل اسلامیه نك حقوقنی انصاف وبیطرفی ایله ملاحظه ایتمه‌مکده در . مثلا آوروپالیلر نقطهٔ نظرندن دخی مراکشدن دها متمدن بولنمیان حبشستان کندی امورینی تدویر واصلاحده سربست براقیلدیغی حالده اصلاحات تمدنیه اجراسی بهانه سیله مراکشك نیچون تجاوزات افرنجه معروض قالدیغی انسانیت

وحقانیت نامنه کیمسه وظیفه ایدینوب ده صورمق ایستمیور . کذلك مصریلرك بر اجنبی دولتك حاکمیت متمدنه سنه پك محتاج اولدیغنی اعلان ایدوب طورانلر بلغارلره استقلال تامه ویردیرمکه وآنلری خارجك وصایتندن قورتارمغه اوغراشیورلر . بلغارلری عمومیت اوزره مصریلردن دها مدنی عد ایلمك افرنجه مخصوص اولان سفسطهٔ کاذبانه قبیلندندر .

مسئلهٔ شرقیه نك تاریخی اویله دیپلوماسی وقایعنی حاویدرکه بو وقایع — حرص اغتصاب ممالك ایله بصیرت انصافلری باغلنمش اولان فتوحات مفرطه اربابی غربلیلر ایچون — تدابیر محقه ومصیبه‌دن صاییله‌بیلور ؛ فقط او وقایعه شرقلیلر نقطهٔ نظرندن باقیلنجه فرنك دیپلوماسیسنك شرت وشدت ایله ویا ساخته کارلق وشارلاتانلق ایله وجوده کتوردیکی اجراآت حقوقشکنانه دن بولندیغی کوریلور : مثلا آوروپا آهنك ائتلافی نامنه بر اجتماع دولی حصوله کتوریلور ؛ تسویهٔ اموری مراد اولنان شرق دولتی بو اجتماع سببیله ابتدا اغفال صوکره اقتضا ایدرسه تهدید اولنور ودها صوکره آنی فعلاً اجبار کبی تدابیر روا کوریلور و بناءً علیه حدود ممالکندن مرةً بعد اخری قطعات اراضی آیریله‌رق تقسیم ایدیلور ویا بو قطعاتدن مسلمان سکنه نك ضررینه وخرستیانلرك نفعنه اوله‌رق مستقل حکومتلر تشکیل اولنور ؛ تاج وتخت آولایان بر فرنك پرنسیده بو حکومات جدیده دن بریسنه حکمدار نصب اولنور . دیکر طرفدن دخی ایکی ویا اوچ دولت آره‌سنده بر موافقت حصوله کتوریله‌رك صرف اهل اسلام ایله مسکون اولان بلادی منطقهٔ نفوذه تقسیم ایله استیلای آتی یه یول حاضرلنور ؛

بویله جه مسلمان مملکتلرینی اشغال وضبط ایتدکدن صوکره عالمه قارشی‌ده او مملکتده تمدن ، عدالت ورفاه کبی نیچه آثار خیریه بخش ایدلدیکی یولنده یایغره لر آتیلور !

بو مقوله احوال علی العموم امم اسلامیه یی مساعدات متقابله ایله ویا ملاحظهٔ وظیفهٔ حمیت ایله ممکن مرتبه بر توحید سیاسی یه سوق ایچون سبب کافی دکلمی ؟ اقوام اسلامیه‌دن هپسنك هویت سیاسیه‌سی ، حقوق استقلالیه سی عین وجهله مهالك افرنجه معروضدر ؛ هپسی‌ده غربیونك شرت تجاوزندن (الامان) چاغرییور . ایمدی بونلر آره‌سنده بر تعاون متقابله فکری وجوده کتورلمش اولسه مهالك افرنجك خیلیدن خیلی یه اوکی آلنمش اولور . اسلامیت یالکز بر اعتقاد دینیدن عبارت دکلدر ؛ بلکه آنك اهلی آره‌سنده ملت واحده افرادینه مخصوص کبی اولان بر عضویت اجتماعیه واردرکه بو عضویت اجتماعیه‌نك تحکیمی هر دوردن زیاده بو زمان خطرناکده فرض مطلق حکمنه کچورلملیدر ؛ تا که بو فریضهٔ سیاسیه آنلرك کافه سنی حسیات قویهٔ مشترکه ایله متحرك بر ملت کبی بر امیدك اجراسنه یعنی عالم اسلامیتك موجودیت سیاسیهٔ باقیه‌سنی تخریب کلیدن صیانت ایلمك امیدینك استحصالنه سوق ایلیه .

طائفهٔ یهودك حالی بوندن عصرلرجه مقدم نه یه دونده رلدی ایسه بو کون نصارای افرنج اهل اسلامك موقعنی ده اکا مشابه بر حاله صوقمغه اوغراشیور . احفاد بنی اسرائیل نصرانیتك تعدیات قهارانه‌سنه قارشی موجودیت قومیه‌سنی محافظه یه چاره‌لر بولمشیدی . شویله که : یهودیلر

آزلقلری و پراکنده بر حالده بولنملری حسبیله جماعات نصرانیه آره سنه قاریشدیلر ؛ خرستیان اسملری اتخاذینه ، نسلیت ومذهبلرینی صاقلمغه ودها طوغریسی چوق یرده خرستیان قالبنه کیرمکه مجبوریت حس ایتدیلر . مذهب نصرانیتك اساساً مذهب یهوددن اخذ احکام دینیه ایتمسی یعنی یهودیلکك دین نه دیمك اولدیغنی خرستیان کلیسا سنه کوسترمش اولمسی بیله احفاد بنی اسرائیلی تعذیب نصارای افرنجدن صیانته مدار اوله مامشیدی . بو جهتله یهودیلر ـ مالك اولدقلری فطانت قومیه اقتضاسنجه ـ عالم افرنجك پك بویوك بر وجد درون ایله طاپمغه باشلدیغی بشقه بر موضوع تعبد بولوب آنی اله کچورمکه چالیشدیلر یعنی ادخار نقود ایله پاره نك جاذبهٔ معنویه‌سی سایه سنده قومیتلرینی مصائب تخریبیه‌دن محافظه‌یه پك اعلا موفق اولدیلر ؛ مطبوعات افرنجك اك مهم قسمنی اللرینه کچیروب او واسطه ایله افکار عمومیهٔ نصارایی ایستدکاری جهته میل ایتدیرمك ایستدیلر و بونده موفق ده اولدیلر .

غربك تعرضندن مهما امکن مصون قالمق ایچون مسلمانلرده کندیلرینه مناسب نه قدر چاره بولمق لازم کلورسه آرامقده اهمال ایتمه‌ملیدرلر . نوع بشرك پك بویوك بر قسمنی تشکیل ایدن اهل اسلام اویله اون ویا اون بش میلیون یهودی خلق کبی هیئت اجتماعیه لرینی هیچ بر وقت تار ومار ایتدیرمزلر . او ته‌یه برویه سرپیلن جماعات اسلامیه بالکه سلاح متفوق افرنج ایله تارومار ایدیله بیلور ؛ فقط اسلامك عضو اعظمی هیچ بر وجهله تخریب اولنه‌ماز . حتی ترقیات زمانیه‌دن استفاده‌یی مؤدی فداکارلقلر کوستریلورسه شوکت قدیمهٔ اسلامیه نك ـ ولوکه قسماً

اولسون — آثاری ظهوره باشلار . ترقیات زمانیه یه مالیله ، حیاتیله ، فکریله خدمت ایده جك مسلمانلرك عددی آرتدقجه آوروپالیلره اولان احتیاجات مادیه ده اکسیلور . فرنکك طوپنی ، تفنکنی ، ماکنه سنی ، آلات صناعیه سنی اخذ وتطبیق کبی احتیاجات مهمه نك تسویه سی مستثنا اولمق اوزره لزومی محقق اولمیان امتعه واشیاسنی اخذ واستعمالدن اجتناب ایتمك صاحب حمیت هر بر مسلمانك تعقیبنه سزا بر مسلك مهمدر . Boycott ویا Boycotage دینیلان مسلك امتناع وجهله بزه قارشی ابراز عداوت ایدن اجانبك امتعه‌سنی رد آنلره قارشی پك مؤثر بر سلاح مقاومت اولور . فقط مع التأسف مسلمانلر وعلی الخصوص ممالك عثمانیه مسلمانلری بو Boycott اصولنك التزامنه عهد ومیثاق ایده جك بر درجهٔ متینه ده حمیت کوسترمیورلر ؛ حتی ایچلرنده افرنجی تقلید ایدنلر ، افرنجه عائد عادات کبی اشیانك ده علویتنه قائل اوله رق فرنکلشمکه اوغراشانلر بیله چوقدر . بونلر اسلامیته عائد هر دورلو موادن تباعد ایله احوال افرنجی کندیلرینه نه قدر تطبیق ایتمك ایسترلرسه ایستسونلر آوروپالیلر آنلری ینه اقوام سفلیه افرادندندر دیه اتهام ایدرك کندیلرینه مساوی صاییه جقلردر .

اسباب مسروده ووسائط سائره ایله موقعنی تحکیم ایدن مشرق اسلام مشرق غیر اسلامك ترقیاتندن دخی مادةً ومعناً مستفید اولور وغربیونك استیلا وغارت مستقبله سنه قارشی دها امین بر صورتده مصون قاله بیلور . اوتوز سنه مقدم روسیه یه قارشی مقاومت کوستره بیله‌جك بزمکندن ماعدا بر شرق مملکتی یوق ظن اولنورکن دهر بزه شوکتلی ، متانتلی بر چاپونیا دولتی کوستردی . اکر چاپونیالیلر روسیه ایله اولان محاربهٔ

زائله ده مغلوب دوشمش اولسه‌لر ایدی شیمدی آنلری ملل منتظمه ومتمدنه‌دن عد ایدن غربلیلر آنلرك حقوق حاکمیتنی وحریت ملیه‌لرینی دولت عثمانیه ویا ایرانیه نك حقوق حاکمتندن زیاده مستحق رعایت کورمزلردی . مشرق غیر اسلامك ترقی واعتلاسنی کورمکله برابر ینه تفاخر غالبیت ایله بیهوش قالان غربیون :

﴿ آسیاده بزلر ایچون مواقع فتوحات وار ﴾

سوزینی حالا دستور حرکات سیاسیه یاپوپ کیتمکده درلر . قوی اولانلر ضعیفلرله اتفاق ایتمك ایستمزلر ؛ چونکه مشهور (ماکیاوه للی) نك قولی وجهله ضعیف ایله اتفاق حین بحرانده قوی ایچون فوائد دکل مصائب وموانع حدوثنه بادی اولور . بناءً علیه مشرق اسلام اکتساب شوکت ایده‌جك ترقیاته صرف ما حصل قدرت ایدرسه مشرق غیر اسلام آنك منافعی ایله کندی منافعی آره‌سنده بر مقارنت طبیعیه بولنمسنی اهمیتله تلقی یه باشلار ؛ او حالده غربك او مغرور ارباب تحکمنه قارشی علی العموم امم شرقیه نك دخی بر دستور سیاستی بولنور وغربلیلره اخطار اولنورکه :

« آسیا قطعه‌سی بوتون ابنای بشر ایچون ساحهٔ مهمانداریسنی آچیق طوتار ؛ فقط بعدما فرنکلرك بو قطعه اوزرنده جهانکیرلکه قالقیشملری ممنوعدر ! »

ختام

« هلال وصليب منازعه‌سی » نك انكليزجه‌سی حقنده انكليز غزته لرينه يازيلان تنقيداتدن بعضيلرينك خلاصه‌سی : ـ

۱۸ نيسان ۱۹۰۷ تاريخلی استاندارد غزته سندن « پارلاق بر صورتده ولياقت ايله يازيلان بو كتابك مؤلفی نشريات متعدده‌سی ايله انكلتره ده كنديسنی طانتديرمش بر مسلمان ذاتدر . اسلاميت ايله خرستيانلغك مدنيته خدمت خصوصنده كی فوائدينی سربستیء كامله ايله محاكمه ايدن بو اثری شايان اهميتدر . »

۱٤ حزيران ۱۹۰۷ تاريخلی ده يلی تلغراف غزته سندن « بو كتاب ملاحظه لی ، محاكمه‌لی ودانشلی بر اثردركه اوقويانلرك توسيع معلوماتنه خادم اولور . بو اثری اوقويان بر كيمسه نك شرقك نقطهٔ نظرينی دها يقيندن تتبع ايده‌جكی لابددر . »

۳ نيسان ۱۹۰۷ تاريخلی وستمينستر غزت نام جريده دن « خليل خالد افندی بر قاچ سنه مقدم دخی بويله شايان اعتنا بر كتاب يازميشيدی . بو اثری‌ده اعتدال تحرير ، استعداد تدقيق وتفكر سليم كبی مزايايی حاويدر . »

۲۲ مايس ۱۹۰۷ تاريخلی پال‌مال‌غزت نام جريده‌دن « خالد افندينك بو اثری شرق حقنده افكار سخيفه لرينه اعتماد ايدن آوروپاليلر ايچون پك مناسب بر واسطهٔ تصحيحدر . »

۱۹ مارت ۱۹۰۷ تاريخلی ده يلی نيوز غزته سندن « خليل خالد افندی آوروپای نصرانی ده اغماض اولنان فحشياته . وضع ايدلمش اولان تحريمات دينيه يه وترويج ايديلن رياكارلقلره كمال جهد ايله و ـ قورقازركه — حقلی بر صورتده هجوم ايديور . . . كنديسنه مغبر اولمامليز ؛ بلكه دلائل قويه‌سنی سربستجه وشايان دقت بر سلاست لسان ايله ميدانه آتمسندن طولايی

کندیسنی تحسین ایتملیز . »

۲۵ مارت ۱۹۰۷ تاریخلی تریبون غزته سندن « عالم نصرانیتك احوال اجتماعیه سنی ممالك اسلامیه نك احوالیله مقایسه ایتدیکی صره ده مؤلفك بزه مقابلةً وقوع بولان مؤاخذاتی همان کلیت اوزره طوغریدر . »

احوال مستملکات حقنده بلچیقاده چیقان Bulletin de la Société d'études Coloniales نام رساله‌ٔ شهریه نك ۱۹۰۷ مایس تاریخلی نسخه سندن « اسلامی توقیر ایچون ترتیب اولنان بو اثر فی الواقع شرقلی بر ذات طرفندن یازلمش ایسه ده مؤلفی انکلیزجه ده وسیاست وافکار غربیون حقنده بر وقوف کامله مالك اولدیغنی اثبات ایدییور . بوندن بویله شرقلیلر آره سنده دول غربیه نك تغلبنه قارشی بر فکر متحد حصوله کله جکنی بیان ایدن کلامی شایان اعتنادر . »

پاریسده منتشر Revue du Monde Musulman نام رساله‌ٔ موقوته نك ۱۹۰۷ مایس تاریخلی نسخه سندن « خلیل خالد افندینك اثری پك آجی بر تعریضی شامل وفقط بویوك فوائدی حاویدر . بر حس سمیحانه ایله یازلمش ومواد مندرجه سی اطرافیله مطالعه ایدلمشدر . مؤلف ، حکایاته عطف اهمیت ایتمیور ویالکز وقایع عمومیه یی قاله آلیور وبر متن مؤثر ده لایقلی بر صورتده ترتیب ایچون بو وقایع عمومیه یی تشریح ایلیور . »

خطا وصواب جدولی

صحیفه	سطر	خطا	صواب
٦	٣	لابقیله	لایقیله
٨	١٥	صایبلان	صاییلان
١٢	١٦	خلفنه	خلقنه
١٨	٩	کمبسه‌نك	کیمسه‌نك
٢٣	١٨	ارضی	ارض
٢٠	١٥	چارداغه	چارمیخه
٢٤	١٦	قلمش	قلنمش
٢٥	٦	حوضهٔ	حوزهٔ
٢٧	١١	شغلهٔ	شعلهٔ
٣١	٩	مئلا	مثلا
٣١	١٩	پاره‌سده‌کی	پارسده‌کی
٣٢	١٥	اوله	اولسه
٤٥	١٨	حوضهٔ	حوزهٔ
٤٩	٢	پاپیلدیغی	یاپیلدیغی
٥٠	١٨	کوزلکیدر	کوزللکیدر
٥٣	٢١	تیظقدن	تیقظدن
٥٤	١٢	اولینورکه	اولنورکه
٥٩	٥	اوللری	اولری
٥٩	١٦	بابدده‌کی	بابده‌کی
٦١	٣	کلیسانك	کلیسا سنك
٦٤	٢	نصرانیته	دیانته
٧٠	عنوان	موفیقتك	موفقیتك

خطا وصواب جدولی

صحیفه	سطر	خطا	صواب
٧٤	٦	واردکه	واردرکه
٧٥	٢٠	gewish	Jewish
٩٣	١٢	محتمل	متحمل
١٠١	٤	انجیله‌دن	انجیلیه‌دن
١٠٩	٥	نصحیتده	نصیحتده
١١٠	٣	ایتکاری	ایتدکاری
١١٦	٦	دشمیورده	دوشونمیورده
١١٦	٢٠	ولدزنای مشروعلرینی	ولدنامشروعلرینی
١١٩	١٥	حوضهٔ	حوزهٔ
١٢٠	١٠	ارکك	ارککك
١٢٠	١٩	تسکیت	تسکین
١٢٣	١٢	عاجرانه مجه	عاجزانه مجه
١٣٢	١٩	ارکك	ارکلك
١٣٤	٦	غصب	غضب
١٣٨	١٣	ایلیه	ایله
١٤٢	١١	خرستیاس	خرستیان
١٤٤	٣	مغصوب	مغضوب
١٤٥	٩	نزده‌کی	نزدنده‌کی
١٥١	٩	حقیقسنی	حقیقیسنی
١٥٢	٢	(کینی)	(کینه)
١٥٢	٦	الینرابت	الیزابت
١٥٦	٦	بحارتی	تجارتی

خطا وصواب جدولی

صحیفه	سطر	خطا	صواب
١٥٩	٥	مثبته‌ده	مثبته سی ده
١٦٤	١٤	نصرا	نصارا
١٦٤	١٧	ایمش	ایتمش
١٦٦	١١	مشرعه‌یی	مشروعه‌یی
١٦٦	٩	سخطی	سطحی
١٦٧	١٧	ومفیلدك	برومفیلدك
١٦٩	٩	طائفه بدویه	طائفهٔ بدویه
١٦٩	١٦	نیچه	نیجه
١٧٠	٢	اسلحه متوفقه	اسلحهٔ متوفقه
١٧٠	١٠	اجابنه	اجانبه
١٧٠	١٤	طائفه حاکمه نك	طائفهٔ حاکمه نك
١٧٦	١١	مستنغی	مستغنی
١٨٩	٦	واردرکه	واردیکه
٢٠٠	٤	عربك	غربك
٢٠٠	٧	تقبید	تقیید
٢٠٣	١٧	جزؤنی	جزئنی
٢٠٧	٢	متوفهٔ	متفوقهٔ
٢٠٩	١١	اتلافی	ائتلافی
٢١١	١١	افرنجك	افرنجیه‌نك
٢١٣	٣	حاکمتندن	حاکمیتندن

3 1761 07295329 2